

*društvo
medicinskih sester, babic
in zdravstvenih tehnikov
Novo mesto*

Ohranimo sledi

1963 - 2013

Ohranimo sledi

1963 - 2013

**jubilejni zbornik strokovnega društva medicinskih sester, babic in
zdravstvenih tehnikov Novo mesto**

*društvo
medicinskih sester, babic
in zdravstvenih tehnikov
Novo mesto*

OHRANIMO SLEDI – jubilejni zbornik strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto

Uredniški odbor: Marjeta Berkopec, Zdenka Seničar, Marta Gantar, Marija Gorenc, Romana Skrabl

Izdalo in založilo: Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov
Novo mesto

Urednica: Marjeta Berkopec

Lektorirala: Nina Štampohar

Oblikovanje in grafična priprava za tisk: Marko Hrovat

Tisk: Collegium Graphicum d.o.o., Ljubljana

Naklada: 500

Novo mesto, april 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:616-083(497.4Novo mesto)"1963/2013"

DRUŠTVO medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov (Novo mesto)

Ohranimo sledi : 1963-2013 : jubilejni zbornik strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto / [urednica Marjeta Berkopec]. - Novo mesto : Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov, 2013

ISBN 978-961-269-997-0

1. Gl. stv. nasl. 2. Berkopec, Marjeta
266459904

*Marija Grahek (1901-1962), sestra usmiljenka iz Petrove vasi v Beli krajini
(vir: župnija Črnomelj)*

KAZALO

Uvodna beseda	7
Marjeta Berkopec	
Ob 50-letnici DMSBZT Novo mesto	8
Jožica Rešetič	
Voščila in čestitke	9

ZGODOVINA JE UČITELJICA ŽIVLJENJA / *Historia est magistra vitae (Mark Tulij Cicero)*

Marija Tomšič – pionirka zdravstvene nege na Dolenjskem	19
Zdenka Seničar	
Brez poznavanja preteklosti ne moremo sanjati o prihodnosti	25
Zdenka Seničar, Romana Skrabl	
Vodenje društva skozi pet desetletij	30
Skoraj pozabljene zgodbe o ljudeh, ki so svoje delo posvetili skrbi za sočloveka	31
<i>Medicinska sestra Pepca Novosel</i>	32
<i>Medicinska sestra Dragica Petrič</i>	34
<i>Medicinska sestra Rafaela (Rafka) Grilc</i>	36
<i>Medicinska sestra Milena Bučar</i>	38
<i>Medicinska sestra Marica Hudelja</i>	40
<i>Bolničar Jože Gričar in medicinska sestra Jožefa Gričar</i>	44
<i>Medicinska sestra Rozika Boltes</i>	47
<i>Medicinska sestra Milana Zore</i>	49
<i>Medicinska sestra Amalija Burger Jureković</i>	51
Po poteh spominov	54
<i>Spomini, stari skoraj 50 let – Jožica Rolih</i>	55
<i>Poklicna pot in društvo si podajata roke – Marta Gantar</i>	59
<i>Nekoč, v starih časih – Ana Goltes</i>	60
<i>Spomini na leta mojega dela na otroškem oddelku – Pavla Grah</i>	65
<i>Kot bi bilo včeraj – Jožica Majcen</i>	67
<i>Pogled na prehojeno poklicno pot – Ljubica Glücks</i>	72
<i>Ali se še spominjate – Ana Kotnik</i>	74

<i>Bila sem dijakinja prve generacije SZŠ v Novem mestu pred 40 leti – Jožica Majcen</i>	75
<i>Srečanje maturantk prve generacije SZŠ Novo mesto – Cirila Gradišar</i>	78
<i>Že od otroštva me je veselilo delo z ljudmi – Jožica Mikec</i>	80
40. obletnica DMSZT Novo mesto Zdenka Seničar	82
ZNANJE JE MOČ / <i>Scientia ipsa potentia est (Francis Bacon)</i>	
Dnevi Marije Tomšič Marjeta Berkopec	85
6. simpozij zdravstvene nege	96
V znanju je moč Karmen Janežič	99
Kolikor znaš, toliko zmoreš Marjeta Berkopec	100
Udeležba na simpozijih in kongresih zdravstvene nege	105
Mojca Prah Klemencič Zdenka Seničar	108
ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU / <i>Mens sana in corpore sano (Decim Junij Juvenal)</i>	
<i>Pohodniki – Marjeta Berkopec</i>	110
<i>Naša pohajkovanja po okoliških gričih in hribih – Marjeta Martinčič</i>	111
<i>Usedi se kdaj na popotni kamen – Romana Skrabl</i>	113
<i>Svet je odprta knjiga – Marjeta Berkopec</i>	115
ŽIVETI MORAŠ ZA DRUGE, ČE HOČEŠ ŽIVETI ZASE / <i>Alteri vivas oportet, si vis tibi vivere (Seneka)</i>	
Dobitnice priznanj Zlati znak Zbornice – Zveze	119
Dobitniki priznanj Srebrni znak DMSBZT Novo mesto	134
Častna člana DMSBZT Novo mesto	152
50 let zdravstvene in babiške nege na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju	155
<i>Začetki zdravstvene nege v Splošni bolnišnici Novo mesto – Zdenka Seničar</i>	156

<i>Krvodajalstvo, transfuziologija od začetkov do danes – Marjeta Martinčič</i>	162
<i>Zdravstveni dom Novo mesto nekoč; Zdravstveni dom Novo mesto danes – Alenka Piškur</i>	164
<i>Patronažna služba zdravstvenega doma Novo mesto od ustanovitve do danes – Darja Grubar</i>	168
<i>Patronažna služba na območju Novega mesta leta 1969</i>	170
<i>Razvoj službe zdravstvene nege v Trebnjem – Kristina Novak</i>	171
<i>Predstavitve Zdravstvenega doma Črnomelj – Helena Črne</i>	174
<i>Dom starejših občanov Trebnje – Hermina Smole</i>	177
<i>Služba zdravstvene nege in oskrbe v DSO Krško – Marta Kavšek</i>	178
<i>Dom počitka Metlika – Jerneja Šterk</i>	179
<i>Mineva 50 let zdravstvene šole v Novem mestu – Miran Grom</i>	180
<i>Marjana Dobovšek - Zdenka Seničar</i>	183
<i>Prostovoljnost je lepa obleka, ki človeka kaže kot človeka – Gloria Šepec</i>	185
<i>Visoka šola za zdravstvo Novo mesto – Mojca Saje, Bojana Filej</i>	187

ČASI SE SPREMINJAJO IN MI Z NJIMI / Tempora mutantur et nos mutamur in illis (latinski pregovor)

<i>Lepo je biti medicinska sestra, ni pa lahko – Zdenka Seničar</i>	193
<i>Lepo je sodelovati z zdravstvenimi delavci – Zdenka Zalokar Divjak</i>	195
<i>Medicinske sestre – vez med zdravnikom in bolnikom – Toni Gašperič</i>	196
<i>Jesen življenja; Oče, zakaj? Našim varovancem – Jana Starc</i>	198
<i>Njena zadnja predaja – Helena Medved</i>	200
<i>Medicinske sestre v boju proti revščini – Jožica Rešetič</i>	204
<i>Usmiljeni brat – človek in pol plače – Matej Kocjančič</i>	205
<i>Negolog – Matej Kocjančič</i>	207
<i>Ponosen – Matej Kocjančič</i>	209
<i>Nasilje v zdravstveni negi v bolnišnicah – Zdenka Seničar</i>	211
<i>Lepo je biti medicinska sestra – Marija Lokar</i>	213
Epilog	215
Marjeta Berkopec	

Uvodna beseda

Čas merimo v letih, prehojeno pot v korakih, uspeh po doseženih ciljih. Brez priznavanja in spoštovanja minulega časa in naporov, ki so jih ljudje vzajemno vlagali vanj, ne moremo sanjati o prihodnosti. Ko prehodimo del poti, se ozremo nazaj in pretehtamo uspehe, napake, priložnosti...

Pol stoletja organiziranega delovanja ni kratka doba. Nekatere podobe se nam zdijo cele in jasne, druge pa že izginjajo kakor v meglici, zapisane samo še v spominih peščice ljudi.

Pred vami je zgodba o ljudeh, ki so verjeli v svoje poslanstvo in tlakovali pot društvenemu delovanju, po kateri stopamo danes.

Pred vami je zgodba o ljudeh, ki so, zazrti v prihodnost, imeli idejo, željo in vizijo o organiziranem delovanju, ki bo medicinskim sestram v naših krajih dajalo oporo, spodbudo, ugled in dobro ime.

Zbrali smo dragocene zgodbe ljudi, ki so svoje delo posvetili skrbi za sočloveka.

Dediščina se vpisuje v naše gene, nas determinira, zaznamuje in ne moremo ji ulti, zato je pred vami tudi zgodba o ljudeh, ki danes dodajamo društvenemu delovanju svojo noto, svoj pečat.

Hvala vsem, ki ste sodelovali pri pripravi zbornika, zbirali podatke in porumenele fotografije. Posebna zahvala gre upokojenim medicinskim sestram, da so se bile pripravljene vrniti v leta, ki so jih preživele ob bolnikih. Hvala avtorjem, ki so z neprecenljivimi besedili poskrbeli, da bo pet desetletij življenja in dela medicinskih sester na Dolenjskem ostalo zapisanih ...

V imenu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov, ki pripadamo regijskemu strokovnemu društvu, se zahvaljujem tudi vsem sponzorjem in donatorjem, ki so omogočili, da našo častljivo obletnico počastimo z izdajo zbornika.

Marjeta Berkopec
urednica

»Ne sledi speljani poti.

Ultri novo in za seboj pusti sledi.«

(R. W. Emerson)

Ob 50-letnici DMSBZT Novo mesto

Spoštovane kolegice in kolegi,

uspe samo tistim poklicnim skupinam, ki se zavedajo svoje preteklosti. Mnogim so pred nami rekli, da brez preteklosti ne bi bilo sedanosti pa tudi prihodnost se ne bi pisala.

Društvo mora imeti svojo vizijo razvoja, postaviti si mora jasne cilje delovanja in imeti strategijo za doseg postavljenih ciljev.

Vse to so pred 50 leti že imele naše predhodnice, ki so postavile temelje delovanja DMSBZT Novo mesto. Od nastanka DMSBZT Novo mesto je minilo že polnih petdeset let. To je veliko, vendar se vsem tistim, ki spremljamo razvoj društva, zdi, da je ta čas kar prehitro minil ter da nismo stari že 50 let in praznujemo abrahama.

Za vse nas, ki dejavno delujemo v društvu in organiziramo razna srečanja, izlete in pohode, je to razvojno obdobje zelo pomembno, saj se je v teh letih prepoznavnost našega poklica zelo povečala v ožjem in širšem okolju.

Naša druženja so se skozi čas spreminjala, iz male skupine je nastala zelo velika skupina, ki jo povezuje več kot obveznost do druženja oz. poklicna nuja. Vse, ki so delovali pri nastajanju DMSBZT Novo mesto pred 50 leti, in vse, ki sodelujemo v razvoju društva danes, je povezala in še povezuje odgovornost za prihodnost zdravstvene nege. Na poti, ki so jo začrtale naše predhodnice, so bili padci, pasti in vzponi, vendar so na tej poti ostali posamezniki s svojimi somišljeniki, ki so iskali nove poti za doseg zastavljenih ciljev.

Mnogi v današnjem času menijo, da medicinske sestre nikoli nismo imele take možnosti kot jo imamo v zadnjih letih, da bi izstopile iz ozadja in postale enakopravne članice zdravstvenega tima. Medicinske sestre v današnjem času morajo biti spodbujevalke strokovnega znanja, zavedati se morajo, da sta kakovostna in varna obravnava pacienta naši prednostni nalogi in velika odgovornost. Z novimi znanji, ki jih pridobimo z izobraževanjem, s poklicno odgovornostjo, z večjo kakovostjo, organiziranostjo dela, upoštevanjem vsakega posameznika, med poklicnim sodelovanjem, odprto komunikacijo, večjo motivacijo ter medsebojnim zaupanjem

bomo izboljšali odnos do dela, pacientov in njihovih svojcev. Le s tako miselnostjo bomo lahko medicinske sestre v teh nemirnih časih naprej razvijale stroko in jo peljale v bolj svetlo prihodnost. Zavedati se moramo, da je treba graditi na zaupanju pacient–medicinska sestra. To pa bomo dosegli, samo če bomo vse svoje moči, znanje in delo usmerili prav v zaupanje.

Danes, po petdesetih letih delovanja društva, težko rečem, da smo delavci na področju zdravstvene nege uspešni. Bojim se, da smo se na začrtani poti ustavili ali celo izgubili, da naši zastavljeni cilji v današnjem času niso dovolj jasni in razumljivi, da prav danes zaradi vsega napisanega na področju zdravstvene nege prevladujejo nesoglasje, nestrinjanje in osebne zamere. Vse to ne sodi v naš prostor, predvsem pa negativno vpliva na razvoj zdravstvene nege.

Če hočemo medicinske sestre uspeti, se moramo zavedati, da spremembe na področju zdravstvene nege niso nič novega, so le stalnice v našem vsakdanjem delu in življenju. Za svoje dobro delovanje mora društvo vzpostaviti medsebojno sodelovanje z zbornico in zvezo, z drugimi društvi v Sloveniji na področju zdravstvene nege, z lokalno skupnostjo, mediji in obstoječo politiko.

Zaključujem z mislijo, da moramo svoje znanje in izkušnje uporabiti za razvoj zdravstvene nege, kar pa bomo dosegli samo, če bomo za svojo pot v prihodnost izbrali prave cilje in prave ljudi, ki nas bodo pripeljali do njih.

Vsem, ki ste danes tukaj z nami ob praznovanju visokega jubileja DMSBZT Novo mesto, želim, da je ta dan resnično samo vaš, da ga lepo praznujete, predvsem pa si želim, da še naprej sodelujete v društvu na njegovi začrtani poti do zastavljenih ciljev.

Iskrene čestitke veljajo tudi kolegicam in kolegom, ki so danes na svojih delovnih mestih, ter tudi tistim, ki se svečanosti niso mogli udeležiti.

Mag. Jožica Rešetič
predsednica DMSBZT Novo mesto

Voščila in čestitke

Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto ob 50-letnici delovanja

Spoštovano vodstvo Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto, cenjene članice in člani,

naj vam najprej izrečem iskrene čestitke ob okrogli petdesetletnici vašega strokovnega regijskega društva v imenu nacionalne organizacije Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (Zbornice – Zveze) ter tudi v svojem imenu. Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, v katero je povezanih enajst regijskih strokovnih društev, med njimi tudi Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov (DMSBZT) Novo mesto, je lani praznovala spoštljivih 85 let svojega obstoja. Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije (drugi del naše skupne organizacije) je isto leto praznovala dvajsetletnico. Tako smo istočasno praznovali okroglo in polokroglo obletnico nacionalne stanovske strokovne organizacije, kar seveda šteje. Kot šteje okroglih petdeset let – pol stoletja (!) stanovskega združevanja in delovanja medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju; s teh območij se, po podatkih sodeč, združujete članice in člani v regijsko strokovno društvo, ki dejavno in prepoznavno deluje v slovenskem prostoru.

Človekov spomin je menda omejen in sega le v dolžino enega obdobja človekovega življenja. A vendarle so priložnosti, da se znova in znova zavemo, da ni nič nastalo z nami (našo generacijo) in se nič z nami ne bo končalo. Takšna priložnost je tudi okrogla obletnica. Spomini, zapisi, fotografije, številni arhivski viri, prizadevanja posameznic in posameznikov, članic in članov društva, njihovih bližnjih ter drugih, ki spremljamo delovanje regijskega strokovnega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto, segajo v različna zgodovinska obdobja. Dogodek v okviru DMSBZT Novo mesto, ki se ga mnogi z veseljem spominjamo, je organizacija

Mednarodnih dni medicinskih sester, še posebej proslave, ki jo je pred leti pripravilo novomeško društvo, in pri čemer spomin (avtorice tega zapisa) seže v smelo prizadevanje prikazati simboličen zgodovinski vidik naše stroke skozi razstavo nekaj ohranjenih predmetov in pripomočkov, ki so ob tej priložnosti vnovič zaživel v patinasti prevleki. Prizora, ko smo iz Ljubljane oz. ljubljanskega društva vozili stare omare in druge predmete, ni mogoče pozabiti, kot tudi ne zanimive postavitve na odru na proslavi. Nekaj novega, svežega in posebnega je bilo v tem simboličnem prikazu zgodovine naše stroke na dogodku pri vas. Hvala vam za to priložnost. In neštete druge, ki so sledile.

Nekaj o zgodovini naše organizacije lahko preberemo v Zdravstvenem obzorniku oz. na spletnih straneh http://www.obzornikzdravstvenenege.si/Celoten_clanek.aspx?ID=f0f81a94-5e21-48e7-bc05-27a5cd517630.

V Sloveniji govorimo o poklicu medicinske sestre od leta 1919, ko je Narodna vlada v Ljubljani izdala prvi uradni dekret o nastavitvi skrbstvene sestre Angele Boškin. Angela Boškin se je poklica izučila na Dunaju in je postavila temelje stroki in poklicu medicinske sestre v Sloveniji. Štiri leta pozneje, leta 1923, je bila pri Zavodu za socialno higieno in zaščito dece v Ljubljani ustanovljena prva šola za medicinske sestre, 27. novembra 1927 pa je 13 medicinskih sester v Ljubljani ustanovilo prvo stanovsko organizacijo, ki se je imenovala Organizacija absolventk šole za sestre v Ljubljani s predsednico Antonijo Schiffrer. Že naslednje leto se je organizacija preimenovala v Organizacijo diplomiranih zaščitnih sester Ljubljane, predsednica pa je postala Angela Boškin. Z reorganizacijo jugoslovanske sestrške organizacije so se vanjo vključile tudi slovenske medicinske sestre in kot Sekcija dravske banovine v Ljubljani delovale v okviru Društva jugoslovanskih medicinskih sester vse do leta 1941, ko je njihovo delovanje prekinila vojna vihra. Njihov prispevek pri reševanju in skrbi za življenje v vojnem času je neprecenljiv. Po vojni so

se v okviru Referata za zaščitne sestre, ki ga je pri Ministrstvu za ljudsko zdravstvo vodila Neža Jarnovič, medicinske sestre srečevale na številnih delovnih sestankih. Opravljale so pionirsko delo na področju prosvetljevanja, izobraževanja, preventivnih akcij, ustanavljanja epidemioloških služb in skrbele za ustrezno urejanje delovnih pogojev v zdravstvenih organizacijah. Leta 1952 je bilo ustanovljeno samostojno Društvo medicinskih sester Slovenije z glavnim odborom v Ljubljani in s šestimi pododbori v Mariboru, Celju, Novem mestu, Kopru, Kočevju in na Ptujju.

Ko govorimo torej o stanovskem poklicnem združevanju, moramo najprej izreči zahvalo in čestitke vsem tistim predhodnicam (in včasih še redkim predhodnikom), ki so imele pogum, voljo in zavedanje, da je organizirano združevanje v stanovski organizaciji pomembno in potrebno. Zato so osnovale interesno poklicno združenje že pred petdesetimi leti. Le tako, so ocenili, posameznik lahko izraža pripadnost poklicnemu cehu, izraža svoje interese, pobude in predloge, ki se nanašajo na njegovo poklicno delo pa tudi na kakovost življenja nasploh. Tisoči izvajalcev zdravstvene in babiške nege so bili v zgodovini in so še vedno pripravljeni prostovoljno se povezovati v takšno združenje. Delovati ali le podpirati združenje lastne poklicne skupine šteje. Delovati, se odzivati, se razvijati v smislu strokovne, karierne in osebne rasti v tej preizkušeni obliki civilne družbe, ki ponuja raznolike možnosti delovanja, ustvarjanja, razvoja – in sprostitve, ni zanemarljivo.

V vaši regiji ste skupaj z regijsko bolnišnico in visoko šolo kot društvo med drugim zanimivo pristopili h krepitvi in prepoznavnosti stroke skozi zdaj že tradicionalne Dneve Marije Tomšič. Tako niste pozabili na prepoznavanje lastne regijske poklicne identitete in zgodovinskega razvoja stroke; našli ste torej »svojo« Florence Nightingale ali Angelo Boškin, ki v vašem okolju predstavlja ključno osebo, Marijo Tomšič, prvo zaslužno za strokovno prepoznavnost regije. Čestitamo.

Društvo že po Zakonu o društvih zagotavlja razgibano dogajanje tako na strokovnem področju (izobraževanje, raziskovanje, publiciranje) kot v nujenju podpore kariernim potem posameznikov, skrbi za socio-kulturni del življenja in zdrav življenjski slog posameznika, vse v skrbi za lažje premagovanje delovnih obremenitev, boljše počutje na delovnem mestu in kakovostno preživljanje prostega časa članstva.

Tako kot drugih deset sorodnih regijskih strokovnih društev v naši državi tudi vaše društvo s svojo dejavno umeščenostjo v lokalno okolje in s prispevkom k nacionalnemu združenju pomeni naše veliko skupno bogastvo. Ne pozabimo: včlanjevanje v regijsko društvo in s tem v nacionalno organizacijo Zbornico

– Zvezo pomeni pripadati stanovski organizaciji tako v regiji kot na državni ravni, kamor je vključenih skoraj 90 odstotkov vseh izvajalcev zdravstvene in babiške nege ter oskrbe v državi. In seveda ni zanemarljivo, da smo prek te organizacije včlanjeni v evropske in svetovne povezave medicinskih sester in babic, smo del več kot trinajstmilijonskega gibanja medicinskih sester po vsem svetu. In to pomeni govoriti z enim glasom tudi na globalni sceni. Na to smo ponosni. Zato praznujemo in praznujte s ponosom, s spoštljivim pogledom nazaj na prizadevanja nepregledne množice ljudi, ki so se trudili pet desetletij in kljub vihravim časom, ki jih je in jih še preživljajo svet, Evropska unija, naša država, znotraj te pa zdravstvo in zdravstvena in babiška nega, ne izgubimo upanja, da bo svet boljši in lepši, ko minejo gospodarska in politična kriza, predvsem pa kriza vrednot. To pa si zastavljamo in oblikujemo tudi mi, tako profesionalne kot osebne. In po njih živimo. Naj bo danes naša vrednota tudi čas, ki je sicer minil, naj abraham v vaše društvo prinese nova spoznanja, modrosti, nov polet in naj bo kakšna siva nitka v laseh tega združenja znak, da je preraslo v zrelo, ustvarjalno in prepoznavno društvo, ki usmerja, spodbuja, pomaga in deluje v skrbi za razvoj stroke, za identiteto članstva, za njegovo zorenje in dobrobit vsakega člana, članice, skupine, skupnosti. Tu pa so že vključeni tudi pacienti, zaradi njih delamo to, kar delamo, in smo, kar smo. Naj bo petdesetletnica zahvala za nazaj in spodbuda za naprej. Srečno in uspešno naprej.

Darinka Klemenc
predsednica Zbornice - Zveze

Spoštovani kolegi, kolegice, člani in članice DMSBZT Novo mesto, spoštovana predsednica in člani IO,

z vsem spoštovanjem vredno obletnico vstopate močni in enotni. Delovanje vašega društva je na visoki ravni in zagotavlja vsem vašim članom in članicam velik uspeh v napredovanju posameznika in napredku stroke.

Današnji časi so sicer težji, kot so bili v preteklosti. Zato verjamem, da delo v društvu ni lahko. Sposobnost se prilagajati na spremembe pa je vrлина vseh nas zaposlenih v zdravstveni negi.

Razkorak, ki je nastal zaradi nerazumevanja nekaterih, bi lahko privedel do razkoraka med posamezniki in stroko. Pa vendar verjamemo, da temu ne bo tako. Pomen povezovanja članov prek društev se je zdaj pokazal kot nujnost, če želimo ohraniti že pridobljen napredek v stroki zdravstvene nege. V slogi je moč, in če bomo držali skupaj, nas nobena sprememba ne more razdvojiti. Pravice do izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja so ustavne pravice vseh.

Delodajalci se morajo zavedati, da je investicija v znanje dobra naložba za uspešno delovanje ustanov in zagotavlja konkurenčnost. Nenazadnje pa tudi zmanjša strošek delovanja. Torej prihraniti pri izobraževanju zaposlenih v zdravstveni negi pomeni izgubo za celoten zdravstveni sistem in tudi na državni ravni.

Učenje, izobraževanje in usposabljanje (Možina, 2009, str. 473) so nekaj stalnega in organizirano učenje v organizaciji je postala nujna potreba, saj prispeva k trajnejšim spremembam vedenja posameznikov. Je stalen in dolgoročen proces pridobivanja znanja v organizaciji, s katerim želimo izboljšati sposobnosti izvrševanja poslovnih nalog. Navaja še, da organizacija glede na poslovanje in predvidevanje prihodnosti določi potrebe po učenju, ki izhajajo iz rednih nalog in zahtev, da obvladujemo dela za normalno delovanje, ter zahteve, da obvladujemo dela in naloge, ki jih narekuje trg. Kako bi lahko zdravstveno organizacijo primerjali z organizacijo v negospodarstvu, je dejstvo, da obvladovanje del in nalog, ki bi jih zahteval trg, v zdravstvu ne dojamemo. Pa vendar je lahko primerljivo, če upoštevamo, da je trg naš pacient, ki pa je s časom glede zdravstvene nege zahtevnejši. Možina navaja

tudi, da nenehne spremembe porajajo nove in nove potrebe po vse bolj organiziranem učenju.

Znanje lahko delimo glede (na ravni) na *vedeti nekaj*, *vedeti kako* in *vedeti zakaj* (Sitar, 2006, str. 61).

Vedeti nekaj znanje določa, kako posameznik ukrepa, če se sooča z določeno množico dražljajev.

Naslednja, višja raven znanja je **vedeti kako** se odločiti v primeru določenega odziva ali dražljajev. Takšno znanje je potrebno, ko v primeru preprostih programiranih odnosov med dražljaji in odzivi znanje vedeti nekaj ni zadovoljivo. Vedeti kako znanje omogoča posamezniku, da ugotovi, kateri način in pristop sta najboljša, tudi v primeru motenj.

Najvišja raven znanja je **vedeti zakaj**. Na tej ravni posameznik poglobljeno razume vzročne odnose, interaktivne učinke in stopnje negotovosti, povezane z opazovanimi dražljaji ali simptomi. To običajno vključuje razumevanje osnovnih teorij in vrsto izkušenj iz določenega področja.

Mi vsi vemo, zakaj je pomembno se povezovati in delovati skupaj, vemo, kako ravnati v zdravstveni negi, da je ta na visoki ravni zagotovljena z vsemi profili, ki smo zaposleni v zdravstveni negi. Vemo pa še nekaj: nič nas ne more odvrniti od enotnosti in zagovarjanja stroke.

*Tomislava Kordiš
predsednica DMSBZT Celje*

Čestitka ob jubileju Strokovnega DMSBZT Novo mesto

Abraham že v osebnem življenju pomeni neko prelomnico, ko pa jo doseže društvo, v katerem deluje veliko strokovnjakov s področja zdravstvene nege in ima več kot 1000 članov, pa to pomeni prav toliko abrahamov. Torej voščilo velja vsakemu posamezniku, ki tvori DMSBZT Novo mesto, posebej pa tistim, ki so ga skozi polovico stoletja dolgo dobo ustvarjali.

Počaščeni smo, da ste nam namenili delček prostora v jubilejnem zborniku. Prehojeno pot ste skrbno popisali in s ponosom predstavili dogodke minulih 50 let. Naj ostanejo zapisani zanamcem, da bodo lahko črpali za prihodnost. Povezanost, ki jo Strokovno DMSBZT Pomurja čuti z vami, se ne bo pretrgala. Vzajemno sodelovanje, svetovanje, druženje, reševanje stanovskih problemov so darovi, ki smo jih sprejemali in vam ga tudi vračali.

Živimo v času, ko le združeni lahko verjamemo v boljšo prihodnost zdravstvene nege in povezanost vseh izvajalcev na njenem področju. Znanje, ki ga člani pridobivajo v društvu, bogati posameznika, prispeva k varni in kakovostni obravnavi pacientov in tako postaja zakladnica društva. Izobraževanje in druženje je zapisano tudi v vaši viziji. Prepričana sem, da znate oboje združevati, kar pomeni razvoj in zadovoljstvo članov.

Spoštovana predsednica, kolegice in kolegi, sprejmite naše iskrene čestitke, pozlatite vse, ki so z delom v društvu ustvarjali današnji dogodek.

Želimo vam, da nadaljujete, nadgrajujete in utirate nove poti, ki bodo pripadnikom društva dajale moč, znanje in smeh, ki združuje.

Vedite pa, da je lepo brskati po preteklosti, še lepše pa se je zazreti v prihodnost.

Daniela Mörec
predsednica Strokovnega DMSBZT Pomurja

Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto ob petdesetletnici delovanja

Drage kolegice in kolegi iz društva,

zelo sem bila počaščena, ko sem prejela prijazno povabilo Natalije Bergant in Milanke Markelič za par besed ob jubileju društva. Pravzaprav bom priznala, da sem si rekla, da teče že šesto leto, od kar sem zaključila profesionalno delo, in vse sem že povedala – ampak toplina v srcu, da si pustil svoje sledi tudi v vašem društvu, je neprecenljiva.

Kljub življenjski vlogi babice petim vnukom in eni vnukinji redno spremljam dogajanja na našem področju, poleg tega pa sem zaradi let in klancev tudi vse bolj pogosta uporabnica zdravstvenih storitev. Ko se srečujem s kolegicami, je pogosta beseda – težki časi. In začnem razmišljati. Težki časi so v zdravstveni negi takorekoč stalnica. So bili, so – in kot dogodki kažejo – bodo še kar nekaj časa. Na misel mi pridejo besede, ki jih je nekoč izrekel veliki francoski filozof in dramatik Jean-Paul Sartre: »Za dobro se je treba boriti kot vojak, vendar kateri vojak lahko sam dobi vojno?« Nikoli bitke ne dobi en sam in v preteklosti smo tudi mi kot organizacija bili boj za dokazovanje našega poslanstva, še posebej ko so se menjavali ministri in državni sekretarji po tekočem traku – mi pa v »boj« vsakič na novo.

Nikoli ne bom pozabila naše enotnosti in povezanosti, ki nas je in ki nas tudi zdaj žene naprej. Zelo si želim, da bi v stroki zdravstvene nege in oskrbe, ki je znanost in umetnost, dobro dorekli izobraževanje, vodenje, povezovanje in plačilo za delo.

S predsednicami društva sem tesno sodelovala in priznati moram, da smo bile tudi prijateljice. S Slavico Naumov sva pri štiridesetih letih skupaj gubile fakultetni program zdravstvene vzgoje. Z Zvonko David sva bili tesno povezani v času njene nosečnosti, saj sem jo spremljala v moji porodnišnici. Z Zdenko Seničar mi bo ostal prelep spomin na republiško proslavo 12. maja, ko je prav zaradi Zdenke vse teklo kot po maslu. Tudi z Marto Kavšek in Jožico Rešetič me vežejo lepi spomini na sodelovanje.

Splet srečnih naključij mi je ob upokojitvi namenil preselitev v Grosuplje in tako sem postala iz rojene Štajerke, nato Ljubljančanke še napol Dolenjka. S tem pa sta povezana tudi moje pogosto obiskovanje in uporaba zdravstvenih storitev Bolnišnice Novo mesto. In spet je naključje hotelo, da so pred tremi leti prav v tej bolnišnici pri rutinski ultrazvočni preiskavi ugotovili veliko anevrizmo trebušne aorte pri možu in ga uspešno rešili.

Vsem članicam in članom društva iskreno čestitam in vam izražam hvaležnost, da sem na svoji poklicni poti lahko delala in prijateljevala z vami.

Petra Kersnič

Uspeh je lepši, če ga znamo deliti

V Krki se že od ustanovitve zavedamo, da so poleg dobrih poslovnih rezultatov pomembne še druge stvari, ki zaposlenim in ljudem v okolju, v katerem Krka deluje, omogočajo bolj kakovostno in lepše življenje. Nobeno naključje ni, da se naš slogan glasi *živeti zdravo življenje*, in tudi to ne, da je naš prispevek k družbenim projektom del našega odnosa do okolja, v katerem delamo.

Ko govorimo o Krkinem poslanstvu, na prvo mesto postavljamo skrb za kakovost življenja vsakega človeka. To je poslanstvo, ki farmacevtsko dejavnost brez dvoma tesno povezuje z zdravstveno stroko. Tako si skupaj z Društvom medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto že desetletja prizadevamo za razvoj sodobne zdravstvene nege in oskrbe, osredotočene na potrebe bolnika, njegovih bližnjih in širše družbene skupnosti.

Ponosni smo, da smo lahko kot partnerji s finančno, z organizacijsko ali s strokovno pomočjo prispevali k izvedbi številnih projektov tako v dolenskem društvu kot na ravni Zbornice zdravstvene nege Slovenije in njenih strokovnih sekcij. Naj izpostavimo le nekatere, denimo, 6. simpozij zdravstvene nege ob mednarodnem dnevu medicinskih sester leta 1999, 40-letnico regijskega društva leta 2003 in od 2009 tradicionalna vsakoletna strokovna srečanja Dnevi Marije Tomšič.

V Krki na te dogodke nikakor ne gledamo zgolj z vidika pokroviteljstva. Njihov najpomembnejši cilj je sodelovanje zdravstvene in farmacevtske stroke. Prav je, da skupaj prispevamo v zakladnico zdravja. Še posebej pa je pomembno, da znanje, ki ga skupaj premoremo veliko, uspešno prenašamo v prostor. To je bil navsezadnje tudi ključni cilj britanske humanistke in medicinske sestre Florence Nightingale, ki si je predano in z vsem srcem prizadevala za izboljšanje zdravstvene nege bolnikov in z ustanovitvijo Šole za medicinske sestre in babice leta 1860 postavila trdne temelje za razvoj tega področja.

Verjamemo, da bo naše sodelovanje tudi v prihodnje tako uspešno in da bo prineslo obilo novih spoznanj in tudi sadov, ki bodo prispevali k razvoju in utrjevanju ugleda slovenske zdravstvene nege, da bo lahko še naprej zagotavljala strokovno, kakovostno in učinkovito skrb za vse ljudi.

Jože Colarič

*predsednik uprave in generalni direktor
Krke, tovarne zdravil, d. d., Novo mesto*

Spoštovane medicinske sestre, babice, cenjeni zdravstveni tehniki,

50 let je pomembna obletnica, ki govori o razvoju stroke, o vašem kakovostnem delu in vsakokrat tudi o zahtevnih zgodbah ljudi.

Vaša utemeljiteljica poklica, medicinska sestra in izjemna ženska Florence Nightingale, je postavila prve standarde znanja in delokroga zdravstvene nege. Bila je velika vizionarka, ki je poklic medicinske sestre postavila ob bok zdravnikom in ga utemeljila kot poklic, ki prevzema vrsto funkcij, nalog in pooblastil. Medicinske sestre, babice in zdravstveni tehniki njeno delo zavzeto nadaljujete v okviru društev medicinskih sester.

Društvo medicinskih sester, zdravstvenih tehnikov in babic pol stoletja uspešno deluje tudi na Dolenjskem. V njem združujete mnoga znanja in izkušnje ter poklic nadgrajujete kot profesionalno disciplino, utrjujete standarde zdravstvene nege, dvigujete raven znanja in položaj medicinske sestre, zdravstvenega tehnika in babice v sistemu zdravstvenega varstva. S tem pomembno prispevate k urejanju in izboljševanju razmer na področju zdravstva na Dolenjskem in ustvarjanju ustreznih pogojev za izvajanje zdravstvenih storitev v bolnišnici, zdravstvenih domovih, domovih starejših in zdravstvenega varstva na domu.

Ne nazadnje je razvoj zdravstvene nege pogojen tudi z razvojem šolstva in izobraževanja, ki je v petdesetih letih doživel velik napredek. Pomembno vlogo sta pri tem zagotovo odigrali najprej Srednja zdravstvena šola in pozneje tudi Visoka šola za zdravstvo.

Tako kot do zdaj naj bodo tudi v prihodnje izobraževanje in usposabljanje pa tudi raziskovanje in iskanje pravih poti in teorij za vaše delo ene izmed vaših osnovnih nalog. V ta okvir vaših opravil nedvomno sodi tudi dopolnjevanje poklicnih etičnih kodeksov, ki vam bodo v oporo pri iskanju pravih odgovorov na zahtevna in včasih odprta vprašanja o delu medicinske sestre. Delo v društvih in strokovnih sekcijah je zato še toliko bolj pomembno, zahtevno in odgovorno.

Pet desetletij je dovolj dolga doba, da se da nanizati veliko pomembnih mejnikov in dragocenih spominov, prepoznati pomembne dosežke, ki jih je vredno obeležiti, in tistim, ki so za to zaslužni, izkazati pozornost.

Spoštovani,

ob vašem jubileju vam iskreno čestitam. Prepričana sem, da vam bodo vaše poslanstvo in vrednote tudi vnaprej vodilo za vaše delovanje, s katerim boste gradili svoj poklic in identiteto, za katero vam bodo vaši pacienti in oskrbovanci pa tudi sodelavci drugih profilov v zdravstvu zanesljivo neizmerno hvaležni.

Mira Retelj

direktorica Splošne bolnišnice Novo mesto

6-16

Društvo medicinskih sester
Novo mesto

Štev.: 24/63
Datum: 22.10.1963

Zadeva: Registracija DMS Novo mesto

OBČINSKA SKUPŠČINA
Oddelek za notranje zadeve
NOVO MESTO

Prosimo za registracijo društva, ki je bilo ustanovljeno na rednem letnem občnem zboru dne 25.6.1963.
Prilagam zapisnik iz katerega je razvidno, da so bila pravila republiškega društva v celoti sprejeta.

T a j n i k :
Plaper Jelka
Jelka Plaper

P r e d s e d n i k :
Grilc Rafka
Rafka Grilc

Ustanovna listina društva iz leta 1963
(Iz arhiva društva)

114

Podpisane potrjujemo, da se je društvo medicinskih sester v
Novem mestu ustanovilo 25.6.1963.

Križanec Jelka	<i>Križanec Jelka</i>	Gornik Marija	<i>Gornik</i>
Medoš Marija	<i>Medoš Marija</i>	Štukelj Ana	<i>Štukelj Ana</i>
Medved Slavka	<i>Medved Slavka</i>	Brulo Jožica	<i>Brulo Jožica</i>
Markelj Marija	<i>Markelj Marija</i>	Vovk Vida	<i>Vovk Vida</i>
Lopajne Nika	<i>Lopajne</i>	Kapš Rafaela	<i>Kapš Rafaela</i>

ZGODOVINA JE UČITELJICA
ŽIVLJENJA

Historia est magistra vitae
(Mark Tulij Cicero)

Marija Tomšič – pionirka zdravstvene nege na Dolenjskem

Izvleček

V prispevku sta predstavljena življenje in delo Marije Tomšič, ki je bila po do zdaj znanih ustnih in pisnih virih prva medicinska sestra na Dolenjskem. Svoje življenje je posvetila zdravstveni negi bolnikov in vzgoji negovalnega kadra, najprej na Zavodu za zdravstveno zaščito mater in otrok v Ljubljani, pozneje na ljubljanski Šoli za zaščitne sestre, kot glavna medicinska sestra kirurškega oddelka novomeške bolnišnice pa je leta 1946 postavljala temelje stroki zdravstvene nege v novomeški bolnišnici. Pod njenim vodstvom se je več generacij mladih deklet izobraževalo za zdravstveno nego bolnika. Bolničarski tečaji, ki jih je organizirala Marija Tomšič, so v prvih povojnih letih zagotavljali kader predvsem za potrebe bolnišnice in predstavljajo zamatke poznejšega izobraževanja v zdravstveni negi najprej v bolničarski, pozneje pa v srednji zdravstveni šoli. Ob tem je bila Marija Tomšič zelo dejavna tudi na področju društvenega življenja medicinskih sester, pobudnica ustanovitve novomeškega pododbora Društva medicinskih sester Slovenije in sedem let njegova predsednica.

Ključne besede

začetki, zdravstvena nega, Dolenjska

Uvod

O delovanju medicinskih sester na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju obstaja zelo malo pisnih virov. Zdravstvene nege skozi desetletja razvoja zdravstva v naši regiji ne omenjajo literatura in ne arhivi, čeprav bi bila skrb za bolne brez požrtvovalnega dela negovalnega osebja nemogoča. Ustno izročilo med nami še vedno ohranja imena mnogih medicinskih sester, ki so nesebično razdajale svoje znanje, sposobnosti, spretnosti in izkušnje bolnikom,

Marija Tomšič, prva medicinska sestra na Dolenjskem

hkrati pa so tega humanega poklica izučile nekaj generacij deklet in žena, tudi nekaj moških je že bilo med njimi. Njihovo delo ne sme v pozabo, in čeprav so naši viri zgolj ustna pričevanja in osebni arhivi medicinskih sester, ga bomo v prihodnjih letih podrobneje raziskali in zapisali za naslednje rodove.

Življenje in delo Marije Tomšič

Marija Tomšič je bila rojena 10. decembra 1907 v Postojni mami Mariji (roj. Lunder 9. 11. 1876) in očetu Jožetu Tomšiču (roj. 5. 3. 1871), ki je bil orožniški poročnik.

Leta 1909 se je družina preselila v Novo mesto, kjer je prebivala v enostanovanjski hiši na takratni Štemburjevi (danes Trdinovi) ulici. V družini je bilo 11 otrok, dva sta umrla že v otroških letih, brat Jože leta 1930, brat Drago pa leta 1931.

V svojem življenjepisu je Marija Tomšič zapisala, da so živeli zelo skromno, edini vir zaslužka je bila očetova plača. Kljub temu so vsi otroci končali šole, ki so bile na voljo v domačem kraju, nekaj pa jih je nadaljevalo šolanje na univerzi v Ljubljani. V življenjepisu so omenjeni še bratje Janez (podpolkovnik), Franc (profesor) in Benjamin (duhovnik) ter sestre Frančiška, Karla (por. Krall, knjižničarka na Medicinski fakulteti v Ljubljani) in Hermina (por. Kump), s katero je Marija Tomšič živila v Novem mestu vse do svoje smrti.

Marija Tomšič je končala pet razredov ljudske šole (1915–1920) in tri razrede meščanske šole v Šmihelu pri Novem mestu (1929–1923), nato pa še dvoletno trgovsko šolo v Novem mestu.

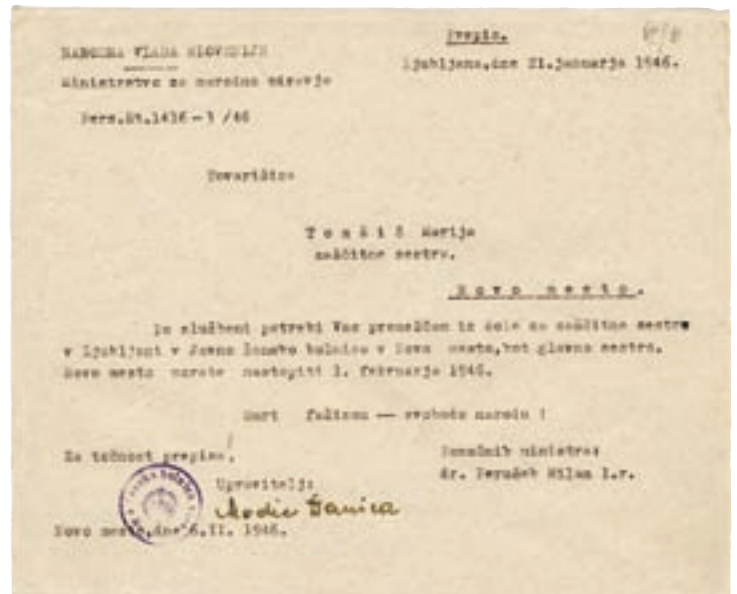
Od 1. julija 1924 do 31. marca 1925 je opravljala prakso kot pomožna pisarniška moč na poglavarstvu v Novem mestu, junija 1925 pa je na 1. državni dekliški meščanski šoli v Ljubljani opravljala izpite za četrti razred in naredila nižji tečajni izpit. Ker ji pisarniško delo ni bilo všeč, je nekaj časa doma gospodinjala staršem, 1. marca 1927 pa se je vpisala na šolo za medicinske sestre, ki je bila leta 1923 ustanovljena pri Zavodu za socialno higieno in zaščito dece v Ljubljani ter jo z odliko končala 13. marca 1929.

Od 1. maja do 1. septembra 1929 je v okviru Zavoda za zdravstveno zaščito mater in otrok v Ljubljani brezplačno opravljala delo v počitniški koloniji sv. Martina na Pohorju, kar je koristilo tudi njenemu šibkemu zdravju, potem pa je kot zaščitna sestra-dnevničarka opravljala zdravstveno vzgojo na terenu v obliki potujočih tečajev o negi in prehrani otrok.

Dokumenti v personalni mapi Marije Tomšič kažejo, da je bila 25. avgusta 1930 imenovana za šolsko sestro pri Šoli za sestre v državnem Zavodu za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani v IV. skupini III. kategorije s položajno plačo 60% od letnih 1.680.- din, z osnovno plačo I. stopnje 2.700.- din na leto, s pripadajočo draginjnsko doklado in redno letno stanarino 75% od 1.020.- din. Njeno delo je bil nadzor nad gojenkami in njihovo uvajanje v praktično delo. 8. julija 1933 je z odliko opravila državni strokovni izpit v Ljubljani, 1. 8. 1937 pa je postala učna medicinska sestra nege bolnika na

internem oddelku ljubljanske bolnišnice. Istočasno je na šoli je poučevala nego bolnika in organizacijo bolniške službe ter za ta predmet sestavila učbenik. Na šoli je opravljala tudi blagajniško in knjigovodsko, občasno pa tudi računovodsko delo. Vojna leta je preživela v Ljubljani, kjer je podpirala učenke, aktivistke OF.

Zaradi hudega pomanjkanja strokovnega kadra v Novem mestu je bila z dekretom, ki ga je Ministrstvo za narodno zdravje pri Narodni vladi Slovenije (pers. št. 1416/3/46, podpisnik dr. Perušek Milan) izdalo 21. januarja 1946, premeščena v Novo mesto za glavno sestro Javne ženske bolnišnice. Službo je nastopila 1. februarja 1946, po reorganizaciji bolnišnice pa je bila do upokojitve glavna medicinska sestra kirurškega oddelka.

Odločba o premestitvi

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

V personalni mapi je ohranjena prisega, ki jo je v prvem letu zaposlitve (29. 11. 1946) podpisala pred v. d. ravnatelja bolnišnice Danico Modic.

»Jaz, Tomšič Marija, prisegam pri časti svojega naroda in pri svoji časti, da bom zvesto služila ljudstvu, da se bom držala ustave in zakonov, da bom varovala in branila ustavni demokratski red Federativne ljudske republike Jugoslavije in Ljudske republike Slovenije in da bom svojo službo vestno opravljala.«

Novomeška bolnišnica je bila v začetku leta 1946 še razdeljena na »moško«, v kateri so bolnikom stregli usmiljeni bratje, in »žensko«, v kateri so strežbo bolnic opravljale sestre sv. Vincencija Pavlovskega iz Gradca. V obeh je zelo primanjkovalo strokovnega kadra. Ženska bolnica je bila po bombardiranju leta 1943 delno porušena in le za silo popravljena, oprema in instrumentarij sta bila v skrajno slabem stanju, saj je bilo veliko odposlanega v partizanske enote, precej je bilo obrabljenega in uničenega, nabave pa med vojno ni bilo. Higijenske razmere so bile nevzdržne, primanjkovalo je sanitetnega materiala, zdravil in rokavic, po vojni izstradano prebivalstvo je obolevalo predvsem za pljučnico in tuberkulozo. Obe bolnišnici sta se združili in preimenovali v Splošno bolnišnico Novo mesto, bolnike pa so sprejemali po strokah in ne več ločeno po spolu.

Zaradi splošnega pomanjkanja je bilo delo nove bolnišnice zelo težavno, prebivalci niso imeli zaupanja vanjo in so na zdravljenje odhajali v Ljubljano. Maloštevilen kader se je najprej lotil organizacije dela bolnišnice s predlogi za izboljšanje, pri čemer je precej pomagal profesor dr. Lunaček. Bolnišnica je imela interni, kirurški in ginekološko porodniški oddelek, laboratorij, lekarno, uredili pa so še strokovno in upravno administracijo.

Marija Tomšič se je z vso vnemo posvetila pridobivanju strežnega osebja in poučevanju deklet iz okoliških vasi, ki so bile brez vsakršne strokovne izobrazbe, zaradi vojne velikokrat tudi s pomanjkljivo osnovnošolsko izobrazbo. Izobraževale so se z delom ob bolniški postelji in prvi dve leti so pri učenju še pomagale redovnice, ki so delale kot vodje posameznih oddelkov. Marija Tomšič je bila pri delu natančna, dosledna in nepopustljiva, zahtevala je red in disciplino ter je med zaposlenimi veljala za veliko avtoriteto. Čeprav je bila strah in trepet ter ni prenesla nemarnosti in lenobe, današnje sogovornice ohranjajo spomin nanjo kot na pošteno in pravično predstojnico, ki je bila kljub težkim časom in veliki odgovornosti predvsem človek. Ko je ugotovila, katere bolničarke so delovne in zanesljive, jih je imela zelo rada in jim je kmalu zaupala odgovornejše delo. Prva leta so zaposlena dekleta, ki so prihajala od daleč, stanovala v bolnišnici v kletnih prostorih (po 13 jih je spalo v sobi), samo najbližje so po službi hodile domov.

Delale so po 12 ur, podnevi z odmorom za kosilo med 12. in 15. uro, ponoči od 18. ure do 6. ure; nočna izmena je trajala po štirinajst dni.

Čeprav je bilo točno določeno, katera od zaposlenih neguje bolnika in katera čisti, so si pri delu zelo pomagali. Kadar so bili sprejeti na zdravljenje težji bolniki, so ostajale v službi preko delovnega časa, proste pa so na pomoč prihajale od doma. Razpored službe, ki ga je pisala samo Marija Tomšič, se je dnevno spreminjal in nikomur ni prišlo na misel, da bi se pritoževal, saj so bili vsi veseli, da imajo službo. Čez dan so bile na posameznem oddelku od dve do tri zaposlene, ponoči ena sama, a so si vse med seboj pomagale. Čeprav je bilo delo težko in ga je bilo veliko, je bilo pri tem tudi veliko smeha in dobre volje.

Delovna obleka bolničark je bila daljša, široka, pod prsmi nabrana halja, ki se je zapenjala zadaj, in velika čepica, ki so jo zavezale tako, da so spodaj zategnile vrvico in pod njo ujele vse lase na glavi. Obutev so imele svojo. Šele pozneje so imele medicinske sestre bluzo s predpasnikom, ki so ga morale dati šivati same.

Bolničarke in strežnice so znale poprijeti za vsako delo. Del dneva so delale ob bolnikih, del pa so namenjale udarniškem delu na bolnišničnih

Delovna obleka bolničarke in obleka bolnika

(Iz osebne arhiva Pepce Novosel)

njihah, na katerih so pridelovale zelenjavo, posebej okopavanje strnišnega korenja je bil zelo popularno (beri: zoprno), a ker je bolnišnica za svoje potrebe sama pridelovala hrano, je bilo treba tudi svinje z nečim nakrmiti. Pridelali so toliko zelenjave, da so jo lahko prodajali na tržnici. V bolnišnici je bila zelo dobra hrana. Na oddelke so jo v posodah prinesli iz kuhinje in jo razdelili bolnikom glede na predpisano dieto; posodo so pomivali in shranjevali na oddelkih. Medicinska sestra Marija je redno preizkušala hrano, da je preverila, ali je priprava hrane primerna glede na bolnikovo dieto.

Bolniške sobe, velike in z visokimi stropi, so ogrevale lončene peči, za katere je bilo treba vsak dan nasekati drva in skrbeti za stalno zalogo drv (že leta 1948 je imela »stara kirurgija« centralno ogrevanje), tla pa so ročno ribali in loščili. V sobah je bilo več postelj, bolniki z različnimi obolenji so ležali skupaj. Nad vsako posteljo je bila črna lesena tabla, na katero so vpisali bolnikovo ime, ob vznožju pa temperaturni list, na katerega so vpisovale temperaturo, utrip in krvni pritisk. To je bil bolnikov edini dokument. Nespremenjenega smo uporabljali še do pred nekaj leti.

Bolniška postelja z leseno tablo za bolnikovo ime na stari kirurgiji

(Iz osebne arhiva Pepce Novosel)

Kirurški oddelek je imel aseptični in septični oddelek s travmo, aseptično in septično operacijsko sobo, rentgen in mavčarno. Perilo sta ročno prali dve perici, sušili sta ga na vrtu pri bolnišnici.

Edino dosegljivo razkužilo v tistih časih je bil lizol, ki so ga uporabljali za razkuževanje instrumentov, kože in tal. Bil je značilnega, močnega vonja, po katerem je bila bolnišnica znana še dolga leta. Tudi zdravil je zelo primanjkovalo, edina antibiotika sta bila penicilin in streptomycin, analgetiki so obstajali v obliki praškov in svečk.

Injekcijske igle in brizgalko so prali in prekuhali, skrhane igle pa še brusili in jim ostrili konice. Sanitetni material so prekuhali, zlagali, likali in vnovič sterilizirali. Tudi vse preiskave so opravljali na oddelku; laboratorij je vodila sestra Marija. Na vizite je nosila košaro, v kateri je imela baterijo, igle za ugotavljanje bolnikovih refleksov, termometer,

Marija Tomšič izdaja zdravila

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

aparatus za merjenje krvnega pritiska, rokavice, talkum in vazelino ter rentgenske slike.

Za vsa povojna leta ja bilo značilno, da negovalnega osebja ni bilo nikoli toliko, kolikor so jih bolniki potrebovali. Leta 1947 je bolnišnica usposabljala tri praktikantke, ki jim je nudila stanovanje in hrano ter plačo 2000 din.

Leta 1948 so bolnišnico zapustile usmiljene sestre in takrat je ta ustanova zaposlovala 5 zdravnikov, enega farmacevta, eno medicinsko sestro, enega fizioterapevta, štiri tehnike, tri babice, eno otroško negovalko in 26 bolničark.

Marija Tomšič je opravila dodatne izpite in 1. oktobra 1947 postala višja medicinska sestra, 1.

februarja 1950 pa je bila z odlokom o spremembi naziva in povišici temeljne plače imenovana za zdravniško pomočnico. Stalno se je izobraževala in je še nekaj let pred upokojitvijo (1. 6. 1961) opravila strokovni izpit za medicinsko sestro II. razreda.

Leta 1948 je organizirala prvi bolničarski tečaj, na katerem so poleg nje učili tudi zdravniki in je izobrazil enajst bolničark, leta 1949 pa še osemnajst. Udeleženke je poučevala o splošni negi bolnika, o negi zdravega in bolnega otroka, o prehrani dojenčka in prvo pomoč. Tečaji so se nadaljevali do leta 1956, ko so prerasli najprej v polletno, nato pa v enoletno in dvoletno bolničarsko šolo, v kateri so znanje nadgradili še s predavanji o odnosu zaposlenih do bolnikov in svojcev, o zdravi in dietni prehrani, o transfuziji krvi in plazme, o mentalni higieni... Bolničarska šola v okviru bolnišnice je bila organizirana vse do leta 1962, ko je bila ustanovljena srednja zdravstvena šola, ki jo je ob delu obiskovala tudi ena generacija bolničark, vendar samo tiste, ki so imele dokončano osnovno šolo. Na ta način so nove kadre, ki so prišli na delo v bolnišnico, toliko usposobili, da je bila nega bolnikov na kar primerni ravni in da je bilo mogoče higienske razmere obdržati v zadovoljivih mejah.

V Novem mestu je bila Marija Tomšič predsednica sindikata socialnih in zdravstvenih ustanov, podružnice 1, pri katerem je skrbela za organizacijske zadeve, članica AFŽ in RK, pri sindikalni podružnici gospodinjskih pomočnic pa je vodila zdravstvena predavanja. Leta 1952 je bila pobudnica ustanovitve novomeškega pododbora Društva medicinskih sester Slovenije in do leta 1959 njegova predsednica.

Za svoje delo je 17. novembra 1956 prejela odlikovanje red dela III. vrste.

Leta 1961, ko bi se po 34 letih dela lahko upokojila, je zaradi pomanjkanja kadra sklenila sporazum za podaljšanje dela za nedoločen čas, ki ga je podpisal predstojnik kirurškega oddelka prof. dr. Oton Bajc.

V naslednjih letih so se kadrovska razmere v bolnišnici počasi izboljševale, z novimi, mladimi medicinskimi sestrami je prihajalo v bolnišnico novo znanje, njen strokovni ugled je rasel. Oddelek je postajal pretesen za vse bolnike, zato se je na desnem bregu reke Krke začela gradnja novega

kirurškega oddelka. Leta 1962 se je na kirurškem oddelku zaposlila tudi prva višja medicinska sestra Marija Markelj (por. Gorenc) in kmalu za njo še Milana Zore, Cvetka Slemenik, Toni Mivec, Zofi Kralj, Slavka Medved in druge.

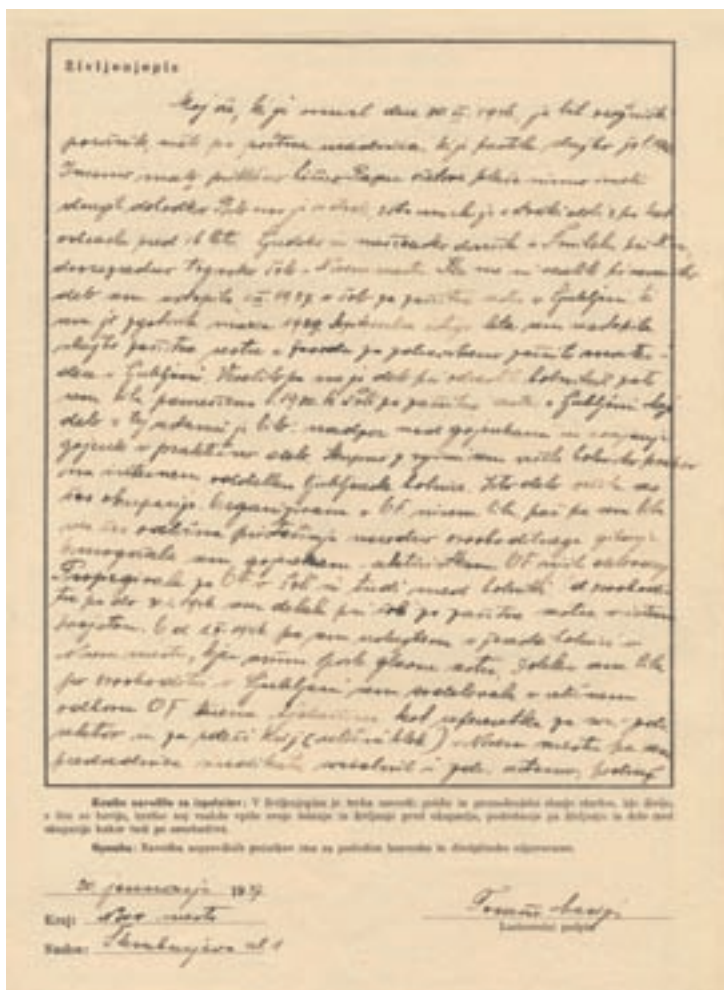

Marija Tomšič s sodelavkami leta 1965

(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc in Marije Guštin)

28. marca 1965 se je Marija Tomšič starostno upokojila, vendar je še vse do leta 1968 pomagala medicinskim sestram na kirurškem oddelku.

Starostno obdobje je preživljala v domači hiši na Trdinovi ulici skupaj s sestro Hermino in njeno

Življenjepis – rokopis Marije Tomšič
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Ob odhodu Marije Tomšič v pokoj
Spredaj z leve: Marija Tomšič, prof. Oton Bajc, Milana Zore,
zadaj z leve: Zofka Kralj, Marija Gorenc, Cvetka Slemenik,
Slavka Medved
(Iz osebne arhiva Milane Zore, 1968)

družino. Po sedemdesetem letu ji je zdravje zelo pešalo. 21. decembra 1986 je bila, že nezavestna, sprejeta na urološki odsek kirurškega oddelka bolnišnice, kjer je 23. decembra 1986 ob 7. uri zjutraj umrla. Pokopana je v družinskem grobu družine Tomšič – Kump na šmihelskem pokopališču v Novem mestu, a še živi v spominu številnih medicinskih sester, katerih učiteljica je bila in ki so nadaljevale njeno delo, ter v spominu vseh nas, ki prenašamo njeno poslanstvo na naslednje generacije.

Viri

- Personalna mapa Marije Tomšič, Splošna bolnišnica Novo mesto 1964–1965.
- Osemdeset let novomeške bolnišnice, zbornik, SB Novo mesto, 1978.
- Gošnik T., Prvih sto let novomeške bolnišnice, Dolenjska založba, 1995.
- Jubilejni zbornik DMSBZT Novo mesto ob 40-letnici, Novo mesto, 2003.
- Osebna pričevanja medicinskih sester Pepce Novosel, Marije Gorenc in Ivanke Ahačič.

Brez poznavanja preteklosti ne moremo sanjati o prihodnosti

»S prihodnostjo se soočimo prek svoje preteklosti.« P. S. Buck

Medicinske sestre v slovenskem prostoru

V Sloveniji govorimo o poklicu medicinske sestre od leta 1919, ko je Narodna vlada v Ljubljani izdala prvi uradni dekret o nastavitvi skrbstvene sestre Angele Boškin.

Angela Boškin se je poklica izučila na Dunaju in je postavila temelje stroki in poklicu medicinske sestre v Sloveniji.

Štiri leta pozneje, leta 1923, je bila pri Zavodu za socialno higieno in zaščito dece v Ljubljani ustanovljena prva šola za medicinske sestre, 27. novembra 1927 pa je 13 medicinskih sester v Ljubljani ustanovilo prvo stanovsko organizacijo, ki se je imenovala Organizacija absolventk šole za sestre v Ljubljani s predsednico Antonijo Schiffrer. Že naslednje leto se je organizacija preimenovala v Organizacijo diplomiranih zaščitnih sester Ljubljane, predsednica pa je postala Angela Boškin.

Z reorganizacijo jugoslovanske sestrsk organizacije so se vanjo vključile tudi slovenske medicinske sestre in kot Sekcija dravske banovine v Ljubljani delovale v okviru Društva jugoslovanskih medicinskih sester vse do leta 1941, ko je njihovo delovanje prekinila vojna vihra. Njihov prispevek pri reševanju in skrbi za življenje v vojnem času je neprecenljiv.

Po vojni so se v okviru Referata za zaščitne sestre, ki ga je pri Ministrstvu za ljudsko zdravstvo vodila Neža Jarnovič, medicinske sestre srečevale na številnih delovnih sestankih. Opravljale so pionirsko delo na področju prosvetljevanja, izobraževanja,

preventivnih akcij, ustanavljanja epidemioloških služb in skrbele za ustrezno urejanje delovnih pogojev v zdravstvenih organizacijah.

Leta 1952 je bilo ustanovljeno samostojno Društvo medicinskih sester Slovenije z glavnim odborom v Ljubljani in s šestimi pododbori v Mariboru, Celju, Novem mestu, Kopru, Kočevju in na Ptuj.

V letu 1954 je bila ustanovljena Zveza društev medicinskih sester Jugoslavije, v kateri je kot prva Slovenka sodelovala Dina Urbančič. Pomembne dejavnosti tistega časa so bile usmerjene v republiške povezave in prek Mednarodnega združenja medicinskih sester ICN v mednarodne povezave. Jugoslovanski zvezi društev medicinskih sester so predsedovale tudi slovenske predstavnice: Mira Pridgar, Majda Šlajmer Japelj in Vera Grbec.

Leta 1963 se je Društvo medicinskih sester reorganiziralo v Zvezo društev medicinskih sester Slovenije najprej z osmimi, nato pa z enajstimi regijskimi društvi. Hkrati so medicinske sestre začele ustanavljati prve strokovne sekcije in na ta način spremljale novosti na strokovnih področjih zdravstvene nege.

V naslednjih letih so delovale predvsem na področju zaposlovanja in pomanjkanja kadrov za zdravstveno nego, na področju izobraževanja, reševale so težave v združenem delu, ki so bile povezane z delom v zdravstveni negi, s pogoji in organizacijo dela medicinskih sester v zdravstvenih in vzgojno-varstvenih zavodih.

Sedemdeseta in osemdeseta leta so bila namenjena razpravam in uveljavljanju zaključkov o organizaciji službe zdravstvene nege, izobraževanju kadra za učitelje na področju zdravstvene nege, načrtovanju specializacij v zdravstveni negi, organizaciji službe zdravstvene nege v lokalni skupnosti, raziskovanju v zdravstveni negi... Pomemben element v zdravstveni negi je postala procesna metoda, njeno uvajanje v vsakdanjo prakso pa je omogočilo celostno in kakovostno obravnavo pacienta.

Sprememba družbenega sistema v začetku devetdesetih let minulega stoletja je prinesla spremembe na področju zdravstvenega varstva in leta 1992 novo zdravstveno zakonodajo, ki je temeljila na načelih Svetovne zdravstvene organizacije – Zdravje za vse do leta 2000. Z novim konceptom so bile opredeljene tudi nove vloge in naloge zdravstvene nege, ki jih mora uresničevati kot stroka, ki je integralna sestavina zdravstvenega varstva. Za uspešno uveljavljanje zastavljenih nalog in zaradi boljše in večje zaščite stanovskih interesov je bila v okviru Zveze društev medicinskih sester Slovenije 15. 12. 1992 ustanovljena Zbornica zdravstvene nege Slovenije.

Medicinske sestre na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju

Novomeški pododbor Društva medicinskih sester Slovenije je bil ustanovljen leta 1952 na pobudo Marije Tomšič, ki ga je vodila vse do leta 1959, pozneje pa se je dejavno vključevala v delo drugih organov podružnice Društva medicinskih sester.

Marija Tomšič je diplomirala na Šoli za zaščitne sestre v Ljubljani 13. marca 1929, se najprej zaposlila na ljubljanskem Zavodu za zaščito matere in otroka, nato pa je do druge svetovne vojne delala na Šoli za zaščitne sestre. 1. februarja 1946 je postala glavna medicinska sestra kirurškega oddelka v novomeški bolnišnici, v kateri je delala vse do upokojitve.

V porumenelih listinah zaprašene arhiva iz tega časa najdemo ohranjena nekatera imena članic pododbora: Danica Rožman, Ivana Planinšek, Cveta Štukelj, Marjeta Meršol, Marija Cvar, Milena Bučar, Marija Šiler, Marinka Vuk, Dragica Špiler, Marija Furlan, Pavla Jakše iz Dolenjskih Toplic, Rozalija

Prijatelj iz Žužemberka, Staša Rupnik iz Št. Jerneja, Milka Blatnik, Marija Wagner z Vinice, Francka Pavlič iz Starega trga ob Kolpi, Tončka Mihalič, medtem ko je bila Helena Kastelic premeščena v Novo Gorico, 5 medicinskih sester iz črnomaljskega okraja pa ni bilo včlanjenih v pododbor.

Dokumenti navajajo, da so se na sestankih srečevale enkrat na mesec ter pripravljale izobraževalne tečaje in predavanja za zaposlene v bolnišnici: o odnosu do bolnikov in njihovih svojcev, o napakah v službi, o zdravi in dietni prehrani, transfuziji krvi in plazme, o mentalni higieni...V sodelovanju z organizacijama RK, AFŽ in telovadnimi društvi so veliko delovale na terenu s predavanji o zaščiti otrok, zmanjševanju alkoholizma, vzgoji ženske in vaške mladine, higieni, sodelovale so z mladimi v vajenski in gospodinjski šoli, vodile tečaje prve pomoči na gradbiščih...V bolnišnici so se ukvarjale z zdravstveno vzgojo bolnikov in njihovih svojcev.

Leta 1953 je bila celoletna članarina za posamezno sestro 360 dinarjev.

Dolenjske medicinske sestre so se v naslednjih letih ukvarjale predvsem z organizacijskimi vprašanji, saj jih je bilo za delovanje na obsežnem območju Dolenjske in Bele krajine veliko premalo. Do leta 1950 je šolo za medicinske sestre končalo 5 članic, po letu 1950 23 članic, prekvalifikacijski izpit za medicinske sestre pa je opravilo 5 članic. Obremenjene so bile z deset - in večurnim delavnikom, ki jim ni dopuščal veliko časa za ostale dejavnosti. Delo pododbora je nazadovalo, sestanki so bili sklicani le še po potrebi in še takrat je bila udeležba slaba, tudi zaradi slabih prometnih povezav, posebej pozimi.

Leta 1956 je bila v Novem mestu ustanovljena bolničarska šola, ki ni imela primerne prostora niti strokovnega zdravstvenega kadra, vodja šole pa je bil pedagog. Glavna naloga novomeške podružnice je bila pomoč šoli s strokovnim znanjem medicinskih sester pri predmetih: splošna nega bolnika, nega zdravega in bolnega otroka, prehrana dojenčka in prva pomoč. Na organizacijskem in strokovnem področju v bolničarski šoli je bila še posebej dejavna Marija Tomšič.

Program naše podružnice Društva medicinskih sester Slovenije se je nanašal na aktualna družbena

vprašanja in vzgojo prebivalstva (z gospodinjskim centrom so sodelovale v prirejanju tečajev za nego in prehrano dojenčkov, v obrtni šoli za vajence so predavale o higieni, na gimnaziji so imele tečaje prve pomoči, na terenu so organizirale predavanja o cepljenju proti polyomielitisu, v materinskem domu pa predavanja o negi in prehrani dojenčka), na strokovno izobraževanje medicinskih sester, na posebna društvena vprašanja (zaposlovanje medicinskih sester na ustrezna delovna delovna mesta, ustrezna delitev dela), organizacijska vprašanja (skrb za evidenco, članarino, naročanje na revije in priročnike).

Na terenu so zaznavale premajhno izobraženost bolničark, zato so se trudile za dvoletno izobraževanje za bolničarke s pogojem, da so dekleta prej dokončala osnovno šolo. Poudarjale so nujnost enotnega šolanja medicinskih sester z možnostjo izpopolnjevanja znanja na dodatnih podiplomskih tečajih. Zavedale so se, da je medicinska sestra marsikje samo administratorka ali pomočnica zdravnika, strokovnega znanja, za katerega se je izšolala, pa ne more ali ne sme opravljati.

14. maja 1957 se je podružnica vključila v Zvezo ženskih društev LRS.

Do leta 1959 je zaradi pomanjkanja in preobremenjenosti medicinskih sester delo podružnice mirovalo, na občnem zboru 1. marca 1959 pa je bil izvoljen nov upravni odbor s predsednico Dragico Petrič, tajnico Marijo Gornik in blagajničarko Malči Suhorepec. Podružnica je imela 13 članic iz Novega mesta, pet iz starega novomeškega okraja, pet iz nekdanjega črnomaljskega okraja, devet iz okrajev, priključenih OLO Novo mesto, eno iz Trebnjega, belokranjske medicinske sestre pa se v delo podružnice niso vključile. Vsa leta je bila velika težava plačevanje članarine.

6. marca 1960 je bila za predsednico podružnice izvoljena Jelka Plaper, na občnem zboru 16. aprila leta 1961 Nada Tršar, izvoljene pa so bile še zastopnice drugih občin: za Črnomelj Marija Hočvar, Senovo Pavla Šuštar in Brežice Silva Wait. V začetku leta 1962 je bila predsednica Nika Lapajne, od 15. 11. 1962 pa spet Dragica Petrič.

Podružnica je tedaj štela 60 članic iz Novega mesta, Brežic in Črnomlja.

Z reorganizacijo Društva medicinskih sester Slovenije so se v začetku leta 1963 začele tudi novomeške medicinske sestre pripravljati na ustanovitev lastnega društva. Na delovnem sestanku 15. januarja 1963 so razpravljale o osnutku pravil Zveze društev medicinskih sester Slovenije. 21. februarja je predsednica Petričeva sporočila v Ljubljano teritorialno razdelitev podružnice Novo mesto, v kateri naj bi bile organizirane medicinske sestre iz Novega mesta, Trebnjega, Metlike in Črnomlja. Po spremembi politično teritorialnega območja okrajev se je 21 članic iz Zasavja (po novem okrajna skupščina Celje) odločilo za odcepitev od novomeške in priključitev k celjski podružnici.

Samostojna društva naj bi bila organizirana v vsaki komuni, v kateri so obstajali potrebe in pogoji (najmanj 20 članic). Včlanile so se lahko medicinske sestre s končano srednjo šolo, ker pa jih je bilo v Sloveniji malo, so se včlanile lahko tudi sestre, ki so naziv pridobile s posebnim strokovnim izpitom. Vsako novo društvo se je moralo v osmih dneh po ustanovitvi registrirati na Notranji upravi.

Aprila 1963 je imela novomeška podružnica 41 članic in je s tem izpolnjevala pogoje za ustanovitev lastnega društva.

Ustanovna skupščina Zveze društev medicinskih sester Slovenije je bila 20. aprila 1963. Novomeško podružnico so zastopale: Dragica Petrič, Nika Lapajne, Ana Janko in Dragica Vidmar iz Novega mesta, Marica Hudelja iz Črnomlja in Cirila Šavrič iz Zasavja.

Ustanovitev Društva medicinskih sester Novo mesto

Društvo medicinskih sester Novo mesto je bilo ustanovljeno na občnem zboru 26. 6. 1963. Za predsednico je bila izvoljena Rafaela Grilc, za tajnico Jelka Plaper, na ustanovnem dokumentu, ki ga je Društvo poslalo Zvezi društev in Oddelku za notranje zadeve pri Občinski skupščini Novo mesto, pa so s svojimi podpisi ustanovitev društva potrdile Jelka Križanec, Marija Medoš, Slavka Medved,

Marija Markelj, Nika Lapajne, Marija Gornik, Ana Štukelj, Jožica Brulc, Vida Vovk in Rafaela Kapš.

3. 12. 1963 se je Društvo vključilo v Zvezo društev medicinskih sester Slovenije.

Vloga za registracijo Društva je bila oddana 22. 10. 1963, pri Okrajni skupščini v Ljubljani pa je bilo društvo pod številko 71 vpisano v register šele 24. 3. 1964.

O delovanju Društva v naslednjih letih obstaja nekaj zapisnikov, iz katerih je razvidno, da so se v letu 1966 članice sešle samo dvakrat, potem pa so dejavnosti popolnoma zamrle. Januarja 1967 je Zveza društev medicinskih sester Slovenije opozorila članice novomeškega društva, da ni od vodstva nobenega odziva, in ponudila pomoč, da bi delo spet zaživel.

5. aprila 1967 je bila za predsednico izvoljena Stanka Škof. Medicinske sestre so se ukvarjale predvsem s problematiko patronažne službe, z evidenco članstva, zbiranjem prednaročnikov na strokovno revijo Zdravstveni obzornik, organizirale so tri predavanja (o regulaciji rojstev, sideropenični anemiji in prehrani dojenčka). Upravni odbor se je sešel na treh sestankih in obravnaval slabo udeležbo na strokovnih srečanjih, predvsem so pogrešali medicinske sestre izven Novega mesta.

28. 12. 1967 so bila usklajena pravila društvenega delovanja in društvo je bilo vnovič vpisano v register. Naslednje leto so se medicinske sestre iz Posavja spet pridružile novomeškemu društvu.

Leta 1968 je bila za predsednico izvoljena Jožica Marinčič, v letu 1969 pa je na nekaterih dokumentih kot predsednica Društva podpisana Marija Medoš.

Ker se dejavnosti niso in niso začele, je Jožica Vrščaj leta 1969 naslovila na Zvezo društev pismo, v katerem je vodstvo vnovič opozorila na nedejavnost novomeških medicinskih sester ter zaprosila za pomoč.

Leta 1969 je predsednica društva postala Zdenka Kaplan in z njo je v naslednjih petnajstih letih v društvenem delovanju zavel nov veter. Upravni odbor se je srečeval na rednih sejah in organiziral občne zборе, na katerih so članice razpravljale o opravljenem delu in načrtovale nove programe

del, ki so temeljili na strokovnem izobraževanju medicinskih sester z organiziranjem različnih predavanj in strokovnih ekskurzij po Sloveniji in na tujem ter na sodelovanju s srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu in zagotavljanju mentorstva mladim medicinskim sestram. Vodstvo društva je moralo za vsak mandat dobivati soglasja družbenopolitičnih organizacij na medobčinski ravni, ki so s postopkom velikokrat zavlačevale in ovirale delo društva. V okviru upravnega odbora je moral biti organiziran aktiv ZK, ki je budno spremljal in nadziral delo odbora ter o tem poročal ustreznim ustanovam.

Število članic je naraščalo in leta 1977 je bilo novomeško društvo na šestem mestu v Sloveniji z 207 članicami. Zdenka Kaplan je vzpostavila organizacijsko strukturo in metode dela, tako da je društvo delovalo urejeno in uspešno ter pridobila nekatere sponzorje, ki so prispevali sredstva za načrtovane društvene akcije. Tudi za svojo udeležbo na mednarodnem kongresu medicinskih sester v Tokiu je zbrala sponzorska sredstva, delno pa je stroške poti financirala sama. Leta 1977 je za dolgoletno uspešno delovanje med prvimi slovenskimi medicinskimi sestrami in prva z Dolenjske prejela priznanje zlati znak Zveze društev medicinskih sester Slovenije.

Leta 1984 je krmilo društva prevzela Dragica Murn, ki se je do takrat kalila na različnih delovnih področjih, za njo pa leta 1988 Slavica Krošelj Naumov, v dolenjskem prostoru najbolj znana kot učiteljica zdravstvene nege na Zdravstveni šoli in mentorica praktičnega pouka v novomeški bolnišnici. Z njima se je začelo dolgoletno uspešno sodelovanje z novomeško Krko, tovarno zdravil, ki nas je začela podpirati pri vseh projektih.

Po osamosvojitvi Slovenije in ustanovitvi Zbornice zdravstvene nege Slovenije je bilo tudi delo v društvu na novo zastavljeno, čeprav so najpomembnejše naloge ostale nespremenjene.

Od leta 1992 do 1996 je funkcijo predsednice opravljala Zvonka David, nato do leta 2001 Zdenka Seničar, leta 2002 pa je bila za predsednico izvoljena Marta Kavšek.

Na stopnišču stare porodnišnice

(Foto Polde Grahek)

In danes?

Danes nas je blizu osemsto in trudimo se, da bi vsaka medicinska sestra in vsak zdravstveni tehnik v naši regiji začutil pripadnost stanovski organizaciji in dobil priložnost, da se dejavno vključi v delovanje društva. Upoštevamo načelo:

»Življenje ne zahteva od nas, da smo najboljši, le da se trudimo po najboljših močeh.«

H.J. Brown

Viri

- Jubilejni zbornik ob 70-letnici Zveze društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije in Zbornice zdravstvene nege Slovenije, Ljubljana, 1997.
- Arhiv Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto od leta 1952 do 1992.

VODENJE DRUŠTVA SKOZI PET DESETLETIJ

1963–1966 Rafaela Grilc

1967–1968 Stanka Škof

1968–1969 Jožica Marinčič

1969–1983 Zdenka Kaplan

1984–1988 Dragica Murn

1988–1991 Slavica Krošelj Naumov

1992–1996 Zvonka David

1996–2001 Zdenka Seničar

2002–2004 Marta Kavšek

april 2004– Jožica Rešetič

*Skoraj pozabljene zgodbe
o ljudeh, ki so svoje delo
posvetili skrbi za sočloveka*

Medicinska sestra Pepca Novosel

Pepca (Jožefa) Novosel je upokojena medicinska sestra, ki se je po končani osnovni šoli in enem razredu nižje gimnazije pri dvajsetih letih kot bolniška strežnica zaposlila v naši bolnišnici in ji ostala zvesta do upokojitve, čeprav je bilo delo včasih težko in je imela poleg številnih lepih na službo tudi nekaj manj lepih spominov. Ampak pravi, da gre to skupaj. In če bi izbirala še enkrat – seveda, spet bi bila medicinska sestra.

8. marca 1949 je prvič prestopila prag »stare kirurgije« in v prvem letu opravila 6 mesečni bolničarski tečaj. Od 1.7.1950 dalje je delala kot bolničarka. V dokumentih je zapisano (personalna mapa, arhiv SB Novo mesto), da je opravljala »dela prve sestre ženske septike, vršila nego bolnikov in skrbela za inventar na oddelku.« Njeno delo je bilo ocenjeno kot »zelo dobro.« Pacienti so jo imeli radi, ona pa njih, kar se dobro vidi na številnih fotografijah, ki jih hrani v svojem arhivu in so hkrati prve fotografije, ki jih je naše sestrsko društvo objavljalo v prispevkih o preteklosti zdravstvene nege na Dolenjskem.

Takratne razmere v bolnišnici, predvsem na stari kirurgiji, je po njenem pripovedovanju v zanimivem prispevku Medicinske sestre so mi povedale (Vizita št. 10, november 2002, str. 31) slikovito opisala Pepcina hčerka, naša kolegica dipl.m.s. Helena Medved, ki je prva začela objavljati zapise o delu medicinskih sester v „starih“ časih in je društvu posodila mamin obsežni slikovni arhiv. Vedno je strašno rada prisluhnila njenim spominom in si jih zapomnila, hkrati pa je zapisovala tudi svoje spomine na obiske v maminu službi. Enega teh spominov si lahko preberete tudi v tej publikaciji.

Helenin prispevek predstavlja takratno nego in oskrbo bolnika, učenje in iznajdljivost bolničark, delo na bolniškem posestvu, prisilen odhod

usmiljenk iz bolnišnice, ko so morale svoje znanje čez noč predati neukim mladim dekletom, ki so bile brez ustrezne izobrazbe, zato pa so z mladostnim poletom, vztrajnostjo in iznajdljivostjo premagovale ovire pri delu.

Pepcina velika vzornica in učiteljica je bila glavna medicinska sestra Marija Tomšič, strah in trepet vseh bolničark. Stroga, natančna, vendar pravična in poštena ter do vseh enaka se je pri predstojniku ali zdravnikih vedno znala postaviti zanje in zagovarjati dobro opravljeno delo, lenobe in »šlamparije« pa ni prenašala. Kadar je naletela na kaj takega, je bil ogenj v strehi, vendar so tisti, ki so bili deležni njene »jezične juhe« vedno vedeli, da so si jo zaslužili.

Po dvanajstih letih službe na kirurškem oddelku, v tem času se je že poročila in ustvarila družino, je Pepca že razmišljala o odhodu v drugo službo in se zanj celo dogovorila v tovarni Novoteks, vendar so jo le pregovorili, da je ostala, le oddelek je zamenjala. Leta 1961 je začela delati na oddelku za medicinsko rehabilitacijo, kjer je naslednjih dvajset let skrbela za negibne paciente po poškodbah, operacijah in različnih drugih obolenjih in jim po svojih najboljših močeh pomagala k ponovni samostojnosti in neodvisnosti, saj je dobro vedela, koliko jim to pomeni. Še danes se spomni posameznih imen pacientov, njihovih obrazov in drugih posebnosti, še danes jo ljudje na ulici prepoznavajo in jo pozdravljajo, čeprav bo kmalu trideset let, kar se je upokojila.

Na oddelku za rehabilitacijo se je zelo dobro počutila in rada obuja spomine na to obdobje svojega življenja, čeprav so bile razmere za delo težke in je osebje pregorevalo od utrujenosti. Medicinske sestre so bile zaradi stalnega pomanjkanja kadra kar naprej v službi, delovnik je nemalokrat trajal 12 ur in več, čeprav sta jo doma čakala dva majhna otroka.

Po ukinitvi oddelka leta 1981, ki je vse zaposlene presenetila in zelo prizadela, ker so se z vsem srcem razdajali pacientom, se je vrnila tja, kjer je začela, na kirurški oddelek. Do upokojitve 31.7.1984 je bila učiteljica svoji hčerki, medicinski sestri, ki na istem oddelku nadaljuje njeno poslanstvo.

*Pepca Novosel (desno) s sodelavko
(Iz osebne arhiva Pepce Novosel)*

Medicinska sestra Dragica Petrič

Medicinska sestra Dragica Petrič je bila za Marijo Tomšič druga predsednica novomeškega pododbora Društva medicinskih sester Slovenije s prvim mandatom od 1. marca 1959 do 6. marca 1960, drugič pa je opravljala to funkcijo od 15. 11. 1962 do ustanovitve samostojnega regijskega društva.

Dragica Petrič

(Iz osebne arhiva Gozdane Petrič)

Dragica Petrič se je kot prvi otrok v družini rodila 15. 4. 1930 očetu Jožetu Špilarju in mami Franciški, roj. Račič. Oče je bil mlinar in je imel ob njenem rojstvu v Stopičah v najemu mlin, v katerem so živeli do Dragičinega tretjega leta, potem pa so se preselili v star grajski mlin v Kostanjevico na Krki. Starša sta varčevala in si odtrgovala od ust, da sta družini 1940 postavila dom. Potem je oče zbolel in poklic mlinarja opustil.

Dragica je leta 1937 v Kostanjevici začela obiskovati ljudsko šolo. Po končanih štirih razredih je želela šolanje nadaljevati v Novem mestu, vendar ji Italijani

zaradi očetove politične opredeljenosti niso hoteli izdati dovoljenja, zato je v Kostanjevici obiskovala še peti razred ljudske šole, naslednje leto pa se je le vpisala v dekliško meščansko šolo v Šmihelu pri Novem mestu. Medtem je bil oče na prisilnem delu na nemškem okupacijskem ozemlju.

Po osvoboditvi je v Brežicah končala še tri razrede gimnazije in opravila malo maturo, leta 1948 pa se je vpisala v šolo za medicinske sestre v Mariboru. Leta 1949 jo je Ministrstvo za ljudsko zdravstvo s še štirimi sošolkami poslalo na mladinsko delovno akcijo »Avtoput«, na kateri so mladi iz vse Jugoslavije gradili avtocesto. Tam so ostale osem mesecev. Delala je v ambulanti in kot brigadna sanitetka v Donji Vrbi in Slavonskem Brodu. 1. januarja 1950 se je vrnila v šolo, julija 1950 pa je diplomirala in šla na enomesečno prakso v Kamnik.

1. 10. 1950 je bila kot MS pripravnica z odločbo nastavljena na delo na Okrožni higienski zavod Novo mesto, pri čemer ji je bil poverjen referat zdravstvene vzgoje za dolensko območje. Tu je delala do 30. 1. 1954.

1. 2. 1954 je nastopila službo v novomeškem Zdravstvenem domu v Protituberkuloznem dispanzerju.

Ohranjena je njena prisega pred upravnikom zdravstvenega doma dr. Adolfom Špillerjem:

»Jaz, Dragica Špilar, prisegam pri časti svojega naroda in pri svoji časti, da bom zvesto služila ljudstvu, da se bom držala ustave in zakonov, da bom varovala in branila demokratični red FLR Jugoslavije in LR Slovenije in da bom svojo službo vestno opravljala.«

21. 3. 1958 je opravila strokovni izpit za naziv medicinska sestra (dokument o prevedbi naziva je prejela 9. 4. 1958, shranjen je v personalni mapi ZD

Novo mesto), 10. 8. 1958 pa je prejela odločbo o napredovanju kot medicinska sestra III. stopnje.

V dokumentih o letnih ocenah njenega dela od 1958 do 1960 je navedeno, da se je pri delu »posebno odlikovala«. Med letoma od 1955 do 1960 je prejela posebne denarne nagrade za uspehe pri delu.

26. in 27. 4. 1962 je pred izpitno komisijo Sveta za zdravstvo LRS opravila posebni strokovni izpit za medicinsko sestro II. vrste (na osnovi katerega je lahko opravljala delo višje medicinske sestre).

Njeno delo v ATD je obsegalo: delo dispanzerske sestre pri rentgenskih pregledih, vodenje strokovne dokumentacije vseh obiskovalcev, vodenje dnevnika dela – dnevne dokumentacije vsega dela, pripravo potrdil, izjav, napotnic, poročil, analiz, anket, vodenje prijavnno-odjavne službe, obdelavo podatkov na novo sprejetih in izločenih pacientov, analizo smrti, načrtovanje dela patronažne službe, nadzor nad delom dispanzerskega osebja, honorarno pa je enkrat na teden pomagala pri delu v ATD v Žužemberku.

V letu 1959 je bila predsednica področne enote Sindikata zdravstvenih delavcev, 1961 je bila članica UO ZD Novo mesto.

Ko je zaradi preobremenjenosti z delom v bolnišnici prenehala z društvenim delovanjem Marija Tomšič, takratna predsednica dolenjske podružnice Društva medicinskih sester Slovenije, je bil 1. marca 1959 izvoljen nov upravni odbor in za eno leto so postale predsednica Dragica Petrič, tajnica Marija Gornik in blagajničarka Malči Suhorepec. Podružnica je imela 13 članic iz Novega mesta, pet članic iz starega novomeškega okraja, pet jih je bilo iz nekdanjega črnomaljskega okraja, devet iz okrajev, priključenih OLO Novo mesto, ena iz Trebnjega, druge belokranjske medicinske sestre pa se v delo podružnice niso vključile.

Vnovič je bila za predsednico podružnice izvoljena 15. 11. 1962, ko so se novomeške medicinske sestre, takrat je bilo 41 članic, intenzivno pripravljale na reorganizacijo in ustanovitev lastnega društva.

21. februarja 1963 je Dragica Petrič že sporočila v Ljubljano teritorialno razdelitev podružnice Novo mesto, v kateri naj bi bile organizirane medicinske sestre iz Novega mesta, Trebnjega, Metlike in Črnomlja, 20. aprila 1963 pa so Dragica Petrič, Nika Lapajne, Ana Janko in Dragica Vidmar iz Novega mesta, Marica Hudelja iz Črnomlja in Cirila Šavrič iz Zasavja novomeško podružnico zastopale na ustanovni skupščini Zveze društev medicinskih sester Slovenije. Ko je bilo 26. 6. 1963 ustanovljeno Društvo medicinskih sester Novo mesto, je mesto predsednice predala Rafaeli Grilc.

V naslednjih letih je dejavno sodelovala v različnih dejavnostih društva, novih nalog pa ni prevzemala, saj je imela na delovnem mestu preveč strokovnih in organizacijskih obveznosti, poleg tega pa je bila tudi predsednica zbora delovne skupnosti TOZD Zdravstvenega doma Novo mesto.

Za svoje delo je prejela zlati znak RK.

Upokojila se je 8. 3. 1982.

Viri:

- Personalna mapa Dragice Petrič ZD Novo mesto.
- Jubilejni zbornik. Novo mesto, 2003.

Medicinska sestra Rafaela (Rafka) Grilc

Medicinska sestra Rafka Grilc je bila prva in edina glavna medicinska sestra oddelka za medicinsko rehabilitacijo, ki je v novomeški bolnišnici deloval od leta 1960 do 1981, bila pa je tudi prva predsednica leta 1963 ustanovljenega samostojnega Društva medicinskih sester Novo mesto.

Pogovor z Rafko je nekaj posebnega, saj je strašno prijazna in gostoljubna gospa srebrnih las, milih oči in toplega nasmeha, ki zelo dobro skriva svojih osem križev.

Rojena je bila v Belgiji. Oče, zaveden primorski Slovenec iz Žage pri Bovcu, kraj je bil takrat pod Italijo, je zaradi naraščajočega fašističnega nasilja pobegnil čez mejo, saj bi ga zaradi njegove domoljubnosti sicer zaprli. Mama je šla čez nekaj časa za njim, v Belgiji sta se poročila in 23.6.1931 se je rodila njuna edinka Rafka. 13. aprila 1941, dober teden po začetku druge svetovne vojne, sta se z mamo na babičino željo vrnili na Žago, oče pa se jim je pridružil nekoliko pozneje, a je šel takoj v partizane in padel tri dni pred koncem vojne. Na Žagi sta z mamo živeli do leta 1945, nato pa sta se preselili v Tolmin, kjer je Rafka končala nižjo gimnazijo. To so bili težki časi hudega pomanjkanja in lakote.

Šolala se je v treh jezikih: štiri leta je v Belgiji hodila v francosko šolo, nato doma dve leti v italijansko, naposled pa še v slovensko. Po končani gimnaziji se je vpisala na ljubljansko šolo za medicinske sestre in jo končala leta 1951. Z dekretom ministrstva je bila najprej nameščena v Tolminu, kje je delala kot referentka za zaščito matere in otroka. To je bilo zdravstveno vzgojno terensko delo, namenjeno predvsem svetovanju o negi in oskrbi otroka, zdravi prehrani, zagotavljanju higiene... Delo je bilo naporno predvsem pozimi, ko zaradi snežnih zametov večkrat ni mogla nikamor.

Po enem letu so jo premestili v Cerkljo, kjer je delala v splošni ambulanti. Tam je spoznala moža Toneta, se poročila in si ustvarila družino.

Leta 1955 so se preselili v Krmelj, kjer je bil mož kot obratovodja strojnega obrata zaposlen v rudniku rjavega premoga, Rafka pa je bila z odločbo Okrajnega ljudskega odbora Krško od julija 1955 do septembra 1959 nameščena kot medicinska sestra pri šolskem dispanzerju in materinski posvetovalnici pri Zdravstveni postaji Krmelj. Stanovali so v stanovanju nad prostori zdravstvene postaje.

Odločba o nastavitvi, ki sta jo podpisala upravnik zdravstvene postaje dr. Jakob Turk in predsednik upravnega odbora zdravstvene postaje inž. Vlado Burnik, je določala naslednje službene pogoje:

- mesečno plačo 10.800 din,
- vsakodnevni raport upravniku zdravstvene postaje ob 13. uri,
- stalno dvourni dopoldansko pripravljenost za dajanje prve pomoči,
- 6 urno popoldansko delo po navodilih zdravnika v zdravstveni postaji ali na terenu,
- vodenje delovodnika o delu (pregledih bolnikov, dajanju prve pomoči),
- prijavo odboda ali enodnevnih odsotnosti iz Krmelja zdravniku (čas in trajanje letnega dopusta ji je odobril upravni odbor postaje),
- stalno pripravljenost ob nedeljah, ko v Krmelju ni bilo zdravnika.

Ker je zdravnik prihajal v krmeljsko ambulanto le za nekaj ur dnevno, je bila na mladi medicinski sestri velika odgovornost, ki je je bila razrešena šele s prihodom zdravnikov, ki so tudi živeli v Krmelju. Do takrat pa je na terenu sama, brez prisotnosti zdravnika, opravljala tudi cepljenja dojenčkov. Za prevoz po zelo

slabih cestah obsežnega terena je uporabljala moped, kar je bilo zelo naporno, zato jo je včasih, če je bil prost, peljal mož Tone.

Septembra 1959 se je družina preselila v Novo mesto. Rafka se je zaposlila v novomeški bolnišnici na kirurškem oddelku, vendar ji je že ob prihodu direktor bolnišnice dr. Perko povedal, da bo po odprtju novozgrajenega oddelka za medicinsko rehabilitacijo delala tam. Tako je leta 1960 postala glavna medicinska sestra tega oddelka, ki je bil namenjen rehabilitaciji bolnikov s poškodbami okončin, hrbtenice, glave, bolnikov po kapi... Oddelek je imel v začetku 25 postelj, ki pa so bile kmalu zasedene, zato so z adaptacijo verande pridobili še 15 postelj. Delo je bilo naporno, saj so bili pacienti v začetku negibni in jih je bilo potrebno usposobiti za čim bolj samostojno življenje, ležalna doba je bila dolga, sodobnih pripomočkov ni bilo.

Rafka se je ukvarjala z vso organizacijo oddelka, skrbeti je morala za opremo in kader, pri čemer ji je bila v veliko pomoč Marija Tomšič. Oddelek je vodila prim. dr. Marina Masten, poleg Rafke pa so v kolektivu v začetku delale še fizioterapevtke Milena Špiler, Marija Bricelj, Rozi Kastelic, Cveta Blažon, Branka Hančič, bolničarke Pepca Novosel, Pepca Redek, Marija Pirc

Sodelavke na oddelku za medicinsko rehabilitacijo
Z leve: fizioterapevtka Rozi Kastelic, pacient na zdravljenju, Rafka Grilc, spredaj čepi Anica Baškovič

(Iz osebne arhiva Rafke Grilc)

Rafka Grilc

(Iz osebne arhiva Rafke Grilc)

in bolniške strežnice Neža Hribar, Jožefa Šašek, Zofija Meglič, Ivanka Civič in Angela Ban.

Odnosi v kolektivu in s pacienti so bili zelo dobri. Rafka pravi, da je bila zelo zahtevna in sitna glavna medicinska sestra, ker je zahtevala red in dobro opravljeno delo.

Ko so oddelek leta 1981 ukinili, so ji ponudili službo na kirurškem oddelku, hkrati pa se ji je ponudila možnost dela v novozgrajenem domu starejših občanov v Novem mestu. Odločila se je za nov izziv in postala glavna medicinska sestra v DSO. Ponovno, že tretjič, je postavljala na noge organizacijo zdravstvene nege. Tudi v tem kolektivu se je zelo dobro počutila. Njen delovnik se je vedno končal z obiskom varovancev po sobah. Pravi, da ne bi imela miru, če se pred odhodom iz službe ne bi prepričala, da je z vsemi vse v redu.

Za Rafko je bila pomembna tudi društvena aktivnost. Junija leta 1963 je bila izvoljena za prvo predsednico samostojnega Društva medicinskih sester Novo mesto. Naloge predsednice je opravljala do leta 1963, aktivna članica pa je ostala do danes. Upokojila se je leta 1986.

Danes je ponosna babica štirim vnukom in prababica enemu pravnuku, ki jih razvaja, kot to počnejo babice, jim peče izvrstne piškote, je njihova zaupnica in jim priskoči na pomoč vedno, ko je treba. Hodi v gledališče in na izlete, se druži s prijatelji in poskrbi, da ji čim bolj izpolnjeno tečejo dnevi. Ker je v njeni družbi zelo prijetno, ni dvoma, da ji to imenitno uspeva.

Medicinska sestra Milena Bučar

V društvenem arhivu smo našli življenjepis medicinske sestre Milene Bučar, roj. Furlan, ki ga je po pogovoru z njo zapisala Marija Dobovšek.

Milena Bučar, rojena 17.7.1908 na Lukovici pri Domžalah, se je že kot otrok preselila v Novo mesto. Ker jo je veselilo pomagati ljudem, se je odločila za šolanje na šoli za medicinske sestre v Zagrebu. Diplomirala je leta 1930 in se zaposlila na šolski polikliniki v Ljubljani, kjer je ostala 4 leta. Leta 1945 se je vrnila v Novo mesto in začela službovati v Zdravstvenem domu, ki je bil med vojno bombardiran. Delo je bilo treba na novo organizirati. Tako je sestra Milena Bučar organizirala zdravstveno varstvo dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok pa tudi odraslih. Sodelovala je v ekipi terenskih akcij za preprečevanje epidemij po vaseh, ekipe so nudile zdravstveno varstvo vsem prebivalcem. Na njeno pobudo so začele delovati prve posvetovalnice za žene in male otroke, v katere so zajeli širšo okolico Novega mesta. Poleg tega je obiskovala dojenčke in matere po oddaljenih vaških domovih.

Medicinska sestra Milena Bučar je opravila pionirsko delo pri izgradnji preventivne zdravstvene službe na Dolenjskem. Med NOB je bila članica OF in AFŽ. Po vojni je bila okrajna referentka za varstvo mater in otrok. Že pred vojno je bila članica sestrskega društva, po vojni pa tudi tajnica društva medicinskih sester.

Društvo medicinskih sester Novo mesto je medicinsko sestro Mileno Bučar leta 1977 predlagalo za podelitev zlatega znaka. Istega leta je bila za podelitev zlatega znaka predlagana tudi medicinska sestra Dragica Petrič. Nobeni od njiju zlati znak ni bil podeljen.

V zapisniku VI. rednega Občnega zbora DMS Slovenije, ki je bil 9. in 10.5.1958 v Ljubljani, se

je k besedi priglasila tudi medicinska sestra Milena Bučar iz Novega mesta:

»Želela bi, da se znova vrnem na zaščito matere in otroka. Pri nas smo imeli seminar in tudi tečaj o zdravi prehrani. Sestre, ki so imele tečaj o zdravi prehrani, so demonstrirale praktično kuhinjo. Sedaj pa pripravljamo za osemletko kroje, da bi učile majhne otroke, kako pomagati materi pri negi dojenčka. Matere gredo na delo na polje, otroci pa so prepuščeni sami sebi. Sedaj si prizadevamo, da bi naučile otroke vsaj takih stvari, kot na primer, kako se skuha cucelj, kako se očisti steklenička in kako se otroku podaja hrano. Poleg tega pa bodo deklice delale s pomanjšanimi kroji oblekice ali snajčke za svoje punčke. Na ta način hočemo pri nas že pri majhnih otrocih vzgajati smisel za dojenčka in domačnost. Mislim, da bi tako stvar lahko tudi drugje izpeljali.«

V Dolenjskem listu je bil 26.4.1962 objavljen članek Danje Bajc z naslovom Tri v imenu 54 let dela.

Pred nedavnim smo pisali o ženah v proizvodnji. Seznanili smo se z njihovim položajem v družbi, s socialnimi problemi, s katerimi se srečujejo, z njihovimi težavami v poklicu, doma itd. Žensko vprašanje je prišlo na dnevni red kot konkretno družbeno vprašanje. O deležu žena v proizvodnji, javni upravi, zdravstvu, prosveti in drugod ne gre več dvomiti: jasno je, da ima ženska veliko vlogo na vseh področjih družbenega življenja.

To pot smo za razgovor izbrali tri žene – javne delavke. Zanimalo nas je predvsem to, kako so zadovoljne s svojim poklicem.

»Nikoli mi ni dolgčas...«

MILENA BUČAR, medicinska sestra v novomeškem zdravstvenem domu, nas je sprva skromno zavrnila: »Kaj ko bi pisali rajši o kateri izmed mlajših?« Ker pa

smatramo, da je prav ona ena izmed redkih žena v okraju, ki že 23 let opravlja službo medicinske sestre, in zato največ ve o težavah in lepotah tega poklica, smo vztrajali. »Moje delo je zelo raznoliko, prav zato mi je všeč. Rada imam mladino in srečna sem, kadar ji lahko v svoji stroki pomagam. Sploh pa sem zadovoljna, da delam z ljudmi in mi nikoli ne more biti dolgčas. Težave? So, pa ne mislim nanje, saj jih je tako treba zmeraj premostiti. Edino, kar si zdaj želim, je to, da bi naš zdravstveni dom dobil boljše prostore. Saj se skoraj vsak dan selimo iz ene sobe v drugo!«

Milena Bučarjeva ne dela le na šolskem dispanzerju, pač pa se ukvarja še s patronažno službo, predava na zdravstveno-prosvetnih tečajih, poučuje higieno na vajenski šoli, sodeluje pri pripravah za otroška letovanja in počitniške kolonije. Tudi ko so na vrsti sistematski pregledi in cepljenja otrok po šolah, si to kar težko zamisljamo brez Milene... In kdo je še ni videl na kolesu ali mopedu, ko je hitela v oddaljeno vas tudi ob najslabšem vremenu?

»Nikoli mi ni dolgčas...«
MILENA BUČAR, medicinska sestra v novomeškem zdravstvenem domu, nas je sprva skromno zaznala:
 »Kaj, ko bi pisali rajši o kateri izmed mlajših?« Ker pa smatramo, da je prav ona

Medicinska sestra Milena Bučar

ena izmed redkih žena v okraju, ki že 23 let opravlja službo medicinske sestre in zato največ ve o težavah in lepotah tega poklica, smo vztrajali.
 »Moje delo je zelo raznoliko, prav zato mi je všeč. Rada imam mladino in srečna sem, kadar ji lahko v svoji stroki pomagam. Sploh pa sem zadovoljna, da delam z ljudmi in mi nikoli ne more biti dolgčas. Težave? So, pa ne mislim nanje, saj jih je tako

Objavljeno v Dolenjskem listu, 1962.

Medicinska sestra Marica Hudelja

V Dolenjskem listu je bila v eni izmed rubrik Portret tega tedna leta 1999 predstavljena tudi medicinska sestra Marica Hudelja.

Julija 1945 se je Marica, potem ko je končala medicinsko šolo v Ljubljani, odpravila na svoje prvo službovanje. Z dekretom je bila dodeljena v Vinico, kjer kot Ljubljancanka ni bila še nikoli. Na dva dni dolgi poti, na kateri je šestkrat presedla, se je tolažila z obljubo, da odhaja v Vinico za dve leti. A ko bi lahko odšla v bolnišnico Petra Držaja, so jo Belokranjci pregovorili, naj ostane pri njih. Tudi ob drugi priložnosti, ko bi garaško delo na obeh bregovih Kolpe lahko zamenjala z lažnejšim v ljubljanski srednji šoli za medicinske sestre, so bili njeni pacienti bolj prepričljivi. Potem si je v Sečjem selu pri Vinici ustvarila dom in prepričevanje domačinov ni bilo več potrebno.

Marica Hudelja se še danes spominja neizmerne revščine, v katero je prišla kot mlado zagnano dekle. Ordinacijo so imeli v kmečki hiši, oprema pa so bili le stol, polica za zdravila in širša klop za preiskave. Marica je v tej sobi nekaj mesecev celo spala. »A ljudje so bili srečni, da so imeli zdravniško pomoč pri roki, saj je bil že Črnomelj zanje na koncu sveta. »Voz s konjsko vprego je vozil v Črnomelj po trikrat na teden, zdravnik je prihajal k nam enkrat na teden,« se spominja. Zato je bilo novo Unicefovo kolo, s katerim je obiskovala paciente, takrat že pravo razkošje.

Čprav so imeli v Vinici babico, je Marica pomagala pri številnih porodih. »Bilo jih je po 30 na mesec, sedaj pa jih je nekaj na leto. Pomagala sem tudi na Hrvaškem, saj so bili tam ljudje pozabljeni od boga in države. Ob klicu na pomoč ni bil pomemben ne petek ne svetek. Zlasti ponoči in pozimi so me ljudje prišli iskat z vozovi. In ko sem se premražena vrnila v zdravstveno postajo, so me že čakali z naslednjim

vozom. Ženske so mi dale za popotnico toplo opeko, da sem si na njej grela noge,« pravi Marica Hudelja in si pri tem ne more kaj, da ne bi pohvalila dobrote ljudi tostran in onstran Kolpe. »Pomagali so si, kajti revščina in porušena domovina sta jih združevali. Vedno sem jih razumela, ker sem vedela,

PORTRET TEGA TEDNA

Marica Hudelja

Čprav so imeli v Vinici babico, je Marica pomagala pri številnih porodih. »Bilo jih je po 30 na mesec, sedaj pa jih je nekaj na leto. Pomagala sem tudi na Hrvaškem, saj so bili tam ljudje pozabljeni od boga in države. Ob klicu na pomoč ni bil pomemben ne petek ne svetek. Zlasti ponoči in pozimi so me ljudje prišli iskat z vozovi. In ko sem se premražena vrnila v zdravstveno postajo, so me že čakali z drugim vozom. Ženske so mi dale za popotnico toplo opeko, da sem si na njej grela noge,« pravi Hudeljeva in pri tem si ne more kaj, da ne bi pohvalila dobrote ljudi tostran in onstran Kolpe. »Pomagali so si, kajti revščina in porušena domovina sta jih združevali. Vedno sem jih razumela, ker sem vedela, da so veliko prestali. In vedno sem jih postajala. Tudi zamisliti tega so jo poleg njene dobrosrčnosti, prijaznosti, ustrezljivosti Belokranjci z vsem srcem sprejeli medse. Ko je prišla v vas, je bil praznik. Takoj se je razvedelo in drug za drugim so prihajali k njej po pomoč, nasvete. Dan za dnem.

Objavljeno v Dolenjskem listu, 1999.

da so veliko prestali. In vedno sem jih poslušala.« Tudi zaradi tega so jo poleg njene dobrosrčnosti, prijaznosti, ustrezljivosti Belokranjci z vsem srcem sprejeli medse. Ko je prišla v vas, je bil praznik. Takoj se je razvedelo in drug za drugim so prihajali k njej po pomoč, nasvete. Dan za dnem, 40 let.

Kmalu zatem, ko je prišla v Vinico, se je Marica Hudelja vključila v Rdeči križ, s katerim so zdravstveni

delavci delali z roko v roki. Dolgo je bila predsednica krajevne organizacije, ki je bila med najboljšimi. Prepričana je, da tudi zato, ker so bili aktivisti požrtvovalni in pošteni. Med drugim so razdeljevali pomoč, tablete za zobe, obleko. Marsikdaj so se težko odločili, komu bi dali, a so imeli izostren čut za poštenost. Čeprav je prostovoljnost na viniškem koncu tudi danes še kako živa, je tistih, ki so orali ledino, le še nekaj. Marica je ostala aktivistka RK. Obiskuje starejše ljudi, ki jim veliko pomenita topla beseda in pozornost. Toplo pa ji je pri srcu, ko se sreča z ljudmi, s katerimi opravlja humano poslanstvo. Teh v Sloveniji ni malo in že se veseli, da jih bo lahko spet srečala na proslavi ob 55. obletnici RK Slovenije, ki bo v začetku junija v Prilozju.

Marica Hudelja je dala kri približno 30-krat, za svoje nesebično delo je prejela več priznanj. A o tem ne govori rada. Pravi, da je delala s srcem in za ljudi, nikoli za medalje. (Mirjam Bezek-Jakše)

Skupščina 11. maja 1974 je prvič obeležila mednarodni sestrski dan, ki ga med. sestre 12. maja po vsem svetu praznujejo v spomin na rojstvo Florence Nightingale. Leto dni pozneje je na predlog Zveze društev med. sester Slovenije prejelo odlikovanje predsednika republike osem zaslužnih med. sester. Red zaslug za narod s srebrno zvezdo je prejela tudi Marica Hudelja. (<http://www.obzornikzdravstvenenege.si>)

Ljudje, ki so jo poznali, so o njej povedali:

»Rekli smo ji bolničarka Marica. Vedno je bila pripravljena pomagati. Kadar smo potrebovali zdravniško pomoč, smo jo šli iskat z »vajgerom« (vozom), saj drugega prevoza ni bilo. Veliko pa je hodila peš,« je povedala Marica Moravec iz Učakovcev.

»Delala je s srcem in nikoli ni odklonila pomoči, ne glede na dan ali uro, če je bila v službi ali doma. Ljudje so ji zaupali in vedeli so, da se lahko nanjo obrnejo po pomoč. Sodelovala je pri odvzemih krvi v krvodajalskih akcijah. S potujočim autobusom, v katerem so ljudem slikali pljuča, je potovala po vaseh. V gasilskem domu na Vinici pa je predavala o zdravem načinu življenja,« je povedal Ivan Štampohar iz Vukovcev.

Marica Hudelja
(Iz osebnega arhiva Nataše Hudelja)

Osmrtnica v Dolenjskem listu, 14.12.2006.

Marica Hudelja je umrla 1.12.2006. V imenu krajanov Vinice ji je Mirko Bartolj posvetil nekrolog, objavljen v Dolenjskem listu, 11.1.2007.

*Učenje – menjava infuzije
Druga z desne Marija Gorenc
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1965)*

*Sušenje bolniškega perila, na sredini Marija Gorenc
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1963)*

*Prva sestrška soba na kirurškem oddelku
Z leve: Vida Štalcer, Marija Gorenc
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1963)*

*Otvoritev kirurškega oddelka v novi bolnici
Prva vrsta z leve: Albert Muhič, Slavka Medved, Milana Zore,
Rafka Grilc
Druga vrsta z leve: Marija Vegelj, Franjo Šenica, dr. Leopold
Morela, Marija Tomšič, prim. Željko Ostojč
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1965)*

*Alojzija Pust s pacientko na
očesnem oddelku
(Iz osebnega arhiva Alojza Pusta)*

*Na rentgenu
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Predstavitev aparata »medicinska sestra«
Z leve: Marija Gorenc, prim. Cepuder, Milana Zore
(Iz osebnega arhiva Milane Zore, 1965)*

*Slavka Medved pri pripravi
transfuzije
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc)*

*Marija Gorenc s pacientom, za
staro kirurgijo, zadaj pošta
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1963)*

*Osebe Kirurškega oddelka, kirurški oddelek na levem bregu Krke
Prva vrsta, tretja z desne Marija Tomšič, četrta dr. Meta Novak, prof. Bajc, dr. Marika Kramar, prim. dr. Tone Šavelj, prim. dr. Jurij Cepuder
(Iz osebnega arhiva Marije Gorenc, 1963)*

Bolničar Jože Gričar in medicinska sestra Jožefa Gričar

Jožefa (Pepca) in Jože (Joško) Gričar sta živi legendi novomeške bolnišnice in zdravstvene nege na Dolenjskem. Joško je bil rojen leta 1920 v Šmarjeti, Pepca pa leta 1924 v Šentjerneju. Pri njunih častljivih letih, ki jih, mimogrede, sploh ne kažeta, imata neverjetno ohranjen spomin in dar svežega, živega pripovedovanja. Videvam ju večkrat, saj je njuna vnukinja Monja žena mojega brata. Vedno mi je prijetno prisesti k njima in navezati pogovor na preteklost, saj o njej govorita realno, brez dramtiziranja in povečevanja. In vsakič si rečem, da bi te stvari bilo treba zapisati. Upokojila sta se daljnega leta 1982, kar pomeni, da v bolnišnici ni več veliko ljudi, ki so ju poznali in še delali z njima. Tisti, ki se ju še spominjajo, pa vedo o njima povedati samo dobro. V deževnem marčevskem popoldnevu sva se s svakinjo odpravili na obisk k njima, tokrat z namenom, da o njunih spominih napišem članek za zbornik ob 50. obletnici ustanovitve DMSZT Novo mesto.

Joško se je v novomeški moški bolnišnici, ki so jo takrat upravljali usmiljeni bratje, zaposlil leta 1939. Zaradi pljučnice je ležal v bolnišnici in si želel, da bi tudi on lahko tam delal. Ko je odhajal domov, ga je sosed, ki je bil vratar, vprašal, če bi prišel delat v bolnišnico. Seveda mu je z veseljem pritrtilno odgovoril in čez dva tedna je že dobil pošto, naj pride v službo. Zaposleni so živeli v bolnišnici in delali cele dneve za dogovorjeno plačo. V začetku je opravljal vsa pomožna dela, bil je strežnik, čistilec na oddelku, popoldan je delal na bolnišničnih njivah in travnikih, kajti bolnišnica je bila povsem samooskrbna. V zimskem času je prevzel tudi vlogo mesarja, saj so v bolnišnici za svoje potrebe redili tudi prašiče. Med vojno je bila operacijska soba v ženski bolnišnici med bombardiranjem porušena in bolnice, ki so potrebovale operacijo, so z nosili prenašali čez Kandijski most v moško bolnišnico.

*Joško anesteziolog
(Iz osebnega arhiva Jožeta Gričarja)*

Nekoč je bil Joško ravno na poti z bolnico, ko se je začel letalski napad. Joško in njegov sonosač sta se z bolnico vred skrila v zaklon, po koncu bombardiranja pa sta jo odnesla naprej. Po vojni, leta 1946, je bila bolnišnica podržavljena, usmiljeni bratje so odšli ali postali civilne osebe, dotedanji zaposleni, med katerimi je bil tudi Joško, pa so ostali. Leta 1949 se je poročil s Pepco, lepo bolničarko, ki jo je spoznal – kje drugje kot v bolnišnici.

V povojnih letih je Joško naredil bolničarsko šolo in delal vse, kar je bilo treba, na več področjih. Pozneje je nameraval narediti srednjo šolo za medicinske

sestre, vendar sta se z ženo odločila, da se je vpisala le ona, saj zaradi družine in službe nista mogla študirati oba. Delal je na rentgenu – v ta namen je opravil enomesečno usposabljanje v Ljubljani – in v mavčarni. Pozneje je nanoslo tako, da je pristal na anesteziji, ki takrat še ni bila samostojna veja medicine, se je pa naglo razvijala. Kirurg dr. Štalcer, ki se je takrat ukvarjal tudi z anestezijo, ga je uvedel v to delo in do prihoda prvih zdravnic na anestezijo je bil tako rekoč nosilec te dejavnosti. Že v njegovem času se je začel hiter razvoj te vede. Začel je še s kapalnimi anestezijami z etrom, kot dihalni balon pa so uporabljali svinjski mehur. Delali so seveda brez monitoringa, edini nadzor življenjskih funkcij in globine anestezije so predstavljali otip pulza, ročno merjenje krvnega pritiska, opazovanje širine zenic, dihanja in barve bolnikove kože. Inovativen, kot je bil, je našel veliko tehničnih rešitev na vseh področjih, med drugim je sestavil enostaven anestezijski aparat, ki se je uporabljal samo v novomeški bolnišnici, preizkusil pa ga je najprej na sebi – ko je v maski zavohal eter, je vedel, da deluje. Sliši se neverjetno! Dolga leta je na anesteziji dežural vsak drugi dan, in to pogosto sam, brez zdravnika. Z leti se je anestezija razvila, dobili so prve tovarniško narejene anestezijske aparate in monitorje, začeli

uporabljati nove tehnike dela pa tudi kadrovske so se okrepili. Naredil je tečaj za inštruktorja prve pomoči in oživljanja ter po Dolenjskem in v Beli krajini izvajal praktične tečaje. Leta 1982, ko se je upokojil kot vodja anestezijskih medicinskih sester, so bile razmere na anesteziji že vsaj približno podobne današnjim. Ekipo sta sestavljala zdravnik in medicinska sestra, imeli so anestezijske aparate in tudi že nekaj monitorjev.

Pepca se je v ženski bolnišnici, ki so jo vodile usmiljene sestre, zaposlila jeseni leta 1945. Tudi ona po srečnem naključju. Službo je pravzaprav dobila njena sestra, ki si je na poti domov premislila in se odločila, da ne bo šla delat v bolnišnico. Nadobudna Pepca je takoj rekla: »Grem pa jaz,« in se že drugi dan namesto svoje sestre pojavila v službi. Tam niso imeli nič proti, saj so potrebovali delovne roke. Začela je tako, da je dopoldan v kletnih prostorih moške bolnišnice – današnje interne – pekla kruh za potrebe bolnišnice. Vsak dan sta s kolegico zamesili in v veliki krušni peči spekli približno 70 tričetrtkilogramskih hlebčkov. V popoldanskem času je delala v pralnici, kjer so prali na roke, perilo pa sušili zunaj na vrveh. Pogosto je s čolnom prek

*Pepca pri merjenju utripa
(Iz osebne arhiva Jožeta Gričarja)*

(Iz osebnega arhiva Jožeta Gričarja)

Krke prevažala zdravnike, ki so delali v ženski in moški bolnišnici.

V začetku je stanovala v bolnišnici, kmalu pa je po dekretu tedanje oblasti dobila sobo pri eni od novomeških družin. Ko se je leta 1949 poročila z Jožetom, je svojo sobico zamenjala za večjo z eno od kolegic, ki je bila samska.

Leta 1947 so jo premestili v operacijsko sobo, hkrati pa je začela delati bolničarsko šolo v Ljubljani. Ko je tedanja oblast leta 1948 odpustila usmiljenke, so bolničarke morale čez noč poprijeti za vsa dela v operacijski sobi, saj so do tedaj instrumentirale redovnice. Ker so bili operacijski prostori hladni, so imeli na hodniku veliko lončeno peč, ki so jo vsako jutro zakurili, odprli vrata in tako ogrevali operacijsko sobo. Vodo so prekuhávali na štedilnikih in jo nosili v operacijske prostore. Instrumente, perilo in pripomočke so sterilizirali s prekuhavanjem. Kot edino razkužilo so uporabljali lizol, okužb pa kljub temu ni bilo veliko, sploh ne tako hudih, o katerih slišita in bereta danes. Dokaj hitro po odkritju, že leta 1949 ali 1950, so dobili penicilin, ki je v tedanjem času pomenil pravo revolucijo v zdravljenju. Leta 1949 je bila premeščena na interni oddelek.

Šolo za bolničarje je Pepca končala leta 1950. V srednjo šolo za medicinske sestre, ki je v Novem mestu delovala kot izpostava ljubljanske šole, se je vpisala v prvi generaciji, tj. leta 1963. Ko jo je zaključila, je bila oddelčna sestra do leta 1971, ko je odšla na oddelek ORL za glavno medicinsko sestro.

Tudi na delo na oddelku ima prijetne spomine. Pravi, da jim nič ni bilo težko ali odveč narediti. Če je zmanjkalo perila, so ga kar na oddelku prekuhali,

(Iz osebnega arhiva Jožeta Gričarja)

oprali in posušili. Nekoč je delala tri mesece, ne da bi bila prosta en sam dan.

Upokojila sta se skupaj leta 1982, Joško po 45 in Pepca po 36 letih dela. Živita v Irči vasi, do nedavnega je Joško še vozil, obdelovala sta vinograd. Še vedno popolnoma sama skrbita zase, kuhata, sta na tekočem z družbenimi dogodki, veliko bereta. Velikih zdravstvenih težav nimata, z malimi sta sprijaznjena. Ohranila sta smisel za humor, po katerem sta bila znana. Njuni spomini zvenijo oddaljeno, kot iz nekega drugega časa, ki pa v resnici ni tako zelo daleč. Poleg težkih življenjskih in družbenih razmer so ju zaznamovali tudi velika medčloveška solidarnost, navdušenje, spoštovanje do soljudi in dela, kar je v današnjem, vase zaverovanem svetu težko razumljivo. Njuno življenje potrjuje resničnost pregovora: Kakor si boš postlal, tako boš ležal.

Medicinska sestra Rozika Boltes

Upokojene medicinske sestre Rozike Boltes iz Kostanjevice na Krki osebno ne poznam, poznam samo njeno ime in prijazen glas telefonskega klica, pa nešteto pričevanj hvaležnih pacientov, ki jim je v svojem življenju pomagala v najtežjih trenutkih. Če se želite v ambulanti Diagnostičnega centra Bled v Zdravstveni postaji Kostanjevica na Krki naročiti na katerega od pregledov, vam rečejo: »Pokličite Roziko« in vam dajo telefonsko številko. In gospa Rozika uredi vse, kar je potrebno, da pridete kmalu na pregled in če se vam po glavi slučajno podijo nepotrebni strahovi, jih pogovor z njo kaj hitro prežene.

*Merjenje krvnega pritiska
(Iz osebne arhiva Rozike Boltes)*

Medicinska sestra Rozika Boltes se je rodila leta 1940 na Vrhpolju pri Šentjerneju. V Šentjerneju je končala osnovno šolo in nižjo gimnazijo. Prva povojna leta so bila težka, vsega je primanjkovalo, življenje je bilo trdo in službe ni bilo lahko dobiti, zato ni dolgo razmišljala, ko je slišala, da bolničarska šola išče učenke.

Leta 1957 so v bolničarsko šolo vpisali tretjo generacijo učenk. Teoretični del pouka je bil organiziran v samostanu v Šmihelu pri Novem mestu, v stavbi, ki je pozneje več desetletij nudila gostoljubje osnovni šoli, danes pa v njej pod okriljem Zavoda Friderika Ireneja Barage deluje Glasbeni konservatorij Jurija Slatkonje.

Bolničarsko šolo je vodil ravnatelj Ludvik Ahačič, predavatelji teoretičnih predmetov pa so bili med drugimi medicinska sestra Marija Tomšič za področje nege bolnika, za strokovne predmete pa prim. Tone Šavelj, prim. Marina Masten in ostali zdravniki. Praktični pouk so opravljali v bolnišnici in zdravstvenem domu.

Šola je končala leta 1958 in se 1. 7. 1958 zaposlila v novomeški bolnišnici na novoustanovljenem Dermatološkem oddelku, ki je imel svoje prostore v 3. nadstropju stavbe Internega oddelka. Na oddelku so bili takrat zaposleni: predstojnik oddelka prim. dr. Milan Adamčič, glavna medicinska sestra Jelka Plaper in pet bolničark. Dve sta delali v dopoldanskem, dve v popoldanskem in ena v nočnem turnusu, med prazniki pa so imele 12 urni delovnik. Kadar oddelek ni bil polno zaseden ali če so imele čas, so rade pomagale kolegicam na Internem oddelku, najraje se spomni sodelavke Pepce Gričar. Bili so zelo dober kolektiv, med seboj so se zelo razumeli, se spoštovali in si pomagali in gospa Rozika ima na tisti čas zelo lepe spomine.

Leta 1961 se je javila na razpis Zdravstvenega doma Krško za prosto mesto medicinske sestre v splošni ambulanti Zdravstvene postaje Kostanjevica na Krki in bila sprejeta. Tu je nadaljevala svojo profesionalno pot do upokojitve leta 1990, dvajset let pa je bila v ambulanti edina medicinska sestra. V ambulantah Diagnostičnega centra Bled, ki delujejo v Kostanjevici, pomaga še danes.

Prva leta so ekipo zdravstvene postaje sestavljali: splošni zdravnik (Vjekoslav Frlan, dr. med.), medicinska sestra, patronažna medicinska sestra (babica), administratorica in čistilka. Maloštevna ekipa je bila v stalni pripravljenosti. V splošni ambulanti so opravljali vse nujne preglede in tudi manjše posege (incizije, šivanje ran, puljenje zob, odstranjevanje nohtov, ginekološke preglede) in skrbeli za preventivo. Na osnovnih šolah so opravljali sistematske preglede otrok in cepljenja, otroke pa so cepili tudi na terenu, po vaseh. V času cepljenj so do 10. ure dopoldne delali v ambulanti, nato pa so odšli na teren.

Z vaščani so se dogovorili za prostor v eni od hiš, prebivalci pa so pravočasno dobili pisno obvestilo oz. vabilo, kdaj, kje in ob kateri uri naj se zglasijo na cepljenju. Za vse to je skrbela gospa Rozika. Pozneje, ko sta na postaji v splošnih ambulantah delala dva zdravnika, je kot medicinska sestra skrbela za delo v obeh, poskrbela je za nabavo vsega sanitetnega materiala, pripravljala sterilni obvezilni material, naročala zdravila, vodila evidence, pripravljala poročila...

Najhujše je bilo pomanjkanje sterilnega obvezilnega materiala, saj ni bilo pripomočkov za enkratno

Rozika Boltes ob pacientu

(Iz osebne arhiva Rozike Boltes, 1959)

uporabo. Čistilka je prala in likala obvezilni material, ki ga je Rozika pripravljala za sterilizacijo v velik kovinski boben, s katerim je šla ob koncu delovnika na avtobus do Brežic in odnesla material sterilizirat v bolnišnico, nazaj v Kostanjevico pa je

prinesla tistega, ki ga je tja odnesla dan prej. To se je ponavljalo dan za dnem, leto za letom, dokler niso v krškem zdravstvenem domu le kupili sterilizator. Potem se je z avtobusom vozila v Krško.

Injekcijske igle in brizgalke je ročno čistila in prekuhavala. Danes si ne more misliti, kako v takih pogojih dela niso imeli okužb ali drugih zapletov.

Pozneje, z uporabo sanitetnega materiala za enkratno uporabo, je bilo delo dosti lažje.

Njen delovnik nikoli ni imel točno določenih ur, kljub temu, da jo je doma čakala družina. Če so ljudje potrebovali pomoč, so jo dobili tudi izven rednega delovnega časa ambulante. Ob nedeljah dopoldne je hodila v ambulanto prevezovat rane in dajat injekcije, predvsem penicilin in streptomycin. Ker so jo ljudje poznali, so jo velikokrat poklicali kar domov, ne glede na uro, ali pa so jo poiskali doma, včasih za pomoč, večkrat tudi samo za nasvet. Nikoli jih ni odslovila, za kar so ji še danes hvaležni in ji to tudi povedo. „To je dober občutek,“ pravi Rozika.

V Kostanjevici si je ustvarila družino, z možem sta zgradila hišo in imata dva sinova.

Leta 1990 se je gospa Rozika sicer upokojila, a ko je Diagnostični center Bled v Kostanjevici odprl svojo ambulanto, jo je internist gastroenterolog Milan Gorenšek, dr. med., zaprosil za pomoč pri naročanju in vodenju čakalnih list. To delo še vedno opravlja, zdaj že več kot 10 let. Sprejema klice za preglede v ambulantah za več zdravnikov, pacientom daje navodila, ureja čakalne liste za gastroskopije in koloskopije, v ambulanti ureja napotnice, obvešča paciente o pregledih... vsakič ima za dobre tri ure dela.

Različne aktivnosti jo zaposlujejo od jutra do večera. Aktivna je pri RK, društvu Sožitje Krško in pri Društvu upokojencev – skratka, Rozika je medicinska sestra, ki se je s svojim značajem in svojim delom za vedno zapisala v spomin prebivalcev Kostanjevice na Krki.

Medicinska sestra Milana Zore

Višja medicinska sestra Milana Zore se je rodila 26. februarja 1940 v Mariboru mami Kristini in očetu Francu. Po četrtem letu starosti je živila v Lenartu v Slovenskih goricah, kjer je obiskovala štiri razrede osnovne šole, nato je končala klasično gimnazijo v Mariboru in leta 1958 maturirala. Vpisala se je na Šolo za višje medicinske sestre v Ljubljani, kjer je bil takrat eden od pogojev za vpis starost najmanj 18 let, in leta 1961 diplomirala. Zaključni diplomski izpit je trajal od 4. do 11. septembra 1961, izpitno komisijo pa so sestavljali: dr. Ivan Bonač (za higieno in socialno medicino), dr. Bojan Varl (za notranje bolezni, z nego bolnika in dietetiko), dr. Franc Žvanut (za kirurške bolezni, z nego bolnika in prvo pomočjo), dr. Mirko Bedjanič (za nalezljive bolezni, z nego bolnika in epidemiologijo), dr. V. Zavrnik (za otroško zdravstvo) in ga. Ema Koren (za praktično nego bolnika). Predsednik izpitne komisije je bil doc. dr. R. Ozvald, direktorica šole pa Nives Merljak.

Kot štipendistka Splošne bolnišnice Maribor je bila Milana 1.10.1961 sprejeta na delovno mesto medicinske sestre II. vrste (višja medicinska sestra) v organizacijsko enoto kirurgija – šok soba. Za to delovno mesto je bila določena obračunska postavka kot akontacija osebne dohodka: osnovna plača 14.595 din in položajna plača 4.253 din, skupaj 18.848 din. Sporazum o rednem delovnem razmerju je določal tudi, da bi morala, če bi samovoljno pred pretekom določenega roka prekinila delovno razmerje, bolnišnici vrniti vse stroške štipendije, poleg tega pa bi bila še denarno kaznovana.

Decembra istega leta je prevzela delovno mesto medicinske sestre v reanimacijskem centru, kjer je od 1.7.1963 dalje opravljala delo glavne medicinske sestre enote.

*Milana Zore z najboljšo prijateljico Slavko Medved
(Iz osebnega arhiva Milane Zore)*

1.8.1964 je nastopila delo vodilne višje medicinske sestre na pododdelku kirurškega oddelka naše bolnišnice. Po pripovedovanju njenih takratnih kolegic je bila Milana prava zakladnica znanja, strokovnjakinja, ki je iz Maribora k nam prinesla

veliko novega znanja in ga radodarno predajala drugim, bila je dobra organizatorica, pri delu natančna in zanesljiva, zato si je hitro pridobila zaupanje predstojnice. Oktobra leta 1966 je bila imenovana za vodilno medicinsko sestro šok sobe, po upokojitvi Marije Tomšič naslednje leto pa za vodilno medicinsko sestro kirurškega oddelka, kjer je bila mentorica mnogim mladim medicinskim sestram. 3. aprila 1969 je pred izpitno komisijo republiškega Sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo opravila strokovni izpit.

Stalno pomanjkanje kadra je predstavljalo hud stres za vse zaposlene, ki so bili preutrujeni od nadurnega dela in številnih dežurstev, zato je bila organizacija negovalne službe zelo zahtevna naloga, še težje pa je bilo ob nenehnem pomanjkanju denarja za zdravstvo zagotavljati visok strokovni nivo zdravstvene nege. Milana Zore se je temu posvečala z vsem srcem. Zanj je bil bolnik vedno na prvem mestu. Od vseh zdravstvenih delavcev je pričakovala in zahtevala popolno predanost poklicu in čeprav je ostri pogled njenih temnih oči včasih koga dobesedno prikoval k tlom, je znal tudi prijazno pobožati in potolažiti. Za svojim strogim obličjem je skrivala veliko mehko srce.

Od 1.10.1974 do upokojitve leta 1990, ko jo je dokončno izdalo zdravje, je bila prva glavna medicinska sestra naše bolnišnice. Njeno delo je v bolnišnici pustilo zelo velik pečat in zaposleni jo hranimo v spoštljivem spominu, čeprav so naša srečanja z njo redkejša kot bi si želeli. Kako bi danes potrebovali take medicinske sestre, kot je bila naša sestra Milana!

*Otvoritev kirurškega oddelka v novi bolnici
Z leve: Marija Tomšič, prim. Željko Ostojič, Milana Zore,
Slavka Medved*

(Iz osebnega arhiva Milane Zore, 1965)

*Spredaj Micka Guštin, Slavka Medved, zadaj z leve: Zdenka
Jakšič, Tatjana Šetinc (administratorica), Milana Zore*

(Iz osebnega arhiva Milane Zore, 1974)

Medicinska sestra Amalija Burger Jureković

Višja medicinska sestra Amalija (Malči) Burger Jureković se je 3. 7. 1942 rodila v Šmihelu pri Novem mestu, kjer je preživljala otroštvo in končala osnovno šolo. Iz otroških let se spominja svojega doživljanja bolnišnice, ko je opazovala, kako so s konjem vozili umazano perilo čez Krko v staro porodnišnico in kako se je prim. dr. Perko, takratni predstojnik ginekološkega oddelka, kar s čolnom prevažal čez Krko, da si je skrajšal sicer precej dolgo pot čez mesto, na mestu, kjer danes stoji mestna lekarna, pa je imela bolnišnica velik zelenjavni vrt.

Šolanje je Malči nadaljevala na novomeški gimnaziji in 25. junija 1962 maturirala, potem pa se vpisala na triletno Šolo za višje medicinske sestre v Ljubljani. Diplomirala je 28. 6. 1965.

V novomeški bolnišnici se je na internem oddelku zaposlila 8. septembra 1965. Takrat je bila v.d. glavne medicinske sestre oddelka Slavka Dular, ki se je še istega leta vpisala na višjo šolo in postala glavna medicinska sestra Infekcijskega oddelka.

Dokumenti vsebujejo naslednji opis dela višje medicinske sestre: delitev zdravil, delitev injekcij, nega bolnika, nadzor nad nižjimi zdravstvenimi delavci.

Pol leta po prihodu je bila 19. 2. 1966, ko je bila zaradi zlatenice hospitalizirana na infekcijskem oddelku, z odločbo predstojnika oddelka imenovana za glavno medicinsko sestro internega oddelka.

Malči Burger Jureković kot študentka

(Iz osebne arhiva Amalije Burger Jureković)

Odločbo je dobila kar v bolniško posteljo, da si ne bi premislila.

Interni oddelek je bil takrat razdeljen na moški del v 1. nadstropju in na ženski del v 2. nadstropju.

Delo višje medicinske sestre so v stavbi internega oddelka poleg Malči opravljale še Pepca Gričar (srednja medicinska sestra), Jelka Plaper (glavna medicinska sestra dermatološkega odseka), Slavka Dular (glavna medicinska sestra infekcijskega oddelka), v dežurstvih pa je priskočila na pomoč tudi Marija Medoš.

Višje medicinske sestre so strokovni izpit v Ljubljani opravljale po treh mesecih pripravništva (predmeti: organizacija zdravstvene službe, interna medicina, statistika, nega bolnika, prva pomoč), srednje medicinske sestre pa po šestih mesecih pripravništva.

Leta 1966 je prišla na interni oddelek še ena VMS, Jožica Cemič, v naslednjih letih pa še Terezija (Ika) Zupancič, Vida Lindič, Marija Tomazin, Jožica

Malči Burger

(Iz osebnega arhiva Amalije Burger Jurekovič)

Majcen, Mojca Golouh, Marija Veselič in Nuša Božič, vendar je večina kmalu odšla drugam.

Odhajanje zdravstvenega kadra iz bolnišnice je bilo stalno prisotno. Medicinske sestre so odhajale na delovna mesta, kjer ni bilo turnusnega oziroma nočnega dela ter dela ob sobotah, nedeljah in praznikih. Na internem oddelku sta ostali samo Malči in do ustanovitve dializnega odseka Jožica Majcen.

Malči Burger Jurekovič se je v vseh 33 letih dela na internem oddelku razdajala pacientom, svoje široko znanje in bogate izkušnje pa je nesebično delila številnim generacijam medicinskih sester, ki so se zaposlile na internem oddelku. Bila je mentorica dijakom in študentom, izpraševalka na strokovnih izpitih, zaupnica, predvsem pa zelo dobra kolegica. In to je še danes, čeprav se je 15.9. 1998 upokojila.

**V bolnišnični lekarni
Prva z leve Malči Burger**

(Iz osebnega arhiva Amalije Burger Jurekovič)

Iz Društva medicinskih sester Novo mesto je bil 31.3.1964 na upravo Višje šole za zdravstvene delavce, Oddelek za medicinske sestre Ljubljana, poslan seznam višjih medicinskih sester:

- AHAIČIČ Marija, diplomirala 1963. Dela na šoli za zdravstvene delavce Novo mesto kot inštruktorica.
- LAPAJNE (Bele) Nika, diplomirala 1958. Dela kot šef oddelka za zdravstveno statistiko Novo mesto.
- TRŠAR (Palčič) Nada, diplomirala leta 1952. Dela kot glavna sestra ZD Novo mesto.
- ZUPANČIČ Edita, diplomirala 1963. Dela kot patronažna sestra ZD Novo mesto.
- ADAMIČ (Novak) Majda, diplomirala 1953. Dela v laboratoriju ZD Novo mesto.
- GRAH (Gabrijel) Pavla, diplomirala 1960. Dela kot glavna sestra na otroškem oddelku SB Novo mesto.
- ŠTUKELJ Ana, diplomirala 1959. Dela kot glavna sestra na internem oddelku SB Novo mesto.
- MARKELJ Marija, diplomirala 1962. Dela kot oddelčna sestra na kirurškem oddelku SB Novo mesto.

Na podružnico DMS Novo mesto je bil 6.11.1952 poslan seznam medicinskih sester okraja Črnomelj:

- HERAKOVIĆ Hermina, Zdravstveni center Črnomelj, pošta Črnomelj
- ROŠTOHAR Mira, Zdravstveni center Črnomelj, pošta Črnomelj
- HUDELJA Marica, Zdravstvena postaja Vinica, pošta Vinica
- ŠTUKELJ Reska, Zdravstvena postaja Predgrad, pošta Stari trg ob Kolpi
- OMRZEL Marica, Zdravstveni dom Metlika, pošta Metlika
- BELOPAVLOVIĆ Marta, Zdravstvena postaja Suhor pri Metliki, pošta Suhor pri Metliki
- LJUBIČ Vida, Zdravstvena postaja Semič, pošta Semič

Po poteh spominov

Spomini, stari skoraj 50 let

Če se danes spominjam tistih časov, skoraj ne morem verjeti, da je minilo že 50 let. A ni dvoma, da so minila. Ob vsakem takem jubileju pa je prav, da se ozremo po prehojeni poti.

Leto 1963 je bilo zelo dejavno leto za naš poklic. Ustanovljeno je bilo Društvo medicinskih sester Novo mesto, začela pa je z delom tudi Zdravstvena šola Novo mesto. Takrat se je vpisala v prvi letnik prva generacija medicinskih sester s srednješolsko izobrazbo. Tudi jaz sem se tega leta vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani.

Ko sem se čez tri leta zaposlila na Zdravstveni šoli, sem imela stik tudi z ostalimi sestrami po oddelkih bolnišnice in v Zdravstvenem domu. Začele so se tudi dejavnosti glede vključevanja v društvo medicinskih sester. Dobila sem vabilo za včlanitev v društvo medicinskih sester in mislim, da nisem nič oklevala, ampak sem se takoj včlanila v društvo.

Ves čas sem se dejavno vključevala v delo društva in pomagala pri uresničitvi programov ter se tudi jaz izobraževala.

Bila so zelo plodna leta; vmes je bilo nekaj težav, ki pa smo jih kar dobro prebrodile. Članstvo je iz leta v leto naraščalo in potrebe po dejavnostih so bile vedno večje. Ena večjih sprememb je bila po osamosvojitvi Slovenije, ko je bila sprejeta nova zdravstvena zakonodaja. V okviru Zveze društev medicinskih sester Slovenije je bila ustanovljena Zbornica zdravstvene nege Slovenije.

Čas teče naprej in prav je, da sem danes, ko sem že kar lep čas v pokoju, še vedno članica Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto.

Še vedno se rada srečujem z nekdanjimi kolegicami in učenkami ter na organiziranih izobraževanjih pridobim tudi kaj novega znanja.

Z vsem znanjem, ki sem ga v minulih letih pridobila, pa skušam pomagati z nasveti kolegicam pa tudi bolnikom, če me potrebujejo.

Ob 50-letnici Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto želim, da bi društvo še naprej delovalo tako razgibano v dejavnostih pa tudi v pomoč sestram oz. članicam pri njihovem delu z bolniki.

Martina Petaković in Pepca Mali
(Iz osebnega arhiva Martine Petaković)

Kolektiv pljučnega oddelka
V prvi vrsti z leve: prim. Smrečnik, Jože, dr. Velena Zakrajšek, Elica Kapš; druga vrsta: Rezka Klobučar, Marica Bregar, Kristina Miklič, Slavka Novak, Pepca Rožič, Anica Varlec, Marija Hrastar, Lojzka Pust, Ivanka Saje, Katica Luzar, Ema Okorn.
(Iz osebnega arhiva Alojza Pusta)

Osebe ginekološko – porodniškega oddelka
Z leve: Milena Satler, Štefica Jandrič, dr. Špringer, Anica Žabkar, Anka Čepar, Alojzija Jamnik, čepita Bosiljka Mihelič in Anica Mikec
(Iz osebnega arhiva Martine Petaković)

Prva generacija srednje zdravstvene šole ob delu
Zadnja vrsta z leve: Jože Vovko, Jožica Koračin, Martina Petaković, Mimica Miklavc, Pepca Gričar, Lado Pirnar, Tone Judež;
Spredej čepijo: Dragica Urbančič, Anica Judež, Albinca Hudoklin
(Iz osebnega arhiva Martine Petaković)

Z leve: Ivanka Hrovat, Branka Jordan, Martina Petaković, Lojzka Zaletel
(Iz osebnega arhiva Martine Petaković)

*Z leve: Rozika Boltes, Pepca Šašek, pacient, Marija Mevžek
(Iz arhiva dermatološkega oddelka)*

*Robert Klenovšek in Malči Burger
(Iz osebnega arhiva Amalije Burger Jurekovič)*

*Z leve: Martina Petakovič, Anica Plut s trojčki Dušanom,
Lidijo in Natašo, babica Milena Satler
(Iz osebnega arhiva Martine Petakovič)*

*Medicinske sestre internega oddelka
Z leve: Tončka Fabjančič, Dajana Mentovič, Vida Pavlič, Malči Burger, Jolanda Knežević
(Iz osebnega arhiva Amalije Burger)*

*Kolektiv pljučnega oddelka, 1978
(Iz arhiva pljučnega oddelka)*

Poklicna pot in društvo si podajata roke

Visok jubilej našega društva

Vsak želi obletnico ovekovečiti na svoj način. Če je to okrogli jubilej, 50 let, si ta dogodek vsekakor zasluži nekaj več. Tudi jaz bi rada prispevala delček k temu jubileju in v mislih obudila leta, ki so me povezovala z društvom.

Priznati moram, da je bilo moje delovanje v društvu povezano z mojo poklicno potjo. Tako kot sem cenila in spoštovala svoj poklic, sem sprejemala tudi delovanje v društvu kot nekaj poučnega, koristnega in obveznega, vendar nikoli kot nekaj nepotrebnega in vsiljenega.

36 delovnih let...

Dolgo ali pa tudi ne,

kakor za koga.

To so leta mojega učenja,

osebne nasti, nabiranja delovnih izkušenj

in še marsičesa drugega.

Moja službena pot se je začela leta 1970 v poklicu, ki sem si ga izbrala z veliko ljubezni, željo in ponosom. Sprejemala sem delovne izzive na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto. Bila je pot in bil je čas, v dobrem in slabem. Učila sem se, rasla in oblikovala svoje poglede, pridobivala strokovna znanja in delovne izkušnje, se trudila gojiti človečnost in strpnost v odnosih do ljudi in duhovno zorela.

V vseh teh letih sem spoznala čudovite ljudi, sodelavce in bolnike, ki so bogatili poglede v mojem življenju. Kot dragocenost prehojene poti pa ostajajo prijateljstva, taka, ki ne zbledijo, in z njimi bom vedno to, kar sem.

Ponosna sem na prehojene poti. Vsaka pot je predstavljala nove izzive, drugačno delo in prinašala

nove sodelavce. Še danes ne vem, ali so bile moje odločitve prave ali ne. Vem pa zagotovo, če bi se danes odločala za poklic, bi bila moja odločitev ista, in če bi imela možnost, bi si izbrala isto pot in iste sodelavce.

Po 36 letih se je moja službena pot zaključila.

Zdaj se začanja že sedmo leto, ko nisem več dejavna v zdravstveni negi, sem upokojena medicinska sestra. Ugotavljam, da sem bolj dojemljiva za vse, kar mi življenje ponuja. Vse se hote ali nehote prepleta z najlepšimi spomini na mojo poklicno pot. Vse moje dneve pa osmišljajo dom in družina, poznanstva in prijateljstva.

Ne spominjam se, kako se je društvo ustanavljalo, saj sem se takrat še kalila v šolskih klopeh. Katerega leta sem se včlanila v društvo, ne vem, prav gotovo pa takoj, ko je bilo to mogoče. Verjetno leta 1970, ko sem se zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto na kirurškem oddelku. V začetku delovanja društva sem v njem delovala le kot njegova članica. Udeleževala sem se strokovnih izobraževanj, ki jih je organiziralo društvo, hkrati pa spodbujala ostale medicinske sestre, naj se tudi one izobražujejo. Izobraževanja so bila na začetku bolj poredka, potem pa vedno številčnejša in bolj kakovostna. Predsednice društva so se na določena obdobja menjale, vsaka se je po svojih močeh trudila, da je društvo v njihovem mandatu delovalo čim bolje, da je bilo članstvo številčnejše in tudi dejavnosti društva zanimiva in vabljiva za širši krog zaposlenih v zdravstveni negi. Glede na to, da je postala udeležba na strokovnih srečanjih pogoj za napredovanja, se je opazno povečala udeležba na seminarjih. Za mnoge je bila udeležba na srečanjih, ki jih je organiziralo to društvo, edini način izobraževanja.

Delo v društvu je dejavnost, ki me je tako organizacijsko kot strokovno navduševalo, zlasti na področjih, kot so kirurška zdravstvena nega, rana in stoma. Dejavno sem sodelovala v strokovnih sekcijah, ki so pokrivala ta področja. Po en mandat sem tudi predsedovala Sekciji kirurških medicinskih sester in Sekciji za zdravstveno nego stome v Sloveniji. V obeh mandatih predsedovanja sem bila članica upravnega odbora društva in v tem obdobju sem tudi bolj dejavno sodelovala v društvu, zlasti pri organizaciji kongresa in simpozija ZN na Dolenjskem kot tudi ob 40. obletnici društva. Delo, ki sem ga opravljala v društvu in strokovnih sekcijah, me je navdajalo z optimizmom, dajalo mi je nov zagon pri delu in me strokovno bogatilo. Ponosna sem bila na vsa opravljena dela, s svojo prisotnostjo in delom pa sem predstavljala tako matično društvo kot tudi ustanovo, iz katere sem prihajala. Organizirana strokovna srečanja so bila dokaz, da znamo in zmoremo izpeljati dober strokoven seminar, kar so potrdili številni udeleženci.

Vse te dejavnosti pa je zaznalo tudi društvo in me leta 1996 predlagalo za zlati znak, ki sem ga tudi prejela. Ponosna sem nanj in prav zaradi tega čutim do društva obveznost in dolžnost, da sem in bom vedno njegova članica. Upam, da tako čutijo tudi ostale dobitnice zlatih ali srebrnih znakov, ki so jih dobile na predlog društva. Jaz sem ponosna prav na vse!

In kaj naj rečem na koncu?

Prepričana sem, da bomo uspešni le, če bomo vsi zaposleni v zdravstveni negi enotni in dovolj vztrajni. Tudi v prihodnje si želim, da bi bilo v Društvu veliko članov, ki se bodo z veseljem udeleževali strokovnih srečanj. Izpostavijo naj se dejavni in kreativni ljudje, po zaslugi katerih bomo še dodatno popestrili dejavnost društva in ga uspešno peljali naprej. In če sem vas s temi besedami navdušila, navdušujte še vi druge. Le tako bodo te želje dosegle svoj namen.

Po 50 letih delovanja gre društvo po poti naprej ...

*Bodi, bodi kot drevo,
ki sprejema vsakogar v svoje sence,
podarja plodove tudi tistim,
ki mečejo kamenje vanj,
se naslanja na tiste,
ki ga zalivajo,
in ne zameri tistemu, ki ga posekajo.*

Nekoč, v starih časih

Sedem let sem upokojena operacijska medicinska sestra. Včasih slišim, da med kolegicami beseda večkrat nanese na to, kako se je delalo »v starih časih«. Vendar marsikdo teh starih časov najbrž ne pozna dovolj, da bi znal ceniti ogromen napredek v operacijskih sobah v zadnjih 40 letih. Da bi vam jih približala, se bom nekoliko sprehodila skozi čas.

1968–1975

Florence Nightingale je leta 1893 prisegla: »/.../ Zdravnikom bom predano pomagala pri delu in se skrbno posvečala ljudem, ki jih bom negovala.«

Med letoma 1967 in 1968 je bila bolnišnica v precejšnji finančni krizi in kljub pomanjkanju zdravstvenih delavcev ni bilo možnosti zaposlovanja. Nadomeščali so samo upokojitve. Ko sem kot študentka VŠZD med počitnicami delala na kirurškem oddelku, mi je glavna sestra Marija Tomšič obljubila, da bo počakala s svojim odhodom v pokoj do moje diplome in mi tako omogočila zaposlitev. Res me je počakala in avgusta 1968 sem bila sprejeta v službo.

Novomeška kirurgija je bila tedaj na visoki strokovni ravni zlasti po zaslugi takratnega predstojnika prof. dr. Bajca. Med drugim je opravljal operacije na pljučih ter srcu in nevrokirurške operacije, slovel pa je tudi po operaciji golše. V sklopu kirurškega oddelka so bile štiri operacijske sobe (OPS). V prvem nadstropju – naprej od šoka – dve aseptični sobi (in sterilizacija), v pritličju – naprej od ambulate in mavčarne – pa sepična in travmatološka.

Želela sem postati instrumentarka. Ob sprejemu mi je prof. dr. Bajc dejal, da dobra instrumentarka potrebuje od pet do šest let specializacije. Seveda sem pomislila: »Kaj 'naklada', tako dolgo se menda

ne bom učila.« Ampak profesor je imel deloma prav. Osnov vedenja v OPS in instrumentiranja se naučimo v letu ali dveh; da se znebimo treme in smo prepričani, da se bomo suvereno znašli v vseh razmerah, res traja tako dolgo.

Dodelili so me v aseptično operacijsko. Moje prve sodelavke in učiteljice so bile Marija Vegelj, Mici Udovč in Toni Mivc. Kljub končani VŠZD namreč nisem imela znanja za delo v OPS. Marija in Mici sta s tečajji v bolnišnici pridobili srednjo izobrazbo, Toni pa bolničarsko. Marija je opravila tudi tečaj za instrumentarke pri znani sestri Liviji v Ljubljani. Bila je glavna sestra in profesorjeva instrumentarka. Vse tri so bile odlične instrumentarke. Ob pomanjkanju zdravnikov so tudi veliko asistirale v drugi in celo prvi asistenci. Zaradi pomanjkanja operacijskih sester so operacijske strežnice usposobili za »strežbo« umite sestre, namestitev bolnika na operacijsko mizo itd. Pri tistih, ki niso poznali dela v operacijski sobi, je to še dolga leta vzbujalo svojevrsten prezir. Vendar je v OPS ob strogosti prof. dr. Bajca vladal red. Pa tudi zanj značilna stroga tišina.

Delo je potekalo nekako tako ...

Ko so bolnika pripeljali z oddelka, smo ga preložili na operacijski voziček in ga odpeljali v anesteziološko pripravljalnico. Od tam pa v operacijsko sobo, kjer smo ga preložili na operacijsko mizo.

Filtra za osebje ni bilo, preoblekli so se le zdravniki. Preostali smo si nadeli rutke, kape in maske iz gaze, obuli galoše in šli v umivalnico. Zdravnikom smo pri kirurškem oblačenju zavezali presterilizirane maske.

Kirurško umivanje rok je trajalo 10 minut. Pet z eno ščetko ter pet z drugo in s trdim milom. Obrisali smo se v sterilno krpico iz starih kompres in nalili

na roke še alkohol za razkuževanje. Ščetke so bile lesene. Prekuhivali smo jih 10 min., zraven pa še prijemalko za podajanje.

Umivanje in obarvanje operacijskega polja sta bila podobna kot zdaj. Za pokrivanje operacijskega polja smo uporabljali operacijsko perilo iz platna, ki je bilo po koncu operacije največkrat povsem premočeno. Po končanem dnevnem programu so ga strežnice odpeljale v pralnico.

Instrumentarska delovna miza je bila »oltar zase«, kakor so radi rekli. Dokler ni bila pripravljena, instrumentarke niso dovolile vstopa v operacijsko sobo. Umivati so se morale veliko pred drugimi, saj je bilo nabiranje posameznih materialov iz Schimmelbuschevih bobnov zelo zamudno.

Rokavice smo po uporabi oprali in osušili z obeh strani, zjutraj pa suhe pregledali. Tiste, ki so puščale, smo nekaj časa še lepili s krpicami. Vsaj dvakrat na teden pa smo »uživali« v prahu ob talkanju rokavic, ki smo jih nato po velikosti zložili v pare, vdeli v zavijalke iz platna in naložili v boben za sterilizacijo.

Skalpele (rabljene in nove nesterilne) smo enkrat na teden prekuhivali 10 min., potem pa jih s prijemalko naložili v sterilni boben, iz katerega smo jih jemali za operacije. Še leta potem ko so se že dobili sterilno pakirani skalpeli, so nekateri kirurgi spraševali, ali smo izbrale star skalpel, kadar kakšen ni dobro rezal.

Tudi instrumente smo 10 min. prekuhivali v kotličkih. Nato smo s prijemalkama vzeli vrelo mrežo iz vode in jo odnesli na instrumentarsko mizo. Strahu, da bi nam kaj zgrmelo na tla, raje ne omenjam. Po operaciji smo instrumente oprali z golimi rokami, jih obrisali, prešteli in sestavili mrežo. Razkuževali smo samo gnojne instrumente.

Sestavljenih je bilo le nekaj osnovnih mrež. Ob naročeni operaciji na glavi ali prsnem košu smo morali najprej nabrati instrumente, razložene v omari, sestaviti mrežo in jo prekuhati (hudo je bilo, če smo kakšnega pozabili!).

Sete instrumentov, ki smo jih potrebovali za posege na oddelkih (traheotomija, prepariranje žil, sukcije itd.), pa smo že pripravile v zavijalke iz platna in

sterilizirale v avtoklavu. Instrumentarke smo morale namreč veliko let sodelovati pri teh posegih, prav tako pri cistoskopijah in rektoskopijah.

Kirurške igle so bile za vdevanje ali s patentnim ušesom. Zaradi prekuhavanja so hitro rjavele.

Od niti smo uporabljali t.i. svilo – sukanec iz bombaža ali lana – različnih debelin. Navijali smo jo na porcelanasta vretena (po navadi v dežurstvu) in prekuhivali 10 min. Med uporabo je morala biti nit mokra, da se ni trgala. Od atravmatskih šivov se iz tega obdobja spomnim le šiva iz jeklene žice in črnega sukanca. Kadar je instrumentarka želela črnega, je običajno rekla kar: »Odpri mi ethicon.« Uporabljali smo tudi »catgut«. Suhe sterilne klobčiče smo vložili v alkoholno raztopino. Za operacijo je instrumentarka pripravila tri različne debeline v sterilno kompreso ter vanjo shranila še škarje in pean, da smo »catgut« po uporabi lahko sterilno vložili nazaj v kozarec.

Za odlaganje preparatov smo pripravili nesterilen pladenj, ves odpadni material pa smo metali v vedra. Čiščenje po operacijah je bilo podobno kot zdaj: enkrat na teden smo imeli generalno čiščenje vseh prostorov. Tla smo ribali s sirkovimi metlami, čistili smo stene, kotličke itd. Na čistilni dan ni bilo operacijskega programa.

Obvezilni material smo izdelovali iz nove gaze. V septični operacijski so ga izdelovali iz že uporabljene oprane gaze, prav tako so zvijali oprane povoje. Pozneje, ko se je operacijski program povečeval, smo vse to delali ob sobotah ali v dežurstvu.

OPS so bile klimatizirane, vendar je bila klima večni problem, saj so sistem v kleti zaradi varčevanja ugašali, tako da zjutraj ni bilo zelene temperature in vlage. Za nadzor zraka smo enkrat na mesec nastavili agar, za nadzor avtoklava pa vrečice s spori antraksa ter epruvete z bujonom in vzorci sterilnega materiala. Vse smo odnašali v Mikrobiološki laboratorij ZZVNM.

Prostor z avtoklavom je bil hkrati tudi pripravjalnica. Tam smo zlagali operacijsko perilo, ki so ga strežnice pripeljale iz pralnice, nalagali v bobne, izdelovali obvezilni material itd. Sterilizirali smo za OPS in vse oddelke (razen GIN in ORL), celo za vojsko, največ

v dežurni službi. Material je čakal v tem prostoru do izdaje.

Dela v sterilizaciji je bilo vse več, saj so odprli nove oddelke (do tedaj smo tudi očesne operacije dve leti opravljali v aseptični operacijski). Kirurgija se je razdelila na posamezne pododdelke, operacijski program se je razširil. Vsa leta sem operacijske postopke skrbno zapisovala, saj pisnih virov ni bilo. S tem je bilo tudi novim OPMS učenje olajšano.

1975–1985

»Vsi govorijo, da se nečesa ne da storiti, dokler ne pride nekdo, ki to stori.« (F. Nightingale)

Leta 1975 je bila ustanovljena Sekcija operacijskih medicinskih sester Slovenije (SOPMSS). Začeli smo govoriti o operacijski zdravstveni negi. Namesto instrumentarka je bil sprejet naziv operacijska medicinska sestra (OPMS), v OPS pa naj bi zaposlovali le še VMS. S sekcijo smo pridobili možnost strokovnega izpopolnjevanja na številnih seminarjih in ekskurzijah, ki sobila organizirana po vsej Sloveniji. Tako smo tudi v Novem mestu

organizirali svoj prvi seminar. Navezali smo stike s kolegicami iz drugih bolnišnic, zlasti iz UKC v Ljubljani, in ob seznanjanju z načinom dela drugod tudi pri nas uvedli številne izboljšave. Na primer, uredili smo filter za vse osebje, ki je vstopalo v OPS.

Ko smo dobili dva nova avtoklava, sva z Mici, ki je veliko delala tudi v cistoskopirnici, pripravili vse instrumente v zavijalke in prekuhavanja je bilo konec. Sestavili sva tudi specialne mreže. Postopoma sva pripravili sterilno rezervo materialov. Vedno več je bilo na voljo atravmatskega šivalnega materiala, dobile so se že sterilne rokavice.

V tem obdobju smo pridobili več VMS, za pomoč v sterilizaciji pa tudi SMS. Pod vodstvom primarija dr. Ostojčica smo uvedli interno strokovno izobraževanje OPMS za vse veje operacijskih strok in anestezijo. Teme tečaja so zajemale vsa področja našega dela, predavali so zdravniki in OPMS. Ob koncu smo dobili potrdilo o opravljenem tečaju. Za medicinske sestre iz ambulantne dejavnosti smo pripravili izobraževalni program praktičnega

Priprava inštrumentov in materialov pred operacijo

Z leve: mavčar Ludvik Recko, glavna inštrumentarka Marija Vegelj, strežnica Slavka Paderšič, strežnica Mimica Janežič, inštrumentarka Toni Mivc

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

usposabljanja v OPS, medtem ko so se naše OPMS izpopolnjevale tudi v UKC. V tem času sem bila en mandat podpredsednica Društva medicinskih sester Novo mesto. Zanj in ZD Novo mesto sem pripravila predavanje o sterilizaciji. Medtem je v hrvaščini že izšla prva knjiga o OPS in instrumentih, ki smo jo s pridom uporabljali.

1985–1995

»Težav ne moremo rešiti, če razmišljamo kot takrat, ko smo jih ustvarili.« (A. Einstein)

Sestra Marija Vegelj se je leta 1986 upokojila in postala sem glavna sestra v aseptični operacijski. Leta 1988 je prišlo do združitve vseh kirurških operacijskih sob – travme, aseptike, septike in male operacijske, ki smo jo pridobili s prenovo. Vse osebje ni bilo zadovoljno, ker je združitev zahtevala dodatno učenje in privajanje na delo v vseh operacijskih, vendar smo s pozitivnim sodelovanjem težave premagali. Delitev na »taspodnje in tazgornje« pa je menda odpravila šele selitev v COB.

V tem času se je doma in po svetu začelo dajati vse večji poudarek perioperacijski zdravstveni negi. Začele so se endoskopske operacije, s tem pa tudi delo z zahtevnejšimi napravami. Nove tehnike operacij smo napisali na kartice, ki so učenje poenostavile. Udeleževali smo se seminarjev Društva medicinskih sester Novo mesto, ki ga je en mandat vodila tudi OPMS Zvonka David. Delovali smo v odboru SOPMSS in za sekcijo organizirali seminar, na VZŠ pa smo sodelovali pri pripravi učnega načrta za specializacijo OPMS.

V teh letih smo dokončno prešli na zavijanje operacijskega materiala in perila v sodoben sistem paketov in setov (kombinacijo platna ter papirja). Spet smo delno izboljšali poti sterilnega materiala. Obseg dela se je še povečal. Avtoklava sta bila premajhna in dotrajana. Začeli smo razpravljati o novem OP bloku in CS, vendar iz te moke tedaj še ni bilo kruha. Dobili pa smo nov prehodni avtoklav. Vse smo lahko preuredili, tako da smo izpolnjevali zahteve sodobne centralne sterilizacije. Vpeljali smo tudi sledenje sterilnega materiala. V sterilizaciji so bile zaposlene SMS, OPMS so sterilizirale le v dežurstvu. Usposobili smo tudi plinski sterilizator z EO in napisali vsa potrebna navodila za delo s sterilizatorjema.

Velika operacijska soba ob otvoritvi bolnišnice, 1965

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

1995–2005

»Samo znanje in pripravljenost nista dovolj; medicinske sestre morajo imeti možnost suverena odločanja in razpolaganja z viri.« (F. Nightingale)

Leta 1996 je bila SOPMSS sprejeta v Evropsko združenje operacijskih medicinskih sester (EORNA). S kolegico iz Celja Zorico Šuligoj sva sekcijo prva štiri leta zastopali v izvršnem odboru EORNA. Poleg tega so me dodelili v delovno skupino za standardizacijo (CEN). To so bila plodna leta na področju strokovnega izpopolnjevanja. Delovne sestanke smo imeli dvakrat na leto. Po enem letu članstva so nam zaupali organizacijo delovnega sestanka, ki smo ga uspešno pripravili na Brdu pri Kranju. Izdelali smo tudi zgibanko o OPMS, s katero smo predstavili SOPMSS v EORNA.

Prav tako smo bili soorganizatorji kongresov, ki jih je EORNA pripravljala vsaka tri leta. Poleg teh smo obiskovali svetovne kongrese AORN, ameriškega združenja OPMS. Ob bogatih strokovnih prispevkih, obsežnih razstavah sodobnih naprav in medicinskih pripomočkov, informativnih ogledih COB in CS v različnih državah ter ob nakupu strokovne literature smo se intenzivno izobraževali.

Po vzorcih iz tujine smo sklenili dokumentirati operacijsko zdravstveno nego tudi mi. Z Marijo Fabjan sva pripravili primeren obrazec in leta 1997 dokumentacijo perioperacijske zdravstvene nege (s

Glavna inštrumentarka, nuna Ana Kalčič ob sterilizatorju
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

plakatom in z obrazložitvijo po procesu zdravstvene nege) predstavili na prvem Kongresu zdravstvene nege Slovenije. Obrazec za dokumentiranje perioperacijske zdravstvene nege smo začeli uporabljati v vseh operacijskih sobah. Želeli smo ga dodati tudi v računalnik, ki smo ga tedaj že uporabljali za naročanje perila, ter v lekarne in za opise operacij, vendar smo bili za kaj takega še nekoliko pred časom.

V tem obdobju se je bolnišnica posvetila kakovosti. Začeli smo pisati standarde o postopkih v operacijski dejavnosti in sterilizaciji. Prvi smo jih predstavili na seminarjih SOPMSS. Za predavanja o teh aktualnih temah so nas prosile še druge sekcije, predavali smo tudi v tujini (Praga). Prav tako smo napisali uporabnostne standarde za vse operacije. Najzahtevnejše pa je bilo napisati *Organizacijske predpise obvladovanja procesa operacij* za projekt ISO 9001:2000, vendar nam je zelo dobro uspelo.

V tem času je končno spet postala aktualna gradnja COB. Pripravili smo seznam opreme za COB in CS ter začeli usposabljanje OPMS vseh operacijskih vej,

ki naj bi delale v COB. Več let smo imeli s COB ogromno dela; z načrtovanjem instrumentarija, zabojnikov, naprav in druge opreme ter s pripravami za javne razpise in pregledovanjem ponudb. Vse se je res že zelo vleкло, saj je bil COB že pripravljen, nekateri sklopi pa dobavljeni in prevzeti. Nekaj naprav smo dali v uporabo kar v stare OPS, ker so bile tam že dotrajane. Nazadnje je strokovni direktor imenoval delovno skupino zdravnikov in OPMS, ki je morala v kratkem času pripraviti elaborat *Organizacija dela v COB*. Postala sem njen vodja in s konstruktivnim sodelovanjem vsaj nekaterih članov prav na zadnji dan službe elaborat (obširen kot knjigo) oddala naročniku.

Naše delovanje v SOPMSS v tem času ni zamrlo. Dobili smo spletno stran, ki jo je uredila OPMS Barbara Luštek. Ob 30. obletnici delovanja SOPMSS pa smo izdali knjigo *Perioperativna zdravstvena nega – vodnik za začetnike*. Učbenik je nastal zaradi velike potrebe po strokovnem pisnem gradivu v slovenščini. Najobširnejše prispevke sva spisali z Marijo Fabjan.

Sprehod skozi čas lahko mirno sklenem z mislijo, da smo bili v vseh teh letih zelo delavni in smo veliko prispevali k razvoju stroke. To dokazujejo tudi številna priznanja, ki so nam jih podelili SOPMSS, Splošna bolnišnica Novo mesto in Zbornica zdravstvene nege Slovenije. Če pa še nekoliko povzamem Florence Nightingale, svoj uspeh lahko pripišemo temu, da se nikoli nismo prepuščali mislim, da nečesa ne zmoremo.

Spomini na leta mojega dela na otroškem oddelku

Januarja 2010 je minilo 50 let od ustanovitve otroškega oddelka v Splošni bolnišnici Novo mesto. To je bilo leta 1960.

Predstojnik oddelka je bil prim. dr. Alojz Boh, delo glavne medicinske sestre oddelka pa je prevzela srednja medicinska sestra Jožica Brulc, ki je edina od medicinskih sester imela popolno srednjo izobrazbo. Ta se je pred tem mesec dni usposabljala na Pediatrični kliniki v Ljubljani. Sredi istega leta (1960) sem diplomirala na Višji šoli za medicinske sestre v Ljubljani in se kot prva višja med. sestra zaposlila na otroškem oddelku v Novem mestu. Prevzela sem delo glavne medicinske sestre oddelka.

Poudarila bi rada, da smo na višji šoli, ki je trajala tri leta, imele prakso na kliniki vsak dan, tudi ob sobotah. Po prvem letniku sem med počitnicami tri mesece opravljala delo srednje medicinske sestre na Infekcijski kliniki, po drugem letniku pa sem tri mesece nadomeščala višjo medicinsko sestro na Interni kliniki.

Prvo leto po odprtju smo imeli le 24 postelj za večje otroke. Že naslednje leto se je oddelek povečal za 40 postelj. Začeli smo sprejemati tudi dojenčke, zato je bila istočasno ustanovljena mlečna kuhinja. V njej sta delali otroška negovalka in strežnica.

Osnovno nego so na oddelku opravljale otroške negovalke, bolničarke in pozneje medicinske sestre otroške smeri. Bile so zelo obremenjene. Na eno sestro je prišlo tudi do 20 večjih otrok, dojenčkov pa od 7 do 10. Delale so v treh izmenah in najmanj vsako drugo nedeljo po 12 ur. Večkrat na teden so delale tudi po dve izmeni na dan. Vedno je primanjkovalo medicinskih

sester. Medicinska sestra v mlečni kuhinji je delala vse dni v letu brez prostega dne.

Fluktuacija medicinskih sester je bila precejšna. Odhajale so na delovna mesta v zdravstvene domove in vrtce, kjer ni bilo nočnega in nedeljskega dela. Le malo medicinskih sester je vztrajalo od začetka do upokojitve. Razumljivo je bilo, da so nosečnice delale vse do poroda in tudi takoj po preteku kratkega porodniškega dopusta (90 dni, pozneje 105 dni).

Tudi višjih medicinskih sester je vedno primanjkovalo. Prvih pet let sem bila edina višja medicinska sestra na oddelku. Pozneje smo sprejeli kar nekaj višjih medicinskih sester, ki so po nekaj letih večinoma odšle na delovna mesta brez dežurstev ali pa so se preselile. Le redke smo vztrajale do upokojitve.

Leta 1965 smo se preselile iz stavbe Internega oddelka v zdajšnje prostore. Oddelek se je s prejšnjih 40 povečal na 67 postelj. Dobili smo tudi novo mlečno kuhinjo in odsek za doječe matere. Tu smo eno sobo preuredili v likalnico. Do takrat smo medicinske sestre dežurale za otroški, interni, infekcijski in dermatološki oddelek.

Po preselitvi v zdajšnje prostore smo nekaj let dežurale samo za naš oddelek. Ker sem bila edina višja medicinska sestra na oddelku, sem priučila srednjo medicinsko sestro za delo višje medicinske sestre. Dežurali sva vsak drugi dan. Ker je bilo to zelo naporno, sem šla v Ljubljano na Višjo šolo za medicinske sestre. Tedanja direktorica šole, medicinska sestra Nives Merlak, me je prijazno pospremila v predavalnico tretjega letnika. Povabila sem bodoče višje medicinske sestre na naš oddelek. Ena, ki je res prišla, se je hitro vključila v dežurno ekipo. Dežurale smo

vsak tretji dan, v času porodniških in letnih dopustov pa vsak drugi dan, prosti dan smo imele le po nedeljskem dežurstvu. To je trajalo nekaj let, vse do preselitve Dermatološkega oddelka v novo stavbo in do ustanovitve Nevrološkega in Okulističnega oddelka.

Od takrat smo višje medicinske sestre dežurale na vseh treh oddelkih. Sestrska dežurna ekipa se je povečala na 6 medicinskih sester.

Poudariti moram, da v prvih letih še ni bilo na razpolago pripomočkov za nego in terapijo za enkratno uporabo. Vse smo si morale pripraviti same, na primer: zložence in tampone, čiščenje in sterilizacijo igel, sond, katetrov. Pri tem so pomagale tudi otroške negovalke in strežnice. Višje medicinske sestre smo že uporabljene infuzijske gumijaste sisteme razdirale, jih spirale pod tekočo vodo, znova sestavljale in pripravljale za sterilizacijo v avtoklavu. In tako so bili ti težki gumijasti sistemi in slabe igle razlog, da so otroško višjo medicinsko sestro pogosto klicali tudi na druge oddelke, v operacijsko sobo ali na naš oddelek za nastavljanje infuzij. To se je dogajalo tudi v prostem času. Umestitev težkega gumijastega sistema za infuzijo pri dojenčku je bila skoraj prava umetnost. Tudi otroci, ki smo jih prva leta sprejemali, so bili pogosto hudo bolni, izsušeni, v toksikozi in krčih.

Nastavljanje infuzij je bilo precej olajšano, ko smo dobili lahke plastične sisteme in igle za enkratno uporabo, še mnogo lažje pa, ko smo dobili metuljčke, kanile itd.

Kljub težkemu finančnemu stanju smo pripomočke za nego dobili skoraj istočasno kot klinika. Hvaležna sem predstojniku primariju dr. Alojzu Bohu in pomočniku direktorja gospodu Pekolju za razumevanje specifičnosti dela z otroki. Dovolili so mi namreč, da sem lahko hodila v Sanolabor v Ljubljano izbirat in naročat material za nego.

Kljub stalnemu pomanjkanju srednjih in višjih medicinskih sester nas je večina z veseljem hodila v službo, tudi uro prej, da bi delo pravočasno in dobro opravile.

Hvaležna sem srednjim in višjim medicinskim sestram ter strežnicam, ki niso nikoli odklonile dela v podaljšanem času, če je bilo to potrebno. Dobro smo se razumeli vsi, od zdravnikov do strežnic. Po mnenju mnogih je bil otroški oddelek z mlečno kuhinjo na visoki ravni glede strokovnosti, nege in čistoče. Predstojnik oddelka je bil zahteven, strog, znal pa je tudi ceniti in pohvaliti delo vsakega na oddelku.

Ob otroški postelji

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Kot bi bilo včeraj

Jožica Majcen je bila 24 let glavna medicinska sestra dializnega odseka novomeške bolnišnice. Svoja razmišljanja in spomine na leta, ko je soustvarjala tridesetletno zgodbo novomeške dialize, prijazno deli z nami v naslednjem prispevku.

Sedmi november 1979 – to je datum, ki je bil doslej že mnogokrat izrečen in pomeni prvo opravljeno dializo v novomeški bolnišnici. Ta dan je bolnikom z dokončno odpovedjo ledvic iz dolenske regije prinesel veliko olajšanje, saj so se do takrat vozili na dializo v Ljubljano in na poti izgubili mnogo časa. Dializirali so se dvakrat na teden, dializa je trajala od 7 do 8 ur. Takrat je bilo v Sloveniji še malo dializnih mest, zato so vključevali v program kronične hemodialize le bolnike, ki niso bili starejši od 50 let.

Priprave in ureditev dializnega oddelka je bila kar dolgotrajna. Prostori za dializo so bili umeščeni v gradič Kamen, ki je bil do takrat del pljučnega oddelka.

Dializni prostori so bili urejeni funkcionalno in lično, barve sten in opreme so nudile toplino, kar je bilo zelo prijetno za bolnike in zaposlene, saj so bili prostori dokaj senčni. Zunaj je bil lepo urejen vrt, pri bolniškem oknu pa prelepa magnolija, ki je vsako leto oznanjala prihod pomladi. Vendar se je kmalu izkazalo, da bodo potrebe po novih prostorih večje, kot je bilo sprva predvideno. Ko so se obnovitvena dela zaključevala, je bilo treba pridobiti še zdravstveni kader, ki bi delal na tem oddelku, kar pa takrat ni bilo lahko. To je bilo obdobje, ko dializnega zdravljenja in dialize še nismo poznali in o tem nismo vedeli skoraj nič. Moja odločitev, da bom delala na tem oddelku, je bila ravno zato izziv – spoznati nekaj, česar ne poznam. Vedela sem, da bom po dvanajstih letih delovnih izkušenj na internem oddelku morala

začeti znova, kljub temu pa sem bila pripravljena tvegati in sem se odločila, da si pridobim nova znanja.

Prvih korakov dializnega zdravljenja smo se medicinske sestre in zdravniki učili na dializi v ljubljanskem kliničnem centru. Ljubljanska dializa je bila naša učna baza, ki smo jo uporabljali tudi pozneje, vse dokler nismo postale tako samostojne, da smo nove kolegice same uvajale v delo na našem oddelku, ljubljanska dializa pa je še vedno ostala ustanova, ki nam je omogočala spoznati in tudi osvojiti novosti, ki smo jih potem uvajali v našem dializnem centru.

Običajno nam je vse, kar se zgodi prvič, pomembno in nam ostane v trajnem spominu. Tako je bilo tudi prvega dne ob odprtju dializnega centra. Prišli so bolniki, ki so se do takrat dializirali v Ljubljani v visoko strokovni ustanovi. Bili so dobro razpoloženi, saj so težko čakali dan, ki jim bo približal mesto dializiranja. Medicinske sestre, ki smo jih takrat pričakale in začele delati na dializi, smo bile Milka Krese, Marija Božič in Jožica Majcen. Z njimi smo se srečale že na ljubljanskem dializnem oddelku, in to pozanstvo je dobro vplivalo na njih, saj so nas imeli že tam priložnost opazovati pri naših spretnostih.

Za prvi dan dialize smo imele medicinske sestre obljubljeni pomoč iz Ljubljane, vendar je ta zjutraj zatajila in je prišla mnogo pozneje. Samostojno smo začele z delom, prisotni sta bili trema in negotovost. Kljub temu so bili bolniki dobrovoljni in nas spodbujali, kar je pomagalo premostiti naša občutenja, da je delo potekalo po naših najboljših močeh. Prva dializa se je končala uspešno, prvi dan dela na dializi v Novem mestu je bil tako za nami.

Takrat smo želele, da bi se pacienti čim prej navadili na našo dializo in osebje, da bi se med nami čim bolje počutili, zato smo jim namenjale veliko pozornosti in jih razvajale. Marsikaj smo se od njih tudi naučile, saj so bili o svoji bolezni in dializnem zdravljenju dobro poučeni.

Dializnega znanja ni bilo enostavno osvojiti, saj je potekalo dvosmerno: dobro spoznati aparature in dobro poznati vse napake, ki lahko nastanejo, prav tako se je bilo treba naučiti vse o obolenju in poznati bolnika s kroničnim potekom bolezni in vsemi komplikacijami pred dializo, med njo in po dializi ter tudi, kaj se lahko dogaja z njim doma.

Takrat na oddelku še ni bilo zaposlenega serviserja, ki bi redno skrbel za naše aparature, zato smo se morale naučiti mnogih tehničnih stvari, spoznati aparature, včasih pa tudi same kaj popraviti. Serviserja smo imeli »na klic«, kar nam je mnogokrat povzročalo težave. Zgodilo se je, da se je pokvaril dializni monitor, in ker nismo imeli rezervnih, je moral bolnik počakati na serviserja ali pa smo ga priključili, ko se je končala dializa predhodnika. Da smo dobro opravili svoje delo, je bilo potrebno mnogo potrpežljivosti in dobre medsebojne komunikacije.

Dializo smo lahko opravljali, če smo imeli ustrezno pripravljeno vodo. Sprva smo uporabljali samo mehčalce za vodo, pozneje pa aparaturo reverzna osmoza.

Ob bolniški postelji so bili nameščeni dializni monitorji, ki so bili v pomoč pri vodenju dialize. Tiso bili takrat acetatni, kar pomeni, da je bil v dializni raztopini acetat, ki je močan vazodilatator, zato so imeli mnogi bolniki, zlasti diabetiki, ob priključitvi težave s hipotonijo. Ker smo imeli premalo posteljnih tehtnic, so morali bolniki med potekom dialize vstati, se stehtati, in to je povzročilo še dodaten padec krvnega tlaka. Zato je bil pri vodenju dializnega bolnika potreben skrben nadzor, imele smo ga vseskozi na očeh. Na dializni monitor je bila pritrjena umetna ledvička, do nje in iz nje pa so bile napeljane cevi, po katerih je tekla kri. Tudi na teh delih so bile možne komplikacije, ki jih je bilo treba poznati in med dializo reševati.

Delo medicinske sestre ob dializnem bolniku je bilo zahtevno, primerljivo z intenzivno terapijo. Reševanje vseh zapletov je zahtevalo od medicinske sestre veliko znanja, spretnosti, samostojnosti in odgovornosti, še zlasti zato, ker smo večino dela opravile brez prisotnosti zdravnika in je bil potek dialize odvisen od našega znanja. Tega smo pridobile z organiziranimi predavanji na nefroloških sekcijah medicinskih sester in zdravnikov, kajti pravega učbenika do takrat nismo imele. Obiskovale smo tudi druge dializne centre po Sloveniji, si izmenjavale izkušnje in jih uporabile pri svojem delu.

Leta 1990 so se ljubljanski zdravniki in medicinske sestre organizirali, pripravili obsežna predavanja na to temo in izdali priročnik z naslovom Dializno zdravljenje, ki še danes uspešno služi svojemu namenu.

Razvoj dialize je imel neslutene razsežnosti, saj je število pacientov naraščalo, primanjkovalo je dializnih mest, prav tako pa tudi medicinskih sester, zato bi rada omenila nekaj mejnikov razvoja novomeške dialize:

- leta 1979 je bil ustanovljen dializni center SB Novo mesto s 6 dializnimi mesti,
- število bolnikov je naraščalo, delo je potekalo v treh izmenah, vsa dializna mesta so bila zasedena,
- leta 1985 smo pridobili še 5 dializnih mest,
- leta 1994 smo začeli s peritonealno dializo,
- leta 2001 je bil ustanovljen nov dializni center v stavbi kirurškega oddelka.

S povečevanjem števila bolnikov so rasle tudi potrebe po medicinskih sestrah. Največ smo jih pridobili znotraj bolnišničnih oddelkov. Da je bila njihova odločitev lažja, so si najprej za dan ali dva ogledale delo na oddelku, učenje s potrebnimi izkušnjami pa je trajalo približno eno leto, v začetku najprej en do dva meseca v Ljubljani, nato pa do enega leta na matičnem oddelku ob izkušeni starejši medicinski sestri. Bili smo majhen kolektiv, vendar z zdravimi medsebojnimi odnosi, težili smo k temu, da si vedno pomagamo. Kolegici ali kolegu, ki

je pri delu potreboval pomoč, je nismo nikoli odklonili.

V našem centru smo dializirali tudi bolnike, ki so dopustovali v okolici Novega mesta, največkrat v zdraviliščih, prav tako pa so naši bolniki imeli možnost dopusta v drugih centrih.

Pri bolnikih lahko zaradi različnih vzrokov pride tudi do akutne odpovedi ledvic, zato smo v našem centru že v prvem letu po odprtju začeli izvajati akutno dializo. Aparature je bilo treba odpeljati v interno ali kirurško intenzivno enoto, prav tako ves potrošni material, in bolnika tam dializirati. Akutna dializa se je opravljala vsak dan, dokler se ni bolniku stanje popravilo. Stalne pripravljenosti ali dežurstva nismo imeli organizirane, vendar je bilo vse delo opravljeno.

Dializni center v Novem mestu je vseskozi dosegal visoko strokovno raven in upam si razmišljati, da je bil dobra podlaga za to, kar vidimo na dializi danes: organizirane so kronična hemodializa, akutna in peritonealna, opravljajo se vse stvari,

ki sodijo zraven. Kar je bilo včasih samo naša velika želja, je danes resničnost – dializa ima funkcionalne prostorez modernimi aparaturami, stalno prisotnega zdravnika in zaposlenega tehnika, ki skrbi za aparature. Zdravstvena nega sledi razvojnim ciljem, združuje znanje visoke tehnologije in bolnika s boleznijo kroničnega poteka, ima sodoben pristop z visoko stopnjo organiziranosti.

Ponosna sem, da sem bila v pionirskem timu, ki je ustvarjal osnove za vse to, kar danes obstaja.

Sušenje bolniškega perila
(Foto Polde Grahek)

*Perilo se je sušilo na vetru
(Foto Polde Grahek)*

*Justi Podpavec v otroški sobi kirurškega oddelka
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Med operacijo
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Novorojenčki
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

Otroci v bolnišnici
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Šok soba
(Foto Polde Grahek)

Otroška soba
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Priprava infuzije
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Pogled na prehojeno poklicno pot

Leta 1966 sem se zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto na kirurškem oddelku kot sobna medicinska sestra. Takrat je bilo zelo malo medicinskih sester, a smo morale skrbeti za veliko število bolnikov. V januarju 1967 sem imela priložnost sodelovati pri pionirskem delu ob odprtju oddelka ORL. Sodelovala sem pri sprejemu prvega bolnika na oddelku. Veliko truda, znanja in entuziazma smo pokazali vsi zaposleni na oddelku. Skrbeli smo za bolnike od obdobja dojenčka do visoke starosti. Kadrovska podhranjenost je bila stalnica. Opravljala sem delo oddelčne medicinske sestre. Glavna medicinska sestra, inštrumentarka in jaz smo dežurale od 10- do 15-krat na mesec, in sicer istočasno za bolnike na oddelku, operacijsko dvorano in specialistično ambulanto. Ugotovila sem, da je moje strokovno znanje nezadostno. Leta 1968 sem se vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani. Zahteve študija in dela na oddelku so postale prevelike, zato sem 1969 leta začela delati v Zdravstvenem domu Novo mesto v patronažni službi. Delo je bilo tu popolnoma drugačno. Pri delu sem bila samostojna, večkrat tudi v zadregi ali delam pravilno. Spoznala sem vse vasi v okolici Novega mesta in vsako najmanjšo ulico v mestu. Pogosto prevozno sredstvo je bil avtobus, najpogosteje pa dobri čevlji in ustrezna kondicija. Vasi so bile takrat revne, hiše pogosto brez tekoče vode, stanovanja skromna in neudobna. Posebno skrb smo namenjali dojenčkom in bolnikom, ki so imeli tuberkulozo. Dobro smo sodelovali z otroškim dispanzerjem in z antituberkuloznim dispanzerjem, ker je bilo takrat veliko bolnikov s tuberkulozo.

Diplomirala sem leta 1971 in se 1972 zaposlila na Srednji šoli za zdravstvene delavce Novo mesto. Dijaki so bili takrat zelo obremenjeni. Dopoldne so imeli praktični pouk, od 6.00 do 11.00 v zdravstvenih ustanovah, popoldne pa teoretični pouk v šoli.

Takrat ni bilo napovedanega izpraševanja, morali so se učiti sproti in ne kampanjsko. Zaključni izpit so opravljali praktično in teoretično. Delo pri bolniku so opravljali 3 dni. Sledil je poseg pri bolniku in zagovor pred komisijo na oddelku. Splošno izobraževalne in strokovne predmete so potem opravljali v šoli. Da bi lahko kakovostno opravljala delo učiteljice, sem se morala učiti tudi jaz. Pridobila sem si pedagoško-andragoška znanja ter opravila pedagoški strokovni izpit. V šoli sem poučevala zdravstveno nego otroka in patronažo, na otroškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto sem bila učiteljica praktičnega pouka. Da bi si pridobila še dodatna znanja, sem opravila enoletni podiplomski študij iz intenzivne nege in terapije otroka pri prof. Korenhauserju na Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani. Na otroškem oddelku so nam zaupali tri sobe, v katerih so se zdravili dojenčki in majhni otroci. Delo smo opravljali samostojno od prevzema službe do predaje ob odhodu z oddelka.

Leta 1980 je bil odprt nov Zdravstveni dom v Novem mestu. Prevzela sem delo odgovorne medicinske sestre v šolskem dispanzerju. Za krepitev dispanzerske dejavnosti smo imeli zagotovljene dobre materialne in kadrovske pogoje. Začeli smo z intenzivno zdravstveno vzgojo, sistematične preglede otrok, individualno svetovanje mladostnikom, predavali smo za starše na roditeljskih sestankih. Leta 1983 sem diplomirala na visoki šoli za organizacijo dela v Kranju na kadrovsko izobraževalni smeri.

Na Zdravstveno šolo sem se vrnila leta 1984 kot ravnateljica zdravstveno-kemijske šole. V času od mojega odhoda s šole leta 1979 do vrnitve na šolo se je marsikaj spremenilo. Šola se je preselila v nove prostore v Šolskem centru Novo mesto. Dijaki so imeli lepo opremljene specialne učilnice, teoretični

pouk je potekal v dopoldanskem času, praktični pouk se je začel ob 7. uri.

Takrat je že potekalo usmerjeno izobraževanje. Dijaki so imeli mnogo več splošno izobraževalnih predmetov kot strokovnih. Nekateri predmeti so bili po presoji učiteljev zdravstvenih šol nepotrebni. Šolanje se je zaključilo brez zaključnega izpita. Po končani srednji šoli so imeli dijaki odprte poti za vpis na različne študijske poti, a le če so uspešno opravili sprejemne izpite. Mnogi so bilo uspešni pri študiju. Nekoliko premalo strokovnega znanja so imeli tisti, ki so se zaposlili po srednji šoli. Sekcija medicinskih sester v vzgoji in izobraževanju je natančno analizirala rezultate ob zaključku šolanja. Ob sodelovanju Zavoda za šolstvo, Ministrstva za zdravstvo in Zbornice zdravstvene nege smo črtali nekatere predmete. Sekcija je organizirala republiško tekmovanje dijakov vseh srednjih zdravstvenih šol in zdravstvene nege ter literarnega in likovnega področja. Prvo tekmovanje je bilo na naši šoli leta 1996. Ravnatelj šol smo bili pri tem zelo aktivni udeleženci. Naši dijaki so dosegli odlične rezultate. Ob tem si je novomeška šola ustvarila visok ugled na ravni države in zahvaljajoč temu sem bila izvoljena za vodjo aktiva ravnateljev vseh Srednjih zdravstvenih šol v Sloveniji v času od 1986 do 1990. Po šestih letih vodenja šole sem si zaželela spet več stika z dijaki in odločila sem se za poučevanje teoretičnih strokovnih predmetov in organizacijo praktičnega pouka. V zdravstvenih ustanovah sem srečevala nekdanje dijake na različnih delovnih mestih. Nekateri so se vračali tudi na šolo kot učitelji strokovnih ter tudi splošno-izobraževalnih predmetov.

Leta 2001 sem se upokojila. Posvetila sem se konjičkom, za katere prej ni bilo časa. Leta 2006 so me povabili v skupino za pripravo projekta za ustanovitev Visoke šole za zdravstvo v Novem mestu. V delovni skupini so bile kolegice iz vseh večjih ustanov dolenske, belokranjske in posavske regije. Delo je bilo zahtevno, a je obrodilo sadove. Prva generacija študentov je začela študirati v letu 2008/2009. Prezela sem koordinacijo klinične prakse za študente v regiji in širše (UKC Ljubljana, Onkološki inštitut ...). Prva svečana podelitev diplom je bila leta 2012.

Če danes pogledam svojo poklicno pot, ugotavljam, da je bila zelo pestra. Če bi lahko vnovič izbirala, bi se verjetno odločila enako kot v 60-tih letih prejšnjega stoletja. Bi pa bila s svojim današnjim znanjem gotovo pravi analfabet na nekaterih področjih zdravstvene nege. Posebno to velja za informatiko in uporabo novih tehnologij v praksi.

V praksi so zelo pomembna etična načela, pomembna je kakovostno sporazumevanje v timu, v stiku z bolniku in s svojci. Tu dobi tudi visoko strokovno znanje dodatno vrednost.

Hkrati je treba poskrbeti tudi za svoje zasebno življenje, ker si le tako lahko izboljšaš tudi samopodobo in svoj odnos do drugih in drugačnih.

Ali se še spominjate?

Bilo je leta 1956/57, ko se je začelo šolsko leto za prve bolničarke na Dolenjskem.

Dekleta smo prišla predvsem z Dolenjske, iz Bele krajine in s Štajerskega. Med nami je bil tudi fant iz Novega mesta. Seveda smo ga bile zelo vesele. Bilo nas je več kot 30 dijakov. Vse dijakinje smo stanovale v dijaškem domu v Šmihelu, in to vse v eni veliki sobi.

Vstajale smo zelo zgodaj, saj se je naš šolski delavnik začel že ob 6. uri s prakso v stari porodnišnici, na kirurgiji, na pljučnem in internem oddelku. Naš praktični pouk je obsegal vse od čiščenja tal do osnovne nege bolnika, dajanje terapije (injekcij, zdravil itd.), previjanj, tako rekoč vse, kar spada k negi bolnega in negi otroka. Po končanem praktičnem delu v bolnišnici smo po kosilu odšle k teoretičnemu delu pouka, ki je bil v prostorih pljučnega oddelka.

Predavali so nam takratni zdravniki: dr.med. Erna Primožič, specialist internist, dr.med. Velena Zakrajšček, specialist pulmolog, dr.med. Dane Brezic, specialist ginekolog, dr.med. Tone Šavelj, specialist kirurg, dr.med. Božo Oblak, specialist splošne medicine, ki nam je predaval o higieni,

*Prva generacija bolničark na Dolenjskem
(Iz osebnega arhiva Anice Kotnik)*

dr.med. Marina Masten, specialistka kirurginja, ki nam je predavala anatomijo.

O negi bolnika nam je predavala glavna medicinska sestra kirurgije Marija Tomšič, o negi dojenčka pa medicinska sestra Milena Bučar.

Ostale predmete, slovenščino, matematiko in drugo, nam je predaval pedagog Ludvik Ahačič.

*Prva generacija bolničark na Dolenjskem
(Iz osebnega arhiva Anice Kotnik)*

Po končanem šolanju so nas občine – glede na to, od kod smo bile – porazdelile po bolnišnicah in zdravstvenih domovih v svoji regiji.

Vsi, ki smo se šolali, in naši predavatelji smo na spodnji fotografiji. Upam, da se bodo mnogi prepoznali in da boste prepoznali koga, ki je bil nekoč vaš sodelavec.

Žal mi je, ker mnogih izmed njih ni več, spomin nanje pa ni zbledel.

Bila sem dijakinja prve generacije SZŠ v Novem mestu pred 40 leti

Prihaja jesenski čas, sonce si s težavo utira pot skozi oblake, piš vetra se poigrava s komaj odpadlim listjem. Želja po svežini me je pregnala iz stanovanja. Ne da bi razmišljala, sem se med hišami, trgovino in stanovanjskimi bloki podala proti Šmihelu. Cesta je bila prazna, promet kakor da bi zastal. Stopala sem po pločniku ob asfaltni cesti. Ugoden trenutek za spomine na čas, oddaljen že 40 let. Takrat sem prvokrat hodila po tej cesti, le da ni bila pokrita z asfaltom, le da ob cesti ni bilo stanovanjskih blokov in trgovine, temveč makadamska cesta, ob njej pa njive, na katerih so rasle koruza in druge poljščine. Bilo je mirno in tiho, da se je slišalo šumenje potoka Težka voda. Spuščala sem se proti staremu mlinu, ki še danes stoji osamljen, brez življenja. Spremljal me je le težak kovček, ki sem ga vsake toliko časa odložila na tla in se spočila. Pot me je vodila v Šmihel, v internat, kjer bo odslej moje novo domovanje. Od doma sem odšla prvič in skrbelo me je, kako bo in kako se bom znašla. Moj cilj je bila Srednja zdravstvena šola, čeprav sem takrat malo vedela, kaj mi bo ta šola prinesla v življenju, in tudi, kaj bom delala v tem poklicu. Ob svoji neukosti sem razmišljala samo to, da bom čim bližje domu, da se bom lahko pogosto vračala vanj in odgnala svoje domotožje. Zelo sem bila vesela, da je bila ravno v tem letu ustanovljena Srednja zdravstvena šola v Novem mestu. Do takrat so bile te šole le v večjih mestih, kot sta Ljubljana in Maribor, kar je bilo zelo oddaljeno od mojega doma.

Letos je minilo 40 let, kar so zaorali ledino Šole za zdravstvene delavce (ŠZD): Miroslav Vute kot prvi ravnatelj te šole in Marjana Ahačič, poročena Dobovšek, višja medicinska sestra na šoli. Bili smo prvi dijaki prvega letnika SZŠ in se takrat nismo zavedali, s kakšnimi težavami se je

Prva generacija dijakinj SZŠ v Novem mestu

(Iz osebne arhiva Jožice Majcen)

ukvarjalo vodstvo šole. Imeli smo svoje videnje prihodnosti; čimveč spoznati, doživeti in vedeti.

Skupini dijakinj, bilo nas je za en razred, sta delala družbo tudi dva fanta, ki pa sta si kmalu premislila in se po tednu dni prepisala na drugo šolo. Ostala smo sama dekleta. Predavanja smo imela v tedanji vajeniški šoli, kjer pa so bile samo predavalnice, drugih prostorov za potrebe našega šolanja ni bilo. Dijaško življenje je naša generacija doživljala precej razgibano, saj smo imele vtis, da se kar naprej selimo. Telesno vzgojo smo imele v telovadnici na gimnaziji, vaje iz osnovne nege bolnika pa v kabinetu, ki je bil na Oddelku za rehabilitacijo. Vaje so bile običajno ob sobotah dopoldan in jih je vodila VMS Marjana Dobovšek. Ostale splošne predmete, kot so matematika, slovenščina, angleščina in druge, so predavali profesorji, ki so učili tudi na drugih srednjih šolah. Od strokovnih

predmetov smo imele na začetku samo higieno in anatomijo, ki sta ju predavala dr. Oblak in dr. Janžekovič, zdravnika v takratnem ZD. V drugem letniku smo se selile v prostore gimnazije z zmanjšanim številom dijakinj, saj so nekatere zaradi prezahtevnosti zapuste šolanje. Učenje je postajalo vedno bolj zanimivo, bilo je več strokovnih predmetov, prav tako pa smo začele s praktičnim delom v bolnišnici. To je potekalo vsak dan v dopoldanskem času, popoldne pa je potekal redni pouk v šoli. Pri praktičnem pouku takrat nismo poznali naziva medicinska sestra inštruktorica. Za nas so skrbele oddelčne medicinske sestre (Zdenka Kaplan, Jelka Plaper, Milana Zore, Slavka Dular, Slavka Medved, Cveta in Boni, Malči Burger, Elica Kapš, Marija Tomšič in druge) ter sobne sestre, po večini bolničarke, ki so s svojimi izkušnjami zelo obogatile naše znanje. Za opravljanje prakse smo imele posebno

*Prva generacija dijakinj SZŠ v Novem mestu v šolskih klopeh
(Iz osebne arhiva Jožice Majcen)*

uniformo, ki nam je vseskozi delala preglavice. To je bila modra obleka z belim predpasnikom in belimi čevlji, na glavi pa smo obvezno imele belo čepico. Vse je moralo biti lepo zlikano in poškrbljeno. Pri praktičnem pouku smo opravljale vsa mogoča opravila, od strežniškega dela pa do del, ki jih opravljajo medicinske sestre (čiščenje tal in oken, pomivanje sten v sobah, pobiranje in pomivanje posode, postiljanje postelj in vse od osnovne do specialne nege bolnika). Zato smo morale biti temu primerno urejene. Nismo smele nositi nobenega nakita, prav tako nismo smele uporabljati ličil. Lasje so morali biti

speti in skrbno počesani pod poškrbljeno čepico. To so bila pravila, ki smo jih morale upoštevati.

Strokovni predmeti so nam zelo popestrili pouk. Predavali so nam jih zdravniki, ki so delali v Splošni bolnišnici Novo mesto. Naštela bi le nekatere, ki so bili med prvimi predavatelji na tej šoli: dr. Milena Hadl, infekcijske bolezni, dr. Franc Hubscher, interne bolezni, dr. Meta Novak in dr. Tone Šavelj, kirurgija, dr. Alojzij Boh, pediatrija, zanimivosti iz ginekologije pa dr. Ljubo Kretič. Bili so tudi drugi, ki pa so prišli pozneje in vseh ne poznam. Strokovno znanje, ki smo ga pridobivali, je bilo bogato, saj smo marsikatero zapiske uporabili tudi pozneje pri študiju na VŠZD v Ljubljani, kjer so maturantke prve generacije SZŠ iz Novega mesta pokazale visoko stopnjo znanja. Obseg in zahtevnost dela sta se iz leta v leto povečevala, zato so prihajali novi ljudje, ki so s svojo prisotnostjo dali tudi pečat temu obdobju. Dobili smo novega ravnatelja prof. Jožeta Škufco, kinam je predaval tudi slovenščino. Zanimiva so bila tudi predavajana prof. Mlinariča pri predmetu latinščina, prav tako dr. Petra Kapša starejšega, ki je bil takrat študent medicine s poklicem RTG tehnik, ki nam je vcepil v glavo vse bojne strupe. Prišla je tudi VMS Jožica Vrščaj – Rolih, ki je prevzela organizacijo praktičnega pouka po zdravstvenih zavodih. To je bilo obdobje, za katerega so nam zagotavljali, da je najlepši čas v našem življenju. Takrat smo me mislile drugače. Bilo je preveč prepovedi, tudi izven šole (po 21. uri hora legalis). Kljub temu smo ta čas živeli na svoj način in preživljali lepo mladost. Kar je takrat bilo videti zelo črno, so danes lepi spomini.

Proti koncu tretjega letnika smo dobili nove prostore ob Ekonomski šoli. V tem obdobju smo se naučile izkoristiti čas, da smo lahko ob celodnevni zasedenosti našle še kaj prostega časa za sprostitev svojih mladostnih želja, seveda pa uspeh v šoli ni smel izostati. Končal se je četrti letnik in čakala nas je preizkušnja – matura. Razdeljena je bila na praktični in teoretični del. Za večino se je končala uspešno, pot v življenje je bila odprta.

Medicinske sestre prve generacije SZŠ Novo mesto smo se zaposlile po vsej Sloveniji. Štiri so

odšle v tujino, 12 nas je ostalo v Splošni bolnišnici Novo mesto in zaposlile smo se na različnih oddelkih. Štiri smo pričakale v bolnišnici tudi upokojitev.

Danes obujam te spomine kot upokojena VMS iz prve generacije Srednje zdravstvene šole v Novem mestu. Ko sem prihajala v Novo mesto, nisem vedela, kaj mi bo življenje v tem poklicu ponudilo. Danes se z zadovoljstvom ozrem nazaj, izziv življenja sem sprejela. Delo, ki sem ga opravljala, mi je nudilo veliko lepih trenutkov, povezanih s trdim delom. To mi daje danes občutek sreče in zadovoljstva.

Dobrodošlica ob 45. obletnici mature na Srednji zdravstveni in kemijski šoli

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Generacija 1963 – 67 ponovno v šolskih klopek

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Srečanje maturantk prve generacije ŠZD Novo mesto

Pisalo se je leto 1963, ko je bila v Novem mestu ustanovljena Šola za zdravstvene delavce (ŠZD). V prvi letnik je bilo po sprejemnih izpitih vpisanih za en razred dijakinj iz vse Slovenije. Vpisana sta bila tudi dva fanta, vendar sta se po dveh mesecih prepisala na Ekonomsko šolo. Prvi ravnatelj je bil Miroslav Vute, za njim pa profesor Jože Škufca. Prvo leto smo gostovale na vajenski šoli, drugo leto so nas sprejeli v prostore gimnazije, zadnji dve leti pa smo že bili v novi stavbi ekonomske in zdravstvene šole, kjer smo tudi opravljale maturo. Kabinet za učenje praktičnega pouka smo imele v stavbi stare rehabilitacije. Naši dnevi so bili dolgi, brez prostega časa za kakšne izvenšolske dejavnosti. Praktični pouk za nabiranje znanja ob pacientu smo imele vsak dan od 6. do 11. ure, potem smo šle na kosilo, popoldne pa v razred k teoretičnemu pouku. Poleti smo imele mesec dni obvezne prakse, brez plačila, brez kosil ali malice, brez povrnitve stroškov za prevoz, vendar smo se veselile vsakega dne, ko smo svoje znanje lahko nadgradile. Pacienti so bili z nami zadovoljni, saj smo se jim res posvečale.

Prišlo je leto 1967 in junija smo opravljale praktični in teoretični del mature. Predmetov za maturo je bilo kar veliko, morda pa je bilo najpomembneje to, da je vsaka dijakinja naključno izbrala pacienta, s katerim je preživela štiri dni, ga spremljala na njegovi poti zdravljenja in potem zaključila praktični del pred komisijo s posegom, ki ji je bil dodeljen.

Tako je bila matura za nami in letošnjega 24. maja se je prva generacija maturantk že desetič zbrala na obletnici mature. Bilo nas je enaindvajset. Da srečanje ne bi bilo samo klepet ob kosilu, poskušam druženju vsakokrat dodati kaj posebnega. Letos je bil temu namenjen ogled Srednje zdravstvene in kemijske šole v Novem mestu.

Pred vhodom v šolo so nas pričakali dijakinje in dijaki Srednje zdravstvene in kemijske šole v svojih uniformah. Njihov pozdrav ob sprejemu je bil zares presenečenje in takoj smo poskrbeli za »gasilsko« fotografijo.

Popeljali so nas v eno izmed njihovih učilnic, v kateri nas je na tabli pričakal napis: GENERACIJA MATURANTK 1963–1967.

Sedle smo v klopi in se spet počutile kot šolarke. Gostitelji so za nas pripravili program, ki ga je z nagovorom začela Marija Račič: »Prisrčno dobrodošli na Srednji zdravstveni in kemijski šoli.

Generacija 1963-67 ponovno v šolskih klopeh

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Pšenična polja se zlatijo v prelepi majski naravi, ivanjščice in šmarnice so zagotovilo, da prihaja pomlad. Dolga je pot učenja in vzgoje, saj je dela od plenice do človeka veliko in še več. Srečni smo, ker vsi tukaj zbrani živimo in delamo za življenje, za šolo, za danes, jutri in pojutrišnjem. Lepo je spoznanje, da je znanje vrednota in veliko človeško bogastvo.«

Generacija 1963-67 ponovno v šolskih klopeh
(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Pozdravila sta nas tudi direktor šolskega centra Štefan David in ravnatelj Srednje zdravstvene in kemijske šole Miran Grom.

Zaradi odsotnosti prve medicinske sestre, zaposlene na šoli, Marjane Dobovšek nas je pozdravila Jožica Rolih.

Da je življenje lepo, da je življenje pesem in smeh, nam je zapela dijakinja Heidi Balkovec. Da je življenje tudi ples, sta nas prepričala Aljaž Starešinič in Manca Kump. Oblečena v belokranjsko nošo sta nas povabila, da smo skupaj zaplesali Lepo Anko.

In še ni bilo konec. Predstavile so se medicinske sestre. Marija Račič nam je predstavila razvoj šole od 1963 do danes, Mojca Simončič je predstavila delo in življenje na šoli, Vida Novinec pa je predstavila teorijo in prakso strokovnega dela.

Nato smo se razdelile v skupine, da smo si lahko ogledale specialne učilnice za zdravstveno nego. V učilnici za ZN otroka nam je Blažena Berus skupaj z dijaki 2. letnika predstavila učenje v tej učilnici, dijaki 3. letnika z Vido Novinec so prikazali nekaj svojega znanja v učilnici za ZN odraslega bolnika, v učilnici za ZN in PP pa so nam dijaki 3. letnika skupaj z Mojco Simončič prikazali oživiljanje in uporabo defibrilatorja.

Ogledali smo si tudi novo pridobitev – kuhinjo za učenje priprave dietne prehrane.

Ob vrnitvi nas je čakalo novo presenečenje.

Učiteljica dietetike in zdrave prehrane Marija Lovše nas je skupaj z dijaki in njihovimi starši pogostila z domačimi dobrotami (pecivom, belokranjsko pogačo, sokovi, kavo...).

Za zaključek tega čudovitega srečanja smo prejeli darilo – našo uokvirjeno maturantsko fotografijo, srce z izvezenim datumom srečanja in obletnice mature ter obesek.

Marija Račič se je ob zaključku srečanja poslovila z naslednjimi besedami:

»Hvala, ker skupaj z vami praznujemo in obujamo spomine, kajti dlje kot gremo, več lepih sledi pustimo za seboj. Lepa dejanja so tista, ki nekomu pomagajo, da postane bolj srečen, da se veseli sonca, ki spremeni vse, česar se dotaknemo, v zlato. Pomoč drugim je naše največje zadovoljstvo. Vaše življenje naj bo eno samo zlato pšenično polje, obdano s srečo in z zdravjem. Naj ostanejo še dolgo spomini na današnji dan. Srečno.«

V imenu vseh maturantk se vsem, ki so kakorkoli prispevali k našemu čudovitemu druženju, iskreno zahvaljujem. Morda se drugo leto ob praznovanju 50-letnice Zdravstvene šole Novo mesto vnovič snidemo.

Že od otroštva me je veselilo delo z ljudmi

Po končani osnovni šoli, ki sem jo obiskovala v Žužemberku, sem nadaljevala šolanje na Srednji zdravstveni šoli – otroška smer v Novem mestu. To je bila na šoli prva generacija otroških medicinskih sester. Na Otroškem oddelku sem se zaposlila septembra 1974 in delala v specialistični pediatrični ambulanti vse do upokojitve. Že od otroštva me je veselilo delo z ljudmi, predvsem z otroki.

Veliko vztrajnosti, dobre volje in truda je bilo treba, da je delo z zelo občutljivo populacijo otrok potekalo nemoteno. Ob tem pa smo imeli tudi profesionalen in prijazen pristop do staršev, ki so ravno tako potrebovali pomoč in oporo, včasih pa samo prijazno besedo.

Sem redna članica Društva medicinskih sesterbabic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto že od leta 1974. Dve leti sem bila aktivna v IO društva, in sicer kot blagajničarka.

Redno sem se udeleževala strokovnih seminarjev, saj je treba novostim v zdravstvu vseskozi slediti. Medicinska sestra je zadolžena, da izvaja dobro, natančno zdravstveno nego. Leta 1998 sem se udeležila strokovnega seminarja v okviru t. i. šole astma in ga uspešno zaključila z opravljenim izpitom v Bolnišnici za pljučne bolezni na Golniku. Od takrat sem izvajala program Šole za zdravljenje astme otrok in staršev, ki so se zdravili na Otroškem oddelku in v ambulanti.

Kot strokovna delavka in zaradi svoje bolezni sem članica Društva diabetikov Novo mesto. Sodelujem pri organizaciji strokovnega dela v društvu, opravljam meritve krvnega sladkorja, holesterola in krvnega pritiska.

Od leta 2000 do 2004 sem bila podpredsednica Pediatrične sekcije pri Zvezi društev medicinskih

sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Delo v IO in organizacijskem odboru je bilo zahtevno, vložiti je bilo treba veliko truda v načrtovanje in izvajanje seminarjev na področju pediatrije. V času vodenja Pediatrične sekcije smo kolegice medicinske sestre Valentina Vajovič, Darja Bukovec, Vlasta Femc, Irena Žagar, Marjana Kulovec in jaz s skupnimi močmi, dobro voljo in na koncu zadovoljne organizirale 12 strokovnih srečanj, ki so sledila razvoju zdravstvene nege. Izdani zborniki so plod našega dela, saj smo želele, da se strokovna znanja dokumentirajo in posredujejo naprej. V sodelovanju s podjetjem Hipp, d.o.o., smo za vse članice ZDMSZT Slovenije organizirale dvodnevno strokovno ekskurzijo v Nemčijo s poudarkom na biološki pridelavi otroške hrane.

V času trajanja mandata sem sodelovala z Zbornico zdravstvene nege Slovenije, v naslednjem mandatnem obdobju (2004–2008) sem bila izvoljena za članico Razširjenega odbora Pediatrične sekcije Slovenije. Sodelovala sem v projektu Definicija in izobraževanje pediatrične medicinske sestre, kot ju narekuje Evropska unija.

Leta 2007 sem ob svetovnem dnevu medicinskih sester prejela Zlati znak, ki ga podeljuje Zveza društev medicinskih sester Slovenije. Sem dolgoletna članica Društva diabetikov Novo mesto, delujem kot strokovna delavka. Za prostovoljno delo v društvu mi je Zveza društev diabetikov Slovenije podelila Zlati znak leta 2008.

Sladkorna bolezen me spremlja že 33 let. S posredovanjem svojih izkušenj in znanja o bolezni skušam olajšati neprijetnosti in zaplete, ki sledijo v življenju sladkornega bolnika. Sodelovala sem v dokumentarnem filmu o sladkorni bolezni Volja najde pot, ki ga je pripravila TV Slovenija v sklopu izobraževalnega programa. Film z naslovom Iskanje

ravnotežja je bil večkrat predvajan, prikazano je bilo življenje s to boleznijo na delovnem mestu in v domačem okolju. Film je bil leta 2003 nagrajen kot najboljši dokumentarni film in je bil v javnosti dobro sprejet.

Menim, da z druženjem in nabiranjem strokovnega znanja vsi postajamo močnejši in bolj usposobljeni za vsakodnevno delo doma in na delovnem mestu.

Želim si polepšati vsak trenutek življenja tudi v pokoju, nuditi toplino, ki jo vsi potrebujemo. Rada pomagam ljudem, na prvem mestu pa je moja družina. Z možem sva vesela, da ima hči družino, saj nama vnukinji Meta in Iva polepšata vse dneve v vsakdanjem življenju.

Potrjujem pregovor, da starši vzgajajo otroke, babice in dedki pa jih razvajajo.

Otroci v bolnišnici

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

40-letnica Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto

*Zgodba o zdravstveni negi
je veličasten ep o pomoči človeštvu.*

*Pripoveduje o ljudeh:
kako se rodijo, živijo in umirajo;*

o zdravju in o bolezni; o radosti in o žalosti.

*Njeno poslanstvo je prenašanje znanja
v pomoč človeštvu.*

M. Rogers

Kulturni center Janeza Trdine je bil 21. novembra 2003 prizorišče praznovanja 40-letnice ustanovitve novomeškega Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov.

Na slavnostni akademiji v počastitev tega pomembnega jubileja so se zbrale tri generacije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov – prva, ki je orala ledino društvenega delovanja, druga, ki njeno delo nadaljuje in razvija, ter tretja, ki šele prihaja, a se že vključuje v nekatere dejavnosti na področju zdravstvene nege.

Ob obletnici ustanovitve je Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto izdalo jubilejni zbornik s prerezom delovanja na področju stroke zdravstvene nege v našem prostoru, v avli Kulturnega centra Janeza Trdine je bila na ogled obsežna razstava najzanimivejših društvenih dokumentov in fotografij, vrhunec praznovanja pa je bila slavnostna akademija z družabnim srečanjem in pogostitvijo v Kulturnem centru Janeza Trdine.

Kulturni program slavnostne akademije, ki sta ga povezovala Marjeta Berkopec in Lojze Bojanc, je v novembrskem večeru izzvenel v zahvalo vsem medicinskim sestram, ki so tlakovale štiridesetletno

Učenke zdravstvene šole s priznanji
(Iz društvenega arhiva)

Z leve: Slavica Naumov, Vida Novak, Ljubica Glücks, Jožica Rolih, Marija Oberstar
(Iz društvenega arhiva)

pot organiziranega društvenega delovanja, in vsem, ki so bili društvu skozi teh štirideset let zanesljivi in nepogrešljivi sopotniki, saj bi brez njih dejavnost medicinskih sester velikokrat ostala samo na pol

Zahvala dirigentu Miru Sajetu za nepozaben večer

(Iz društvenega arhiva)

poti. Za dolgoletno vsestransko podporo, pomoč in sodelovanje se je društvo z grafičnimi listi še posebej zahvalilo vodstvu novomeške Krke, d.d., Splošne bolnišnice Novo mesto, Zdravstvenega doma Novo mesto, Doma starejših občanov Novo mesto ter novomeški Zdravstveni šoli.

Slovesnemu razpoloženju večera so veliko mero žlahtnosti umetniškega poustvarjanja dodali glasbeni gostje, člani Pihalnega orkestra Krka iz Novega mesta, pod umetniškim vodstvom dirigenta Mira Sajeta. S skrbno izbranim programom so mladi glasbeniki popolnoma očarali in začarali publiko, ki je uživala ob poslušanju popularnih melodij in jih nagrajevala z mogočnim ploskanjem.

Ob jubileju so dolenjskim medicinskim sestram čestitali: predsednica Zbornice – Zveze Bojana Filej,

predsednica DMZT Ljubljana Darinka Klemenc, podžupan Mestne občine Novo mesto, ki je društvu podelil občinsko priznanje, Miloš Dular, direktorica Splošne bolnišnice Mira Retelj, strokovni direktor bolnišnice Josip Smodej, dr.med., župan občine Dolenjske Toplice Franci Vovk in predsednik regijskega zdravniškega društva Branimir Ivka, dr.med, telegramske čestitke pa smo prejeli od kolegic iz Pomurja, Maribora, Celja, Nove Gorice in Sindikata delavcev v zdravstveni negi.

Mizica pogrni se

(Iz društvenega arhiva)

ZNANJE JE MOČ

Scientia ipsa potentia est
(Francis Bacon)

Dnevi Marije Tomšič

Medicinske sestre, zdravstveni tehniki in babice v regiji ne zaostajamo za poklicnimi kolegicami v slovenskem prostoru. S strokovnimi prispevki dejavno sodelujemo na različnih strokovnih srečanjih, in sicer tako na državni kot tudi na mednarodni ravni. Pogosto tudi v naših krajih organiziramo strokovna srečanja in gostimo strokovno javnost. Tako se je porodila ideja, da organiziramo prepoznavno strokovno srečanje, ki bo postalo tradicionalna oblika izmenjave znanja in napredka v stroki zdravstvene nege v sodelovanju s širšo strokovno javnostjo. Združili smo moči in sredi januarja leta 2009 prvič v Novem mestu organizirali strokovno srečanje, posvečeno prvi medicinski sestri – pionirki zdravstvene nege na Dolenjskem Mariji Tomšič.

Nosilne teme, ki kot rdeča nit potekajo skozi dvodnevno strokovno srečanje, so aktualne in v duhu časa. V petih uspešno organiziranih Dnevih Marije Tomšič so bila predstavljena številna zelo različna področja delovanja zdravstvene nege.

Naša vzornica, medicinska sestra Marija Tomšič, po kateri nosijo srečanja ime, bi bila gotovo ponosna na odločenost in zavzetost treh partnerjev, Splošne bolnišnice Novo mesto, regijskega društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov ter Visoke šole za zdravstvo Novo mesto, da se bomo ne glede na krizne čase in druge težave srečevali vsako leto, spregovorili o najbolj aktualnih temah s področja zdravstvene nege ter iskali rešitve in odgovore na številna strokovna vprašanja.

Strokovne prispevke vsako leto izdamo tudi v zborniku predavanj, ki je v celoti dostopen tudi na spletni strani DMSBZT Novo mesto pod rubriko založništvo (<http://www.dmszt-nm.si>).

1. DNEVI MARIJE TOMŠIČ – PRIMERI DOBRE PRAKSE V ZDRAVSTVENI NEGI

Na prvih dnevih Marije Tomšič, ki so potekali 21. in 22. januarja 2009 v prostorih Visokošolskega središča Novo mesto, sta bila predstavljena življenje in delo Marije Tomšič – pionirke zdravstvene nege na Dolenjskem.

Kljub temu da o delovanju medicinskih sester na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju obstaja zelo malo pisnih virov, je Zdenka Seničar uspela zbrati in zapisati dragocene podatke o začetkih zdravstvene nege v naših krajih. Skozi desetletja razvoja zdravstva v naši regiji zdravstvene nege ne omenjajo ne literatura ne arhivi, čeprav bi bila skrb za bolne brez požrtvovalnega dela negovalnega osebja nemogoča. Ustno izročilo med nami še vedno ohranja imena mnogih medicinskih sester, ki so nesebično razdajale svoje znanje, sposobnosti, spretnosti in izkušnje bolnikom, hkrati pa so tega humanega poklica izučile nekaj generacij deklet in žena, tudi nekaj moških je že bilo med njimi. Njihovo delo ne sme v pozabo, in čeprav so naši viri zgolj ustna pričevanja in osebni arhivi medicinskih sester, ga bomo v prihodnjih letih podrobneje raziskali in zapisali za naslednje rodove.

Marija Tomšič je bila po doslej znanih ustnih in pisnih virih prva medicinska sestra na Dolenjskem. Svoje življenje je posvetila zdravstveni negi bolnikov in vzgoji negovalnega kadra, najprej na Zavodu za zdravstveno zaščito mater in otrok v Ljubljani, pozneje na ljubljanski Šoli za zaščitne sestre, kot glavna medicinska sestra kirurškega oddelka novomeške bolnišnice pa je leta 1946 postavljala temelje stroki zdravstvene nege v novomeški bolnišnici. Pod njenim vodstvom se je več generacij

Darinka Klemenc
(Iz društvenega arhiva)

Alenka Vipavec Mahmutovič
(Iz društvenega arhiva)

Brigita Muhič, Stanka Majerle
(Iz društvenega arhiva)

Organizacijski odbor srečanja
(Iz društvenega arhiva)

mladih deklet izobraževalo za zdravstveno nego bolnika. Bolničarski tečajji, ki jih je organizirala Marija Tomšič, so v prvih povojnih letih zagotavljali kader predvsem za potrebe bolnišnice in predstavljajo zametke poznejšega izobraževanja v zdravstveni negi najprej v bolničarski, pozneje pa v srednji zdravstveni šoli. Ob tem je bila Marija Tomšič zelo dejavna tudi na področju društvenega življenja medicinskih sester, pobudnica ustanovitve novomeškega pododbora Društva medicinskih sester Slovenije in sedem let njegova predsednica (Seničar, 2009).

in komu. Informacijski pooblaščenec bo bdel tudi nad vpogledi v elektronske podatke. Informatizacija je prinesla številne prednosti, pa tudi pasti, ki se jih zdravstveni delavci še premalo zavedamo. Pogosto se dogaja, da zjutraj vključimo računalnik, se prijavimo s svojim geslom, odjavimo pa se šele ob zaključku

Rdeča nit strokovnih prispevkov na dvodnevnem strokovnem srečanju so bili primeri dobre prakse v zdravstveni negi. Obravnavali smo številna zelo različna področja delovanja zdravstvene nege. Dotaknili smo se tudi pacientovih pravic in varovanja pacientovih osebnih podatkov. Informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar nas je opozorila na novi zakon o pacientovih pravicah, ki je začel veljati sredi leta 2008 in ki vsebuje kar nekaj določb, ki zadevajo varstvo osebnih podatkov v zdravstvenih ustanovah. Zakon veliko odgovornost nalaga upravljavcem zbirk osebnih podatkov, ki morajo natančno vedeti, kateri podatek lahko povedo, kdaj

Predstavitve demence skozi igro vlog
Z leve: Jana Starc, Martina Žerjav
(Iz društvenega arhiva)

*Udeleženci srečanja
(Iz društvenega arhiva)*

delovnega dne. Zaradi narave našega dela nismo ves čas ob računalniku in med tem časom lahko pride do nepooblaščenih vpogledov v zdravstveno dokumentacijo.

V četrtek zvečer smo si privoščili kulturni program in se do solz nasmejali komediji z Violeto Tomič v glavni vlogi. Iz opisa komedije BOOM teatra Popravni izpit smo lahko razbrali, da se lahko iz izkušenj veliko naučimo in da je prijateljstvo neprecenljiva vrednota.

2. DNEVI MARIJE TOMŠIČ – VREDNOTE V ZDRAVSTVENI NEGI

Ne smemo zmeraj delati, kar hočemo, pa vendar moramo zmeraj hoteti, kar delamo. Ne smemo zmeraj povedati, kar vemo, pa vendar moramo zmeraj vedeti, kar povemo. Smeti ni zmeraj isto, kakor morati, delati ne isto, kot hoteti, vedeti in povedati. Vendar se morajo vrednote, ki jih človek ima, brezpogojno ujemati z vrednotami, ki jih živi. (E. Lukas)

2. dneve Marije Tomšič, ki smo jih organizirali 21. in 22. januarja 2010 v prostorih Visokošolskega središča v Novem mestu, smo posvetili vrednotam v zdravstveni negi.

Vsakdo se vsaj občasno srečuje z vprašanjem svojih vrednot. Kaj je dobro, kaj je prav? Za kaj si je vredno prizadevati? Smo se za doseganje vrednot

pripravljeni čemu odreči? So v današnjem času vrednote v krizi? Ali smo v krizi ljudje, ki vrednote sicer imamo, vendar nas moderni čas sili proč od njih? Katere vrednote so najbližje medicinskim sestram? Katere so tiste vrednote, ki bi jih morale imeti, po njih živeti in delati vse medicinske sestre, ne glede na čas in spreminjanje vrednot v družbi?

Pomočnica direktorice za zdravstveno nego v SB Novo mesto Zlata Rebolj, dipl.m.s., je zbrane nagovorila z besedami: »V življenju in pri našem delu naj nas spremljajo razmišljanje o vrednotah in ravnanja, ki so nam lastna in ki nas delajo razpoznavne. Le tako bomo zdravstveni negi in medicinskim sestram izbrili mesto v družbi, za katerega smo prepričani, da nam pripada.«

Da so razprave o vrednotah v tem času še kako aktualne, je poudarila tudi predsednica Zbornice – Zveze Darinka Klemenc: »Vrednote se ne postavljajo, mi jih že imamo, po njih živimo, delamo. Tudi zato ker so časi taki, da so se verjetno nekatere vrednote spremenile ali pa se še bodo, je prav, da spet govorimo o vrednotah. Zbornica – Zveza je prav zdaj v iskanju (ne določanju) in razpravljanju o vrednotah, ki naj bi bile pomembne, celo neke vrste gonilo krovne organizacije, ki povezuje prek 16000 izvajalcev zdravstvene in babiške nege v Sloveniji.«

Rdečo nit strokovnih prispevkov so predstavljale vrednote, predavatelji so se tematike lotili na različne načine in v zelo zanimive predstavitve vnesli tudi svojo ustvarjalnost. O odkritem pristopu k varnosti pacientov je spregovoril izr. prof. dr. Andrej Robida, dr. med., spec. pediater: »Ko pride do resne napake in zlasti, če zanjo izve javnost, jo obravnavamo na star način. Obtožujemo posameznika in se zanašamo na nezmotljivost ljudi in ne razumemo mentalnih procesov, ki vodijo do napak. Dokler bo prevladovalo mišljenje, da napake delajo »slabi« ljudje, ki so nepazljivi, površni, nepozorni, zmotljivi (nepazljivost, površnost, neskrbnost itd. so lastnosti človeških mentalnih procesov), toliko časa se varnost pacientov ne bo začela izboljševati. Če ne poročamo o napakah v zdravstveni ustanovi, najbolj škodimo varnosti pacientov. Druga največja napaka je nepravilno obtoževanje posameznika. Ne mi ne stanovske organizacije, pravni sistem, regulatorni sistem ali laična javnost ne vemo, da s kulturo pravičnosti zmanjšujemo patološko kulturo,

zmanjšujemo negativne prvine sindroma ranljivega sistema, in tako izboljšujemo varnost pacientov.«

Medicinske sestre, predavateljice na srednji zdravstveni in kemijski šoli, se pogosto znajdejo pred dilemo, kako učiti mlade in kakšna je prava vzgoja za življenje. Med dijaki so raziskovale vrednote in razloge za vpis v srednjo šolo zdravstvene smeri. Dejavniki, ki vplivajo na izbiro poklica so različni, prav tako vrednote mladih, ki obiskujejo srednjo zdravstveno šolo. Srednješolci najbolj cenijo dom, starše, zdravje, prijatelje, poštenost, medsebojno spoštovanje, ljubezen.

Spregovorili smo o etiki skrbi in etiki vrlin v zdravstveni negi oziroma o tistem nekaj več, kot se od nas pričakuje, o spoštovanju človekove osebnosti in dostojanstva, tudi o medsebojnem spoštovanju in problemu horizontalnega nasilja med medicinskimi sestrami in o timskem delu. Skušali smo odgovoriti na vprašanje ali znanje v zdravstveni negi še predstavlja vrednoto. Kako se spremenijo vrednote,

*Karmen Janežič, vodja izobraževanja
(Iz društvenega arhiva)*

*Upokojene medicinske sestre
Z leve: Tinka Šetina, Slavka Dular, Pavla Grah, Rafka Grilc
(Iz društvenega arhiva)*

*Gospa iz sobe 10
(Iz društvenega arhiva)*

*Študentje Visoke šole za zdravstvo Novo mesto so pomagali pri registraciji
(Iz društvenega arhiva)*

*Z leve: Ana Podhostnik, Ljubica Glücks, Mateja Režek
(Iz društvenega arhiva)*

ko človek izgubi vid ali ko ostari, postane dementen in se preseli v dom starejših. Dotaknila se nas je življenjska izkušnja kolegice, ki je zbolela za depresijo in ji v najhujši stiski niti življenje ni več predstavljalo

vrednote. Svoj kritičen pogled na naše delo je z nami delil belokranjski humorist Toni Gašperič, ki je kot dolgoletni dializni pacient vrednote v zdravstveni negi spremljal skozi oči pacienta.

Zelo preprosto je odgovoriti na vprašanje, katere so ključne vrednote za posameznika. To so: zdravje, družina, delo, resnica, poštenost, iskrenost, varnost in podobne vrednote, ki se pojavljajo na vrhu vseh analiz. Ključno vprašanje, ki pa si ga pogosto pozabimo zastaviti, je, ali so naše osebne ali poklicne vrednote tudi gibalno našega vedenja. Vrednota, ki posameznika ne pripravi do tega, da se loti nekega vedenja (ki me ne pripravi do tega, da vstanem iz naslonjača), ni ključna, je v svojem predavanju poudaril dr. Aleksander Zadel.

Pred zaključkom srečanja smo skušali ugotoviti, katere vrednote bodo medicinskim sestram pomembne v prihodnosti. Živahne razprave med posameznimi sklopi predavanj so dokazale, da smo se lotili aktualne teme.

V četrtek zvečer smo se po novem snegu podali na ogled stalne razstave Arheološka podoba Dolenjske v Dolenjskem muzeju pod strokovnim vodstvom Boruta Križa. Sledil je krajši kulturni program z neformalnim druženjem.

3. DNEVI MARIJE TOMŠIČ – ALI BO E-ZDRAVJU SLEDILA E-ZDRAVSTVENA NEGA

20. in 21. januarja 2011 smo v Kongresnem centru Dolenjske Toplice uspešno izpeljali že tretje dneve Marije Tomšič. Izbor nosilne teme dvodnevne strokovnega srečanja Ali bo e-zdravju sledila e-zdravstvena nega? je bil zelo aktualen. Ideje, da bi čim več delovnih procesov informatizirali, danes za zaposlene v zdravstveni negi postajajo resničnost.

E-zdravje je oznaka za zelo širok spekter uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije v zdravstvenem sistemu ter pomeni splošno uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri preprečevanju, diagnosticiranju, zdravljenju in spremljanju bolezni ter pri odločanju o zdravju in načinu življenja. Obsega sodelovanje med bolniki in ponudniki zdravstvenih storitev, prenos podatkov

med ustanovami ter medsebojno obveščanje bolnikov in zdravstvenih delavcev. Zajema tudi zdravstvene informacijske mreže, elektronske zdravstvene kartoteke, telemedicino in komunikacijske sisteme za nadzor zdravstvenega stanja. Orodja e-zdravja so med drugim izjemnega pomena pri čezmejnem gibanju državljanov, saj omogočajo takojšen dostop do življenjsko pomembnih zdravstvenih informacij (http://ec.europa.eu/health-eu/care_for_me/e-health/index_sl.htm; 23.1.2011). Tudi ministrstvo za zdravje v strategiji informatizacije slovenskega zdravstvenega sistema izpostavlja strateške komponente razvoja: enotno informacijsko infrastrukturo, enoten zdravstveni portal in vpeljavo elektronskega zdravstvenega zapisa. V projektih sodelujejo strokovnjaki z različnih področij.

K aktivnemu sodelovanju na strokovnem srečanju smo organizatorji povabili vse, ki v slovenskem prostoru informacijsko-komunikacijsko tehnologijo v zdravstvenem sistemu že uporabljajo. Strokovnjaki s področja računalništva so nam predstavili možnosti uporabe informatike. Zdravstveni delavci pa projekte, ki so bili že uspešno vpeljani v prakso.

Pomočnica direktorice za zdravstveno nego v SB Novo mesto in predsednica organizacijskega odbora Zlata Rebolj je v uvodnem nagovoru med drugim dejala: »Kljub silni želji, da bi čim več procesov v zdravstvu informatizirali in da bi uporabljali najnovejšo pridobitve informacijske tehnologije, pa ne smemo v odnosu do bolnika nikoli pozabiti na človečnost, na topel stisk roke, prijazen pogled.«

Zdravstveni tehnik iz novomeške bolnišnice Matej Kocjančič je na humoren, njemu lasten način, opozoril na številne težave, s katerimi se zaposleni v zdravstveni negi srečujemo ob uporabi bolnišničnega informacijskega sistema. S prispevkom E-nočna posoda je doživel številne prekinitve z bučnim ploskanjem, nasmejal avditorij in, kar je najboljše spodbudil živahno razpravo. Sodobne načine izmenjave informacij v bolnišničnem okolju sta nam predstavila in demonstrirala predavatelja iz podjetja Astec, d.o.o. Predstavila sta sodobno komunikacijsko omrežje, ki so ga v duhu vizije izboljšanja oskrbe in okrevanja v minulem letu vzpostavili v bolnišnici Golnik. Uvedba digitalnega temperaturno-terapevtskega lista (dTTL) bo prav gotovo prinesla lažje in preglednejše vodenje podatkov o procesih

zdravljenja in oskrbe, večjo transparentnost medicinske oskrbe in s tem večjo varnost za bolnika, nenazadnje pa tudi znižanje skupnih stroškov. Koncept uvedbe dTTLje predstavil Robi Kelc, dr.med., univ.dipl.med. komunikolog iz UKC Maribor. Udeležencem srečanja je bil predstavljen tudi elektronsko-terapevtski temperaturni list v okviru projekta Elektronsko podprt proces zdravljenja v SB Celje, ki so ga v tamkajšnji bolnišnici pripravili skupaj s podjetjem SRC Infonet. Zanimiva je bila predstavitev sistema za prepoznavo govora SpeechMagic podjetja Interexport, d.o.o. Sistem zagotavlja profesionalno prepoznavo govora narekovanih informacij in samodejno ustvarja formatirane in strukturirane medicinske izvide. Na KOPA Golnik so v sodelovanju s podjetjem SRC Infonet v okviru projekta iHub razvili pilotsko rešitev, ki omogoča spremljanje bolnikov s kronično obstruktivno pljučno boleznijo in hipertenzijo na

*Med odmorom
(Iz društvenega arhiva)*

*Še z zadnja navodila pred začetkom
Z leve: Marjeta Berkopec, Matej Kocjančič, Zlata Rebolj
(Iz društvenega arhiva)*

*Udeleženci srečanja
(Iz društvenega arhiva)*

*Gledališka skupina DKD Svoboda iz Senovega v predstavi
Silvestrska sprava
(Iz društvenega arhiva)*

domu. Obe aplikaciji, tako za bolnika kot zdravstveno osebje, so skupaj s prednostmi takega spremljanja bolnika predstavili tudi na srečanju. Iz bolnišnice Topolšica so predstavili projekt E-sistem obveščanja za varnost pacientov, katerega največja pridobitev je preventivno varstvo pacienta. Fakulteta za zdravstvene vede z Univerze v Mariboru je na srečanju sodelovala z dvema prispevkoma. V prvem prispevku so predstavili projekt GEROM, znotraj katerega so razvili podiplomski spletni študijski program Gerontološka zdravstvena negain projekt PRIMER-ICT, ki je nova, starejšim prijazna paradigma poučevanja informacijsko-komunikacijske tehnologije. V drugem prispevku je bil predstavljen večparameterski odločitveni model z lupino ekspertnega sistema DEX kot pomoč pri kategorizaciji hospitaliziranih otrok. Tudi Visoka šola za zdravstvo Novo mesto je pripravila dva predavanja, in sicer o e-dokumentaciji zdravstvene nege na njihovi šoli in možnost oz. priložnost učenja v nevladnih organizacijah.

*Karmen Janežič in Jožica Rešetič
(Iz društvenega arhiva)*

*Na stojnici Krke, d.d.
(Iz društvenega arhiva)*

Hospitalni informacijski sistem (HIS) medicinskim sestram omogoča lažje ugotavljanje ogroženosti za nastanek razjede zaradi pritiska in s tem kakovostnejšo zdravstveno nego, je v svojem predavanju poudaril Ivan Tandler, mag. z.n., dipl. zdravstvenik, spec. inf. v zdr. in z.n., QFM iz SB Slovenj Gradec. Predstavljena nam je bila tudi integrirana rešitev SB Novo mesto in Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto, kjer so v okviru projekta e-zdravje izpeljali pilotni projekt Varna elektronska izmenjava podatkov. V centralnem operacijskem bloku SB Novo mesto so že uvedli elektronsko dokumentiranje perioperativne zdravstvene nege, ko v elektronski zapis vsakega operiranega bolnika evidentirajo porabljen material, računalniško vodeno pa imajo tudi konsignacijsko porabo materialov. Medicinski sestri sta predstavili projekt od ideje do uresničitve. Kako optimizirati postopke v centralni sterilizaciji z računalniško podprtim sistemom sledljivosti so predstavili iz

*Z leve: Jožica Rešetič, Marta Kavšek, Slavica Naumov
(Iz društvenega arhiva)*

podjetja Skanteh, d.o.o. Poslušali smo tudi predavanje o vodenju e-čakalnih seznamov v Zdravstvenem domu Novo mesto.

Živahne razprave med in po predavanjih so potrdile, da informatizacija vse bolj posega v delovne procese zaposlenih v zdravstveni negi. Želeli bi si, da bi nam bila sodobna tehnologija v pomoč pri našem delu. Žal pa medicinske sestre in strokovnjaki s področja računalništva pogosto govorimo različna jezika. Da bi našli skupni jezik, bo potrebno še veliko medsebojnega sodelovanja in strokovna srečanja, na katerih bodo sodelovali strokovnjaki z obeh področij.

V kulturnem programu četrtekovega večera se je predstavila gledališka skupina DKD Svoboda s Senovega s Partljičevo komedijo Silvestrska sprava.

4. DNEVI MARIJE TOMŠIČ – ODGOVORNOST V ZDRAVSTVENI NEGI

4. dneve Marije Tomšič smo organizirali 19. in 20. januarja 2012 ter vnovič dokazali, da znamo združiti moči in prispevati svoj delež k profesionalizaciji zdravstvene nege.

Rdeča nit predstavljenih strokovnih prispevkov na dvodnevnem strokovnem srečanju je bila odgovornost v zdravstveni negi.

K sodelovanju smo povabili profesorja na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani dr. Mira Cerarja. Govoril nam je o nekaterih vidikih pravne in etične odgovornosti v zdravstvu s poudarkom na moralno-etični odgovornosti.

O odgovornosti je nemogoče govoriti brez občutenjskega oziroma čustvenega naboja/.../. Odgovornost je vezivo človeške družbe, saj vzpostavlja eno najpomembnejših družbenih vrednot: zaupanje. Zaupamo lahko le človeku, ki je odgovoren/.../. Ob vsem tem ne smemo pozabiti, da smo za svoja ravnanja odgovorni predvsem individualno. Ne iščimo izgovora v kolektivni odgovornosti ter ne dopustimo razpršitve do te mere, da se na koncu zdi, kot da ni nihče odgovoren

za nič. Na nevarnost in nesmisel takega mišljenja nas lepo opozarja znani rek: Nobena kapljica ne misli, da je povzročila poplavo (<http://www.rakmo.si/razm-o-med.htm>).

Predavatelj nas je opomnil, da je treba delati dobro, ne da bi se nenehno spraševali, ali bomo imeli od tega kakšno neposredno korist.

Če smo pretirano nepošteni, pohlepni, egoistični, objestni itd., je postopni razkroj ali morebiti celo nenadni razpad vseh drugih (površinskih) sfer našega zemeljskega življenja le vprašanje časa. In tudi če se morebiti aktualno živeča generacija takšnemu razkroju časovno izogne, ga doživi ena od prihodnjih generacij, kar je seveda za aktualno generacijo še bistveno bolj sramotno. Pri tem se je pomembno zavedati, da pravo znanje o življenju neizogibno pozitivno vpliva tudi na značaj, kajti ko spoznamo(!), da se po zakonu akcija – reakcija dobro

*Prof.dr.Miro Cerar med predavanjem
(Iz društvenega arhiva)*

*Etno duet »Pusjebn Gušt«
(Iz društvenega arhiva)*

*Z leve: Marija Gorenc, Marta Gantar, Mira Brodarič
(Iz društvenega arhiva)*

*Sprošeno vzdušje med kulturnim programom
(Iz društvenega arhiva)*

Udeleženci srečanja
(Iz društvenega arhiva)

v resnici vrača z dobrim in da so naša vrednotno pozitivna ravnanja smiselna, se v skladu s tem spreminja tudi naš značaj. Tako namreč postopoma prerastemo zavist, maščevalnost, jezo, pohlep, oblastželjnost, objestnost in druge negativne obremenitve ter postanemo bolj človečni, umirjeni in srečni (<http://www.iusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=77344>).

Tako kot vsi objavljeni Cerarjevi zapisi nas tudi njegovo predavanje ni pustilo ravnodušne, saj je odprl kar nekaj tem za razmišljanje. Bolj kot v razpravo po predstavitvi smo jih vpletali v živahne pogovore med neformalnim druženjem strokovnega srečanja.

Organizatorji smo veseli, da je nekaj avtorjev postalo stalnica na Dnevih Marije Tomšič in se vsako leto potrudijo s pripravo strokovnega prispevka. ZT iz Splošne bolnišnice Novo mesto Matej Kocjančič je postal že pravi zaščitni znak srečanja. Letos je zbrane navdušil s prispevkom Odgovorno odgovarjam odgovornim. Njegovi ironično obarvani prispevki vedno spodbujajo ljudi, da se vključijo v razpravo. Dipl. m.s.iz Splošne bolnišnice Novo mesto Zdenka Seničar je pripravila razmišljanje z naslovom Odgovornost na preizkušnji in udeležence srečanja ganila do solz. Zelo dobro so bila sprejeta tudi predavanja, ki so osvetlila odgovornost neposredno iz klinične prakse. Dotaknili smo se številnih področij delovanja medicinskih sester, babic in tehnikov zdravstvene nege, od psihiatrije, kirurgije, anesteziologije, pediatrije, interne, endoskopije,

Plakat pred vhodom v dvorano
(Iz društvenega arhiva)

porodne sobe, operacijske, sterilizacije do obvladovanja bolnišničnih okužb. Predavateljice Visoke šole za zdravstvo se predstavijo vsako leto, letos so k sodelovanju pritegnile tudi študente. Poslušali smo tudi o odgovornem jemanju zdravil, posameznikovi odgovornosti za lastno zdravje, odgovornosti za preprečevanje okužb, povezanih z zdravstvom, in o pravnem vidiku uporabe posebnih varovalnih ukrepov. Celo četrtkov večerni kulturni program smo obarvali z odgovornostjo in prisluhnili znanemu belokranjskemu vinarju Jožetu Prusu, ki je spregovoril o kulturnem in odgovornem pitju vina. Zbrane je navdušil tudi etno duet Pusjebn Gušt, ki izvaja izključno pesmi Iztoka Mlakarja. Uživali smo ob poeziji z glasbeno spremljavo, interpretirano delno govorno in delno s petjem, lahko bi rekli v obliki šansonov. Za domače dobrote pa je poskrbelo društvo podeželskih žena Dolenjske Toplice.

Obstaja več vrst odgovornosti, njihov obseg in vsebina sta različna. Znanje, delo v okviru kompetenc in spoštovanje pravil stroke predstavljajo najpomembnejšo obliko varstva medicinske sestre pred različnimi oblikami pravne odgovornosti. Kljub podrejenemu položaju slepo uboganje navodil,

kadar so navodila očitno napačna ali neustrezna, medicinsko sestro ne odvezuje odgovornosti. Vsaka medicinska sestra se mora zavedati, da za svoje delo prevzema etično, strokovno, kazensko in materialno odgovornost skladno z Zakonom o zdravstveni dejavnosti.

5. DNEVI MARIJE TOMŠIČ – NAPAKE V ZDRAVSTVENI NEGI

24. in 25. januarja 2013 smo v Kulturno kongresnem centru Dolenjske Toplice organizirali že pete Dneve Marije Tomšič. Letos so bile v središču naših razprav napake v zdravstveni negi.

Po definiciji, ki je objavljena na spletni strani ministrstva za zdravje, je zdravstvena napaka

napaka, ki se zgodi pri opravljanju zdravstvene dejavnosti. Pomeni odstopanje od pričakovanih norm zdravstvene stroke in tega, kar se v stroki ima za običajno in pravilno. Pri zdravstveni napaki gre za nezaželen dogodek. Tak dogodek ne pripelje vedno do škodljivosti za bolnika ali bolnico, vendar ga je vselej treba raziskati zaradi ugotavljanja morebitne odgovornosti udeležencev dogodkov in pomanjkljivosti v delovnem procesu. Zelo pogosto botruje zdravstveni napaki prav neustrezen delovni proces. Analiza nam pokaže, kako moramo izboljšati delovni proces, da bomo napako v prihodnje lahko preprečili.

Področje kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave je v zadnjem desetletju tudi v naši državi ena izmed prednostnih nalog na področju zdravstva. Čeprav zdravstvena obravnava nikoli ne

*Udeleženci srečanja
(Iz društvenega arhiva)*

*Zlate Jožice, vse tri imajo zlati znak Zbornice - Zveze
Z leve: Jožica Rešetič, Jožica Rolih, Jožica Mikec
(Iz društvenega arhiva)*

*Prof.dr. Matej Tušak, dipl.psih.
(Iz društvenega arhiva)*

*Udeleženci srečanja
(Iz društvenega arhiva)*

bo potekala brez tveganj za pacienta, lahko veliko število napak in opozorilnih nevarnih dogodkov preprečimo. Vsak opozorilni nevarni dogodek, tudi če ne povzroči škode za pacienta, zahteva resno analizo in ugotovitev vzrokov ter pripravo načrta za nadaljnje preprečevanje. Samo na ta način lahko preprečimo, da se napaka naslednjic ne bo ponovila. Zelo pomembno je med zaposlenimi vzpostaviti pozitivno kulturo, v kateri bodo ljudje sporočali napake brez bojzani o posledicah in brez strahu pred obtoževanjem posameznika.

Z uvajanjem in izboljševanjem varnostne kulture se srečujemo tudi zaposleni v zdravstveni negi. Medicinske sestre se zavedamo, da se tudi pri našem delu pojavljajo napake. Na dvodnevem strokovnem srečanju smo želeli na napake v zdravstveni negi glasno opozoriti.

Biserka Simčič z Ministrstva za zdravje je spregovorila o varnosti pacientov v luči Direktive o čezmejnem zdravstvenem varstvu. Kako pomembna sta motivacija in učinkovito komuniciranje v zdravstvu, je v svojem predavanju poudaril prof. dr. Matej Tušak, dipl. psih., s Fakultete za šport Univerze v Ljubljani. Pripravil je primerjavo motivacije in uspeha v športu z motivacijo in uspehom v poklicu.

Z Visoke šole za zdravstvo Novo mesto so pripravili predavanje o pomenu znanja za kakovostno izvajanje zdravstvene nege in predstavili raziskavo o reakcijah študentov zdravstvene nege ob storjeni strokovni napaki. Srednješolci so v obliki igre vlog slikovito prikazali praktični pouk ter razkorak med teorijo in prakso.

Z zanimanjem smo spremljali predavanja o napakah iz kliničnih okolij Splošne bolnišnice Novo mesto: napake pri umivanju in razkuževanju rok, pri rokovanju z intravenskimi katetri in trajnimi urinskimi katetri, pri namestitvi hlačnih predlog, pri povijanju nog z elastičnimi povoji, pri ustni negi in pri reprocesiranju inštrumentov. Poslušali smo predavanja o dokumentaciji zdravstvene nege, ki se vse pogosteje pojavlja tudi v elektronski obliki. Tudi pri sprejemu pacientov v enoti kirurškega centralnega sprejema je kar nekaj organizacijskih pomanjkljivosti. Nevarnosti za napake obstajajo tudi pri zdravstveni negi politravmatiziranega

pacienta. Veliko pa se lahko naučimo tudi iz izkušenj ob množičnih nesrečah.

Da se premalo zdravstvenih delavcev odloča za cepljenje proti gripi, je potrdila raziskava, ki so jo opravili med zaposlenimi v UKC Ljubljana. Eden od kazalnikov kakovosti je spremljanje incidentov, tako nam je bila predstavljena analiza incidentov v DSO Črnomelj.

Z možnostjo strokovnih napak se srečujejo tudi patronažne medicinske sestre. Raziskava med patronažnimi medicinskimi sestrami dolenske regije je pokazala, da je v primeru napake še vedno močno prisotna kultura obtoževanja posameznika, ne pa sistemski pristop.

V kulturnem programu četrtkovega večera nam je družinsko gledališče Kolenc pripravilo predstavo Ljubezen.

Veseli smo, da nam je, ne glede na krizne čase in druge težave, vnovič uspelo združiti moči in spregovoriti o aktualni temi, iskati rešitve in odgovore na številna strokovna vprašanja.

Za uspešno organizacijo strokovnega srečanja se moramo zahvaliti tudi vsem sponzorjem in donatorjem, ki so nam pomagali pri izvedbi srečanja. Za konec naj napišem samo še, da s skupnimi močmi Dnevi Marije Tomšič postajajo vsako leto boljši.

6. simpozij zdravstvene nege

12. maj – mednarodni dan medicinskih sester

Praznujmo preteklost zdravstvene nege – zahtevajmo prihodnost!

Zbornica zdravstvene nege – Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije je v sodelovanju z Društvom medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto obeležila praznovanje mednarodnega dneva medicinskih sester in 6. simpozij zdravstvene nege v Novem mestu. Osrednje slovesnosti z akademijo, ki je bila 12. 5. 1999 v Kulturnem centru Janez Trdina, se je udeležilo okoli 400 medicinskih sester iz vseh enajstih regijskih društev ter številni gostje.

Praznujmo preteklost zdravstvene nege – zahtevajmo prihodnost je bilo geslo, ki ga je ICN izbral za praznovanje mednarodnega dneva medicinskih sester leta 1999.

Kulturni program, ki so ga pripravile članice dolenskega društva, je vseboval pravo kulturno zakladnico dolenske dežele in njenih ljudi. Nastopili so: tamburaški zbor Osnovne šole Stopiče pod vodstvom Ladislava Brulca, otroška folklorna

*Do zadnjega kotička polna dvorana
(Iz društvenega arhiva)*

skupina Kres pod mentorstvom Majde Nemanič, dijaki in dijakinje Zdravstveno-kemijske šole z recitalom Človek človeku – človek z mentorico Monjo Pust, violinistka Petra Božič in harmonikar Branko Rožman ter Mešani pevski zbor Krka pod dirigentsko palico Igorja Tršarja.

Večer in noč so udeleženci preživeli na Otočcu, kjer sta poleg dobre kuhinje kraljevali dobra volja in razigranost glasbene skupine ter nekaterih na to svečanost povabljenih gostov – ciganskega para in še nekaterih.

13. maj je bil namenjen 6. simpoziju. Irena Keršič Ramšak je na zelo domisel in izviren način skupaj s temu primerno sceno predstavila sestrsko polpreteklo zgodovino v Sloveniji. Petra Kersnič je iz arhivov Zbornice društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Zbornice zdravstvene nege Slovenije in pozneje Obzornika zdravstvene nege pripravila prispevek Rekli so ..., ki je predstavljal povzetek pred mnogimi leti pa vse do danes zapisanih pomembnih misli in besed nekaterih medicinskih sester. Mag. Bojana Filej

*Iz kulturnega programa, otroška folklorna skupina Kres
(Iz društvenega arhiva)*

*Zdenka Seničar, predsednica DMSZT Novo mesto in Petra Kersnič, generalna sekretarka Zbornice - Zveze
(Iz društvenega arhiva)*

*Vrh Zbornice na delovnem sestanku v Novem mestu
(Iz društvenega arhiva)*

in telo segajoč in neponovljiv kulturni in družabni program. V romarski cerkvi Marijinega rojstva je Matej Burger izvedel orgelski koncert, medicinska sestra Anica Macele Kolar pa pesniški recital ob spremljavi kitarista zdravstvenega tehnika Mateja

Kocjančiča. V Krkinem hramu je odmevala dolenjska pesem, melodije Henčka Burkata, in slišale so se besede:»Bilo je lepo ...«Preživeli smo dva dneva, o katerih se bo še dolgo govorilo.

Povzeto iz: Utrip 06/1999.

*V romarski cerkvi Marijinega rojstva na Trški gori
(Iz društvenega arhiva)*

*Če stopimo skupaj lahko objamemo stoletno lipo na Trški gori
(Iz društvenega arhiva)*

V znanju je moč

»Znanja nam ne more nihče vzeti.«

To sta dva slovenska pregovora, ki nam veliko povesta o tem, da se je treba ves čas učiti, pridobivati nova znanja in izobrazbo.

Zdravstvena nega je zelo obsežno področje, ki vsebuje celostno obravnavo pacienta. Prav je, da je ta obravnavna izvedena strokovno in kakovostno, saj se je vloga medicinske sestre skozi čas precej spremenila. Medicinska sestra tako samostojno in interdisciplinarno skrbi za bolnega pacienta ter odkriva, preprečuje in rešuje probleme tako pacienta kot njegove družine in tudi širše skupnosti. Potreba po znanju je vrednota, ki je v današnjem času zelo cenjena. Strokovno izobraževanje pa je tudi dolžnost vsake medicinske sestre, saj le tako lahko na svojem področju deluje strokovno in profesionalno. Zaradi želje po znanju, spoznavanju novosti in pridobivanju informacij s področja zdravstvene nege je izobraževanje v našem društvu gotovo na prvem mestu že vsa leta našega delovanja, v zadnjem času pa mu sploh posvečamo največ časa.

Izobraževanja so ves čas delovanja društva potekala skozi vse leto, vendar se je glede na potrebe po izobraževanju v zadnjem desetletju število seminarjev zelo povečalo. Tako vsako leto izvedemo okoli deset strokovnih srečanj, ki zajemajo različna področja stroke zdravstvene nege. Naša srečanja so vedno dobro obiskana, saj pokrivamo veliko območje Dolenjske, Bele krajine in Posavja, prihajajo pa tudi udeleženci od drugod. Predavatelji so izbrani glede na izbrano temo med zdravniki, veliko pa k sodelovanju vabimo tudi kolegice, ki so strokovnjaki na svojem področju dela in pripravijo zelo kakovostna predavanja. Že peto leto zapored smo v sodelovanju s Splošno bolnišnico Novo mesto in Visoko šolo za zdravstvo Novo mesto skupaj organizirali tudi dvodnevni seminar, ki smo ga

poimenovali Dnevi Marije Tomšič. Na seminarjih so bili predstavljeni aktualne teme današnjega časa, primeri dobre prakse, vrednote, odgovornost in napake v zdravstveni negi ter e-zdravstvena nega, ki je trenutno zelo aktualna. V sodobnem času pa so zelo poslušane tudi teme s področij etike, osebnostne rasti in komunikacije. Trudimo se in vedno sprejemamo predloge članov, kaj si želijo slišati, vsekakor pa skušamo predstaviti vse novosti na različnih področjih zdravstvene nege, takoj ko se zgodijo. Dobro sodelujemo tudi z DMSBZT Ljubljana, saj smo z njihovo pomočjo izpeljali že kar nekaj seminarjev predvsem s področja zakonodaje in etike ter tudi onkologije in transfuziologije.

Vizija prihodnosti zdravstvene nege je gotovo v znanju, strokovnosti in profesionalnosti, zato se bomo še naprej trudili, da bi vsem članom omogočili možnost izobraževanja in s tem dvig ravni znanja ter usposobljenosti na vseh področjih zdravstvene nege.

Kolikor znaš, toliko zmoreš

Znanje je pogoj za razvoj in napredek zdravstvene in babiške nege. Samo kompetentno izobraženi strokovnjaki zdravstvene in babiške nege so lahko kos zahtevam današnjega časa. Sredstev za izobraževanje bo, glede na krizne čase, čedalje manj, potreba po znanju in konkurenca na trgu pa sta čedalje večji. Seveda je vsak sam odgovoren za svoj strokovni napredek, vendar društvo že od nekdaj nudi svojim članom podporo in spodbudo pri strokovnem in osebnem razvoju.

Prednostne naloge našega društva se skozi čas niso kaj dosti spreminjale. Še vedno najpomembnejšo vlogo namenjamo strokovnemu izobraževanju naših članov in skrbi za napredek in uveljavitev zdravstvene in babiške nege v regiji. Strokovna izobraževanja, ki jih mesečno organiziramo v popoldanskem času, so dobro obiskana. V program izobraževanja vključujemo strokovne vsebine z različnih področij. Izbiramo strokovne teme z različnih področij delovanja zdravstvene in babiške nege, in sicer glede na pobude in aktualnost. Organiziramo pa tudi predavanja za osebno rast in razvoj.

Da bi strokovna srečanja čim bolj približali članom in ponudili možnost udeležbe čim večjemu številu, smo več kot deset let organizirali strokovna srečanja na različnih koncih naše regije (Krško, Kostanjevica, Šentjernej, Metlika, Črnomelj, Semič, Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Trebnje, Mirna Peč). Z uvedbo licence pa smo se morali omejiti na lokacije, ki lahko sprejmejo večje število udeležencev.

Društvo v sodelovanju z ljubljanskim DMSBZT nekajkrat na leto organizira tudi izobraževanja iz poklicne etike, ki je eno od obveznih vsebin, potrebnih za podaljšanje licence. Obvezna vsebina stalnega izpopolnjevanja v enem licenčnem obdobju

je tudi zakonodaja s področja zdravstva. Za naše člane organiziramo tudi to predavanje.

Dolenjske medicinske sestre, babice in zdravstveni tehniki s strokovnimi prispevki dejavno sodelujemo na različnih strokovnih srečanjih tako na državni kot tudi mednarodni ravni. Sodelujemo tudi v internih izobraževalnih programih zdravstvenih in socialnih zavodov, na obeh zdravstvenih šolah v regiji in v humanitarnih organizacijah. Odzivamo se na dogajanja v regiji in sodelujemo z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto. Ob tednu vseživljenjskega učenja v mesecu oktobru se vključujemo v programe Razvojno izobraževalnega centra Novo mesto. Sodelujemo v izobraževalnih programih vrtcev in šol.

Ne družji pa nas samo želja po strokovnem napredku, pač pa svojo pripadnost stanovski organizaciji izkazujemo tudi ob neformalnem druženju. Ob mednarodnem dnevu medicinskih sester za člane društva organiziramo ogled gledališke predstave.

Informacije o društvenih dejavnostih se redno pojavljajo v lokalnih medijih, v internih časopisih zdravstvenih in socialnih zavodov, v katerih so zaposleni naši člani, in v informativnem biltenu Zbornice – Zveze, saj se zavedamo, da smo vsi odgovorni za razvoj in promocijo stroke.

Vse pomembne podatke, od delovanja in zgodovine društva do programa dela in aktualnih dogodkov, lahko najdete tudi na spletni strani društva <http://www.dmszt-nm.si>.

*Strokovno srečanje na Otočcu, 2004
(Iz društvenega arhiva)*

*Članice UO po delovnem sestanku, Novo mesto, 1999
Z leve: Dragica Murn, Slavica Naumov, Marta Gantar, Marta Bančov, Romana Skrabl
(Iz društvenega arhiva)*

*Urgenca, Novo mesto, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Ogled razstave v Domu počitka Metlika, 2004
(Iz društvenega arhiva)*

*Moderatorke z otroškega oddelka, Otočec, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Jožica Majcen med predavanjem
(Iz društvenega arhiva)*

Jelka Slapar pri praktičnem prikazu Bownove terapije, Šmarješke Toplice
(Iz društvenega arhiva)

Pavla Grah, Otočec, 2010
(Iz društvenega arhiva)

Na izobraževanju v Dolenjskih Toplicah
(Iz društvenega arhiva)

Delavnica iz logoterapije, Novo mesto, 2001
(Iz društvenega arhiva)

Udeleženci srečanja, Novo mesto, 2011
(Iz društvenega arhiva)

Nekdanje sodelavke z dialize ob 30 letnici dialize, Novo mesto, 2009
Z leve: Milka Krese, Jožica Majcen, dr. Sonja Cimerman Steklasa
(Iz društvenega arhiva)

Reševanje etičnih dilem, Novo mesto, 2009
(Iz društvenega arhiva)

*Jožica Rešetič, predsednica DMSBZT Novo mesto in Ksenija Pirš, predsednica DMSBZT Maribor, Novo mesto, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Medicinske sestre s šolskega dispanzerja, Dol. Toplice, 2007
(Iz društvenega arhiva)*

*Ogled DSO Krško
(Iz društvenega arhiva)*

*Registracija udeležencev pred začetkom seminarja, Otočec, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Otočec, 2004
(Iz društvenega arhiva)*

*Predavateljice z nevrološkega oddelka, Trebnje, 2007
(Iz društvenega arhiva)*

*Udeleženci srečanja v Šmarjeških Toplicah, 2001
(Iz društvenega arhiva)*

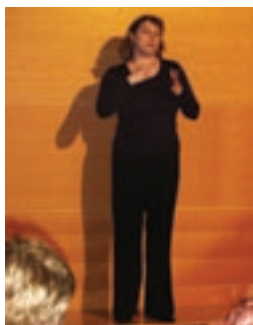
*Udeleženci izobraževanja, Šentjernej, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Romana Skrabi in Marta Bančov sta skrbeli za registracijo udeležencev, 2001
(Iz društvenega arhiva)*

*Za elektronsko registracijo udeležencev skrbi Milanka Markelič, 2011
(Iz društvenega arhiva)*

*Tudi gluhi so med nami, Jožica Kuplenik, Novo mesto, 2005
(Iz društvenega arhiva)*

*Še zadnja navodila pred začetkom, Novo mesto, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

*Udeleženci srečanja, Mirna peč, 2007
(Iz društvenega arhiva)*

Udeležba na simpozijih in kongresih zdravstvene nege

2. kongres zdravstvene nege Slovenije

2. kongres zdravstvene nege je potekal od 17. do 19. novembra 1999 v Portorožu z naslovom Zdravstvena nega za 21. stoletje.

Ženski pevski zbor Mavrica, v katerem so zbrane medicinske sestre iz Doma starejših občanov Novo mesto, je s pesmijo naznanil začetek vseslovenskega srečanja medicinskih sester.

Na večer prvega dne kongresa je predsednica Zbornice – Zveze Veronika Pretnar odprla razstavo 33 posterjev, s katerimi so avtorji iz regijskih društev, nekaterih strokovnih sekcij in strokovnjakinje z različnih ožjih strokovnih področij zdravstvene nege prikazale svoje delo in uspehe. Vsak poster je nosil svoje domiselno sporočilo (Utrip, 12/99).

*Slavica Naumov in Marta Gantar ob posterju SB Novo mesto
(Iz društvenega arhiva)*

*Romana Skrabl ob posterju DMSZT
Novo mesto
(Iz društvenega arhiva)*

*Z leve: Slavica Naumov, Dragica Murn, Zdenka Seničar, Marjeta Berkopec, Kristina Kovač, Marta Gantar, čepi Romana Skrabl
(Iz društvenega arhiva)*

8. kongres zdravstvene in babiške nege Slovenije

8. kongres zdravstvene in babiške nege je potekal od 12. do 14. maja 2011 v Mariboru.

Mednarodni dan medicinskih sester je potekal pod motom Mednarodnega sveta medicinskih sester: »Medicinske sestre zagotavljamo enakost in dostopnost v zdravstveni oskrbi pacientov«.

5. maj – mednarodni dan babic – že nekaj let poteka pod enakim motom Mednarodnega združenja babic: »Svet potrebuje babice bolj kot kadarkoli«.

8. kongres zdravstvene in babiške nege je postregel tudi z izjemno predstavitvijo dejavnosti regijskih strokovnih društev. Ta so se predstavila z razstavo posterjev in s stojnicami, ki so vabili obiskovalce kongresa. Beseda je stekla o povezovanju med regijami, o še več druženja na različnih koncih naše dežele, na morju, v gorah in na ravnici. Ponudba promocijskega gradiva pa tudi dobrot z dežele in mesta je bila raznovrstna in zares mamljiva (Ažman, Utrip 06/11).

*Pred posterjem DMSBZT Novo mesto
(Iz društvenega arhiva)*

Marjeta Berkopec in Milanka Markelić pri stojnici našega društva

(Iz društvenega arhiva)

13. simpozij zdravstvene in babiške nege Slovenije

13. simpozij zdravstvene in babiške nege je bil 9. maja 2012 v Ljubljani.

Mednarodni dan medicinskih sester je potekal pod motom Mednarodnega sveta medicinskih sester: »Zdravstvena nega – z dokazi v prakso«.

V pripravo in izvedbo prvih Dni medicinskih sester in babic, ki so potekali 9. in 10. maja 2012 so se dejavno vključili člani 31 strokovnih sekcij in 10 regijskih društev medicinskih sester in babic ter člani Nacionalnega centra za strokovni, karierni in osebnostni razvoj medicinskih sester in babic, ki delujejo pod okriljem Zbornice – Zveze (Utrip, 06/12).

Dolenjke smo gostoljubne
(Iz društvenega arhiva)

Promocija zdravega načina življenja na stojnici našega društva
Z leve: Jožica Rešetič, Suzana Luštek, Mojca Šenica
(Iz društvenega arhiva)

PODOBE PRETEKLOSTI DRUŠTVA MEDICINSKIH SESTER, BABC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV NOVO MESTO

Marjeta Berkopec, Zdenka Seničar, Jožica Rešetič

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto

Marija Tomšič (1907-1986)
prvotarka zdravstvene nege na Dolenjskem

*** 1. februarja 1946 je bila Marija Tomšič z dekretom Ministrstva za narodno zdravje pri Narodni vladi Slovenije iz Ljubljane premeščena v Novo mesto za glavno sestro Javne ženske bolnišnice.**

*** Leta 1948 je Marija Tomšič organizirala prvi bolničarski tečaj o splošni negi bolnika, o negi zdravega in bolnega otroka, o prehrani dojenčka in prvo pomoč.**

*** Leta 1956 je bila v Novem mestu ustanovljena bolničarska šola (Marija Tomšič posebej aktivna na organizacijskem in strokovnem področju)**

*** Leta 1962 je bila v Novem mestu ustanovljena srednja zdravstvena šola.**

*** Na pobudo Marije Tomšič je bil leta 1952 ustanovljen Novomeški pododbor Društva medicinskih sester Slovenije, ki ga je vodila do leta 1959.**

*** Društvo medicinskih sester Novo mesto je bilo ustanovljeno na Občnem zboru 26.06.1963.**

Literatura in viri:
Seničar Z. Brez poznavanja preteklosti ni mogoče sanjati o prihodnosti. In: Berkopec M. Jabolčari zbornik. Novo mesto, 2003. Novo mesto: Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto, 2003. 7-11.
Seničar Z. Marija Tomšič – prvotarka zdravstvene nege na Dolenjskem. In: Berkopec M. I. dnevi Marije Tomšič – Priznani dobri prakse v zdravstveni negi. Novo mesto, 21.-22. januar 2009. Novo mesto: Splošna bolnišnica Novo mesto v sodelovanju s Društvom medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto in Virološko kolo za zdravstvo Novo mesto, 2009. 13-21.
Personalna mapa Marije Tomšič. Splošna bolnišnica Novo mesto, 1964-1965.

Poster DMSBZT Novo mesto
(Iz društvenega arhiva)

Z leve sedijo: Valentina Vajović, Darja Grubar, Mojca Kapš, stojijo dijakinje
(Iz društvenega arhiva)

Mojca Prah Klemenčič

Krka, tovarna zdravil, predstavlja s svojimi sodelavci vir znanja, ki ga medicinske sestre in zdravstveni tehniki prek različnih oblik izobraževanja in s pomočjo Krkinih strokovnih sodelavcev z veseljem sprejemamo in posredujemo svojim kolegom v regiji in drugod po Sloveniji. V zadnjih letih smo organizirali več odmevnih strokovnih srečanj na državni ravni in Krka je bila vedno naš prvi in najpomembnejši partner pri organizaciji teh srečanj, veliko pa sodelujemo tudi pri uvajanju in promociji Krkinih izdelkov, saj je v vsakodnevni praksi uporaba Krkinih zdravil in ostalih izdelkov zaradi znanja in izkušenj, ki jih Krka predstavlja, naša prednostna naloga.

Že več kot deset let je naša nepogrešljiva vez pri sodelovanju s Krko in z njenimi strokovnimi sodelavci Mojca Prah Klemenčič, ki je v tem partnerstvu veliko več kot samo predstavnica sponzorja. Je iskrena in poštena, njena vloga ni nikoli omejena zgolj na poslovni odnos, pač pa v vsako naše sodelovanje vnaša toliko osebnih not, požrtvovalnosti, vztrajnosti, motivacije in topline, da se zaradi nje še bolj potrudimo delati več in bolje.

Pri organizaciji projektov, ki jih pripravlja stroka zdravstvene nege, postavlja zelo visoke organizacijske in strokovne standarde in od njih ne odstopa, a pri vseh z nami dejavno sodeluje, nam svetuje, nas povezuje z drugimi strokovnjaki in s tem nenehno nadgrajuje naše znanje.

Mojca Prah Klemenčič je bila s Krko povezana že kot študentka, saj je bila vsa leta študija farmacije Krkina štipendistka. Leta 1986 se je v Krki tudi zaposlila, najprej v obratu za proizvodnjo mazil in sirupov v Novem mestu, nato pa je svojo profesionalno pot nadaljevala v marketingu v Ljubljani, kjer je bila strokovna sodelavka na slovenskem trgu, nato vodja

*Mojca Prah Klemenčič na 2. Dnevih Marije Tomšič, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

promocije za Slovenijo, zdaj pa je direktorica regije Slovenija.

Mojca Prah Klemenčič se pri svojem delu vedno zavzema za uveljavljanje novosti v obravnavi in zdravljenju pacientov pa tudi za stalno izobraževanje zdravstvenih delavcev. Je ženska, ki zna prisluhniti potrebam po strokovnem povezovanju in sodelovanju med zdravstvenimi delavci in farmacevti. Svoje delo vedno vidi širše od doseganja lastnega cilja. Zaveda se, da partnerstvo, ki temelji na dolgotrajnih človeških odnosih, prinaša rezultate, ki so v prid vsem. Skrb za dolgoletno partnerstvo se odraža tudi skozi vodenje Krkinih sodelavcev, ki obiskujejo zdravstvene zavode in njihove zaposlene. Pravi, da sta obojestransko zaupanje in medsebojno razumevanje prava pot do uspeha.

Zaradi njenih velikih osebnih prizadevanj, da bi bila novomeška bolnišnica v slovenskem prostoru s svojimi strokovnimi rezultati in kakovostjo čim bolj prepoznavna in cenjena, je na predlog medicinskih sester in zdravnikov novomeške bolnišnice, leta 2010, prejela najvišje priznanje – plaketo bolnišnice.

ZDRAV DUH
V ZDRAVEM TELESU

Mens sana in corpore sano
(Decim Junij Juvenal)

Pohodniki

Slikovita pokrajina jugovzhodne Slovenije z nešteti griči v vsakem letnem času ponuja priložnost, da se sprehodimo po zelenih stezicah, začutimo valovanje polja, spočijemo oči na paleti barv jesenskega listja ali zagazimo v snežno belo odejo. Že več kot deset let organiziramo najmanj štiri pohode na leto. Pobudo in organizacijo prepustimo vodji pohodniške sekcije, ki izbira tehnično nezahtevne ture, saj nas je kar nekaj s slabšo kondicijo. Na pohode se namreč ne odpravljamo zato, da bi osvajali visoke vrhove, ampak zato, ker se radi družimo, smejemo in napolnimo s pozitivno energijo.

Dolgoletna vodja pohodniške skupine je bila Vida Novak, za njo je vodenje prevzela Marjeta Martinčič.

Na leto pripravimo od tri do štiri pohode, na katere se naši člani odzovejo z veseljem.

Nad Brusnicami, januar 2009
(Iz društvenega arhiva)

Znamenje ob poti
(Iz osebnega arhiva Marjete Martinčič)

Prav nič nisva še utrujeni
(Iz društvenega arhiva)

Še malo pa bomo na vrhu Trebnje
(Iz društvenega arhiva)

Naša pohajkovanja po okoliških gričih in hribih

Pred približno štirimi leti je bila v Društvu prvič izražena želja, da bi se člani srečevali na enodnevnih izletih po Dolenjski, Beli krajini in Posavju, se družili v naravi, razgibali noge po mehkih stezicah in si spočili oči ob pogledu na zelene barvne odtenke listja in trave oziroma na beli snežni preprogi. Ustanovili smo pohodniško sekcijo, ne zato da bi osvajali visoke vrhove, ampak zato da bi se sprostili in si nabrali novo energijo. Naše »ture« niso tehnično zahtevne in so prilagojene tudi takim udeležencem, ki imajo manj kondicije.

(Odlomek iz zapisa Vide Novak)

Pohodniška sekcija deluje že 13, 14 let. Začetne smernice oziroma pobude o spoznavanju nam bližnje in širše okolice z naravnimi lepotami, posebnostmi in znamenitostmi so se nadaljevale in tako smo se podali na Vremščico, nato po okoliških gričih Stične in okolice (Obolno), nadaljevali po gričih in soteskah slapu Bena. Spoznali smo tudi okoliške doline in vrhove – Ostri vrh, Golobinjek.

Pri Višnji Gori smo se čudili lepotam slapu Kosca in dolini Višnjice, pot nas je zanesla proti gradu Bogenšperk, ki je odlično izhodišče za pot na Javorje s pogledi na litijsko stran.

Pot nas je vodila tudi k naši ponikalnici Temenici in ponorju Zijalu kot tudi do Luknje in naprej do Frate. Obiskali in okrepčali smo se po vinskih goricah Ljubna (Ljuben). Izletniške stezice so nas popeljale v smeri Selašumberk in Babne Gore kakor tudi naprej do Hmeljnika.

Naša potepanja potekajo ob sobotah, udeleži se jih od 10 do 25 pohodnikov, pripeljemo se z osebnimi avtomobili, oborožimo se z dobro voljo, malico iz nahrbtnikov in se odpravimo raziskovat našo lepo okolico.

Gasilska pred gradom Hmeljnik

(Iz društvenega arhiva)

Tudi dež nas ne ustavi

(Iz društvenega arhiva)

Nadaljevali bomo naslednje leto in obiskali Belo krajino z Mirno goro ter Krašnji Vrh.

Vabimo člane, da se nam pridružijo ter podajo mnenja in pobude za pohajkovanja.

»Ustavi se, človek. Ozri se vase.

Vzemi si čas za hojo v hribe.

Kajti prišel bo čas, ko bo zmanjkalo časa.

Pa tudi čas več ne bo primeren zate,

da bi hodil v hribe.«

/prepis s kamna na planini Ovčarija/

Vida Novak, dolgoletna voditeljica pohodnikov, 2009
(Iz društvenega arhiva)

Pohod na Frato
(Iz osebne arhiva Marjete Martinčič)

Plezalne spretnosti pohodnikov
(Iz društvenega arhiva)

Rožo - roži
Z leve: Slavka Baržič in Valerija Kukman
(Iz društvenega arhiva)

Usedi se kdaj na popotni kamen

Na poti skozi čas se kdaj usedi na popotni kamen in se ozri. Morda boš videl sonce, kjer je bila tema, morda boš slišal pesmi, kjer je gospodaril veter, morda boš videl ljubezen, kjer si našel samoto. (D.M.)

Štirinajst let sem se trudila članicam našega društva pričarati nepozabna potovanja, saj je kljub obilici dela treba poskrbeti tudi za svojo dušo. Skupaj smo spoznavali nove kraje, ljudi in njihove običaje. Z zanimanjem smo se ustavili v krajevnih bolnišnicah ali domovih za ostarele, se spoznali s tamkajšnjimi medicinskimi sestrami, jih povprašali o njihovem delovniku, težavah, s katerimi se srečujejo, kako imajo organiziran šolski sistem. Lahko smo se primerjali z njimi in spoznali, da imamo veliko dobrega tudi doma.

Bili smo družina zanesenjakov, skupaj videli dobršen del Evrope, si med seboj delili malico, ki smo jo vzeli na pot. Uigran tim, ki se je po večerji usedel za

Portugalska, 2009
(Iz društvenega arhiva)

Irska, 2007
(Iz društvenega arhiva)

Boromejski otoki, 2008
(Iz društvenega arhiva)

mizo in se znal zabavati do jutranjih ur. Veliko smo doživeli skupaj, si zaupali, spozali družinske člane in se imeli lepo.

Še danes sem vesela, da poznam toliko dobrih ljudi. Zato hvala Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja za vso podporo. Bilo mi je v čast, da sem kot članica izvršilnega odbora prispevala delček v mozaik društvenega delovanja.

*Irska, 2007
(Iz društvenega arhiva)*

*Češka, 2003
(Iz društvenega arhiva)*

*Grčija, 2005
(Iz društvenega arhiva)*

*Graz, 2005
(Iz društvenega arhiva)*

*Ogled bolnišnice v Lucci, 1999
(Iz društvenega arhiva)*

Svet je odprta knjiga

Svet je odprta knjiga. Larry Habegger je v istoimenski knjigi zapisal: »Potovanja so draž, so posebno darilo, ki si ga podarimo vsakokrat, ko se odpravimo na pot. Razbijejo skorjo starih izkušenj in v nas prebudijo užitke, skrivnosti in čudeže vsakdanjega življenja. S potovanji uresničujemo sanje, ki smo jih sanjali kot otroci. Ko v očeh tujcev zagledamo nove, že davno pozabljene prebliske sebe, občudujemo stvaritve ljudi, ki so živeli pred sto in več leti, in se srečujemo s tujimi kulturami, bolje razumemo sebe in druge.«

Slapovi reke Krke, 2007
(Iz društvenega arhiva)

Potovanja tudi izletniški skupini našega društva širijo obzorja in nam nudijo priložnost za drugačen pogled, za drugačen vdih. Že ko se z ene poti vračamo domov, snujemo načrte za naslednje doživljaje, saj je še toliko krajev, ki bi jih radi obiskali.

Izletniški skupini sem se pridružila pred približno desetimi leti; sprva so bili to na enodnevni

Cinque Terre, 2010
(Iz društvenega arhiva)

prednovoletni izleti. Z decembrom pridejo najlepši prazniki, ko tudi odrasli postanemo kakor majhni otroci. Ta veseli čas pričakovanj postane čarobna zimska pravljica. V prava pravljična mesta sosednje Avstrije smo se odpravili kar nekajkrat, od Dunaja, Salzburga, Graza do čarobnega St. Wolfgangseea. Rada imam enodnevne izlete z avtobusom, spominjajo me na babico, ki me je vzela s seboj na božje poti. Spomnim se, da sem bila lačna že za prvim ovinkom. Ta navada se me še vedno drži. Nahrbtniki tudi danes vedno pokajo po šivih, toliko dobrot stlačimo vanje. Že pred Trebnjem navadno zadiši po zavitku, kolačih, domačem kruhu, pogači in, seveda, cvrtem mesu. O protiprehladnih zvarkih vsakega izmed nas raje ne bi govorila. Seveda jih vzamemo s seboj samo zato, da nas ne bi zeblo. Dobro volje znamo biti tudi brez alkohola. Če sediš v dobri družbi, kar izletniki nedvomno smo, je smeh nalezljiv kakor ošpice. Ko pomislim na te decembrske izlete, si z lahkoto pričaram vonj po cimetu, praženih mandljih, klobasicah in kuhanem vinu. Obisk prednovoletnih sejmov v pravljичno okrašenih mestih je še vedno moja prva želja, ki jo zaupam Miklavžu.

Irska, 2007
(Iz društvenega arhiva)

Številna in težko opisljiva so doživetja z naših večdnevni potovanj. Še nekaj časa potem, ko smo že doma, zbiramo vtise, si med sabo izmenjujemo zgoščenke in fotografije, na katere smo skušali ujeti utrip krajev, ki smo jih obiskali. Provansa, obsijana z mehko svetlobo sredozemskega sonca, ki so jo že pred nami ovekovečili nekateri največji mojstri impresionističnega slikarstva. Bosna, dežela različnih kultur. Irska v svojih tisoč odtenkih zelene barve in potovanje skozi tisočletja irske preteklosti, prepletene z miti in legendami. Zasanjana Portugalska, okrašena z barvito keramiko in zazrta v slavno preteklost, ko so njeni neustrašni zavojevalci odkrivali nove dežele in morja. Borromejski otoki (Isola Bella, Isola Madre, Isola Superiori in Isola di San Giovanni) z bujno subtropsko vegetacijo in botaničnimi vrtovi. Cinque Terre, kjer se človek zave svoje majhnosti ob silni moči narave, ki je na tem kraju ustvarila nepozabno pokrajino. Slapovi reke Krke v paleti jesenskih barv. London, angleška prestolnica, s skoraj dvatisočletno zgodovino je kot svet v malem, ki ga je treba obiskati.

Radi potujemo skupaj. Družimo se z veseljem. Dobra volja je naš zaščitni znak. Na skupnih poteh so se med nami spletle pristne prijateljske

vezi. Kar nekaj nas je stalnih članov izletniške skupine, ki nestrpno pričakujemo vsak nov izlet in ne zamudimo nobene poti. Zaščitni znak vseh opisanih poti je naša Romana. Skupaj s Frenkom, našim stalnim vodičem, sta vedno kos organizaciji, vodenju in usklajevanju naših pričakovanj. Veselje je opazovati generacijo upokojenih ter njihovo veselje do življenja in vsega lepega. Imamo tudi nekaj mladih in dobro se počutimo skupaj. Saj ne potujemo samo zato, da bi nekam prišli, temveč tudi za to, da se dobro imamo.

Človek potuje po svetu, da bi našel, kar potrebuje, in se vrača domov, da to najde. (Thomas Moore)

Romana Skrabl, dolgoletna voditeljica izletnikov, Irska, 2007
(Iz društvenega arhiva)

Bosna, 2006
(Iz društvenega arhiva)

*Pred travmatološko bolnišnico na Ohridu, 2005
(Iz društvenega arhiva)*

*Provansa, 2006
(Iz društvenega arhiva)*

*Švica, 2004
(Iz društvenega arhiva)*

*St. Wolfgangsee, 2006
(Iz društvenega arhiva)*

*Salzburg, 2004
(Iz društvenega arhiva)*

*Provansa, 2006
(Iz društvenega arhiva)*

ŽIVETI MORAŠ ZA DRUGE,
ČE HOČEŠ ŽIVETI ZASE

Alteri vivas oportet, si vis tibi vivere
(Seneka)

Dobitnice priznanj

Zlati znak Zbornice – Zveze

*Kaj pomeni delati z ljubeznijo?
Pomen vnesti v usako delo vaših rok
tudi vašega duha.
Pomeni tkati obleko iz vlaken vašega srca.
Potem postane delo ljubezen in ta postane vidna.*

(K. Gibran)

Zbornica – Zveza podeljuje priznanje zlati znak za dosežke v zdravstveni in babiški negi ter za prizadevanja in uspehe pri uresničevanju programov Zbornice – Zveze.

Prvi zlati znaki so bili podeljeni leta 1969.

Do leta 1993 so bile dobitnice zlatih znakov predstavljene v Zdravstvenem obzorniku, od leta 1994 do leta 1998 pa v Obzorniku zdravstvene nege. Od leta 1999 so obrazložitve dobitnikov zlatih znakov predstavljene v Informativnem biltenu Zbornice – Zveze Utrip.

Zlati znak so prejele tudi članice našega društva.

Zlati znak za leto 1977

Marija Tomšič

Marija Tomšič je končala šolo za zaščitne sestre leta 1929 v Ljubljani. Po končani strokovni šoli je delala na Zavodu za zaščito matere in otroka v Ljubljani in bila inštruktorica na šoli za med. sestre vse do druge svetovne vojne. Po vojni je bila zaposlena kot glavna sestra kirurškega oddelka v Splošni bolnišnici Novo mesto, v kateri je delala vse do upokojitve.

Sestra Tomšičeva je bila takoj po diplomi redna članica društva medicinskih sester. Pred vojno je bila požrtvovalna tajnica republiškega društva. Po prihodu v Novo mesto je bila pobudnica za ustanovitev strokovnega društva v Novem mestu, ki mu je predsedovala od ustanovitve leta 1952 do leta 1960.

Sestra Tomšičeva je bila poleg požrtvovalne, predane in sposobne zdravstvene delavke ves čas uspešna inštruktorica, vzgojiteljica in osveščevalka mladih sester. Svoje delo pri organizaciji tečajev za sestre in bolniške strežnice ter inštruktorice na šoli je povezovala z bogatimi delovnimi izkušnjami, predvsem pa z lastnim zgledom delovne in svojemu poklicu do kraja predane medicinske sestre. Društvo med. sester je obogatila z vzgojo številnih sestra, ki so osveščene po njenem zgledu in vzgoji postale dejavne članice strokovnega društva.

Za dolgo, 46-letno članstvo in delo v DMS Slovenije ji v znak priznanja podeljujemo zlato značko med. sester.

Zdenka Kaplan

Zdenka Kaplan se je rodila v Bučki na Dolenjskem. Kot 11-leten otrok izseljencev je morala okupacijo preživljati na delu v Nemčiji. Po vrnitvi domov je leta 1953 končala babiško šolo v Ljubljani. 1.8.1953 se je zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto in prvo leto delala kot babica v Materinskem domu. Leta 1954/55 je v Ljubljani opravila enoletni tečaj za operacijske medicinske sestre instrumentarke. 11 let je delala kot operacijska medicinska sestra na ginekološko-porodniškem oddelku, leta 1964 pa je postala glavna medicinska sestra tega oddelka. Leta 1962 je s študijem ob delu opravila posebni strokovni izpit za naziv medicinska sestra. Leta 1970 je kot izredna študentka končala Višjo šolo za medicinske sestre v Ljubljani. Želja po čim večjem znanju in s tem boljše opravljenem delu ji narekuje stalno strokovno izpopolnjevanje. Ves čas si prizadeva za uveljavitev sestrskega poklica in za boljše delovne pogoje.

Od leta 1953 do 1962 je bila članica babiškega društva, nato pa aktivna članica DMS Novo mesto, od 1969 je bila tudi predsednica društva. Zaradi specifičnosti razmer, obsežnega in težkega terena dolga leta društveno delovanje ni moglo zaživeti. Kot predsednici ji je uspelo vzpostaviti in spet oživiti delovanje društva, tako da društvo danes deluje urejeno in uspešno. Število članstva in naročnikov za Zdravstveni obzornik se je pod njenim vodstvom občutno povečalo, organizirani so seminarji, predavanja in strokovne ekskurzije za članstvo.

Kot glavna medicinska sestra ginekološko-porodniškega oddelka v Novem mestu je tudi vsestransko družbeno-politično dejavna v različnih komisijah in odborih ter sindikalni organizaciji. V Splošni bolnišnici Novo mesto je predsednica odbora za kulturo. Sodeluje tudi pri vzgoji mladih zdravstvenih delavcev in bolniških strežnic. Od ustanovitve Zdravstvene šole je instruktorka dijakom te šole.

Medicinske sestre so dobile od strokovnega društva priznanje — zlato značko — za vidno delo v svojem poklicu. Od leve proti desni: Adrijana Elvič, Milka Dovjak, Silva Vuga, Malči Lisac, Majda Slajmer-Japelj, Zdenka Kaplan, Marija Tomič in Maruša Solar

Zlati znak za leto 1990

Jelka Plaper

Jelka Plaper se je rodila v Bitoli v Makedoniji. Srednjo šolo za medicinske sestre je leta 1958 končala v Mariboru in nato dobila službo v Splošni bolnišnici Novo mesto kot glavna medicinska sestra dermatovenerološkega oddelka, ki je bil v ustanavljanju. Uprava bolnišnice je za novi oddelek namenila podstrešne prostore tako imenovane Moške bolnice, kjer so še vedno stanovali delavci ustanove. Njeno delo se je začelo z iskanjem kadra, preurejenjem prostorov, iskanjem pohoštva, nabavo inventarja, usmerjala je delo obrtnikov ... Sredstev za nakup novega pohoštva ni bilo, zato je stare nočne omarice, postelje, stole in mize iskala po podstrešjih in skladiščih. Začela je tudi učiti in izobraževati bolničarke in bolniške strežnice, saj so bili vsi delavci oddelka, razen predstojnika, začetniki. Vodila je tudi vso administracijo oddelka. Ob koncu leta 1958 je bilo na oddelku zaposlenih 11 delavcev, Jelka Plaper kot edina medicinska sestra. Do konca leta se je na oddelku zdravilo že 182 bolnikov.

Jelka Plaper se je izkazala kot odlična organizatorica in dobra učiteljica ter svetovalka svojim sodelavcem. Usposobila se je tudi za asistentko in inštrumentarko pri različnih diagnostično-terapevtskih postopkih. Leta 1960 se je ob oddelku odprla redna dermatološka ambulanta, v kateri je Jelka Plaper vestno in natančno opravljala delo medicinske sestre in administratorke. Sodelovala je tudi pri organizaciji strokovnih srečanj, ki so jih organizirali na oddelku.

Ob delu je leta 1969 diplomirala na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani.

Sodelovala je pri usposabljanju dijakinj srednje zdravstvene šole in bila mentorica študentom medicinske fakultete za področje zdravstvene nege. Več let je vodila 14-dnevne tečaje o negi bolnika za okoli 10 medicincev na leto. Po strokovnem izpitu leta 1960 je predavala v bolničarski šoli. Kar nekaj let je sodelovala v komisiji za nadzor higiene in odkrivanja bolnišničnih infekcij. S svojo delavnostjo,

natančnostjo, strokovno usposobljenostjo in humanim odnosom do sodelavcev in bolnikov med sodelavci uživa velik ugled.

Jelka Plaper sodi med tiste medicinske sestre, ki so orale ledino tudi na področju društvenega delovanja medicinskih sester v novomeški regiji, saj je vseskozi delovala v ožjem odboru društva.

Zlati znak za leto 1992

Dragica Murn

Dragica Murn se je rodila v občini Krško. Leta 1966 je uspešno končala Srednjo babiško šolo v Ljubljani in se zaposlila na ginekološko-porodniškem oddelku, na katerem je delala 5 let. Ves čas je imela veselje do zdravstveno-vzgojnega dela, zato je zamenjala službo in se za 4 leta kot medicinska sestra zaposlila v vrtcu. Njena želja po širšem delovanju na področju zdravstvenega varstva jo je pripeljala v Dispanzer za žene v Zdravstvenem domu Novo mesto, v katerem je delala kot babica in vodila materinsko šolo. Med tem časom se je ob delu vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce in leta 1981 diplomirala. Po uveljavitvi polivalentne patronažne službe je leta 1980 zaorala ledino na področju patronažne službe v Novem mestu, ki jo opravlja še danes.

S širino svojega strokovnega znanja, požrtvovalnim delom in izredno toplim človeškim odnosom ima na terenu veliko zaupanje varovancev, kar prispeva k ugledu patronažnih sester. Svoje izkušnje in znanje kot mentorica nesebično prenaša na mlajše kolegice.

Dejavna je tudi v sekciji patronažnih medicinskih sester. Kljub profesionalnim nalogam je bila med letoma 1984 in 1988 predsednica Društva medicinskih sester Novo mesto. Zelo veliko truda je vložila v strokovno izpopolnjevanje članic društva.

Zlati znak za leto 1994

Slavka Dular

Slavka Dular se je rodila v Hoslachu v Nemčiji. Srednjo šolo za medicinske sestre je končala v Mariboru. Ob delu se je vpisala na Višjo šolo za medicinske sestre v Ljubljani in leta 1974 diplomirala.

Od leta 1966 je glavna medicinska sestra Infekcijskega oddelka novomeške bolnišnice. S svojima navdušenostjo in zagnanostjo je postavila in vzdržuje službo zdravstvene nege na tem oddelku na zavidljivi ravni. Homogenost kolektiva, izredna pozornost do bolnikov in njihovih svojcev so izkaznice tega kolektiva in odraz prizadevanj Slavke Dular. Je dejavna članica Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto in se zavzema za večje spoštovanje poklica medicinske sestre.

Zlati znak za leto 1996

Marta Gantar

Marta Gantar se je rodila v Novem mestu. Po končani srednji zdravstveni šoli leta 1970 se je zaposlila na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto, najprej v enoti intenzivne nege in terapije, nato pa v operacijskem bloku. Ob delu se je leta 1981 vpisla na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani.

Leta 1983 je bila imenovana za glavno medicinsko sestro kirurškega oddelka. To delo opravlja še danes. Kot vodilna medicinska sestra se zavzema za nenehno strokovno izpopolnjevanje medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov in za napredek zdravstvene nege. S strokovnimi predavanji sodeluje pri vzgoji in izobraževanju mlajših sodelavcev.

Že od srednješolskih let je članica DMSZT Novo mesto, v katerem dejavno deluje v upravnem odboru. Eno mandatno obdobje je predsedovala Sekciji kirurških medicinskih sester. Je pobudnica in soustanoviteljica Društva bolnikov za nego stom na Dolenjskem in vsakoletna organizatorica srečanj bolnikov s stomo.

Njen veder značaj daje bolnikom in sodelavcem moč in spodbudo, saj za vsakogar najde prijazno besedo.

Ljubica Glücks

Ljubica Glücks ima za seboj 32 let uspešnega dela. Začela je kot oddelčna medicinska sestra v Splošni bolnišnici Novo mesto. Od tod jo je pot vodila v Patronažno službo Zdravstvenega doma Novo mesto. Po končani Višji šoli za medicinske sestre in Visoki šoli za organizacijo dela se je zaposlila na Zdravstveni šoli Novo mesto, kjer je še danes.

S svojim strokovnim znanjem in z vestnim delom na področju izobraževanja pomembno prispeva k razvoju zdravstvene nege v učni ustanovi in izven nje. Za širjenje strokovnih novosti skrbi s svojim delom v strokovni sekciji medicinskih sester v vzgoji in izobraževanju. Za plodno delo, spodbujajoč odnos do učencev in strokovnih sodelavcev prejme Ljubica Glücks zlati znak, priznanje Zbornice zdravstvene nege Slovenije.

Zlati znak za leto 1997

Slavica Naumov

Slavica Krošelj Naumov se je rodila v kraju Vrhnje pri Brežicah. Po gimnaziji v Brežicah se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce – oddelek za medicinske sestre v Ljubljani in leta 1971 diplomirala. Prvo zaposlitev je našla na Srednji zdravstveni šoli v Novem mestu, na kateri je bila 13 let učiteljica strokovnih

teoretičnih predmetov in praktičnega pouka. Nato je tri leta delala v Dispanzerju medicine dela, prometa in športa v Zdravstvenem domu Novo mesto, kjer so ji pozneje ponudili delo v strokovnomedicinski službi na ravni Zdravstvenega centra Dolenjske. Od leta 1990 je glavna medicinska sestra Splošne bolnišnice Novo mesto.

Sestra Slavica se je takoj po diploma dejavno vključila v delo društva. Mnogim generacijam medicinskih sester je bila priljubljena mentorica in vzornica, avtoritativna in dosledna, ob tem pa človeško topla s poslušom za vse težave, dostopna za nasvete in vselej pripravljena za konstruktivne pogovore in izmenjavo mnenj. Na strokovnih usposabljanjih društva je kot predavateljica razdajala svoje bogato znanje in izkušnje, sodelovala v različnih organih društva, dolga leta je bila članica IO in od leta 1988 do 1992 predsednica društva. Ko je leta 1990 prevzela naloge glavne medicinske sestre novomeške bolnišnice, je ostala dejavna v IO, najprej kot podpredsednica, potem kot dejavna članica, vselej pripravljena svetovati in pomagati.

Zaključila je tudi fakultetni študij zdravstvene vzgoje in pridobila naziv profesorice zdravstvene vzgoje. Danes predseduje razširjenemu strokovnemu kolegiju za zdravstveno nego pri ministrstvu za zdravstvo. S svojo skromnostjo ni nikoli opozarjala nase, čeprav je bila dolga leta vodilna in gonilna sila društva.

Spominsko priznanje Zbornice zdravstvene nege 1997

Zdenka Kaplan

Leta 1997 je na proslavi ob 70-letnici organiziranega delovanja in združevanja medicinskih sester v Sloveniji Zbornica zdravstvene nege podelila spominsko priznanje Zdenki Kaplan za oranje ledine v regijskih društvih.

Zlati znak za leto 1999

Jožica Rolih

Jožica Rolih je svojo poklicno pot po zaključeni Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani leta 1966 začela na Srednji zdravstveni šoli v Novem mestu. Bila je mentorica številnim generacijam medicinskih sester, ki se je spominjajo kot stroge, vendar razumevajoče učiteljice in vzgojiteljice.

Leta 1982 se je zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto na otroškem oddelku. Poleg intenzivnega strokovnega dela je vodila tudi praktični pouk za dijake Srednje zdravstvene šole. Pred leti je prevzela delo odgovorne medicinske sestre dispanzerja za sladkorne bolnike, ki deluje v sklopu internega oddelka bolnišnice. Z visoko motivacijo in zahtevami modernega dispanzerja je organizirala sestrsko delo ter svoj prosti čas namenila tudi društvu diabetikov, v katerem s svojimi pedagoškimi sposobnostmi veliko naredi za področje oskrbe diabetičnega stopala in pedikure, ključnih težav bolnikov in strokovnih delavcev.

Vrsto let je bila gonilna sila regijskega društva, in to predvsem v času, ko je bilo malo medicinskih sester in ko sta bila obstoj in delovanje društva odvisna od posameznih prostovoljk. Svoje učenke – bodoče medicinske sestre – je navduševala za delo v društvu, jih spodbujala h kreativnosti, vedno pripravljena pomagati s predlogi.

Je zelo skromna, vendar delavna, s številnimi odličnimi osebnimi lastnostmi.

Zlati znak za leto 2001

Marta Bančov

Marta Bančov se je rodila v Novem mestu. Po zaključku Srednje zdravstvene šole se je zaposlila v Zdravstvenem domu Novo mesto v dispanzerju

za boleznj pljuč. Dolga leta je v osnovnih šolah opravljala tuberkulinsko testiranje in besežiranje ter se tako dejavno vključevala v zdravstveno- vzgojno delo z mladimi, še posebej na področju preprečevanja boleznj zaradi kajenja.

Ob delu je nadaljevala študij na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani. Po opravljeni diplomi je delala v kardiopulmonalni diagnostiki. Kmalu je postala odgovorna medicinska sestra dispanzerja za pljučne boleznj, kar je še zdaj. Svoje znanje je širila s stalnim strokovnim izpopolnjevanjem na področju teoretičnih in praktičnih znanj preventive srčnih in pljučnih boleznj. Je dejavna članica izvršilnega odbora Pulmološke sekcije.

Marta Bančov je dolgoletna dejavna članica regijskega društva. V letih, ko je dejavnost članic padla na najnižjo možno raven in je bil obstanek društva vprašljiv, je vztrajala, da je treba program društva posodobiti, dejavnosti iz enega zavoda prenesti na ves dolenski prostor, vključiti vse mlajše medicinske sestre, jih informirati in izobraževati. In vredno je bilo – društvo je na novo zaživelo. Zdaj je tajnica društva, ki zna s svojo zakladnico idej, doslednostjo in zanesljivostjo ustvarjati razmere za načrtovanje in izvajanje programov društva, v katerem mnogokrat sodeluje kot predavateljica in organizatorica.

O njej so predlagatelji posebej zapisali: »Marta Bančov svojih vrlin in zaslug ne izkazuje z besedami, ampak s svojim delom, ki je pretkano z ljubeznijo do poklica in s ponosom, da je medicinska sestra, pa tudi z nejevoljo, ker naš poklic še vedno ni dovolj cenjen.«

Zlati znak za leto 2002

Zdenka Seničar

Zdenka Seničar se je rodila v Novem mestu. Po zaključku Srednje zdravstvene šole se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani. Njena poklicna pot se je začela in poteka še zdaj na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto,

kjer vodi tim zdravstvene nege. Opravlja tudi naloge pomočnice glavne medicinske sestre za področje izobraževanja in kakovosti v zdravstveni negi. V želji po dodatnem znanju se je vpisala v strokovni program Visoke šole za zdravstvo in ga ob obilici delovnih obveznosti uspešno zaključila.

Skrbno in z veliko odgovornosti je vrsto let vodila Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto. Prav v tem času je društvo postalo prepoznavno po dobro organiziranih strokovnih srečanjih in drugih priložnostnih prireditvah, ki so bile vse zelo dobro obiskane. Na teh srečanjih je pogosto nastopala ne le kot organizatorica, temveč tudi kot dobra moderatorica okroglih miz in predavateljica. Prijetna srečanja, kakovostna predavanja, domiselni kulturni programi in seveda vpletenost stvaritev Toneta Pavčka je tisto, kar je zaznamovalo njeno delo.

O Zdenki Seničar so predlagatelji zapisali: »Zdenka Seničar je medicinska sestra z velikim ustvarjalnim in duhovnim potencialom. Najprej zna kot človek prisluhniti problemom sodelavcev, kot profesionalka pa to dokazuje v odnosu do bolnikov. Svoje delo opravlja z veliko človeške topline in odgovornosti ter v skrbi za harmonično delovno okolje.«

Zahvala v imenu dobitnic zlatega znaka 2002

V imenu vseh nagrajenk, dobitnic zlatega znaka 2002, je svoje misli zbrala Zdenka Seničar in z velikim občutenjem svečanega trenutka povedala naslednje:

»Spoštovani predsednica, kolegice, kolegi, cenjeni gostje, prejeti zlati znak Zbornice – Zveze je za vsako medicinsko sestro izjemna čast in hkrati odgovornost, ki obvezuje.

Naše priznanje je svoj sijaj pridobivalo skozi leta učenja, dela in zorenja na področju stroke zdravstvene nege in je hkrati priznanje vsem, ki so bili na različnih poklicnih poteh naši zanesljivi sodelavci in zvesti sopotniki.

Zelo sem počaščena, da se lahko v imenu tako eminentnih medicinskih sester, kot so današnje nagrajenke, zahvalim najprej družinam, v katerih smo pridobile in si izoblikovale tiste osebnostne

lastnosti, ki so potrebne za poslanstvo medicinske sestre, medicinskim sestram, ki so orale ledino slovenskega sestrinstva, našim učiteljicam in mentoricam, ki so nam poleg znanja, izkušenj, etičnih vrednot in ljubezni do poklica privzgojile občutek odgovornosti, samostojnosti, radovednosti in poklicne samozavesti, delovnim kolektivom, ki so podpirali našo kreativnost in samostojnost na področju razvoja stroke zdravstvene nege, sodelavcem, ki so bili pripravljeni sodelovati z nami in nam slediti k večji strokovni rasti, pacientom, zaradi katerih zdravstvena nega obstaja; skrb zanje je naš nenehen izziv in motivacija, predlagateljem priznanj, ki so v nas prepoznali tiste kvalitete, zaradi katerih je naše delo več kot poklic, je poslanstvo, komisiji za priznanja, ki se je z njimi strinjala, in vsem vam, spoštovane kolegice in kolegi, ki z nami delite veselje v teh svečanih trenutkih.

Hvala!»

Zlati znak za leto 2003

Romana Skrabl

Romana Skrabl se je rodila v Karlovcu na Hrvaškem, kjer je zaključila tudi Srednjo zdravstveno šolo, nato pa se je zaposlila na svojem prvem delovnem mestu na internem oddelku v Splošni bolnišnici Novo mesto. Delo z bolniki na različnih internističnih oddelkih je bilo njeno veselje, njena prednostna naloga, kar se je odsevalo v njeni uspešnosti. Nikoli ji ni bilo težko vzdržati naporega dela v izmenah in težkih delovnih razmer, posebej v času velikega pomanjkanja strokovnega kadra. Svojo poklicno pot je nadaljevala na oddelku za transfuziologijo, kjer so njeni varovanci postali krvodajalci in jim je posvečala veliko pozornost in skrb. Pri svojem vsakdanjem delu je Romana Skrabl zelo natančna, vestna in sledi razvoju stroke. S posebno občutljivostjo pri delu zaznava šibke točke in nikoli ne pozabi poudariti pomena zdravstvene nege in vloge medicinske sestre pri delu s pacienti.

Skoraj vso svojo poklicno kariero je Romana Skrabl gonilna sila, prizadevna članica in organizatorica Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto. V društvu skrbi za kakovostno druženje v prostem času in je izredna organizatorica planinskih pohodov, strokovnih ekskurzij in kulturnih prireditev. Prav tako je dejavna v strokovnih sekcijah. Pomemben je tudi njen prispevek v sindikalni dejavnosti, saj je znana po tem, da brez dlake na jeziku pove, kar jo moti, a je pri tem nepristranska in pravična.

Dolgo vrsto let je sodelavka Medgeneracijskega društva Žarek. V Domu starejših občanov Novo mesto vodi skupino za samopomoč.

»Romana Skrabl je medicinska sestra 24 ur na dan in 365 dni v letu kjer koli in s komer koli. Z veliko vnemo razdaja svoje znanje, izkušnje, svojo pozitivno energijo in dobro voljo med svoje paciente in svoje sodelavce.«

Ana Goltes

Ana Goltes se je po diplomi na Višji šoli za zdravstvene delavce zaposlila v bolnišnici Novo mesto kot vodilna medicinska sestra v operacijski sobi. Z leti si je nabrala veliko izkušenj in prevzela delovne naloge glavne operacijske medicinske sestre operacijskih sob, kjer dela še zdaj. Sodelovala je v različnih strokovnih skupinah, organiziranih pri Splošni bolnišnici Novo mesto, regijskem društvu Novo mesto in v Sekciji operacijskih medicinskih sester, ki so se ukvarjale z izdelavo strokovnih standardov, oblikovale kriterije kakovosti v zdravstveni negi, oblikovale poslovno odličnost, se ukvarjale z gradnjo novega operacijskega bloka in centralne sterilizacije v Bolnišnici Novo mesto.

Vrsto let je dejavna članica v regijskem društvu, v katerem je bila v enem mandatu podpredsednica, ter v Sekciji operacijskih medicinskih sester, v kateri je zdaj pogosto med organizatorji in tudi predavatelji. Sodelovala je v delovni skupini strokovne sekcije za pripravo predmetnika za podiplomski študijski program specializacije iz operacijske zdravstvene nege.

Pomemben je njen prispevek v promociji Slovenije, slovenskih operacijskih medicinskih sester v evropskem združenju operacijskih medicinskih sester, v katerem je bila njena dejavna članica štiri leta. Sodelovala in vodila je delovno skupino evropskega združenja za oceno kakovosti, standardov, negovalne dokumentacije ter posebej skrbela za mednarodne povezave.

»Delo Ane Goltse je uspešno, kakovostno in učinkovito. Nепrecenljiv je njen prispevek k uresničevanju zahtev razvoja operacijske zdravstvene nege oziroma promocije operacijske medicinske sestre.«

Zlati znak za leto 2005

Stanislava Majerle

Stanislava Majerle se je rodila v Novi Lipi. Po izobrazbi je diplomirana medicinska sestra s strokovnim nazivom samostojne svetovalke. Prvo delovno mesto je opravljala na Inštitutu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Po treh letih službe v Ljubljani se je preselila v Novo mesto ter se zaposlila v Domu starejših občanov, kjer je zaposlena še danes. Ves čas svojega dela v domu se je dodatno strokovno izobraževala in izpopolnjevala, kar je prineslo h kakovosti in k razvoju zdravstvene nege v socialnovarstvenih zavodih in tudi dvigu osebnega razvoja.

Na začetku delovne poti je delala na delovnem mestu vodje izmene in nato še na delovnem mestu oddelčne medicinske sestre oddelka za demenco. Na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani je diplomirala na temo Zdravstvena nega dementnega stanovalca po življenjskih aktivnosti in v njej predstavila priporočila za obravnavo stanovalcev s tako boleznijo. Diplomsko delo so prevedli v angleščino in poslali v skandinavске države, s katerimi sodeluje Visoka šola za zdravstvo, in sicer kot primer dobre prakse.

V začetku leta 1997 je prevzela delovno mesto vodje zdravstvene nege – oskrbe I in postala glavna medicinska sestra stanovanjskega oddelka ter s tem prevzela odgovornost za 50 zaposlenih in 250

stanovalcev, pozneje pa je bila imenovana za glavno medicinsko sestro negovalnega oddelka, na katerem je bilo 130 težko bolnih stanovalcev, za katere je skrbelo 48 zaposlenih.

Danes je vodja službe zdravstvene nege. Ob delu končuje študij na Fakulteti za organizacijske vede Kranj. Prav poznavanje vseh delovnih postopkov in procesov dela je bila odlična podlaga za uvajanje sprememb in novih projektov, kot je bil Sistematizacija delovnih mest. Imenovana je bila za koordinatorico uvajanja novih projektov, v katerih se je posebej izkazala kot pripravljavka potrebne in ustrezne dokumentacije. Je notranja presojevalka pri Slovenskem inštitutu za kakovost in meroslovje.

Napisala je Poslovnik kakovosti doma, ki je krovni dokument kot dokaz vzpostavitve sistema kakovosti v domu. Na zahtevo ministrstva za delo, družino in socialne zahteve je za dom pripravila dokument Akcijski načrt do leta 2005 po zahtevani metodologiji. Ves čas dejavno sodeluje v komisiji za javne razpise in javna naročila male vrednosti. Zaradi tega je sodelovala pri vzpostavljanju računalniškega vodenja nabave in porabe artiklov za potrebe zdravstveno-negovalne službe ter delovnih oblačil in obutve za vse zaposlene. Je članica pogajalske skupine z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki deluje v okviru Skupnosti socialnih zavodov Slovenije.

Danes je predsednica komisije za oblikovanje standardov zdravstvene nege v socialnih zavodih, ki deluje v okviru sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v socialnih zavodih in Skupnosti socialnih zavodov Slovenije. Je dejavna članica Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto že več kot 20 let. Sodeluje tudi v društvu Žarek v Novem mestu, ki skrbi za razvoj prostovoljnega dela. V domu, kjer dela, je voditeljica skupine Vijolica, ene od šestih skupin za samopomoč, ki delujejo v domu.

Stanislava Majerle uspešno opravlja svoje poklicno delo na področju zdravstvene nege, kakovostno in učinkovito opravlja organizacijsko delo in je polno aktivna v številnih drugih sredinah. S svojim delom prispeva k uspešnemu uresničevanju programov zdravstvene nege in zdravstvenega varstva s poudarkom na izvajanju zdravstvene nege v domovih za starejše.

Zlati znak za leto 2006

Metka Kovačič

Metka Kovačič, rojena Gerjevic, se je rodila v Brežicah. Babiško šolo je obiskovala v Ljubljani. Takoj po zaključenem izobraževanju za poklic medicinske sestre babice se je zaposlila v Novem mestu. Ves čas dela v porodnem bloku novomeške bolnišnice, od leta 1986 kot odgovorna babica.

Leta 1988 je s pomočjo donatorjev ustanovila Šolo za starše, nujno potrebno za predporodno pripravo bodočih staršev iz dolenske regije. Kar dvanajst let je požrtvovalno in prostovoljno (brezplačno) delala v tej šoli in jo vodila. Sodelovala je pri raziskavah Inštituta za varovanje zdravja pri najrazličnejših raziskovalnih nalogah na področju varovanja reproduktivnega zdravja žensk.

Metka Kovačič je članica Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto. Osem let je članica ožjega in štiri leta razširjenega izvršilnega odbora Sekcije medicinskih sester babic pri Zbornici – Zvezi, ki pokriva območje Dolenjske. Metka Kovačič je bila gonilna sila organizacijskega odbora najmanj štirih strokovnih srečanj medicinskih sester in babic na Dolenjskem. Pri tem se je izkazala kot dobra gostiteljica in tudi organizatorica, saj se je povezala s številnimi sponzorji, ki so omogočili in finančno podprli srečanja. Na srečanjih je prek prispevkov predstavljala svoje izkušnje v vsakodnevni praksi. Svoje strokovno znanje prenaša na mladi rod diplomiranih babic, sama pa se še vedno rada udeleži strokovnih seminarjev doma in v tujini, ki poglobljajo njeno znanje in ji vlivajo novo energijo. V letu 2000 je bila Metka Kovačič izbrana za babico leta po izboru revije Moj malček.

Za svoje dolgoletno vzorno in dobro delo je leta 2001 prejela plaketo Splošne bolnice Novo mesto za zasluge in razvoj ginekološko-porodniškega oddelka. Pri tem je bila poudarjena predvsem njena prizadevnost za posodobljeno in urejeno porodno sobo ter dejavnosti za uvedbo naravnih porodov. Poleg tega se je izkazala tudi v programih izobraževanja, tako da je novomeška porodnišnica

prejela naziv novorojencem prijazna porodnišnica. Metka Kovačič ima vedno čas prisluhniti staršem ter jim omogočiti in izpolniti vse želje, ki se nanašajo na porod. Tudi po njeni zaslugi je zdaj porodna soba v Splošni bolnišnici Novo mesto bolj prijazna uporabnikom – bodočim staršem.

Vedno je usklajevala poklicno in domače okolje, čeprav včasih zelo težko. »Še vedno opravljam troizmensko delo, hvala bogu, da zmorem,« prešerno zvenijo besede babice Metke Kovačič iz njenih vedno nasmejanih ust. Dolgoletne izkušnje v porodnem bloku, zdravstveno-vzgojno delo z nosečnicami, s porodnicami in z otročnicami ter široka odprtost za novo in boljše govorijo o izjemni moči Metke Kovačič.

S toplim človeškim pristopom, z vedrino in odločnostjo vpleta v svoje dele spoznanja, kako graditi in ohranjati zdravje mater in otrok. Zanj je rojstvo še vedno čudež narave; čas, ko se rojeva novo življenje, ko si bolečine in sreča podajajo roke ...
BITI SRČEN, POSTATI HUMAN – POMENI DOŽIVETI SREČO.

Marta Kavšek

Marta Kavšek se je rodila v Novem mestu. Osnovno šolo je končala na Senovem. Srednjo zdravstveno šolo je obiskovala v Novem mestu. Pripravištvu je opravljala v Kliničnem centru Ljubljana na kardiološki kirurgiji. V Kliničnem centru je bila zaposlena do leta 1986. V tem času si je kot začetnica nabrala dragocene izkušnje, ki so ji še zdaj v pomoč pri njenem delu na področju zdravstvene nege. V času od 1986 do 1987 je bila zaposlena na otroškem oddelku v Brežicah, nato je bila zaposlena v Zdravstvenem domu Krško, enota Senovo. Od leta 1987 je zaposlena v Domu starejših občanov Krško.

V začetku službovanja je opravljala dela in naloge zdravstvenega tehnika. Ker je čutila potrebo po novih znanjih, se je vpisala na Visoko šolo za zdravstvo v Ljubljani – smer zdravstvena nega in v letu 1998 diplomirala. Zdaj končuje študij na Fakulteti za organizacijo dela v Kranju. Nova znanja na področju vodenja in menedžmenta bo

s pridom uporabila pri svojem delu. Od 1998 opravlja v Domu starejših občanov Krško dela in naloge vodje zdravstvene nege in oskrbe. Kot vodja je prevzela vso organizacijo službe zdravstvene nege in oskrbe. Od začetka njenega službovanja do zdaj se je število stanovalcev povečalo s 100 na 213. Postavila je nove kadrovske normative, ki so v skladu s povečanjem števila stanovalcev, poskrbela za ustrezno usposobljenost kadra, ga vodila, nadzirala in usklajevala z ostalimi službami. Posebno ponosna je na tim, ki ji je v začetku vodenja stal ob strani in sodeloval z njo, saj še ni imela izkušenj na področju vodenja. Cilj tega tima pa je bil in je še vedno zadovoljen stanovalec.

S svojo diplomsko nalogo z naslovom Sodelovanje medicinske sestre s svojci dementnih starostnikov pri zdravstveni negi je v empiričnem delu poskušala odkriti težave, s katerimi se srečujejo svojci, preden pripeljejo svojega najbližjega v DSO. Naloga je bila podlaga za razvoj nove organizacije dela in posebno skrb za stanovalce z demenco. Vsebina diplomskega dela je bila prevedena v angleščino in poslana na nizozemsko univerzo, s katero Visoka šola za zdravstvo Ljubljana sodeluje kot primer dobre prakse v slovenskem prostoru.

Uvajanje sistema kakovosti v DSO Krško po standardu ISO 9001:2000 ji je dal možnost za nove izzive. V službi zdravstvene nege in oskrbe je s svojim timom začela uvajati procesno metodo dela po 14 aktivnostih zdravstvene nege, uvajanja standardov in dokumentacije. Samostojnost pri delu najdejo medicinske sestre v DSO v teoriji o zdravstveni negi. To je lahko dosegla s strokovno usposobljenim kadrom, ki ga narekujejo kategorizacije zdravstvene nege in merila za oskrbo. Odkar vodi službo zdravstvene nege in oskrbe v DSO Krško, je ves čas razvijala visoko strokovno raven zdravstvene nege. Zato ji je bilo podeljeno priznanje občine Krško za delo z dementnimi stanovalci. Na to priznanje so zaposleni v zdravstveni negi še posebej ponosni.

S svojo rahločutnostjo in strokovnim znanjem uživa ugled tako pri stanovalcih kot zaposlenih. Timsko delo ji ni tuje in ga uspešno razvija med svojimi strokovnimi sodelavci. Nenehno spremlja zadovoljstvo stanovalcev, delavcev in svojcev. Z raziskovalnim delom želi voditi službo zdravstvene nege proti ciljem, ki si jih skupaj postavljajo

zaposleni v zdravstveni negi. Nenehno poudarja, da je stanovalec plačnik kakovostnih storitev. Dejavno sodeluje na različnih strokovnih srečanjih, pri sekciji medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v socialnih zavodih pa je bila nosilka programa. Svojo aktivno udeležbo potrjuje tudi z objavami člankov v zbornikih strokovnega srečanja. Največje uspehe je dosegla pri strokovnem delu, posvečenem svojcem dementnih stanovalcev, ki ob sprejemu svojih najbližjih v ustanovo doživljajo velike stiske. V DSO Krško se z njimi srečujejo enkrat na leto. Velika naložba pa so individualni pogovori s svojci v obliki osebnih stikov ali po telefonu.

Bila je mentorica praktičnega pouka številnim bolničarjem, ki so se usposabljali pri Ljudski univerzi Krško. Že zelo zgodaj je začela opozarjati na negovalni »kader«, ki nastaja iz drugih poklicev prek zavoda za zaposlovanje. Mentorica je bila zdravstvenim tehnikom, sodelavcem, ki jih je spodbujala k izobraževanju po merilih za prehode 3 + 2. Od leta 2003 je habilitirana na Visoki šoli za zdravstvo Ljubljana in je v postopku habilitacije na Visoki šoli za zdravstvo Maribor. Upravni odbor Zbornice – Zveze jo je predlagal za strokovnjakinjo v komisiji za strokovne nadzore geriatrične zdravstvene nege v socialno varstvenem zavodu. V letu 2006 je DSO Krško sprejel prve študente Visoke šole za zdravstvo Ljubljana in Maribor, ki jim je strokovna mentorica.

Pri ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve je pridobila strokovni naziv samostojni svetovalec. Na Osnovni šoli Senovo je članica sveta zavoda. Njena naloga je, da pomaga pri pripravi diet za otroke, ki imajo omejitve v prehrani. Na centru za socialno delo Krško predava javnim delavkam in prostovoljcem o starostnih boleznih s poudarkom na demenci.

Je članica Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto že več let. Kot članica izvršnega odbora društva je bila kmalu izvoljena za predsednico in je to funkcijo opravljala 3 leta. Bila je prva predsednica društva iz socialnovarstvenih zavodov. V času njenega vodenja je društvo praznovalo 40-letico delovanja. Organizirala je slavnostno akademijo s pomočjo kolegic in sodelovala pri izdaji zgodovinskega zbornika društva. Kot podpredsednica je v veliko

pomoč izvršnemu odboru pri organizaciji seminarjev za medicinske sestre na območju Dolenjske.

Je članica Združenja za pomoč pri demenci Spominčica, ki deluje na Psihiatrični kliniki Ljubljana. V okviru sekcije in Skupnosti socialnih zavodov Slovenije je članica skupine za oblikovanje standardov v zdravstveni negi v socialnih zavodih. Pri ministrstvu za pravosodje za območje višjega državnega tožilstva Ljubljana je poravnalka v kazenskih zadevah za območje Posavja. Dejavna je v občini Krško.

Menimo, da kolegica Marta Kavšek s svojo zavzetostjo in z delom prispeva h kakovosti dela na področju zdravstvene nege, predvsem zdravstvene nege starostnikov in dementnih oseb. Ves čas svojega delovanja pa se trudi izboljšati odnose in humanizacijo dela z dementnimi osebami, kar je jasno opredelila tudi v svojem diplomskem delu, ki ga je v obliki raziskave prenesla v prakso. Glede na njeno dejavno vlogo pri oblikovanju standardov zdravstvene nege v socialno-varstvenih ustanovah menimo, da bo to pomembno publicistično delo pripomoglo k izboljšanju dela na področju zdravstvene nege.

Zlati znak za leto 2007

Jožica Mikec

Jožica Mikec se je rodila v Novem mestu. Po končani osnovni šoli, ki jo je obiskovala v Žužemberku, je nadaljevala šolanje na novomeški srednji medicinski šoli – otroška smer in jo končala leta 1974. Od leta 1974 je bila zaposlena na Otroškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto na delovnem mestu otroške medicinske sestre. Že od otroštva jo je veselilo delo z ljudmi, predvsem z otroki, zato odločitev o izbiri šole ni bila težka. Njeno delo je prežeto s toplino, ki jo varovanci najbolj potrebujejo. Februarja leta 1998 se je upokojila za polovični delovni čas. Leta 1975 je začela z delom v specialistični pediatrični ambulanti.

Sodelovala je v projektu nove Ambulante za rizične otroke. S svojo vztrajnostjo, dobro voljo in vlaganjem veliko truda je dosegla, da je delo z zelo občutljivo populacijo otrok potekalo nemoteno, ob vsem tem pa je ohranila tudi prijazen pristop do staršev, ki so prav tako potrebovali (bolj psihološko kot fizično) pomoč in oporo, včasih samo prijazno besedo. Leta 1998 se je novomeška specialistična Pediatrična ambulanta preselila v nove prostore, ki so jim bili dodeljeni v novi Porodnišnici Novo mesto. Dejavno je sodelovala pri projektu izboljšave delovnih razmer, izkazala se je še posebej pri usklajevanju strokovnosti, natančnosti in prijaznosti, ki jih zahteva nudenje strokovne medicinske pomoči. Pri zdravstveni obravnavi bolnih otrok je bistven prav prvi stik z medicinsko sestro – tako za bolnega otroka kot za njegova starša oziroma spremljevalce. In tu Jožica s svojim pozitivnim pristopom izstopa. S svojo življenjsko naravnostjo do družine, narave, prostovoljstva in drobnih pozornostih za male bolnike in njihove starše navdaja z optimizmom in prijetnim počutjem.

Redno se udeležuje strokovnih seminarjev, saj je novostim v zdravstvu treba slediti in jih tudi izvajati, še posebej na področju zdravstvene nege. Od takrat izvaja program Astma – šola za otroke in starše, ki se zdravijo na Pediatričnem oddelku ali v Pediatrični ambulanti Splošne bolnišnice Novo mesto. Nepogrešljiva je pri poučevanju otrok in staršev o astmi, pravilni uporabi pripomočkov pri zdravljenju in urejanju okolja za astmatike. Spodbuja svoje kolegice in jim pomaga pri dejavnem sodelovanju na strokovnih srečanjih.

Tudi v prostem času Jožica nesebično pomaga ljudem. Še posebej prijatelji in sovaščani jo imajo zelo radi, saj je vedno pripravljena ponuditi gostoljubje in dober nasvet – strokoven ali »le«
prijateljski. Sprostitev najde v vrtnarjenju, skrbi za okolico, aranžiranju in skrbi za gospodinjstvo. Največje veselje pa ji je njena vnukinja Meta.

Že od leta 1974 je redna članica Društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto. Dve leti je bila dejavna v Izvršnem odboru Društva medicinskih sester Dolenjske in Bele krajine, in sicer je eno mandatno obdobje opravljala delo blagajničarke, ki je zahtevalo veliko natančnost. Za društvo je pridobila veliko novih članic, saj je bila

s svojo predanostjo vzor za združitev medicinskih sester.

Od leta 2000 do 2004 je bila podpredsednica Pediatrične sekcije pri Zvezi društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Delo tako v izvršilnem kot organizacijskem odboru je bilo zahtevno, saj je bilo treba vložiti veliko truda za načrtovanje in izvajanje seminarjev na področju pediatrije in vseh novosti, ki jih je treba posredovati izvajalcem zdravstvene nege v Sloveniji. Z izrednim čutom odgovornosti in organizacijo je v času štiriletnega mandata v izvršilnem odboru Pediatrične sekcije s svojimi kolegicami organizirala 12 strokovnih srečanj, ki so sledila razvoju pediatrične zdravstvene nege. Izdani zborniki so plod njenega dela, ker je želela, da se strokovna znanja na področju zdravstvene nege dokumentirajo in množično posredujejo vsem zainteresiranim. Vsa srečanja so bila množično obiskana, kar se je poznalo tudi na finančni plati. Jeseni leta 2003 je izvršilni odbor v sodelovanju s podjetjem Hipp, d. o. o., za članice ZMSZT Slovenije organiziral dvodnevno strokovno ekskurzijo v Nemčijo s poudarkom na biološki pridelavi otroške hrane. Nova znanja, pridobljena na ekskurziji, udeleženke že uspešno uporabljajo pri svojem delu in svetovanju. V času trajanja mandata je sodelovala tudi z Zbornico zdravstvene nege Slovenije. V naslednjem mandatnem obdobju (2004–2008) je bila izvoljena za članico Razširjenega odbora Pediatrične sekcije Slovenije.

Sodeluje v projektu Definicija in izobraževanje pediatrične medicinske sestre, ki jo narekuje Evropska unija. Dejavnja je tudi v društvenem življenju na Dolenjskem, bolj natančno, v Novem mestu.

Kot strokovna delavka in zaradi svoje bolezni je že od leta 1982 zelo dejavna članica Društva diabetikov Novo mesto. V Izvršilnem odboru je zadolžena za organizacijo strokovnega dela tega društva. Dejavnja sodeluje pri zdravstveni vzgoji sladkornih bolnikov na srečanjih, izletih in raznih projektih, ki jih organizira društvo. S člankom in pri pripravi zbornika je Društvu diabetikov Novo mesto pomagala pri uspešni organizaciji dogodka ob dnevu sladkornih bolnikov 14. novembra 2003. V društvu je zadolžena še za pripravo in izvedbo srečanj, še posebej je dejavna pri pripravi in izbiri

jedilnika za prehrano sladkornih bolnikov. V reviji Sladkorna bolezen in v časopisu Dolenjski list objavlja razne članke, potopisne in društvene. Svojo bolezen skuša približati tudi ostalim bolnikom. S posredovanjem svojih izkušenj in znanja želi olajšati neprijetnosti, ki spremljajo sladkorno bolezen.

Sodeluje tudi v Organizaciji Rdečega križa Novo mesto. Med drugim opravlja meritve krvnega sladkorja, holesterola in krvnega tlaka. Sodelovala je tudi v dokumentarnem filmu o sladkorni bolezni, ki ga je pripravila slovenska televizija v sklopu izobraževalnega programa z naslovom Volja najde pot. Film Iskanje ravnotežja je bil večkrat predvajan na slovenski televiziji. V njem je bilo prikazano njeno vsakdanje življenje s to boleznijo tako na delovnem mestu kot v domačem okolju. Film je bil v letu 2003 nagrajen kot najboljši dokumentarni film in je bil dobro sprejet v javnosti.

Jožico Mikec pri delu vodi misel, da z druženjem in nabiranjem strokovnega znanja vsi postajamo močnejši in bolj usposobljeni za vsakodnevno delo tako na delovnem mestu, kot v domačem okolju. S svojim delom, z dobrim izvajanjem zdravstvene nege in s sodelovanjem v zdravstvenovzgojnem delu želi polepšati vsak trenutek življenja, nuditi toplino, ki si jo želi vsakdo.

Zlati znak za leto 2008

Jožica Rešetič

Jožica Rešetič se je rodila v Novem mestu. Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu je zaključila s strokovno maturo leta 1979. Istega leta se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce smer zdravstvena nega v Ljubljani. Leta 1982 je na Višji šoli za zdravstveni nego v Ljubljani diplomirala in si pridobila naziv višja medicinska sestra. Leta 1984 se je poročila in začela načrtovati družino. V začetku leta 1985 je rodila hčer Tjašo, na katero je zelo ponosna. Leta 1998 se je v želji po novih znanjih vpisala na Visoko šolo za zdravstvene delavce – smer zdravstvena nega in jo leta 1999 zaključila kot prva

študentka letnika. Leta 2001 se je vpisala na kranjsko Fakulteto za organizacijske vede – kadrovska smer.

V času študija je pridobila pomembna znanja s področja vodenja, organiziranja in menedžmenta. Šolanje je nadaljevala leta 2004 na Fakulteti za management v Kopru in leta 2005 uspešno zaključila specialistični študij iz menedžmenta v izobraževanju. Obiskuje znanstveni magistrski študij Fakultete za organizacijske vede v Kranju. Po končanem rednem študiju se je zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto. Po opravljenem strokovnem izpitu je začela delati na odseku za otroško kirurgijo ter žilno in plastično kirurgijo. V začetku službovanja se je začela izobraževati na področju žilne kirurgije in z izobraževanjem nadaljevala v UKC Ljubljana. Med prvimi se je začela izobraževati tudi na področju diagnostike žilnih bolezni z Dopplerjevo sondo.

Leta 1990 je postala odgovorna medicinska sestra otroške kirurgije ter žilnega odseka s plastično kirurgijo. Nova znanja iz Visoke šole za zdravstvo so ji pripomogla, da je strokovno vodila in nadzirala kader ter se usposobila za koordiniranje z ostalimi službami v okviru bolnišnice in zunaj nje. Večkrat poudari, da je imela ob sebi krasne kolegice, ki so ji ob šele začetnih izkušnjah z vodenjem stale ob strani in ji pomagale. Uvajanje sistema kakovosti v Splošno bolnišnico Novo mesto po standardu ISO 9001:2000 ji je dalo možnost za nove izzive. S svojim timom je sodelovala pri uvajanju standardov, organizacijskih predpisov, kategorizacije in nove dokumentacije. V vseh letih vodenja odseka za žilno in plastično kirurgijo je razvijala visoko strokovno raven zdravstvene nege. S svojim pristopom in strokovnim znanjem uživa ugled tako pri bolnikih kot njihovih svojcih.

Leta 2003 so jo v akciji Dolenjskega lista prav bolniki in njihovi svojci izbrali za naj medicinsko sestro na območju Dolenjske. Uspeh na delovnem mestu pa bi bil nemogoč brez dobrih sodelavcev, ki so jo vedno podpirali in spodbujali v vseh njenih odločitvah. Timsko delo ji ni tuje in ga uspešno razvija med svojimi sodelavci. Za dobro in strokovno delo je leta 2006 dobila priznanje Splošne bolnišnice Novo mesto.

V začetku leta 2007 je prevzela vodenje zdravstvene nege na kirurškem oddelku in si pridobila naziv

glavna medicinska sestra kirurškega oddelka. Kot vodja zdravstvene nege na kirurškem oddelku se trudi, da dela v zadovoljstvo bolnikov, svojcev ter zaposlenih na področju zdravstvene nege. Na pobudo ministrstva za zdravje je začela delati tudi pri projektu kliničnih poti in kazalnikov kakovosti za Splošno bolnišnico Novo mesto. Določena je bila za koordinatorico kliničnih poti na kirurškem oddelku. Trdno je prepričana, da z njenim delom, druženjem in nabiranjem strokovnega znanja postaja močnejša ter bolj usposobljena za vsakodnevno delo tako na delovnem mestu kot v domačem okolju.

Več let je članica Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov (DMSBZT) Novo mesto. Leta 2004 je bila izvoljena za predsednico društva. Izvršni odbor je oblikovala v trden tim, v katerem so članice predstavnice vseh zdravstvenih, socialnih ustanov, zdravilišč in šol. V času njenega vodenja se je članstvo društva bistveno povečalo. Obiski predavanj so dosegli mejo tristo poslušalcev na predavanje. Spremenila je statut društva in uvedla priznanja – srebrni znak – za najbolj zaslužne kolegice v tekočem letu, pridobivala je častne člane, namenjala pozornost upokojenim članom in članicam pred novim letom. Uspešna je pri pridobivanju sponzorskih sredstev za delovanje društva. V začetku njenega službovanja so bili obiski pri otrocih strogo prepovedani. Z njeno spodbudo in podporo nekaterih zdravnikov je dosegla, da so uvedli obiske tudi pri otrocih, za kar so ji bili mnogi starši zelo hvaležni.

V letu 2003 se je vključila v projekt prostovoljnega dela v bolnišnicah pod vodstvom Slovenske filantropije. Maja 2006 je v Dolenjskih Toplicah organizirala vseslovensko srečanje prostovoljcev v bolnišnični dejavnosti. Sodelovala je pri internem izobraževanju zaposlenih na področju zdravstvene nege. Bila je mentorica dijakom Srednje zdravstvene šole v času, ko jim je primanjkovalo lastnega kadra. S Srednjo zdravstveno šolo sodeluje še zdaj, predvsem na področju prostovoljstva. Je tudi mentorica pripravnikom zdravstvene nege v Splošni bolnišnici Novo mesto. Pomaga jim, da se seznanijo z organizacijo bolnišnice ter sodobno zdravstveno nego.

Kar deset let je bila predsednica Sindikata delavcev v zdravstveni negi. Sodelovala je pri oblikovanju

plačilnih razredov za javni sektor. Sodelovala je v projektni skupini za pripravo Visoke šole za zdravstvo v Novem mestu, ki letošnjo jesen študente vpisuje prvič.

Dejavno sodeluje in predava na številnih strokovnih srečanjih in piše prispevke v zbornike. V letu 1999 je v Beli krajini pripravila in izvedla raziskavo o vplivu onesnaženega okolja kot dejavnika tveganja za nastanek raka dojke. Rezultate je oktobra 1999 objavila v svoji diplomski nalogi na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani. Kljub dolgi življenjski in poklicni poti je v srcu še vedno mladostna in išče nove izzive.

Ocenjujemo jo kot vestno, natančno, prilagodljivo, dovzetno za nove izzive. Z vsemi temi vrednotami je uspela na svojem delovnem področju. Poznamo jo kot dobro prijateljico, vedno pripravljeno pomagati, poslušati ... Vsi tisti, ki jo dobro poznamo, vemo, da je človek in pol. Največji užitek pa ji predstavljajo dnevi na morju, ker se lahko takrat posveti samo sebi. Razvaja se z dobro hrano, knjigo, dalmatinsko glasbo in šumenjem morja. Skrbi za svoje psihofizično počutje z redno telovadbo. Rada plava in kolesari. Od letnih časov ima najraje pomlad, ker prinese novo življenje in upanje.

Zlati znak za leto 2012

Marjeta Berkopec

Marjeta Berkopec je leta 1989 diplomirala na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani in se kot višja medicinska sestra zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto. Po opravljenem strokovnem izpitu je bila še istega leta razporejena na ginekološko-porodniški oddelek. Svoje znanje je nadgrajevala na različnih strokovnih srečanjih in ga povezovala z delom v praksi, zato je kmalu opazila številne možnosti za boljšo organizacijo in napredek strokovnega dela. Opozarjala je na pomanjkljivosti, predlagala spremembe, vendar je največkrat naletela na gluha ušesa, zato je leta 1991 svojo poklicno pot nadaljevala kot operacijska medicinska sestra na kirurškem

oddelku bolnišnice. V kolektiv je bila sprejeta kot enakopravna članica tima, v katerem je bilo njeno znanje dobrodošlo, predlogi za spremembe pa sprejeti z naklonjenostjo. Tu je našla nove izzive, z veseljem se je učila in hitro napredovala, predvsem na področju abdominalne kirurgije, pri čemer je ob hitrem razvoju operacijskih aparatov in uvajanju novih operativnih tehnik nenehno izpopolnjevala svoje znanje. Operacijska medicinska sestra je že enaindvajset let.

Leta 2007 je bila imenovana za pomočnico glavne medicinske sestre Centralnega operacijskega bloka (COB). Z uvajanjem sistema kakovosti v bolnišnico po Standardu ISO 9001:2000 je v projektnih skupinah sodelovala pri pripravi in uvajanju strokovnih standardov in organizacijskih predpisov v operativno dejavnost ter pri razvoju in uvajanju e-dokumentiranja v operacijsko zdravstveno nego. Bila je članica projektne skupine za selitev Centralnega operacijskega bloka v nove prostore, kar je zahtevalo veliko njenega angažiranja, znanja, prilagajanja in iznajdljivosti, posebej pri nakupu opreme in učenju osebja. V tem obdobju se je s sodelavci intenzivno ukvarjala s projektom procesne metode učinkovite izrabe delovnega časa v COB in s t. i. risk managementom v perioperativni zdravstveni negi. Leta 2009 se je iz osebnih razlogov funkciji odpovedala in se namesto organizacijskim bolj posvetila strokovnim vprašanjem: preprečevanju dejavnikov tveganja in zagotavljanju varnosti pacientov v perioperativni zdravstveni negi, razvoju projekta elektronske dokumentacije perioperativne zdravstvene nege ter projektu elektronskega beleženja porabe na pacienta.

Danes je v COB odgovorna za področje abdominalne kirurgije; po potrebi usklajuje operativni program in skrbi za koordinacijo z ostalimi oddelki ter službami v bolnišnici in zunaj nje. Pripravila je operativne strokovne standarde s fotodokumentacijo za posamezne laparaskopske abdominalne operacije. Za sodelavce pripravlja interna izobraževanja in jih seznanja z novostmi. Pri svojem delu razvija visoko strokovno raven zdravstvene nege, s svojim pristopom do sodelavcev in pacientov uživa velik ugled, zato ji zaupajo in sledijo.

Nenehno se trudi za dobre odnose v timu. S humorjem in z drobnimi pozornostmi za osebne

in druge praznike daje sodelavcem zgled, kako pomembno je pozitivno vzdušje in dobro timsko sodelovanje vseh, kar se posebej izraža v stresnih situacijah, ki jih je v COB nešteto.

Na svojem strokovnem področju se nenehno izobražuje, s prispevki dejavno sodeluje na strokovnih srečanjih regijskega društva in strokovnih sekcijah Zbornice – Zveze, na slovenskih in mednarodnih kongresih, je avtorica in soavtorica številnih strokovnih člankov. Sledi novostim in si prizadeva vsako novo znanje čim prej udejanjiti v praksi.

Leta 2000 je svoje znanje nadgradila s študijem zdravstvene nege v tretjem letniku Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani in tako pridobila visokošolsko izobrazbo.

Je priljubljena mentorica medicinskim sestram – pripravnicam, saj se jim zelo posveti in jih veliko nauči, pri tem pa je zelo natančna in dosledna. Vselej poudarja, da je poklic medicinske sestre poslanstvo, za katerega ugled in spoštovanje se moramo vsi nenehno truditi. V regijskem DMSBZT se vključuje predvsem v dejavnosti na področju izobraževanja, ureja spletne strani društva, zadolžena je za informiranje strokovne in laične javnosti o delovanju društva, pripravlja in vodi kulturne prireditve, skrbi za fotodokumentacijo,

Vodi vsakoletne projekte društva ob mednarodnem dnevu medicinskih sester, sodeluje z upokojenimi medicinskimi sestrami pri raziskovanju zgodovine društva in pridobivanju zgodovinskih virov. Je članica več organizacijskih odborov in delovnih skupin v društvu, bolnišnici in na Zbornici – Zvezi.

Marjeta Berkopec je medicinska sestra z mnogimi darovi, ki bogatijo njeno življenje. V prostem času jih uspešno razvija in uresničuje. Njeni umetelni izdelki iz gline in slike, ki jih v olju ali akrilu ustvarja na platnu, so že zdavnaj preseгли ljubiteljske poskuse in razveseljujejo njene številne prijatelje in sodelavce, med katerimi je poznana tudi njena velika ljubezen do cvetja, dobre knjige, dobre glasbe in gledališča. Navdušuje se nad slovensko etnološko kulturno dediščino, zato je redna obiskovalka tovrstnih prireditev, posebej v času različnih praznikov, s svojimi zbirkami jo privabljajo muzeji in galerije, najbolj pa se razvaja s potovanji. Razvedrilo kot protiutež vsakdanjim stresnim trenutkom poišče v naravi. Pomaga pri delu na kmetiji, vse leto nabira rože in trave za različne cvetlične aranžmaje, iz zdravilnih zelišč pa nastajajo dišeče mešanice čajev in zdravilnih napitkov.

Marjeta Berkopec je topla in čuteča, a energična medicinska sestra, ki tudi za ceno nizkih udarcev in osebnih diskvalifikacij ne odstopa od svojih načel in je do konca predana poslanstvu poklica.

Dobitniki priznanj

Srebrni znak DMSBZT Novo mesto

*»Dobra dela, ki jih storiš danes,
bodo do jutri pogosto pozabljena –
delaj jih kljub temu.«*

mati Tereza

DMSBZT Novo mesto podeljuje priznanje srebrni znak za dosežke v zdravstveni in babiški negi ter za dolgoletnodejavno delovanje v društvu, še posebej za uspeh pri doseganju ciljev, uresničevanju ter uveljavljanju nalog društva.

Priznanje je oblikovano v srebru in upodablja znak društva. Pisna plaketa je sestavni del priznanja.

Prvi srebrni znaki so bili podeljeni decembra leta 2005. Predstavitve dobitnikov Srebrnih znakov so bile objavljene v Informativnem glasilu Zbornice – Zveze Utripu.

Srebrni znak za leto 2005

Marija Barbara Gorenc

Upokojena višja medicinska sestra Marija Barbara Gorenc se je po končani gimnaziji v Novem mestu vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani. V času študija je bila dejavna članica Rdečega križa in podmladka sestrskega društva Slovenije. Po diplomi leta 1962 se je zaposlila na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto, na katerem je delala deset let. V tem času je bila vidna članica leta 1963 ustanovljenega Društva medicinskih sester Novo mesto in v naslednjih letih zelo dejavna predvsem na področju izobraževanja. Oktobra 1972 je kot višja medicinska sestra začela delati v Šolskem dispanzerju novomeškega zdravstvenega doma in čez tri leta prevzela funkcijo glavne medicinske sestre v takratnem TOZD Zdravstveni dom Novo mesto. Naslednje leto jo je pot za štiri leta odpeljala v Kenijo. Po vrnitvi je delala v zobozdravstveni službi. Zadnjih deset let, vse do upokojitve, pa je opravljala delo glavne medicinske sestre v Dispanzerju za žene.

Vsa leta je bila Boni priljubljena mentorica mladim generacijam medicinskih sester, ves čas dejavna na področju zdravstvenovzgojnega dela. Vsa leta je bila dejavna članica regijskega Društva medicinskih sester, v katerem je vse zadolžitve sprejemala z dobro voljo in s humorjem ter jih zanesljivo opravila. Sodelovala je v upravnem odboru društva, bila tri mandate tajnica, organizirala strokovne ekskurzije in bila gonilna sila društvenega družabnega življenja.

Tudi danes je kot upokojena medicinska sestra dejavna pri vseh dejavnostih Društva.

Valerija Kukman

Valerija Kukman se je po osnovni šoli vpisala na Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu. Šolska leta je zaznamovala ljubezen do petja, folklore in knjige. Kot srednješolka je bila zelo dejavna na številnih področjih na šoli in v novomeškem dijaškem domu.

Po zaposlitvi na kirurškem oddelku v novomeški bolnišnici se je takoj včlanila tudi v Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto, pri čemer je sodelovala pri vseh dejavnostih društva, večkrat tudi v organizacijskem odboru različnih projektov, vselej kot zanesljiva in delovna medicinska sestra. Odlikuje jo velika ljubezen do poklica in human odnos do ljudi, tako pacientov kot sodelavcev, med katerimi je zelo priljubljena. V društvu je bila tri mandatna obdobja blagajničarka, dejavno se je vključevala v organizacijsko delo na področju izobraževanja in izletništva. Leta 1999 je bila članica organizacijskega odbora pri pripravi simpozija zdravstvene nege Slovenije, sodelovala je na kongresih zdravstvene nege in povsod tam, kjer je bila potrebna marljiva, strokovno sposobna in zanesljiva članica društva.

Valerija Kukman je izredno pozitivna oseba, ki motivira tudi ostale kolegice in kolege ter je nepogrešljiva v kolektivu.

Brigita Muhič

Brigita Muhič se je po končani srednji zdravstveni šoli zaposlila v Domu starejših občanov Novo mesto, kjer je zaposlena še danes. Zaradi želje po novem znanju se je vpisala na Visoko šolo za zdravstvo in leta 2001 diplomirala.

Že od začetka svoje poklicne poti se zaveda pomembnosti izobraževanja medicinskih sester. Svoje znanje in izkušnje prenaša tudi na sodelavce. Ves čas poudarja pomembnost zdravstvene vzgoje. Vodila je praktični pouk iz prve pomoči za osnovnošolce, predavala v okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje. Odkar je zaposlena se izobražuje in izpopolnjuje svoje znanje predvsem na področju zdravstvene nege starostnika. Vključena je

v slovensko društvo za oskrbo ran, izobraževala se je na seminarjih Hospica. Nekaj let je bila članica izvršilnega odbora DMSZT Novo mesto. Kot članica sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v socialnih zavodih je aktivno sodelovala pri pripravi in izvedbi strokovnega srečanja v Novem mestu. Je dejavna članica projektne skupine za oblikovanje strokovnih standardov zdravstvene nege pri Skupnosti socialnih zavodov Slovenije, ki bo kmalu izdalo brošuro; ta bo v pomoč socialnim zavodom pri pogajanjih z Zavodom za zdravstveno zavarovanje.

Brigita Muhič zelo uspešno opravlja svoje poklicno delo in je s svojim dosedanjim delom prispevala k uspešnemu uresničevanju programov zdravstvene nege in zdravstvenega varstva s poudarkom na izvajanju zdravstvene nege v socialnovarstvenih zavodih.

Vida Novak

Vida Novak se je po končani Višji šoli za zdravstvene delavce zaposlila na zdravstveni šoli v Novem mestu, na kateri je zaposlena še danes. Pod njenim mentorstvom so uspešno zaključili izobraževanje številni dijaki. Vsa leta je poučevala teoretični in praktični pouk ter bila razrednik mnogim generacijam zdravstvenih delavcev. Bila je članica komisij na zaključnih izpitih in maturi, dijakom je bila mentorica na številnih tekmovanjih. Pod njenim mentorstvom so dijaki dvakrat dosegli prvo mesto na tekmovanju iz prve pomoči. Bila je mentorica za tekmovanja na kirurškem področju in pri pripravi različnih tematskih razstav.

Pet let je opravljala delo tajnice v sekciji medicinskih sester v vzgoji in izobraževanju. Veliko truda je vložila v urejanje dokumentacije strokovne sekcije in ureditev arhiva.

Več let je bila članica izvršilnega odbora DMSZT Novo mesto, sodelovala je pri organizaciji različnih dejavnosti društva. Tudi v letih, ko ni bila članica izvršilnega odbora, je skrbela za povezovanje medicinskih sester na šoli in društva. Leta 1999 je bila med pobudniki ustanovitve pohodniške skupine, ki jo še danes uspešno vodi.

Vida Novak skrbi za vključevanje dijakov zdravstvene šole v različne dejavnosti društva. Dijaki se vključujejo s kulturnim programom, popestrijo sceno s svojimi izdelki, sodelujejo pri pripravi razstav in tako spoznavajo delo društva.

S svojim delom uspešno skrbi za povezovanje teorije s prakso.

Tanja Sever

Tanja Sever je po končani gimnaziji nadaljevala šolanje na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani. Po končanem šolanju se je zaposlila na ginekološko-porodniškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto. Po treh letih je odšla v Zdravstveni dom Novo mesto, v katerem je še danes zaposlena kot patronažna medicinska sestra. Svoje delo opravlja kakovostno in natančno. S svojo umirjenostjo in pravičnostjo prispeva k humanizaciji odnosov med člani negovalnega tima, zato ji je zaupano vodenje patronažne službe v Zdravstvenem domu Novo mesto. Zaveda se pomena nenehnega izobraževanja medicinskih sester in je dejavno vključena v izvršilni odbor sekcije patronažnih medicinskih sester.

Leta 1985 je postala dejavna v društvu medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Novo mesto, v katerem je dolga leta opravljala delo blagajničarke in bila dejavna v vseh dejavnostih društva. Zaupane naloge je opravljala zanesljivo in natančno.

Tanja Sever je oseba, ki zna uporabiti pravo besedo ob pravem času. S svojo skromnostjo je v celoti predana svojemu delu.

Srebrni znak za leto 2006

Ana Gomizelj

Gomizelj Ana se je rodila 16. 8. 1950 v Novem mestu. Srednjo zdravstveno šolo je zaključila leta 1969. Zaposlila se je v Zdravilišču Šmarješke Toplice in bila v tistem času prva in hkrati edina medicinska sestra, zaposlena v zdravilišču. Ob oranju ledine na področju zdraviliške zdravstvene nege si je prizadevala za prepoznavnost in ovrednotenje zdravstvene nege. Z leti se je v zdravilišču zaposlilo vse več medicinskih sester. Ob spoznanju, da zahteva področje zdravstvene nege veliko širokega znanja, se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce in leta 1985 diplomirala. Vse do svoje upokojitve julija 2005 je bila glavna medicinska sestra Zdravilišča Šmarješke Toplice. S svojim dobrim, kakovostnim in požrtvovalnim delom ter humanim odnosom do ljudi je bila svetel zgled svojim sodelavcem. Z dobro organizacijo, sprtnim reševanjem problemov in z visoko motivacijo zaposlenih je prispevala k humanizaciji medsebojnih odnosov v kolektivu. Ker se je zavedala, kako pomembno je povezovanje z ostalimi medicinskimi sestrami v regiji, se je takoj po zaposlitvi včlanila v Društvo medicinskih sester Novo mesto. Udeleževala se je strokovnih in družabnih srečanj društva. Osem let je bila dejavna članica izvršilnega odbora. Sodelovala je pri organizaciji strokovnih srečanj in prevzela organizacijo, kadar smo za lokacijo srečanja izbrali Zdravilišče Šmarješke Toplice. S svojim delom je dala neizbrisni pečat delovanju našega društva. Tudi po upokojitvi je ostala dejavna članica in se udeležuje vseh strokovnih srečanj kot tudi ostalih prireditev. Poleg tega pa je našla veselje tudi v pevskem zboru, v katerem prepeva.

Danica Žerjav

Danica Žerjav se je rodila 8.1. 1948 v Arnovem selu pri Artičah. Po končani gimnaziji se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce in jo končala leta 1970. Njena prva zaposlitev je bila v Švici v Baslu, kjer je izpopolnjevala svoje strokovno znanje v bolnišnici za para- in tetraplegike. Leta 1972 se je vrnila domov in se zaposlila v brežiški bolnišnici na otroškem oddelku. Danes je zaposlena v Zdravstvenem domu Krško. Danica je medicinska sestra z veliko začetnico. Večji del svoje poklicne kariere je posvetila delu z otroki. Odlikujejo jo neizmerna toplina, požrtvovalnost, umirjenost in velika ljubezen do dela z najnežnejšo populacijo. Svoje strokovno znanje izpopolnjuje na številnih seminarjih, saj se zaveda, da znanje in profesionalno delo pomenita kakovost in napredek stroke. Zavzema se za dvig zdravstvene nege na raven samostojne stroke. Dolgoletne izkušnje in bogato znanje z veseljem deli s sodelavci. Svoje znanje in izkušnje je vsa leta prenašala na generacije mladih medicinskih sester. Sodelavcem je v vsakem trenutku pripravljena pomagati. Trudi se za dobre medsebojne odnose in nikoli ne vzbuja nestrpnosti. S svojim delom in odgovornostjo je neizbrisno zaznamovala razvoj otroškega dispanzerja in ves čas opravljala veliko več kot le sestrska dela. Razen hvaležnosti premnogih staršev in sodelavcev ni nikoli dobila nikakršnega priznanja, kaj šele plačila. Danica je človek, ki s svojim življenjskim optimizmom, vztrajnostjo in vedrino veliko prispeva k uspešnemu delu tima v otroškem dispanzerju.

Zlatka Kužnik

Zlatka Kužnik je rojena 6.7. 1958. Srednjo zdravstveno šolo je končala leta 1977 in opravlja poklic medicinske sestre že 29 let. Njena prva zaposlitev je bila v obratni ambulanti Ločna. Zadnjih 25 let dela v Dispanzerju za varstvo šolskih otrok in mladine. Od leta 1994 je dejavna članica v odboru Sindikata delavcev v zdravstveni negi. Je sindikalna predstavnica za območje Dolenjske in Bele krajine. Zlatka je tudi po duhu prava sindikalistka, saj se zavzame za vsakega člana. Ves čas si prizadeva za boljše nagrajevanje medicinskih sester, za

napredovanja, izboljšanje delovnih pogojev in dvig ugleda zdravstvene nege. Je tudi pobudnica humanitarnih akcij za pomoč sodelavcem v stiski. S svojim bogatim strokovnim znanjem in z delovnimi izkušnjami z veseljem priskoči na pomoč tako sodelavcem kot pacientom. Zlatka je topla, prijazna in dobronamerna.

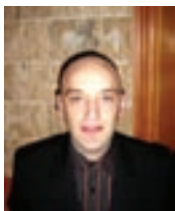
Vedno je pripravljena prisluhniti in svetovati. S svojo ogromno energijo in izrednim smislom za humor ugodno vpliva na počutje v kolektivu. Znana je tudi kot nadarjena tekstopiska, ki sodelavce redno obvešča o novostih s strokovnega področja in sindikalnih dejavnostih. Skratka, je medicinska sestra – človek in pol.

Anica Vraničar

Anica Vraničar je rojena 8.2. 1960. Po končanem študiju na Višji šoli za zdravstvene delavce se je leta 1981 zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto. Po opravljenem strokovnem izpitu pa jo je želja po delu v domačem kraju pripeljala v Zdravstveni dom Metlika. Najprej je opravljala delo ambulantne medicinske sestre. Leta 1984 je začela delati kot patronažna medicinska sestra. S svojim bogatim strokovnim znanjem in požrtvovalnim delom je zgled svojim sodelavcem. Zaradi prijaznosti, pozornosti in humanega odnosa do svojih pacientov je bila leta 2004 po izboru bralcev Dolenjskega lista izbrana za »naj medicinsko sestro«.

Ves čas svojega službovanja je Anica Vraničar dejavna tudi v DMSBZT Novo mesto. Dolga leta je bila dejavna članica izvršilnega odbora. Posebej se je potrudila pri organizaciji srečanj, ki so bila v Beli krajini. Vsa ta srečanja so bila zelo dobro obiskana in izredno dobro pripravljena. Udeleženci so domov odšli z lepimi spomini na Belo krajino in še lepšimi spomini na prijazne, odprte in gostoljubne gostitelje. S svojim delovanjem je Anica prispevala svoj kamenček v mozaik našega društva.

Aleš Jakše

Aleš Jakše se je rodil 12.7.1976. Po končani Srednji zdravstveni šoli se je zaposlil na travmatološkem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto in si nabiral prve delovne izkušnje. Z delavnostjo, s strokovnostjo in prijaznim nastopom je osvojil srca sodelavcev in pacientov. Novi izzivi mu niso dali miru, zato je odšel v Zdravstveni dom v reševalno službo. Aleš se pri delu na terenu pogosto znajde v zelo težki in nepredvidljivi situaciji.

Sodelavci občudujejo njegovo iznajdljivost in duševno energijo. Redno se udeležuje strokovnih srečanj, ki jih organizira društvo, saj se zaveda, da je za uspešno delo potrebno nenehno izobraževanje. V želji po nadgradnji svojega znanja se je letos vpisal na Visoko šolo za zdravstvene delavce. Aleš s svojim pozitivnim odnosom do dela, z visoko motiviranostjo, s prijaznim odnosom do pacientov in visoko kolegialnostjo prispeva k humanizaciji medsebojnih odnosov v kolektivu.

Srebrni znak za leto 2007

Metoda Gorenc

Metoda Gorenc se je rodila 30. januarja 1961 v Novem mestu. Osnovno šolo je obiskovala v Šentjerneju, nato pa se je vpisala v srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu. Bila je štipendistka Splošne bolnišnice Novo mesto, zato se je takoj po končani srednji šoli v njej tudi zaposlila. Od opravljenega strokovnega izpita pa vse do danes dela na internem oddelku v intenzivni negi. Metoda je že od vsega začetka dejavno sodelovala na področju izobraževanja in uvajanja mladih medicinskih sester v timsko delo, ki je v intenzivni terapiji zelo pomembno. Svoje bogato strokovno znanje in izkušnje z veseljem prenaša mlajšim generacijam medicinskih sester. Vedno zna dobro in ustrezno reagirati v težkih situacijah in pomagati mlajšim kolegicam, ki so še brez izkušenj. Dejavno je sodelovala tudi pri nastajanju in organizaciji intenzivne terapije na internem

oddelku. Ves čas se je izobraževala na področju zdravstvene nege bolnika v intenzivni terapiji, sodelovala je pri pripravah različnih predavanj, ki smo jih predstavile na seminarjih tudi z mednarodno udeležbo, ter tudi predavala.

Metoda je človek, ki je s svojim širokim strokovnim znanjem in z izkušnjami vedno pripravljena pomagati, pa naj bo to bolniku ali pa kolegici, ki potrebuje pomoč, spodbudo ali pa samo potrditev. Njena dobra volja in pevsko znanje pa nam popestrita marsikatero skupno druženje.

Nataša Piletič

Nataša Piletič se je po končani srednji zdravstveni šoli zaposlila na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto. Svoje delo je opravljala vestno, natančno in predano. V želji po pridobitvi novih znanj se je vpisala na Visoko šolo za zdravstvo in jo v roku uspešno zaključila. Po končanem študiju je poklicno kariero nadaljevala na oddelku za anestezijo. Njena znanje, spretnost in odločnost so opazili tako sodelavci kot tudi vodstvo bolnišnice. Ko se je v Splošni bolnišnici Novo mesto začela pripravljati organizacija centralne sterilizacije kot samostojnega oddelka, je bilo Nataši ponujeno mesto glavne medicinske sestre. Nataša je sprejela izziv in tudi odgovorno delovno mesto. Da bi uspešno izpeljala vso logistiko vzpostavitve in organizacije novega oddelka, je morala pridobiti ogromno dodatnih znanj in prenesti veliko neupravičenih kritik. Danes, po letu in pol samostojnega delovanja centralne sterilizacije, lahko rečemo, da oddelek uspešno in dobro deluje. Prav gotovo gre velika zasluga za to prav Nataši, ki se vseh nastalih problemov loteva strokovno, konstruktivno, odločno in dosledno. Sodelavci občudujejo njeni strokovnost in natančnost, ki ju upravičeno zahteva od vseh zaposlenih na oddelku. S svojo visoko motiviranostjo in pozitivnim odnosom do dela je zgled celemu kolektivu. Nataša Piletič se zaveda, da je za uspešno delo pomembno stalno izobraževanje, in se zato redno udeležuje strokovnih srečanj, ki jih organizira sekcija medicinskih sester v sterilizaciji ali pa društvo medicinskih sester babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto. Udeležuje se tudi

mednarodnih strokovnih srečanj. Na seminarjih tudi dejavno sodeluje. Na strokovnem srečanju DMSBZT Novo mesto je skupaj s sodelavkami iz anestezije pripravila predavanje o bolečini. Je članica izvršilnega odbora sekcije v sterilizaciji. S predavanjem o predstavitvi centralne sterilizacije v Splošni bolnišnici Novo mesto je oddelek predstavila tako na seminarju medicinskih sester v sterilizaciji kot tudi na seminarju operacijskih medicinskih sester. Vedno je pripravljena organizirati strokovno ekskurzijo in ogled sterilizacije v novomeški bolnišnici, saj je organizacija oddelka zanimiva tudi za ostale slovenske bolnišnice.

Nataša Piletič s svojim strokovnim delom prispeva k razvoju stroke zdravstvene nege in si zasluži srebrni znak za leto 2007.

Štefka Kocjan

Štefka Kocjan je rojena 18.6.1960 v Dolenji Podgori pri Starem trgu. Po osnovni šoli jo je želja po pomoči ljudem privedla na srednjo zdravstveno šolo, ki jo je z odliko končala leta 1980. Zaposlila se je na oddelku intenzivne nege Klinike za kirurgijo srca in ožilja. Tam je bila zaposlena tri leta. Ljubezni do domačega kraja in bodočega moža sta bila vzroka, da se je vrnila v Belo krajino. Leta 1980, ko se je odprl Dom starejših občanov v Črnomlju, je bila ena prvih zaposlenih v njem. Štefka Kocjan je medicinska sestra, ki je poklicu predana z vsem svojim bitjem. Vedno je pripravljena poslušati domske stanovalce, jim svetovati, jih tolažiti, izobraževati in jih napotiti na prava mesta po pomoč. Zaveda se pomena vseživljenjskega izobraževanja, kar dokazuje z rednimi udeležbami na izobraževanjih, ki jih organizira Društvo medicinskih sester, babc in zdravstvenih tehnikov Novo mesto ali delovna organizacija. Udeležuje se tudi raznih izobraževanj v domačem okolju. Štefka ta znanja ne le uporablja pri svojem delu, ampak jih z veseljem prenaša tudi na svoje sodelavce. Sodelavcem je vedno pripravljena pomagati.

Kljub temu da po moževi smrti sama skrbi za tri odraščajoče otroke in bolehnega tasta, najde vedno čas tudi za pomoč pomoči potrebnim. S svojo

vedrino in z optimizmom, tudi po nočni izmeni, zna Štefka dobro reševati probleme, ki nastajajo med sodelavci, pri stanovalcih ali njihovih svojcih. Štefka je oseba, ki s svojo etično držo poklic medicinske sestre plemeniti, ga dela spoštovanega, cenjenega in dostojanstvenega. Srebrni znak je priznanje, da so njeni prizadevanja, delo in trud opaženi in cenjeni.

Marija Račič

Marijo Račič je želja, da bi delala z bolniki, pripeljala na Srednjo šolo zdravstvene usmeritve v Novo mesto. Šolanje je nadaljevala na Višji šoli za zdravstvene delavce. Po opravljeni diplomji se je vpisala na redni podiplomski študij na Fakulteto za organizacijske vede v Kranju – kadrovsko izobraževalna smer. Da bi čim prej začela z delom v stroki, se je že kot absolventka zaposlila v UKC Ljubljana na Nefrološki kliniki na oddelku hemodialize. V UKC je opravila dva strokovna izpita, in sicer kot višja medicinska sestra in diplomirana organizatorica dela, tako da je ob rednem delu na Nefrološki kliniki opravljala hkrati prostovoljno pripravništvo v kadrovski službi UKC Ljubljana. Med zaposlitvijo se je šest mesecev dodatno izobraževala na področju hemodialize, peritonealne dialize in transplantacije ledvic. Po devetih letih življenja v Ljubljani jo je premagala želja po vrnitvi v rodni kraj. Leta 1994 je sprejela nov izziv in se zaposlila na Srednji strojni in zdravstveni šoli Novo mesto. Opravila je potrebno nadgradnjo znanja na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, čemur je sledil strokovni izpit za učitelja strokovnoteoretičnih predmetov. Na ŠC Novo mesto je zaposlena že 14 let, kar dobro vedo številne generacije njenih dijakov. V šoli je dosledna, vestna in vedno dejavna z željo po napredovanju stroke zdravstvene nege. Redno sodeluje v različnih projektih. S Centrom za poklicno izobraževanje v Ljubljani je sodelovala pri projektu opremljanja specialnih učilnic za zdravstveno nego zdravstvenih šol Slovenije. Sodeluje v skupini strokovnih sodelavk za pripravo in moderacijo pisnega dela poklicne mature pri predmetu Zdravstvena nega in prva pomoč. Po predhodnem napredovanju v naziv mentor je napredovala tudi v naziv svetovalec, kar pomeni dodatno spodbudo h kakovostnejšemu

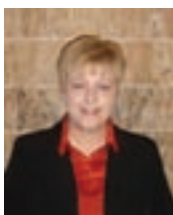
delu. Bila je mentorica dijakom na državnem tekmovanju zdravstvenih šol Slovenije, na katerem so skupaj dosegli lepe rezultate. Marija Račič s svojimi prispevki dejavno sodeluje v DMSBZT Novo mesto. Kot ocenjevalka znanja iz nudenja prve pomoči sodeluje z RK Novo mesto pri organizaciji tekmovanj za učence osnovnih šol Dolenjske.

Marija večkrat ponovi: »Zelo rada imam dijake in svoj poklic.« Prav gotovo je to poleg strokovne sposobnosti, poklicne usmeritve in želje po osebnostni rasti največ, kar lahko človek stori zase in za druge.

Marjeta Berkopec

Srebrni znak za leto 2008

Vida Kocjan

Vida Kocjan se je rodila 12.3.1953 v Martinji vasi pri Mokronogu. Že po končani osnovni šoli, štiri razrede je obiskovala v Beli Cerкви, štiri pa v Šmarjeti, je vedela, da je njeno poslanstvo pomagati bolnim in nemočnim. Zato se je vpisala v Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu. Po končani šoli pa se je julija 1971 zaposlila na internem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto. V tistih časih je na splošno primanjkovalo medicinskih sester in Vida je vedela, da je le dobro usposobljena medicinska sestra lahko tudi dobra pomoč v vsem svojem poslanstvu. Zato je ob delu začela študirati na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani. Študij je uspešno zaključila leta 1976. Leta 1978 se je poročila in se preselila v Krško, s tem pa tudi zamenjala službo in začela službovati v Zdravstvenem domu Krško, v katerem je delala v timu ambulante Nuklearne elektrarne Krško. Ljubezen do dela na internem oddelku in dela v bolnišnici jo je ob prvi

priložnosti leta 1979 pripeljala v bližnjo Bolnišnico Brežice na interni oddelk kot odgovorno sestro. Toda usoda je hotela, da se je leta 1981 hudo ponesrečil njen mož, ki je postal tetraplegik. Noseča in vpeta v službo, vedno na poti med Krškim in Ljubljano, kjer je bil na rehabilitaciji njen Egon, je samokritično začutila, da ne bo več dolgo zmogla napornega dela v bolnišnici opravljati s tako odgovornostjo kot do tedaj. Ni pa hotela biti privilegirana v določenih ugodnostih, v svojem delu je hotela biti stoodstotna, in ker se je hotela bolj posvetiti tudi svoji družini, se je leta 1983 vnovič zaposlila v Zdravstvenem domu Krško. Z delom je začela v šolskem dispanzerju in tam tudi v oktobru 2008 zaključila svoj delovni staž, ko je bila upokojena. S svojim strokovnim pristopom je dvignila raven kakovosti dela. Bila je ena prvih, ki si je prizadevala in tudi dosegla, da se je v ZD Krško uvedel sistem hladne verige pri transportu in oskrbi s cepivi. Nenehno je bdela nad seznamom precepljenih otrok. Veliko preglavic so ji povzročali romski starši, zato je tej populaciji posvečala dodatno skrb in jih vztrajno vabila na cepljenje otrok. Kljub invalidnem možu si je znala organizirati družinsko življenje, tako da se je redno izobraževala in skrbno prenašala pridobljeno znanje na sodelavke.

Vida je bila v vseh 37-ih letih vedno zelo korektna in strokovna zdravstvena delavka v službi s poslušom za paciente. Pripravljenost vedno prenašati znanje mlajšim, prisluhniti težavam drugih, nuditi pomoč pri razreševanju problemov in nikoli reči ne so njene odlike. Vida je tudi dokaz zrele osveščene osebe, ki svoje poslanstvo opravlja tudi doma, saj svojemu možu vseskozi pomaga in mu lajša težave. Še več, lahko sta primer usklajenega zakona, ki ga tudi težke življenjske preizkušnje ne morejo zamajati. Ob vsem tem pa je tudi dobra mati odraslemu sinu, ki si počasi ureja svoje življenje. Njena dobra volja je vedno na razpolago tudi vsem nam in ponosni smo na to, da smo imeli tako sodelavko.

Menimo, da višja medicinska sestra Vida poseblja pravo delo medicinske sestre in osebe, ki si je zadala, da bo pomagala drugim, ob tem pa ne bo povelicevala svojih težav, saj je njeno poslanstvo predvsem dajati in pomagati drugim.

Marica Harmandić

Marica Harmandić se je rodila 19.6.1960 v Novem mestu, kjer je leta 1978 končala tudi srednjo zdravstveno šolo. Z željo po dodatnem znanju je šolanje nadaljevala na Višji zdravstveni šoli v Ljubljani in jo leta 1981 tudi uspešno zaključila. V istem letu se je zaposlila v Zdravstvenem domu Novo mesto v patronažni službi, ki ji je ostala zvesta do danes. Šolanje ji je dalo potrebno strokovno znanje, 27 let dela v patronažni službi pa jo je kalilo in danes poznamo Marico kot marljivo, ambiciozno in srčno patronažno medicinsko sestro. Delo z varovanci na njihovih domovih zahteva poseben pristop, saj vstopa v njihovo intimno okolje in ljudje so Marico »vzeli za svojo«. Njeni toplina in nesebična pomoč nista ostali neopaženi in včasih nasmeh na obrazu osamljenega in stisk tresočee roke pove več kot tisoč besed. Dobro pa se Marica zaveda, da je pri njenem delu poleg humanosti nujno potrebno tudi nenehno strokovno izpopolnjevanje. Redno obnavlja in nadgrajuje svoje znanje na seminarjih in učnih delavnicah, uspešno pa je opravila tudi mednarodni izpit pri Mednarodni izpitni komisiji za svetovalce za laktacijo (The International Board of Lactation Consultant Examiners) na magistrski težavnostni stopnji in se s tem pridružila peščici mednarodnih svetovalcev za laktacijo v Sloveniji. Pridobljeno znanje s pridom uporablja kot predavateljica v šoli za bodoče starše in pri vsakodnevnemu delu z novorojenčki in novopečenimi starši na terenu. Z veseljem pa svoje izkušnje deli tudi s sodelavkami in svoje znanje prenaša manj izkušenim. Svoje strokovno znanje širi tudi v okviru Rdečega križa kot učiteljica prve pomoči za laike, za kar je pridobila ustrežno licenco, ki jo redno obnavlja.

Težko je ovrednotiti delo medicinske sestre, saj delo presega številke, norme in statistične podatke, človeška toplina in nesebičnost pa sta nemerljivi in nujno potrebni pri delu medicinske sestre. Tone Pavček bi dejal: »Sreča je, če se delo dobro opravi in če imaš koga rad.« In Mari ve, kako to gre.

Marica Parapot

Marica Parapot se je rodila 8. oktobra 1957 v Karteljevem pri Novem mestu. Osnovno šolo je obiskovala najprej v Karteljevem, nato pa v Novem mestu, kjer jekončala tudi gimnazijo. Nato se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani. 4. 2. 1980 je uspešno diplomirala in se še isti mesec zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto. Že od vsega začetka dela na oddelku za hemodializo, ki je bil ustanovljen, tik preden je nastopila službo, tako da je sodelovala pri oblikovanju in organizaciji tega oddelka. Ves čas se je izobraževala tako doma kot v tujini, in sicer na področju hemodialize, vedno pa je našla čas tudi za druga področja, kot je sodelovanje z bolnikom, s svojci, prehrana dializnih bolnikov, peritonealna dializa. Vedno je spremljala novosti in jih skušala prenesti v svoje delovno okolje.

Izobraževala se je tudi na področju kakovosti in maja 2004 uspešno zaključila program usposabljanja za notranje presojevalce sistema kakovosti. Že od vsega začetka dejavno sodeluje pri delu s prostovoljci v naši bolnišnici. Leta 2003 je postala glavna medicinska sestra oddelka za hemodializo, a se je kljub obremenitvam vpisala v tretji letnik Visoke zdravstvene šole v Mariboru in si z diplomo 8.3.2005 pridobila naziv diplomirana medicinska sestra. Marica uspešno deluje tudi v našem regijskem društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov. Kot članica izvršilnega odbora svoje naloge izpolnjuje zelo vestno. Zadnja tri leta je pomočnica vodje izobraževanja v društvu in pomaga pri organizaciji izobraževanj, kar ji ni težko, saj je bila ves čas dejavna v sekciji medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov za področje nefrologije, dialize in transplantacije ledvic. Velikokrat je sodelovala tudi ona in predstavila predavanja.

Marica je s svojim širokim strokovnim znanjem in z izkušnjami vedno pripravljena pomagati kolegicam, obenem pa zna vedno najti pravo besedo, pa naj bo to za bolnika ali pa za kolegice. Njena vedrost in dobra volja marsikomu polepšata dan.

Srebrni znak za leto 2009

Karmen Janežič

Karmen Janežič se je rodila 11. 7.1969 v Novem mestu. Od novembra 1989 je zaposlena v Splošni bolnišnici Novo mesto, v kateri opravlja dela in naloge diplomirane medicinske sestre na internem oddelku v enoti interne intenzivne medicine. Svojo poklicno pot je začela na internem oddelku na odseku za gastroenterologijo in diabetes. Zaradi kadrovskih potreb je bila premeščena na kardiološki odsek istega oddelka.

V želji po znanju in novih izzivih se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani in potem nadaljevala študij v tretjem letniku Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani. Z odliko je zagovarjala diplomsko nalogo z naslovom Kakovost dela na internem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto in si pridobila naziv diplomirana medicinska sestra. Takoj po diplomi je začela delati na odseku interne intenzivne medicine, na katerem je zaposlena še danes.

Ves ta čas se je izobraževala na področju intenzivne medicine in ostalih področjih zdravstvene nege. Dejavno sodeluje v strokovnem odboru Slovenskega združenja za intenzivno medicino, ki pripravlja simpozij na Bledu z mednarodno udeležbo tudi za medicinske sestre. Je dejavna članica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije. V Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto od leta 2004 deluje kot članica izvršilnega odbora. Prevezla je odgovorno delo v društvu, saj je zadolžena za program, organizacijo in potek izobraževanj in strokovnih srečanj. Od oktobra 2004 do januarja 2006 je opravljala delo odgovorne medicinske sestre odseka interne intenzivne medicine.

V okviru Evropskega reanimacijskega sveta ter Slovenskega združenja za urgentno medicino je novembra 2006 opravila izredno zahteven dvodnevni tečaj dodatnih postopkov oživljanja ter uspešno opravila pisni in praktični izpit.

Leta 2007 je bila imenovana za pomočnico glavne medicinske sestre bolnišnice za kakovost. Delo je zelo zahtevno in obširno ter zahteva veliko znanja, zato se je udeležila usposabljanja za srednji menedžment zdravstvenih zavodov. Je članica komisije za kakovost in varnost pacientov v bolnišnici, v kateri ves čas dejavno sodeluje. Je tudi članica odbora za interni strokovni nadzor, ki periodično vsake tri mesece ocenjuje delo zdravstvene nege po oddelkih v naši bolnišnici. Prav tako sodeluje v komisiji za izdelavo strokovnih standardov in postopkov zdravstvene nege v bolnišnici. Od začetka izdajanja je članica uredniškega odbora internega časopisa bolnišnice Vizita in v njem redno sodeluje s svojimi prispevki.

Pet let sodeluje pri izvedbi klinične študije za uporabo novega zdravila pri zdravljenju enterokolitisa na evropski ravni. Bili so pohvaljeni kot najboljši sodelujoči tim v tej študiji.

Od leta 2004 je mentorica študentom Visoke šole za zdravstvo iz Ljubljane, od leta 2006 tudi študentom z Visoke šole za zdravstvo iz Maribora in pripravnikom.

Karmen poznamo kot izredno zanesljivo, delovno in visoko strokovno usposobljeno osebo, ki s svojim delom, z znanjem in s profesionalnim odnosom prispeva k zares dobremu sodelovanju v zdravstveno negovalnem timu. Vedno in povsod je pripravljena pomagati, bolniki jo spoštujejo in imajo radi. Njene tople, tolažeče besede dostikrat pomagajo bolj kot vsa zdravila. Predvsem pa je kljub vsem težavam, ki pestijo naš poklic, ostala človek, vreden zaupanja in vsega spoštovanja.

Majda Gačnik

Majda Gačnik je bila rojena 7. 6. 1958 v Novem mestu. Odraščala je v Dobrniču, kjer se je rodila kot tretja od šestih otrok. Mama je bila bolehnna, tako da je skrb za mlajše brate in sestre pogosto ostajala na ramenih odraščajoče hčere. Mama je morala pogosto v bolnišnico, kjer jo je deklica Majda obiskovala, in že takrat se je ob opazovanju dela medicinskih sester v njej porajala želja, da bi tudi ona nekoč opravljala takšno delo.

Osnovno šolo je obiskovala v Dobrniču in Trebnjem, nato pa se je vpisala na Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu. Šolanje je nadaljevala na takratni Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani, na kateri je leta 1980 tudi diplomirala. Že v času študija je delala na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, kjer se je srečevala z najtežjimi bolniki. Delo z njimi ji je potrdilo pravilnost njene izbire za poklic medicinske sestre. Po opravljeni diplomu se je zaposlila v Zdravstvenem domu Trebnje, v katerem dela še danes. Bila je prva polivalentna patronažna medicinska sestra v Trebnjem in po vseh teh letih v patronažni dejavnosti še vedno čuti, da je tu njeno mesto. Med letoma 1988 in 1990 je bila tudi glavna medicinska sestra ZD Trebnje. Njeni varovanci so Majdo vzeli za svojo, saj vedo, da jo lahko pokličejo kadarkoli, da jim je pripravljena svetovati in pomagati tudi izven delovnega časa, če je to potrebno. Za vsakogar najde pravo besedo spodbude ali tolažbe, kadarkoli jo potrebuje. Svoje znanje in bogate izkušnje prenaša tudi na sodelavke in mlajše kolegice.

Ob hitrem razvoju stroke je spoznala, da tudi znanje hitro zastari, zato se je leta 2006 odločila za nadaljevanje študija na Visoki šoli za zdravstvo v Ljubljani, na kateri je leta 2008 diplomirala. Naslov njenega diplomskega dela je bil Timski pristop v šoli za starše v ZD Trebnje. Ta naslov ni presenetljiv, saj že od leta 1999 dela v šoli za starše. Uvedla je timsko obliko dela z nenehnim spremljanjem kakovosti dela in zadovoljstva slušateljev. Program šole je razširila z dodatnimi vsebinami in vključila strokovnjake s področij, kot sta psihologija in socialno delo. Pod njenim vodstvom se je šola za starše v ZD Trebnje v teh letih razvila v kakovostno šolo, v kateri so številne generacije bodočih staršev dobile strokovne, kakovostne in tudi v praksi preizkušene informacije.

Majda pa je dejavna tudi kot predavateljica. Tako je na 1. dnevih Marije Tomšič leta 2009 v Novem mestu sodelovala s prispevkom Timski pristop v šoli za starše v ZD Trebnje, kjer je prikazala primer dobre prakse v zdravstveni negi. S podobnim prispevkom je sodelovala tudi na 7. kongresu zdravstvene in babiške nege Slovenije maja 2009 v Ljubljani.

Dejavna pa je tudi v širši družbi. Takoj po končani srednji šoli se je dejavno vključila v delo Rdečega

križa – kot članica, predavateljica in krvodajalka. Sodeluje pri izvedbi tečajev prve pomoči za voznike, gasilce in ostale občane. Prav tako je sodelovala tudi pri izvedbi tečaja nege bolnika na domu za laike. Bila je tudi predsednica Krajevne organizacije RK Dobrnič in članica predsedstva OORK Trebnje.

Dejavna je tudi v projektu SZO Zdrava mesta, pri katerem skupaj z možem in s tremi odraščajočimi hčerami sodeluje na družinskih dnevih na osnovnih šolah. Tam osnovnošolcem predstavljajo družinske vrednote, ki so danes žal vse premalo cenjene.

V prostem času, ki ga je zaradi obilice raznih dejavnosti vedno manj, rada vzame v roke dobro knjigo ali pa se z družino odpravi v naravo, še najraje v hribe. V družbi najbližjih si tako nabira moči za svoje težko in odgovorno, a tudi lepo delo, saj Majda večkrat pravi, da ima najlepši poklic na svetu.

Valentina Vajovič

Valentina Vajovič, rojena 17.10.1965 v Slovenj Gradcu, je diplomirana medicinska sestra, zaposlena v Zdravstvenem domu Novo mesto v Dispanzerju za žene. Odločitev, da se vpiše v srednjo zdravstveno šolo – babiška smer, ni bila težka, saj je že kot 10-letna deklica izražala svojo željo, da bo babica, ki bo pomagala pri rojstvu dojenčkov. Posebno jo je veselilo delo z ljudmi, zlasti z otroki.

Njena prva zaposlitev je bila v Splošni bolnici Ptuj na ginekološko-porodniškem oddelku. Že v času pripravništva se je ob delu vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Mariboru. Po zaključku študija je delo nadaljevala v Zdravstvenem domu Maribor v Dispanzerju za pljučne bolezni kot ambulantna medicinska sestra.

Spoznala je življenjskega sopotnika z Dolenjske in se preselila v Novo mesto. S svojim bogatim znanjem in z izkušnjami se je zaposlila v Splošni bolnišnici Novo mesto na ginekološko-porodniškem oddelku, in sicer v porodni sobi kot babica. Delo je opravljala z velikim veseljem, saj je že med šolanjem spoznala, da je njena vizija strokovna pomoč bodočim mamam pri porodu. Nežen, prijazen, a odločen pogled, pristop ženske k ženski ob njenem velikem

dogajanju pusti občutek, da delaš dobro. Delo je do leta 2000 nadaljevala na gin.-por. oddelku kot višja medicinska sestra. Po tretjem porodu se je odločila, da zaradi pogostih odsotnosti zaradi dežurstev zapusti delo v bolnišnici. Zaposlila se je v Zdravstvenem domu Novo mesto v Dispanzerju za žene in ob delu končala 3.letnik Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani. V dispanzerju skrbi za zdravstveno vzgojo žensk v predporodnem in poporodnem obdobju in za zdravstveno vzgojo mladostnikov, ki jim predava o zdravi spolnosti in preprečevanju zanositve. Svoje izkušnje in znanje z veseljem posreduje mladim. Pripravila je tudi predstavitvene zloženke za bodoče starše, ki obiskujejo materinsko šolo.

Redno se udeležuje strokovnih seminarjev, saj želi slediti vsem novostim na področju zdravstvene nege in opravljati svoje delo strokovno in natančno. Od leta 2000 do 2004 je bila predsednica Pediatrične sekcije pri Zbornici zdravstvene in babiške nege Slovenije. Delo je bilo obsežno in zahtevno. Veliko truda je vložila v načrtovanje in organizacijo seminarjev na področju pediatrije, saj je treba novosti posredovati vsem medicinskim sestram na primarni in sekundarni ravni. Z veliko odgovornosti je s svojimi kolegicami v času predsedovanja organizirala 12 strokovnih seminarjev, ki so sledili strokovnemu razvoju pediatrične zdravstvene nege v Sloveniji. Z izdanimi zborniki predavanj si je Valentina želela, da bi bila strokovna literatura dostopna širši strokovni javnosti.

V internem časopisu Splošne bolnišnice Novo mesto Vizita in časopisu Zdravstvenega doma Novo mesto Novi dan je objavila več društvenih in potopisnih člankov. Od leta 2003 sodeluje v IO DMSBZT Novo mesto. S svojo predanostjo je vzor za združevanje medicinskih sester, pridobila je tudi številne nove člane. Spomladi leta 2009 je dejavno sodelovala na srečanju Društva s predavanjem Kontracepcijsko svetovanje.

Od leta 2009 je mentorica študentom Visoke šole za zdravstvo Novo mesto.

Po 25 letih zadovoljnega dela medicinske sestre želi Valentina še vedno izboljšati svoje delo. Energijo in oporo za svoje delo najde v svoji družini, ki ji veseskozi stoji ob strani.

Marinka Hančič

Marinka Hančič se je rodila 5. marca 1962 v Novem mestu. Njena velika otroška želja je bila pomagati ljudem, še najraje bi bila babica. Vpisala se je na pediatrično smer srednje zdravstvene šole v Novem mestu, kar je bilo takrat najbližje njenim željam. Zaposlila se je na otroškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto. Zase pravi, da so ji dobri sodelavci na oddelku pa tudi mali bolniki, s katerimi je delala, pomagali zgraditi lik medicinske sestre, kakršna je danes. Na otroškem oddelku je kot medicinska sestra predano delala kar triindvajset let. V tem času si je ustvarila družino in dom v domačem Dragatušu.

Leta 2003 je bila postavljena pred nov izziv, saj se je pokazala priložnost za zaposlitev v splošni ambulanti Zdravstvenega doma v Črnomlju, kar bi bilo bližje njenemu domu. V sebi je čutila dvom, saj je imela bogate izkušnje pri delu z otroki, z odraslimi pa zelo malo. Toda sprejela je izziv, pomagali so ji tudi novi sodelavci, ki so jo sprejeli ter ji posredovali svoja znanja in izkušnje. Pred tremi leti, ko je Zdravstveni dom Črnomelj uvedel urgentno službo, je Marinka postala del strokovnega tima v urgentni ambulanti. Bila je postavljena pred nove izzive in zahteve. Novo delovno mesto je zahtevalo dodatna znanja, ki si jih je pridobila z izobraževanjem. Usposobila se je tudi za vožnjo urgentnega vozila, kar sicer opravlja le v izrednih razmerah.

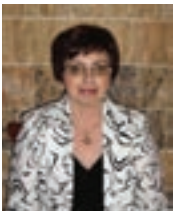
Delo medicinske sestre v urgentni službi na terenu, ki je oddaljen od bolnišnice, je zelo stresno. Največje zadovoljstvo čuti, kadar težko bolnega ali poškodovanega bolnika v stabilnem stanju preda osebju bolnišnice ali helikopterske enote. Sodelavci lahko za Marinko rečemo, da je njeno delovanje res edinstveno, kot je opisala Virginia Henderson: »Medicinska sestra je istočasno zavest nezavestnega, oči pravkar oslepelega, ljubezen do življenja pri samomorilcu...« Ko se vrne v matično ustanovo, kjer velikokrat čaka polna čakalnica novih pacientov, ne pokaže utrujenosti in nejevolje, temveč se z vedrino, s pozornostjo in strokovnostjo posveti vsakemu posebej. Zna prisluhnuti mnenju ter izkušnjam sodelavcev, z veseljem pa posreduje tudi svoje znanje.

Dokler je delala na pediatriji, je menila, da zna dobro delati le z otroki. Na novem delovnem mestu pa je spoznala, da je tudi odrasel človek, ko zboli, mnogokrat nebogljen in zbeگان kot otrok in potrebuje poleg strokovne oskrbe predvsem topel in človeški odnos ter razumevanje.

Marinka je dejavna članica RK v krajevni skupnosti Dragatuš, sodeluje tudi v gasilskem društvu, predvsem z nasveti pri usposabljanju in organizaciji ekip prve pomoči. Na številnih prireditvah v KS je zadolžena za nudenje prve pomoči. Vaščani in prijatelji se pogosto s svojimi zdravstvenimi težavami obračajo nanjo za nasvete in pomoč; pogosto tudi ponoči.

Marinka je optimistična in pozitivna oseba, ki pogosto reče, da z nabiranjem novega in strokovnega znanja vsi postajamo močnejši ter bolj usposobljeni za vsakodnevno delo na delovnem mestu. Poudarja tudi, da nam je novo znanje v veliko pomoč tudi v domačem okolju, če ga pravilno izkoristimo. S svojim delom, z življenjsko vedrino in dobrim izvajanjem zdravstvene nege želi pacientom polepšati vsak trenutek njihovega življenja. Predvsem pa jim želi nuditi toplino, ki si jo vsakdo izmed nas še kako želi, zato njeni sodelavci rečejo, da je v njej eno samo veliko srce. Zaradi svojega velikega srca je pripravljena žrtvovati lastne potrebe v dobro drugih.

Martina Žerjav

Martina Žerjav se je rodila 26. 10. 1963 v Hrastniku, kjer je obiskovala tudi osnovno šolo. Že po končani šoli je vedela, da je njeno poslanstvo pomagati bolnim in nemočnim. Vpisala se je na srednjo medicinsko šolo otroške smeri v Ljubljani, kjer je leta 1982 maturirala.

Družino si je ustvarila v Artičah. Službo je leta 1983 poiskala v Domu starejših občanov Krško. Kmalu je spoznala, da je za dobro delo nujno potrebno nenehno strokovno izpopolnjevanje. Leta 1999 je uspešno opravila strokovno usposabljanje za delo z dementnimi bolniki, leta 2000 pa še funkcionalno izobraževanje iz psihiatrične zdravstvene nege. Redno se izobražuje na različnih strokovnih

seminarjih. Opravila je tudi interno usposabljanje za presojevalca standarda kakovosti. Veliko napora je vložila v strokovno delo z dementnimi stanovalci. Sodeluje s svojci, svoje znanje prenaša sodelavcem in se trudi za dobro vsakega stanovalca.

Je oseba, ki dela v dobro tistih, ki to najbolj potrebujejo in si svojih pravic in polnejšega življenja ne znajo in/ali ne zmorejo zagotoviti sami, ker jim je življenje na pot pripeljalo starost in bolezen. V tej svoji vnemi z vztrajnostjo in s trdno vero vedno znova išče nove načine, kako narediti življenje stanovalcev v domu prijetnejše in bolj zanimivo. Stanovalcem zna pričarati nasmeh na obraz. Prav tako zna prepričati sodelavce, tako starejše kot mlajše, da ji sledijo in se trudijo za dobro stanovalcev.

Strokoven pristop k vodenju stanovalcev z demenco, ki vključuje koordinacijo, organizacijo in integracijo vseh služb, ki so vključene v skrbi za tavačnega stanovalca, je privedel do zelenih rezultatov v službi zdravstvene nege in oskrbe ter nenazadnje v DSO Krško. V DSO Krško tudi zaradi nje ne beležimo, da bi se kdaj kakšen dementni stanovalec izgubil.

V želji po novem znanju se je vpisala na Visoko šolo za zdravstvo v Ljubljani in leta 2008 diplomirala. Zdaj opravlja dela in naloge oddelčne medicinske sestre na oddelku z dementnimi stanovalci.

S strokovnim prispevkom je dejavno sodelovala na 1. dnevih Marije Tomšič. Njeni strokovni članki so bili objavljeni v zborniku in Obzorniku zdravstvene nege. Od leta 2008 je strokovna sodelavka Visoke šole za zdravstvo Novo mesto in je v postopku habilitacije. Dejavno deluje pri izvedbi kabinetnih vaj zdravstvene nege starostnika z gerontologijo in rehabilitacijo v 2. letniku Visoke šole za zdravstvo Novo mesto.

Je članica združenja Spominčica, združenja za pomoč svojcem bolnikov z demenco v Posavju. Člani se srečujejo 1-krat na mesec v prostorih DSO Krško.

Martina je s svojim širokim znanjem in z izkušnjami vedno pripravljena poslušati in pomagati sodelavcem, stanovalcem in njihovim svojcem. Nemogoče je ovrednotiti in opisati njeno delo na oddelku, saj presega številke, norme in merila.

Srebrni znak za leto 2010

Milanka Markelič

Milanka Markelič je že v mladih letih sanjala, da bo postala medicinska sestra in pomagala tistim, ki jo bodo potrebovali. Po srednji zdravstveni šoli, ki jo je leta 1988 končala v Novem mestu, je sprva razmišljala o študiju farmacije, vendar se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani – smer zdravstvena nega. Njena prva zaposlitev je bila na kirurškem oddelku Splošne bolnišnice Novo mesto, kjer dela še danes. Kot vodja oddelka enodnevne kirurške bolnišnice skrbi za visoko strokovno raven zdravstvene nege. Zaveda se tudi pomena nenehnega strokovnega izpopolnjevanja. Svoje znanje je razširila na področju oskrbe ran in oskrbe stom. Velik izziv ji predstavlja tudi enterostomalna terapija. Sodeluje v različnih projektnih skupinah v bolnišnici. Od vsega začetka sodeluje pri projektu kliničnih poti in kazalnikov kakovosti za Splošno bolnišnico Novo mesto. Prav z njeno pomočjo dobivajo klinične poti na kirurškem oddelku novo podobo. S svojim širokim poznavanjem računalniških programov je sodelovala tudi pri oblikovanju novega temperaturnega lista, ki se že uporablja. Prav tako je sodelovala pri oblikovanju standardov zdravstvene nege. Nad količino naloženega dela se nikoli ne pritožuje, Milanka ga zmore, ker je človek, ki z dušo in s srcem opravlja svoj poklic. Je resna in mirna oseba, ki zna biti, kadar je to potrebno, tudi odločna in kritična. Zelo ima rada ljudi, vedno najde toplo besedo in čas za stisk roke v najtežjih trenutkih življenja vsakega posameznika. Leta 2004 je bila izvoljena v izvršni odbor DMSBZT Novo mesto, v katerem je prevzela odgovorno in zahtevno delo tajnice društva. Vsi dopisi, vabila, prošnje in sezname z izobraževanji gredo skozi njene roke. Delovanje društva si brez nje danes težko predstavljamo. Kljub vsemu ji uspeva uskladiti vse obveznosti. Je dobra žena in skrbna mati čudovitih deklic. Ponosna je na svoj novi dom, kamor se je družina preselila letošnje poletje. S svojo rahločutnostjo in strokovnim znanjem uživa ugled tako pri pacientih kot zaposlenih.

Peter Černe

Peter Černe je obiskoval Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu in šolanje zaključil leta 1997. Njegova prva zaposlitev je bila v Domu starejših občanov Novo mesto. Po odsluženemu vojaškemu roku se je leta 1999 zaposlil v ZD Novo mesto v enoti nujne medicinske pomoči (NMP), ki se je takrat začela organizacijsko in kadrovske krepiti. Zaradi želje po novih znanjih se je vpisal na Visoko šolo za zdravstvo v Ljubljani in leta 2009 diplomiral. Ker ga urgentna medicina še posebej zanima, je v diplomski nalogi predstavil organizacijo službe NMP v Zdravstvenem domu Novo mesto v primeru velikih nesreč. Danes je vodja diplomiranih zdravstvenikov in zdravstvenih tehnikov prehospitalne enote (PHE) Zdravstvenega doma Novo mesto. Peter je bil eden glavnih koordinatorjev vaje Krka 2009, pri kateri so sodelovali zdravstveni delavci iz Zdravstvenega doma in Splošne bolnišnice Novo mesto, gasilci, policija, civilna zaščita in potapljači. Prav tako je bil soorganizator in koordinator požarne vaje junija letos. Redno se udeležuje strokovnih seminarjev s področja urgentne medicine, na katerih dejavno sodeluje ter svoje znanje in izkušnje deli z drugimi. Prav tako skrbi za izobraževanje gasilcev Gasilsko-reševalnega centra Novo mesto, saj se zaveda, da je kakovostno reševanje velikokrat povezano z dobrim sodelovanjem z ostalimi službami. Pridobil si je licenco Evropskega združenja za reanimacijo za dodatne postopke oživljanja (ALS), licenco dodatnih postopkov oskrbe poškodovanca v predbolnišničnem okolju (International Trauma Life Support – ITLS) in licenco Rdečega križa Slovenije za poučevanje prve pomoči. Peter pa ni le strokovnjak na svojem strokovnem področju, ampak je vpet v različne družbene dejavnosti. Že nekaj let sodeluje z akcijo študentov medicine MEDI MEDO, prek katere otroci spoznavajo svet medicine in se prek igre znebijo strahu pred zdravstvenim osebjem in posegi. Vodi tudi akcijo Vrtec na obisku. Vedno je rad pomagal pri organizaciji Gripovih dnevov, ki otrokom zagotavljajo kakovostne in dejavne športne počitnice. Peter je velik ljubitelj športa, strasten tenisač in smučar. Z dušo in s telesom je predan svojemu poklicu. Je vodja, ki skrbi za kakovostno kadrovske zasedbo, predvsem pa za strokovnost kadra in povezovanje z drugimi službami. Kot vodja je pošten, pravičen in dostikrat prav on nosi največje breme.

Jana Starc

Jana Starc se je rodila 20. 3. 1967 v Brežicah. Po osnovni šoli se je vpisala na Srednjo zdravstveno šolo Novo mesto in šolanje končala kot bolničarka. Svojo prvo zaposlitev je našla v Domu upokojencev in oskrbovancev Impoljca. Po letu dni se je zaposlila v Domu starejših občanov Krško, v katerem je zaposlena še danes. Ker se je zavedala, da je znanje tisto, kar vodi k uspešnemu delu, je leta 1995 najprej dokončala srednjo zdravstveno šolo. Opravila je funkcionalno izobraževanje iz psihiatrične zdravstvene nege in izobraževanje za delo z bolniki z demenco. Opravila je tudi interno usposabljanje za presojevalca standarda kakovosti. Ves čas se zaveda, da so starostniki, še posebej dementni, potrebni stalne, strokovne in s posebnim čutom oblikovane zdravstvene nege in oskrbe, saj le na ta način ohranjamo njihovo dostojanstvo. V današnji družbi so takšni strokovnjaki z izjemnimi človeškimi vrtilinami na področju psihogeriatrice zdravstvene nege izjemno pomembni. Da bi si pridobila nova znanja, se je vpisala na Visoko šolo za zdravstveno nego v Mariboru, na kateri je leta 2007 tudi diplomirala. Leta 2008 je opravila tudi specializacijo iz menedžmenta na Fakulteti za menagement v Kopru. Redno se izobražuje na različnih strokovnih srečanjih. Dejavno je kot predavateljica sodelovala na 1. in 2. dnevih Marije Tomšič. Predavanje je popestrila z odlično igro vlog in dokazala, da ima tudi igralske sposobnosti. Letos je dejavno sodelovala na simpoziju zdravstvene nege v Portorožu. S sodelavko že dve leti pripravljata in izvajata interna izobraževanja zaposlenih o zdravstveni negi bolnikov z demenco. Je odlična mentorica bodočim izvajalcem zdravstvene nege, in sicer tako dijakom kot študentom. Vse od ustanovitve skupine za samopomoč svojem bolnikov z demenco Spominčica v Posavju sodeluje pri delu kot strokovna sodelavka.

Danes opravlja delo oddelčne medicinske sestre in skupaj s sodelavci tvori izjemen tim, ki sledi sodobni zdravstveni negi, v kateri je bolnik z demenco obravnavan kot človek. Jani ni tuje niti pisanje pesmi, z njimi obogati interne proslave v Domu starejših občanov Krško, občasno pa jih tudi objavlja. Čeprav opravlja psihično naporno delo, je to nikoli ne utruja toliko, da se z vso vnemo ne

bi posvečala svoji družini. Kot medicinska sestra pa tudi v domačem okolju vedno priskoči na pomoč ljudem, ki potrebujejo njeno znanje in izkušnje.

Mojca Mihevc

Mojca Mihevc je bila rojena 1. 11. 1964 v Novem mestu. Po gimnaziji se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani, na kateri je diplomirala leta 1986. Prve izkušnje z najtežjimi bolniki si je pridobivala med počitniškim delom. Po končanem študiju se je zaposlila v ZD Trebnje v patronažni službi. Hiter razvoj stroke je zahteval vedno nova znanja, zato se je vpisala na Visoko šolo za zdravstvo v Ljubljani in v začetku leta 2008 z odliko diplomirala z diplomskim delom Evalvacija uspešnosti delavnic zdravega hujšanja v Zdravstvenem domu Trebnje. V vseh 24 letih dela v patronažni službi se je redno izobraževala, saj patronažna dejavnost zahteva široko znanje na različnih področjih zdravstvene nege. Leta 2002 je opravila šolo CINDI in od tedaj je kot predavateljica in promotorka zdravja vključena v zdravstveno vzgojne delavnice CINDI. O pomembnosti zdravega prehranjevanja in zdravega načina življenja je za različne delovne organizacije in društva predavala na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Že osmo leto samostojno in zelo uspešno vodi Šolo zdravega hujšanja. S svojo toplino, razumevanjem in spoštovanjem vsakega udeleženca šole hujšanja vpliva moči in pomaga vztrajati na težki poti spreminjanja načina življenja in prehranjevanja. V zadnjih letih Mojca vodi tudi delavnice zdrave prehrane. V sklopu šole hujšanja organizira izlete, pohode v gore in družabna srečanja, kar navadno poteka v njenem prostem času. Njeni varovanci vedo, da jo lahko pokličejo kadarkoli. Tudi izven delovnega časa jim je pripravljena svetovati, jim pomagati in jih tudi obiskati, kadar je to potrebno. Vedno je pripravljena deliti svoje bogato znanje s kolegicami in sodelavkami. Je mentorica mlajšim sodelavkam, v zadnjih letih pa tudi pripravnikom, študentom in dijakom. Čeprav je patronažna medicinska sestra s srcem in z dušo, je letos sprejela nov izziv. Prevzela je dela in naloge strokovne vodje oziroma glavne medicinske sestre ZD Trebnje. Svojega novega dela se je lotila z veliko resnostjo in zavzetostjo, pri čemer

ji je v pomoč to, da je zelo komunikativna, vztrajna, poštena in prilagodljiva. Je predsednica Območnega združenja RK Trebnje. Odgovorna je za organizacijo in izvedbo številnih programov RK. Opravila je tečaj in izpit za učiteljico prve pomoči ter izpit za obnovo licence za poučevanje prve pomoči pri RK Slovenije. V dvajsetih letih je vodila številne tečaje prve pomoči. Za uspešno in požrtvovalno delo je prejela srebrni znak RK Slovenije. Vsega tega dela seveda ne bi zmogla brez razumevanja družine. Tako delo v programih CINDI kot tudi delo pri RK zahteva veliko prostega časa, toda Mojca pri tem delu vztraja, saj vedno pravi, da jo to delo notranje bogati, jo zadovoljuje in ji omogoča osebnostno rast.

Natalija Bergant

Natalija Bergant je bila rojena 28. 8. 1950. Po srednji zdravstveni šoli, ki jo je končala leta 1969 v Novem mestu, se je zaposlila v Zdravstvenem domu Krško v otroškem dispanzerju. Želja po novih znanjih jo je spodbudila, da se je ob delu vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani, smer zdravstvena nega. Študij je nadaljevala na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju in si leta 1987 pridobila naziv diplomirana organizatorica dela. Teoretična znanja s področja vodenja in organizacije so ji bila v veliko pomoč na delovnem mestu glavne medicinske sestre v Zdravstvenem domu Krško. Svoje znanje je prenašala na kolegice in jih ves čas spodbujala k nenehnemu izobraževanju. Več let je poučevala zdravstveno vzgojo na Srednji tehnični šoli v Krškem ter izvajala programe zdravstvene vzgoje na Osnovni šoli Krško. V okviru Območnega združenja RK Krško je različne skupine poučevala osnove prve pomoči. Kot dejavna članica Civilne zaščite je zelo uspešno pripravljala ekipe prve pomoči na tekmovanja. Nemiren duh in želja po spremembah sta jo pripeljala v eno prvih slovenskih zasebnih ambulant na področju osnovnega zdravstvenega varstva v Krškem. Njena vizija je bilo zasebno delo na področju zdravstvene nege, zato je poleti leta 1993 odprla eno prvih zasebnih ambulant na področju patronažnega varstva in zdravstvene nege v državi. Natalija je pionirka na tem področju, zato je morala pripraviti standarde in normative, ki jih do

tedaj še ni bilo. Ima veliko znanja in izkušenj, zato se v različnih situacijah zelo dobro znajde. Več kot 10 let je dejavna članica izvršnega odbora DMSBZT Novo mesto. Svoje zasebno življenje zapolnjuje z raznimi dejavnostmi, rada hodi in kolesari. Veliko ji pomeni kultura, zato se udeležuje koncertov, gledaliških iger, če je v sproščeni družbi, tudi zapoje. Natalija je medicinska sestra s srcem in z dušo, svoje delo opravlja profesionalno in vestno, kar velikokrat potrdijo tudi njeni pacienti, saj je za svoje varovance dosegljiva 24 ur na dan.

Srebrni znak za leto 2011

Jožica Hudoklin

Jožica Hudoklin se je rodila 8. 3. 1961 v Novem mestu. Leta 1979 je končala Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu – otroška smer in nadaljevala šolanje na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani, na kateri je 1. 6. 1982 diplomirala in si pridobila strokovni naziv višja medicinska sestra. Iste leta se je zaposlila na visceralnem odseku kirurškega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto, na katerem je po opravljenem strokovnem izpitu najprej prevzela naloge višje medicinske sestre odseka, od leta 1991 do danes pa je odgovorna medicinska sestra tega odseka ter od leta 2009 tudi namestnica glavne medicinske sestre kirurškega oddelka.

Svojo profesionalno kariero je razvijala predvsem na področju enterostomalne terapije. Že več kot 20 let se intenzivno ukvarja z zdravstveno nego in zdravstveno vzgojo pacientov s stomo. Kot prva enterostomalna terapevtka v regiji je v času, ko vodstvo bolnišnice še ni zaznalo potrebe po specialnih znanjih medicinskih sester na področju enterostomalne terapije – in ga zato tudi ni podpiralo, utirala pot sodobni zdravstveni negi in zdravstveni vzgoji pacientov s stomo in njihovih svojcev, premagovala je številne organizacijske in strokovne ovire, dokazovala nujnost in potrebo po dodatni obravnavi pacientov, sodelovala s proizvajalci sodobnih pripomočkov za oskrbo

stom in počasi vsem v stroki dokazala, da pacienti potrebujejo več kot le operacijo in zdravila.

Od ustanovitve leta 1987 je članica Sekcije medicinskih sester v enterostomalni terapiji, že drugi mandat je članica izvršilnega odbora in vodja delovne skupine za pripravo modulov za specializacijo iz enterostomalne terapije.

Redno se udeležuje strokovnih srečanj sekcije doma in v tujini, na domačih sodeluje s strokovnimi prispevki ali z zadolžitvami v organizacijskem odboru. Posebej dejavno je sodelovala pri projektu priprave celostne dokumentacije za zdravstveno nego bolnika s stomo in inkontinenco, ki se danes uporablja v slovenskem prostoru, pri projektu izobraževanja o prehrani bolnika s stomo, zdaj pa kot predavateljica redno sodeluje v šoli enterostomalne terapije.

Leta 2008 je bila pri pripravah na 17. svetovni kongres enterostomalnih terapevtov v Ljubljani članica raziskovalne skupine, ki je izvedla prvo klinično raziskavo na državni ravni z naslovom Kakovost življenja ljudi s stomo v Sloveniji, v okviru katere so predstavili zdravstveno oskrbo ljudi s stomo v Sloveniji.

Leta 1992 je bila ena od pobudnic ustanovitve, danes pa je strokovna sodelavka Invalidskega društva Ilco za Dolenjsko in Belo krajino, ki povezuje paciente s stomo. V okviru internega strokovnega izobraževanja v bolnišnici je pripravila dve obsežni učni delavnici o zdravstveni negi in oskrbi stome. Je članica delovne skupine za zdravstveno nego in oskrbo kroničnih ran ter članica prehranskega tima bolnišnice. Vsa leta sodeluje pri načrtovanju in izvedbi različnih projektov na področju razvoja stroke zdravstvene nege v bolnišnici. Je zanesljiva, vestna in kritična sodelavka v vsakem ustvarjalnem timu. Zaradi izrednega napredka stroke zdravstvene nege in potrebe po novem znanju si je pridobila visokošolsko strokovno izobrazbo.

Več kot 28 let je članica regijskega Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov, v katerem je med letoma 1996 in 2004 sodelovala pri organizaciji in izvedbi strokovnih srečanj in ostalih projektov. Od leta 2004 je mentorica prostovoljcem, že 25 let vodi pripravnike in študente na delovni praksi ter jim posreduje svoje znanje in

izkušnje. Njeno delo na področju stroke ZN in organizacije dela je neprecenljivo.

Cvetka Srpčič

Cveta Srpčič se je po končani srednji zdravstveni šoli leta 1974 kot otroška negovalka zaposlila v vrtcu v Šentjerneju. Kljub veselju in zadovoljstvu v službi je čutila, da lahko kot medicinska sestra ponudi nekaj več in da je njeno poslanstvo skrb za bolne otroke. Po končani Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani leta 1979 je poklicno kariero nadaljevala na neonatalnem oddelku Pediatrične klinike v Ljubljani, na katerem je kot višja medicinska sestra ostala do leta 1982. Čeprav zelo predana svojemu delu se je vrnila v rodno Novo mesto in se zaposlila na očesnem oddelku Splošne bolnišnice kot operacijska medicinska sestra, kar dela še danes.

Pridobivanje znanja na področju oftalmološke in perioperativne zdravstvene nege je njeno osnovno vodilo k uspešnosti in profesionalizaciji poklica. Leta 1986 je sodelovala pri organizaciji strokovnega srečanja Oftalmološke sekcije kot odlična moderatorica. Na Sekciji medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v operativni dejavnosti je leta 1998 sodelovala s predavanjem Vloga medicinske sestre pri keratoplastiki. Predavanje je predstavila tudi v bolnišnici na internem strokovnem izobraževanju. Na sekciji se je vnovič predstavila leta 2005 kot soavtorica prispevka Naloge in zahtevnosti medicinske sestre pri operaciji sive mreže.

Kot mentorica svoje strokovno znanje prenaša na mlajše kolegice.

Ker želi spremljati vse novosti na različnih področjih zdravstvene nege, se redno udeležuje predavanj, ki jih organizira DMSBZT Novo mesto. Dejavno je na strokovnem srečanju društva sodelovala leta 2010 s predavanjem Vloga medicinske sestre pri bolniku z očesno protezo.

Svojo pripadnost delovnemu okolju izkazuje z dejavnim sodelovanjem v projektih skupinah. Pri nastajanju novega oddelka Sterilizacije v bolnišnici je s svojim znanjem in z izkušnjami pripomogla k zagotavljanju pravilne manipulacije mikrokirurških inštrumentov za očne operacije. Tako smo se že

na začetku izognili marsikateri nevšečnosti, uspelo nam je omejiti poškodbe inštrumentov, s tem pa tudi nepotrebne stroške.

Danes ni lahko biti odgovorna medicinska sestra v operacijski sobi. Cvetka z veliko mero odgovornosti, skrbnosti, varčnosti, potrpežljivosti in profesionalnosti ustvarja pozitivno klimo v delovnem okolju. Odlikujejo jo profesionalnost, topel in veder pristop k bolniku ter korekten odnos do sodelavcev.

Alenka Piškur

Diplomirana medicinska sestra Alenka Piškur je pomočnica direktorice za zdravstveno nego v Zdravstvenem domu Novo mesto. Srednjo zdravstveno šolo v Novem mestu je končala leta 1977. Na svojem prvem delovnem mestu v šolskem dispanzerju se je dejavno vključila v oranje ledine na področju zdravstvene vzgoje za učence in dijake. Izobraževanje je nadaljevala na Višji šoli za zdravstvene delavce Ljubljani in študij ob delu uspešno zaključila leta 1981. Leta 2001 je svoje znanje nadgradila z diplomom na Visoki šoli za zdravstvo in si pridobila naziv diplomirana medicinska sestra.

Vsa leta je predana svoji ustanovi in si prizadeva za ugled zdravstvene nege ter skrbi za krepitev timskega dela vseh zaposlenih. V Zdravstvenem domu je posebej zaslužna za organizacijo centralne sterilizacije. Je članica strokovnega sveta zavoda, predsednica kolegija strokovnega sveta za zdravstveno nego in članica komisije za kakovost. Imenovana je za mentorico študentom Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani, je članica komisije pri strokovnih izpitih za področje zdravstvene nege in koordinatorica klinične prakse v Zdravstvenem domu. Letos je pridobila naziv mediator v zdravstvu.

Ker se dobro zaveda pomena pridobivanja novih znanj, se redno izobražuje na področju zdravstvene nege, menedžmenta in pedagoškega dela. K izobraževanju spodbuja tudi sodelavce. Dejavno je sodelovala na Dnevih Marije Tomšič. Opravila je podiplomski tečaj iz hospitalne higiene in strokovno izobraževanje za promocijo zdravja CINDI. V letih

2006 in 2007 je sodelovala v komisiji za pripravo projekta Visoke šole za zdravstvo v Novem mestu. V regiji sodeluje pri organizaciji izobraževanj za različna društva in delovne organizacije. Od vsega začetka je članica Društva medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Novo mesto.

Alenka sodi med tiste zanesljive ljudi, ki jih odlikuje poseben čut za paciente in sodelavce. Čeprav je pomočnica direktorice za zdravstveno nego, ji ni težko priskočiti na pomoč. Kljub obsežnem in napornem delu najde čas za družino in zdrav način življenja. Zanj lahko rečemo, da uspešno usklajuje profesionalno delo in zasebno življenje.

Srebrni znak za leto 2012

Mojca Simončič

Mojca Simončič se je kot drugi otrok v družini rodila v Trbovljah. Po srednji zdravstveni šoli, ki jo je obiskovala v Celju, si je želela pridobiti še več znanja s področja zdravstvene nege, zato se je vpisala na Višjo šolo za zdravstvene delavce v Ljubljani. Po diplomi leta 1990 se je zaposlila v Splošni bolnišnici Celje na enoti za internistično intenzivno nego in zdravljenje. Ker si je želela v bližino domačega kraja, je leta 1993 sprejela službo v Trubarjevem domu upokojencev Loka pri Zidanem Mostu. Opravila je pionirsko delo na področju kakovosti, saj si je ves čas prizadevala za bolj kakovostno zdravstveno nego varovancev.

Ker se Mojca zaveda, kako pomembno je stalno izobraževanje, se je vpisala v 3. letnik Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani in leta 2000 diplomirala. Istega leta je sprejela nov poklicni izziv in se kot učiteljica praktičnega pouka zaposlila na Srednji zdravstveni in kemijski šoli Novo mesto, na kateri je zaposlena že dvanajsto leto. Opravila je potrebno nadgradnjo znanja pedagoško-andragoške smeri na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. V šoli je dosledna, vestna in zelo dejavna. Prizadeva si za napredek stroke zdravstvene nege. Redno sodeluje v različnih projektih. Leta 2006/07 je sodelovala pri prenovi

srednješolskega programa Zdravstvena nega in bolničar negovalec. Napisala je nov dnevnik praktičnega pouka za program Bolničar negovalec. Ker je na svojem strokovnem področju zelo delovna, si je leta 2008 pridobila naziv mentorica. Leta 2005 je postala mentorica prostovoljnega dela dijakov v Domu starejših občanov Novo mesto, leto pozneje pa še v Splošni bolnišnici Novo mesto, kjer vodi skupino prostovoljk na otroškem oddelku pod imenom Pikapolonice. S prostovoljkami se trudi za promocijo prostovoljstva in pripravlja redne mesečne delavnice za male bolnike. Da bi dijaki lahko opravljali prostovoljno delo v bližini svojega doma, je leta 2009 ustanovila še skupino prostovoljcev, ki opravlja prostovoljno delo v domačem kraju, in sicer v DSO Sevnica, Krško, Impoljca in Brežice.

Dva mandata je bila na šoli vodja strokovnega aktiva medicinskih sester, ki poučujejo praktični pouk. Kot mentorica je z dijaki na državnem tekmovanju iz strokovnega predmeta Zdravstvena nega dobila številna priznanja.

Kot organizatorica in predavateljica sodeluje na strokovnih predavanjih, ki jih Srednja zdravstvena in

kemijska šola pripravlja v sodelovanju z DMSBZT Novo mesto: seminar za mentorje praktičnega usposabljanja pri delodajalcu z naslovom Skupaj učimo teorijo in prakso zdravstvene nege, ki je potekal dve leti zapored, in seminar z naslovom Proces zdravstvene nege v teoriji in praksi.

Že tretji mandat je članica izvršnega odbora Sekcije medicinskih sester v vzgoji in izobraževanju, v katerem s svojimi prispevki sodeluje na strokovnih izobraževanjih. Leta 2009 si je pridobila licenco predavateljice prve pomoči Rdečega križa Slovenije. Z RK Novo mesto in Sevnica sodeluje pri organizaciji tekmovanj in ocenjevanju znanja iz prve pomoči za učence osnovnih šol Dolenjske in Posavja.

Kljub nenehni skrbi za strokovni razvoj Mojca najde vedno čas tudi za svojo družino. S svojim strokovnim znanjem, dobrim zgledom in empatičnim odnosom do bolnikov je Mojca zelo spoštovana tako pri sodelavcih kot pri dijakih.

*Stari del pljučnega oddelka
(Iz arhiva Splošne bolnišnice)*

Častna člana DMSBZT Novo mesto

Častna članica od leta 2000

Anica Pavišić

Mehka govorica Pavčkovih pesmi je blagodejno božala njeno dušo. Rada je imela njegove pesmi, posebej tiste o zemlji in mehkem valovanju gričev, o zelenih travah, o preprostem človeku, ki ljubi naravo in se nenehno vrača k njej. Zaprisežena Štajerka, doma s ptujskega konca, je bila z vsem srcem in dušo Dolenjka, tista prava, kakršnih danes ne srečamo več veliko in ki je posebej cenila dolenjsko pamet, domače delo in trud. Pomagala je povsod, kjer je le mogla, spodbujala vsakogar, ki se je trudil, in podpirala vse, kar se ji je zdelo dobrega. Novomeške medicinske sestre tega ne bomo nikoli pozabile.

V njenem srcu je bilo veliko ljubezni. Najprej do družine, posebej do otrok, Smiljana in Jasmine, potem še do Tanje, Tee in Aljaža. Pa do staršev. Bratov in sester in do njihovih otrok. O vseh nam je pripovedovala tako, da so se nam zdeli stari znanci. In vselej smo čutili, kako zelo jih ima rada.

Ljubila je petje. V Krkinem mešanem pevskem zboru je od ustanovitve četrto stoletja prepevala sopran. Tako sva se spoznali. Meni, takrat zeleni srednješolki, je Anica postala prijateljica in tega prijateljstva ni nikoli bremenila starostna razlika. Vez, med nama stkana pred 35 leti, je držala do njenega zadnjega diha in bo držala prek groba

naprej in naprej, ker tega, kar sva doživeli skupaj, ne bo mogoče pozabiti.

Ljubila je knjige, poezijo in prozo. Iz njenih rok je nešteto knjig našlo prostor tudi na mojih knjižnih policah, ob praznikih ali kar tako, vedno

s posvetilom. Vsaka je bila izbrana premišljeno, posebej zame, zato so danes že precej obrabljene.

Ljubila je ljudi. Kogar je sprejela za svojega, je bil za vedno njen.

In ljubila je Krko, delovno organizacijo, ki ji je dajala kruh, ona pa njej še mnogo več – znanje, zvestobo, pripadnost, dolga leta, vse do upokojitve.

V Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov smo z njo začeli sodelovati v osemdesetih letih, ko je ugotovila, da sponzorska sredstva, ki jih je do takrat Krka namenjala zdravstvenim zavodom za izobraževanje in druge dejavnosti, niso namenjene medicinskih sestram, ampak le zdravnikom. Od takrat je Krka prek nje finančno, organizacijsko in strokovno podpirala prav vse

projekte regijskega društva in strokovnih sekcij, v katerih smo sodelovale medicinske sestre. »Najprej moramo pomagati domačim ljudem,« je bilo njeno vodilo. Njena pisarna v Krki je bila pred vsemi velikimi in majhnimi projekti naše zatočišče, učila nas je vsega – vodenja, načrtovanja in priprave projektov, komunikacije, organizacijskih spretnosti, doslednosti, natančnosti, poudarjala spoštovanje dogovorov. Naše sodelovanje ni potrebovalo pisnih pogodb, zadostovala je beseda in vedno smo vedeli, da se lahko stoodstotno zanesemo nanjo, ona pa je vedela, da se lahko zanese na nas. Še danes desetkrat preverim vsako poslovno ali drugo besedilo, preden ga oddam, da ne bi spregledala kakršnih koli napak, še vedno pazim na obliko in vsebino vsega, pod kar se podpišem in odpošljem, kajti naučila me je, da je tudi to ogledalo človeka, da tudi na ta način pokažemo spoštovanje do naslovnika, do bralcev ali poslušalcev.

Leta 2000 je postala častna članica našega društva in se od takrat še z večjim veseljem udeleževala naših srečanj.

Življenje ji ni prizanašalo, bolezen jo je prvič preizkusila že v sedemdesetih letih. Operirana je bila v naši bolnišnici in od takrat smo imeli novomeške medicinske sestre in zdravniki v njej trdno zaveznico. Neomajno nam je zaupala in se med nami počutila varno. Bila je borka in le najbližjim je dala slutiti, da se z njo dogaja nekaj hudega. Prvič je v boju z boleznijo zmagala in bila še dolgo dejavna, polna moči in volje.

Na pragu novega tisočletja je bolezen spet udarila. Bilo je hudo, napovedi so bile slabe, vendar smo vsi skupaj z njo verjeli, da ji bo uspelo zmagati. Po pol leta so se težave vrnile, njene moči so počasi usihale, pa smo še verjeli in skupaj načrtovali 40-letnico društva. Sodelovala je v pripravah, obletnice pa ni več dočakala. Bolezen je bila močnejša in na pragu jeseni, 26. septembra 2003, je dokončno omagala.

A nikoli ni zares odšla. Preveč je še vtkana v naša življenja, preveč je z nami in v nas. Radi smo jo imeli, ne le kot sodelavko. Radi smo jo imeli, ker je bila Človek z velikim srcem.

Častni član od leta 2007

Jože Colarič

**predsednik uprave in generalni direktor
Krke, tovarne zdravil, d.d., Novo mesto**

Jože Colarič je pomembno zaznamoval ne le Dolenjsko, temveč celotno Slovenijo. V Krki, d. d., Novo mesto je zaposlen že 24 let. Januarja 2005 je prevzel mesto predsednika uprave in generalnega direktorja, potem ko je v družbi že vrsto let opravljal vodilne funkcije. Preden se je leta 1982 zaposlil v Krki kot vodja Oddelka za devizno-plačilni promet v Finančni službi, je dve leti in pol delal v Kompas Ljubljana. V Krki je hitro napredoval: pri 29-ih letih je postal pomočnik direktorja Finančnega sektorja, po petih letih je prevzel vodenje Izvozne službe,

leta 1990 je postal namestnik Uvozno-izvoznega sektorja, tri leta pozneje namestnik generalnega direktorja za področje trženja in financ ter direktor Marketing sektorja in prodaje. Od leta 1997 do konca leta 2004 je opravljal funkcijo namestnika predsednika uprave in generalnega direktorja.

Pod njegovim vodstvom skupina Krka nadaljuje poslovne trende iz preteklosti. Vseskozi se povečuje tudi dodana vrednost na zaposlenega, več kot polovica zaposlenih pa ima najmanj visokošolsko

diplomo. Kot pravi, so Krkin uspeh prav ljudje, saj stavbe lahko zgradiš, stroje in robote kupiš, ljudi pa ne. Rad poudari, da brez zagnanih, delavnih in pripadnih sodelavcev ne bi bilo napredka.

Vizija Krke, ki ji je Jože Colarič s svojim menedžerskim timom predan, je usmerjena v utrjevanje položaja Krke kot enega vodilnih farmacevtskih generikov na evropskem in drugih tržiščih. V zadnjih treh letih so v Krki uresničili vse ključne strateške projekte – okrepili so svoj produktni portfelj, lansirali nove izdelke, ki so rezultat vertikalno integrirane proizvodnje in razvoja, izboljšali stroškovno konkurenčnost in učinkovitost poslovanja. Vse to je Krko pripeljalo med vodilna generična farmacevtska podjetja v Evropi.

Jože Colarič ocenjuje, da bo Krka še krepila svoj položaj med vodilnimi generiki tako zaradi visoke kakovosti, varnosti in učinkovitosti Krkinih izdelkov kot tudi zaradi cenovne sprejemljivosti na tržiščih srednje, vzhodne, zahodne in jugovzhodne Evrope ter na ostalih trgih. Na slovenskem tržišču nameravajo še naprej ostati vodilni ponudnik zdravil.

Rast Krke pa v družbi že od nekdaj neločljivo povezujejo s prizadevanji za celovit in uravnotežen

razvoj okolja, v katerem živijo in delajo. Svoje temeljno poslanstvo *živeti zdravo življenje* uresničujejo s podporo različnih projektov, povezanih predvsem z zdravjem in s kakovostjo življenja, tako na lokalni, nacionalni kot tudi mednarodni ravni.

Jože Colarič je v svoji uspešni menedžerski karieri prejel številna priznanja: nagrado Mestne občine Novo mesto za gospodarske dosežke (1997), Minašnikovo priznanje častnega člana slovenskega farmacevtskega društva za prispevek pri razvoju slovenske farmacije (2001), nagrado časnika Finance za izjemne dosežke v gospodarstvu (2005), naziv naj direktor po izboru gospodarskih novinarjev na finančnih dnevih Kapital 2006 (2006), nagrado odličnosti in mojstrstva na 18. Forumu odličnosti in mojstrstva (2006), nagrado manager leta (2006) in nagrado Gospodarske zbornice Slovenije za gospodarske in podjetniške dosežke za leto 2006 (2007). Letos spomladi je bil imenovan tudi za častnega občana Mestne občine Novo mesto za leto 2006 za izjemne uspehe na gospodarskem področju in spodbujanju razvoja občine in regije, bralci Novega medija pa so ga izbrali za Najmeščana Novega mesta 2006.

50 let

zdravstvene in babiške nege na

Dolenjskem, v Beli krajini in

Posavju

Začetki zdravstvene nege v Splošni bolnišnici Novo mesto

Zadnja leta počasi sestavljamo podobo stroke zdravstvene nege v bolnišnici. Težko je bilo začeti, delo ni enostavno, ker so arhivi zelo skromni, v različnih poročilih, ki so jih pred 50 in več leti pisali zdravniki, predstojniki oddelkov, pa delo medicinskih sester praktično ni omenjeno. Pri iskanju zgodovinskih virov so nam bila v veliko pomoč pričevanja in osebni arhivi medicinskih sester, ki so nam jih velikodušno odstopile v uporabo, nekaj so dodali skromni podatki iz personalnih map zaposlenih bolnišnice pa tu in tam kakšen zapis v časopisu. Morda se je kje v spomin prikadla kakšna napaka, morda se kakšna tančica ni docela odstrla. A nič zato, najpomembnejše sledi bomo vendarle iztrgali pozabi in skozi naslednja leta zapise še dopolnjevali.

Cesarja Franca Jožefa I. bolnica

Splošna bolnišnica Novo mesto bo prihodnje leto praznovala častitljivo obletnico, 120 let svojega obstoja. Prav toliko časa bo minilo od začetkov organizirane skrbi za bolne in onemogle v njej, zato je razumljivo, da se še bolj kot sicer oziramo v preteklost, daleč nazaj, vse do leta 1892, ko je provinciat usmiljenih bratov v Gradcu sklenil v Novem mestu ustanoviti svojo bolnišnico. Po zelo ugodni ceni je bil naprodaj gradič Novi dvor – Neuhoft in v obnovljeni stavbi so 1. januarja 1894 odprli bolnišnico usmiljenih bratov z 22 posteljami. Ker je bila bolnišnica last reda usmiljenih bratov, ni nobena javna ustanova prispevala denarja za gradnjo, ves denar so pridobili v nabiralnih akcijah, ki jih je red razširil po celi Avstriji. Zmogljivosti so bile za tedanje potrebe veliko premajhne, zato so v naslednjih štirih letih konventu dogradili stavbo z 80 posteljami, ki je odprla vrata julija leta 1898. Poimenovali so jo Cesarja Franca Jožefa I. bolnica. Sprejemala je samo moške paciente, čeprav bi bila

glede na obolenja kraju veliko bolj potrebna ženska bolnišnica. Če so potrebovale zdravljenje v bolnišnici, so morale Dolenjke v Ljubljano, Karlovec ali Brežice.

Cesarice Elizabete bolnica

Minilo je naslednjih deset let, potrebnega je bilo veliko truda ordinarija dr. Petra Defranceschija, preden je bila na levem bregu Krke zgrajena še ženska bolnišnica s 66 posteljami, ki je prve pacientke in dečke do 5. leta starosti sprejela 19. novembra 1908. Ženska bolnišnica je bila javna ustanova, imenovana po cesarici Elizabeti, zato so morale pacientke za zdravljenje in oskrbo za mesec dni vnaprej plačati oskrbovalnino, če pa so ozdravele prej, so jim denar vrnili. Za pacientke je skrbelo od pet do osem sester usmiljenk reda sv. Vincencija Pavelskega iz Gradca, od dve do tri postulantke (pripravnice) in služinčad (kuhinjska dekla, dve perici in dva hlapca).

Sestre usmiljenke reda sv. Vincencija Pavelskega

V strokovni monografiji Splošna bolnišnica Maribor 1799–1999 iz leta 2001, str. 269–273, je avtorica as. dr. Cirila Toplak o sestrah usmiljenkah reda sv. Vincencija Pavelskega zapisala:

»Na Slovenskem so hčere krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavelskega znane pod imenom, ki jim ga je dalo ljudstvo: usmiljene sestre ali usmiljenke. Družbo usmiljenih sester sta leta 1633 v Franciji ustanovila sv. Vicencij Pavelski in sv. Ludovika de Marillac. Sestre usmiljenke so skrbele za bolnike po družinah in bolnišnicah, za najdenčke, kaznjence, begunce, ostarele, vzgajale pa so tudi sirote.

Sv. Vicencij Pavelski je v pravilih Družbe usmiljenih sester zapisal:

(Iz fototeke dolenskega muzeja)

»Pripravljene morate biti streči ubogim povsod, kamorkoli bi vas poslali: v vojsko, med uboge, zločince in sploh povsod, kjer lahko pomagate ubogim, ker je to vaš namen!«

Osnovna dejavnost Družbe usmiljenih sester je bila in je še danes nega bolnikov. Sedež Družbe je v Parizu, tam sta tudi vrhovna predstojnica in njen svet. V Sloveniji so se usmiljenke naselile najprej v Mariboru, in sicer leta 1843, nekaj let pozneje pa tudi v Ljubljani. Od leta 1991 je sedež predstojništva slovenske province v Šentjakobu ob Savi

Usmiljene sestre so bile v bolnišnici zadolžene za strežbo bolnikom (previjanje ran, kopanje, čiščenje), službo v kuhinji, gospodarstvu in pralnici, vzdrževanje posteljnega, bolniškega in operacijskega perila, zdravniških in strežniških plaščev, vzdrževanje žimnic, vzglavnikov, odej, pregrinjaj itd. Čistile so vse prostore in vzdrževale pripomočke za zdravljenje in nego. Skrbele so tudi za shranjevanje prevzetih oblačil bolnikov in pazile, da se niso izgubila ali da jih ni kdo ukradel. Soodgovorne so bile tudi za nakup živil, hišnih potrebščin in splošnega inventarja. Dolžnosti strežniškega osebja so določali službeni predpisi.

Sestre usmiljenke so v bolnišnici brezplačno stanovale in se hranile po jedilnem listu, ki ga je sestavljala Družba usmiljenih sester v dogovoru z vodstvom bolnišnice. Bolnišnica jim je priskrbela tudi zgornja

strežniška oblačila, plašče, predpasnike, rokavice in ostalo zaščito.

Družba usmiljenih sester je za vsak oddelek sporazumno z njegovim predstojnikom določila med redovnimi strežnicami prvo sestro. Glavna sestra je skrbela za red in inventar oddelka, pisala je dnevna poročila o sprejetih in odpuščenih oziroma umrlih bolnikih. Sestavljala je dnevni dietni list po navodilih predstojnika oddelka. Vodila je tudi sezname oblačil bolnikov in oblačil, ki so ostala za umrliimi. Sestre usmiljenke so na posameznih oddelkih opravljale natančno določena dela. Na kirurškem oddelku je na primer sestra instrumentarka pripravila vse potrebno za nemoten potek operacije, sterilne instrumente, perilo, pomagala zdravniku pri umivanju rok, mu nadela plašč in rokavice, pripravila bolnika na operacijo (ga po potrebi obrila, z jodom očistila predel, predviden za rez) in pri operaciji podajala instrumente.

Sestre usmiljenke so se v službi že na videz razlikovale od drugega osebja. Njihova suknena uniforma je bila sestavljena iz težkega modrega nabranega krila, zgornjega dela z dolgimi rokavi, belega predpasnika (pozneje so sestre nosile bel plašč) in širokega poškrbljenega pokrivala, imenovanega kornet. Pokrivalo je imelo dva široka krajca in je bilo na glavo pritrjeno. Med delom v operacijski sobi so morale krajce speti, saj so motili kirurga med podajanjem instrumentov. V prostem času so usmiljene sestre nosile temne redovniške uniforme in enako pokrivalo.

Delovnik usmiljenih sester v bolnišnici je trajal od jutra do večera. Opoldne so imele eno uro prosto za kosilo, molitev ali razvedrilo, ena pa je medtem zmeraj dežurala na vsakem oddelku. Usmiljene sestre so opravljale tudi nočno dežurstvo, ki je trajalo 12 ur. Nočne sestre so morale biti zanesljive in izkušene bolniške strežnice.

Prva leta, ko je novomeški bolnišnici vodil ugledni zdravnik dr. Peter Defranceschi, sta bili obe ves čas prezasedeni. Velikokrat je zmanjkovalo prostora in so morali paciente zavračati ali pa so odpuščali na pol ozdravljene, da so lahko sprejemali tiste, ki so bili bolj potrebni pomoči.

Pozneje, predvsem med prvo svetovno vojno, ko je moška bolnišnica postala vojaška, se ji je ugled močno zmanjšal in ljudje so se spet raje zatekali k ljudskim zdravilcem. Zasedenost bolnišnice ni bila

po odhodu dr. Defranceschija leta 1910 nikoli več taka kot prva leta.

Obe svetovni vojni sta bili za bolnišnici hudi preizkušnji, predvsem druga, ki ju je praktično izropala. Zavod je bil zanemarjen, oprema izrabljena ali uničena, vsega je primanjkovalo, ženska bolnišnica pa je bila tudi bombardirana. V moški bolnišnici je manjkalo strežnikov in bolničarjev, ker je vodstvo reda že med vojno starejše in izkušene usmiljene brate pošiljalo v svoje bolnišnice in ustanove izven Slovenije. Do konca leta 1946 je večina preostalih bolničarjev izstopila iz reda in odšla v civilne poklice, nekaj pa jih je vendarle še ostalo v službi v bolnišnici (Jože Drobnič na infekcijskem oddelku, pozneje poročen, z družino; družino si je ustvaril tudi Franc Šter oz. brat Tomaž, ki je do upokojitve delal na internem oddelku, Mirko Benčina pa je delal na rentgenološkem oddelku).

MEJNIKI

Reorganizacija bolnišnic in prihod prve medicinske sestre Marije Tomšič

Po reorganizaciji leta 1947 sta se obe bolnišnici združili v Splošno bolnišnico Novo mesto, ki je imela 5 oddelkov, lekarno in prosekuro. V stavbi nekdanje moške bolnišnice so bili interni oddelek z dermatološko-venerološkim odsekom, infekcijski in pljučni oddelek, gostoljubje pa so nudili tudi nevrološkemu bolnikom in bolnim otrokom, v stavbi ženske bolnišnice pa sta bila kirurški in ginekološko-porodniški oddelek. Bolnišnico je vodil upravnik, oddelke zdravniki specialisti, lekarno pa

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

farmacevt. Edina medicinska sestra je bila Marija Tomšič, ki je bila 1. februarja 1946 z dekretom poslana iz Ljubljane v Novo mesto, da bi v izrednih kadrovskih in higienskih razmerah organizirala službo za nego bolnikov. Na internem oddelku nadzorne medicinske sestre ni bilo.

Vodilna medicinska sestra je morala biti strokovnjakinja na svojem področju, poleg tega pa še osebno zrel človek, saj je bila odgovorna za organizacijo strokovne nege v bolnišnicah: pri negi je sodelovala, jo usklajevala in nadzirala, organizirala je velika bolnišnična gospodinjstva in imela na skrbi ustrezno prehrano za stotine bolnikov.

Izobraževanje kadra

Ker je bilo število uslužbencev s primerno izobrazbo zelo nizko, je imela takratna upravnica združene splošne bolnišnice velike težave pri zagotavljanju kadra za nego. Na delo so prišla dekleta iz okoliških vasi, brez vsake strokovne izobrazbe, pogosto celo s pomanjkljivo osnovnošolsko izobrazbo, saj zaradi vojnih razmer šolanje marsikje ni bilo mogoče (Bajc, 1974). Nege bolnikov so se dekleta priučila ob bolniški postelji. Pri tem so jim poleg Marije Tomšič pomagali maloštevilni zdravniki in redovniki, ki so še ostali na oddelkih. Za strežniško osebje so bili v bolnišnici najprej organizirani nekajmesečni bolničarski tečajji, ki so kmalu prerasli v šestmesečne tečaje s točno določenim programom. Februarja 1956 je republiški Svet za zdravstvo in socialno politiko upravnemu odboru bolnišnice predlagal ustanovitev enoletne bolničarske šole v Novem mestu in 1. oktobra istega leta je ta že odprla svoja vrata tudi prvim osmim strežnicam iz bolnišnice. Predavanja so bila v kletni dvorani pljučnega oddelka, internat in učilnice pa v šmihelskem dijaškem domu. Ravnatelj šole je bil znan novomeški pedagog Ludvik Ahačič, poleg Marije Tomšič pa so v njej poučevali tudi zdravniki iz bolnišnice (prim. dr. Marina Masten, prim. dr. Tone Šavelj) in zdravstvenega doma (dr. Špiler). Na ta način so kadre toliko usposobili, da so zagotavljali nego bolnikov na primerni ravni in da je bilo mogoče obdržati higienske razmere v zadovoljivih mejah.

V ženski bolnišnici so usmiljenke ostale v službi do januarja 1946, ko so odpustili prvih šest, marca

1948 pa so odpustili še preostalih osem usmiljenk. Bolnišnica je takrat zaposlovala pet zdravnikov, enega farmacevta, eno medicinsko sestro, enega fizioterapevta, štiri tehnike, tri babice, eno otroško negovalko in 26 bolničark.

Bolničarska šola je delovala do leta 1962, ko so v Novem mestu že potekale priprave na ustanovitev štiriletne srednje zdravstvene šole, ki je prvič odprla svoja vrata leta 1963. Denar zanjo je zagotovil okraj Ljubljana, organizacijsko pa so ji pri izvedbi programa pomagali zdravniki in medicinske sestre bolnišnice. Šola je v naslednjih letih bolnišnici in zdravstvenemu domu zagotavljala izobražen negovalni kader, a ga je bilo vedno premalo. Nekaj dodatno usposobljenega zdravstvenega kadra je bolnišnica pridobila s prekvalifikacijo 18 bolničarjev, ki so jeseni leta 1964 začeli obiskovati večerno srednjo šolo za zdravstvene delavce. V naslednjih letih je prišlo v bolnišnico 23 maturantk Srednje zdravstvene šole iz Karlovca, saj domača šola ni zmogla pokrivati vseh kadrovskih potreb. Mnoge od njih so ostale v Novem mestu in si tukaj ustvarile družine (Bajc, 1974).

Pomanjkanje višjih medicinskih sester

V bolnišnici je v začetku zelo primanjkovalo tudi višjih medicinskih sester. Mariji Tomšič, ki je opravila dodatne izpite in 1. oktobra 1947 postala višja medicinska sestra, 1. februarja 1950 pa je bila z odlokom o spremembi naziva imenovana za zdravniško pomočnico, se je na kirurškem oddelku šele leta 1961 pridružila Vida Štalcer, nato pa leta 1962 Marija Markelj (por. Gorenc) in kmalu za njo še Milana Zore, Cvetka Slemenik, Toni Mivec, Zofi Kralj, Slavka Medved in druge. Zaradi vse večjih potreb so se za šolanje ob delu na Višji šoli za zdravstvene delavce v Ljubljani odločale srednje medicinske sestre.

NOVI ODDELKI BOLNIŠNICE

Oddelek za pljučne bolezni

Zaradi velikega števila bolnikov s tuberkulozo med dolensko populacijo se je bolnišnica leta 1947 lotila prve novogradnje, samostojnega oddelka za pljučne bolezni, ki je bil po mnogih zapletih dograjen in odprt decembra leta 1953. Oddelek je imel 93 bolniških postelj, ki so bile takoj zasedene. Glavna

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

medicinska sestra oddelka je bila Elica Kapš, na oddelku pa so delali še Rezka Klobučar, Marica Bregar, Kristina Miklič, Slavka Novak, Pepca Rožič, Anica Varlec, Marija Hrastar, Lojzka Pust, Ivanka Saje, Katica Luzar, Ema Okorn in drugi.

Adaptacije

Od leta **1954** do **1961** je bilo v bolnišnici opravljenih več adaptacij obstoječih stavb, v katerih so se poleg internistike, kirurgije in ginekologije razvile še druge dejavnosti, kot so transfuziologija, rentgenologija, laboratorijska in lekarniška dejavnost, kuhinja in pralnica. V teh letih je bil zgrajen tudi podzemni hodnik med stavbama na desnem bregu reke Krke.

Oddelek za medicinsko rehabilitacijo

Ob kirurški stavbi je bil v letih 1958 in 1959 dograjen oddelek za medicinsko rehabilitacijo invalidov, ki je 22 let skrbel za aktivno terapijo travmatoloških in tudi drugih bolnikov. Glavna medicinska sestra oddelka je bila Rafaela Grilc.

»Nova« bolnica za kirurški, rentgenološki, otroški, nevrološki, očesni, dermatološki, transfuziološki in patološki oddelek

V stavbi nekdanje ženske bolnišnice je bila na ginekološko-porodniškem in na kirurškem oddelku strašna prostorska stiska. Primanjkovalo je bolniških postelj, oba oddelka sta imela samo eno aseptično operacijsko sobo, ki je bila nenehno zasedena. Na porodniškem oddelku sta velikokrat ležali dve porodnici na eni postelji. Sobe za novorojenčke niso imeli: v majhni sobici s tremi navadnimi, počez postavljenimi posteljami, je ležalo naenkrat tudi 30 novorojenčkov. Sobivanje dveh velikih oddelkov je postalo nemogoče, zato sta se že konec petdesetih let pokazali potrebi po novogradnji in selitvi kirurškega oddelka na desni breg Krke. Po številnih zapletih, pomanjkanju denarja, ustavitvi in spet nadaljevanju

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

gradnje so se leta 1965 v novo stavbo preselili kirurški (aseptični, septični in travmatološki odsek, odsek za intenzivno nego, oddelek pa je pridobil še kirurške ambulante in nove operacijske sobe) in rentgenološki oddelek, iz stavbe internega oddelka pa otroški oddelek. Po dograditvi še dveh traktov so se leta 1972 v stavbo vselili še očesni, nevrološki in dermatološki oddelek, transfuziološki oddelek in oddelek za patologijo, otroški oddelek se je preselil na novo lokacijo, nekaj več prostora pa je dobil tudi kirurški oddelek, ki je v naslednjih letih odprl nove odseke (urološki, žilni).

Ginekološko – porodniški oddelek in ORL oddelek

Prostore stare kirurgije so preuredili za potrebe ginekološkega in porodniškega oddelka. Oddelka sta pridobila porodno sobo, otroško sobo, sobo za intenzivno nego in operacijski sobi.

Na ginekološkem oddelku je bila prva glavna medicinska sestra usmiljenka, po njenem izstopu je postala glavna medicinska sestra Jelka Križanec, za njo pa je bila dolgoletna glavna medicinska sestra Zdenka Kaplan, ki je bila tudi izvrstna instrumentarka. V prvem kolektivu oddelka so bile še medicinske sestre Marija Matoš, Albina Judež, Martina Petaković, medicinski sestri instrumentarki Andreja Šinigoj, Marija Miklavc, babice Ana Obranović, Bosiljka Mihalič, Štefka Jandrić, bolničarke Ivanka Hrovat, Ana Mikec, Milka Adamović, Ana Kotnik in bolniška strežnica Marija Mihalič.

Izpraznjene prostore kirurške infekcijske enote na levem bregu Krke so v letih 1966/67 preuredili za oddelek ORL, ki je s 40 posteljami začel delovati februarja 1967.

Takrat zaposleni še niso vedeli, da bo minilo kar 32 let, preden se bosta oba oddelka preselila na desni breg Krke v novo zgrajeno stavbo bolnišnice.

Interni in infekcijski oddelek

Prostore internega oddelka so vnovič adaptirali za internistične paciente in za paciente infekcijskega oddelka, leta 1979 pa je v okviru internega oddelka v stavbi pljučnega oddelka bolnišnice začel delovati odsek za dializo.

Takoj po vojni je na internem oddelku še nekaj časa pomagala pri delu sestra usmiljenka Odila, prvi zaposleni v ZN na internem oddelku pa so bili: bolničarke Metka Avsec, Tončka Fabjančič, Albina Hudoklin, Ana Kulovec, Verica Hribar, medicinske sestre/tehnik Dragica Urbančič, Agica Vidmar, Alojz Pust in bolniške strežnice Jožefa Vidmar, Vida Potočar, Milka Mahne, Marija Šinkovec.

Prva višja medicinska na internega oddelka je bila Amalija Burger Jureković, dolgoletna glavna medicinska sestra internega oddelka.

Leta 1966 je prišla na interni oddelek VMS Jožica Cemič, v naslednjih letih pa še Terezija (Ika) Zupančič, Vida Lindič, Marija Tomazin, Jožica Majcen, Mojca Golouh, Marija Veselič in Nuša Božič, vendar je večina njih kmalu odšla. Na internem oddelku sta ostali samo Malči Burger in do ustanovitve dializnega odseka Jožica Majcen.

Novogradnje

V času od **1977** do **1979** je bolnišnica dobila nove stavbe za kuhinjo, kotlovnico in pralnico ter podzemni vezni hodnik, ki povezuje vse stavbe bolnišnice, vključno z objektom Zdravstvenega doma Novo mesto, ki je v neposredni bližini.

Končno nova porodnišnica

Glede na to, da je 100 let stara stavba na levem bregu reke Krke, zgrajena kot ženska bolnišnica, odslužila svojemu namenu, je bila delno s samoprispevki občanov leta **1997** zgrajena nova stavba za porodnišnico in oddelek za otorinolaringologijo, v njej pa so 2007 dobili svoje prostore še centralni operacijski blok, centralna sterilizacija, lekarna in služba za čiščenje, transport in kurirska dela, pozneje pa z reorganizacijo dela še očesni oddelek in žilni odsek kirurškega oddelka.

S tem je bila vsa bolnišnična dejavnost končno združena na eni lokaciji.

11. februarja **1993** je bil s sklepom Vlade republike Slovenije ustanovljen Javni zdravstveni zavod Splošna bolnišnica Novo mesto za opravljanje specialistično-ambulantne, bolnišnične in lekarniške dejavnosti ter za opravljanje gospodarskih dejavnosti kot pomožnih dejavnosti.

Zadnja desetletja so bolnišnico zaznamovale nenehne organizacijske in kadrovske spremembe in strokovni napredek na vseh področjih. Kot se je spreminjala država, tako so se spreminjale tudi razmere v zdravstvu, ki pa za zdravstvene delavce nikoli niso bile posebej prijazne. A o tem raje kdaj drugič ...

Viri:

- Gošnik T. Prvih sto let novomeške bolnišnice. Dolenjska založba. Novo mesto, 1994.
- Toplak K. Sestre usmiljenke reda sv. Vincencija Pavelskega. Splošna bolnišnica Maribor 1799 – 1999. Maribor, 2001 (str. 269 – 273).
- Steklasa S. Interni oddelek od začetka do 2001. Vizita 6, november 2001.
- Osemdeset let novomeške bolnišnice. Zbornik, SB Novo mesto, 1978.
- Gradišek A. Petdeset let dela in oblikovanja medicinske sestre na Slovenskem. Obz ZN, 1969.

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Krvodajalstvo, transfuziologija od začetkov do danes

Začetki delovanja segajo v leto 1957, in sicer kot Transfuzijska postaja na levem bregu reke Krke. Pomanjkanje lastnega kadra je vzrok za začasno ukinitvev postaje. Potrebe po krvodajalstvu in transfuziologiji so narekovali vnovično delovanje, ki je obstalo do danes. Z malo zdravstvenega kadra in v neprimernih kletnih prostorih sta razvoj in delovanje postaje zaživela. Postaja se je leta 1969 preimenovala v transfuzijski oddelek in se leta 1972 preselila v nove prostore na desni breg reke Krke.

Število prostovoljnih krvodajalcev je naraščalo, število odvzemnih dni se je iz enega povečalo na dva in v letu 2009 na tri odvzemne dni. Razvoj in napredek medicine sta narekovala spremembe v testiranju odvzete krvi na povzročitelje bolezni (hepatitisa, HIV-a in sifilisa). Način odvzema krvi krvodajalcem za preiskave se je spremenil; venozni odvzem in pipetiranje z usti sta zamenjala sodoben odvzem iz prsta in material za enkratno uporabo.

Odvzem krvi za krvni pripravek v steklenico je zamenjal zaprti sistem z vrečko, ki omogoča sodobno filtrirano in komponentno terapijo, ter sodoben individualen pristop medicinske sestre h krvodajalcu, ki se je uvedel leta 1986.

Velik napredek je prinesel računalniško podprt sistem leta 1996, ki je transfuziologijo prenesel v drugo dimenzijo. Sistem omogoča in pokriva celotno dejavnost od sprejema krvodajalca, odvzema, testiranja, izdajo krvnega pripravka do bolnika. Imena in priimke krvodajalcev je zamenjala računalniška koda. »Operacijski boks« in odvzem v ločenih prostorih z obveznim oblačenjem in pokrivanjem krvodajalcev in medicinskih sester je zamenjal osebni odvzem na novih posteljah s tehtnicami in mešalci odvzete krvi.

*Čakanje v vrsti na transfuziji
(Iz arhiva transfuziologije)*

Število krvodajalcev je skozi leta naraščalo z blagimi nihanjem, in sicer od 1000 do skoraj 6000 odvzemov v letu 2012.

Preiskave v imunohematologiji so spremljale nove pristope in razvoj iz tako imenovanih mokrih metod v mikro metode, z minimalno količino uporabe bolnikovega vzorca krvi in z občutljivo metodo dokazovanja ustreznosti pripravka.

Pomembna prelomnica je bilo tudi leto 2008, ko se je oddelek preimenoval v Center za transfuzijsko dejavnost in prešel pod okrilje Zavoda za transfuzijsko dejavnost Ljubljana. Centralizacija dejavnosti je prinesla spremembe v načinu dela na oddelku, in sicer tako s pridobitvami kot izgubami.

Delo s krvodajalci, imunohematološke preiskave pred komponentno terapijo in zaloge testiranih krvnih pripravkov so dejavnosti, ki jih center še vedno opravlja. Preiskave v zvezi z nosečnostjo v tako imenovanem prenatalnem obdobju in porodu so tudi pomemben del dejavnosti, s katerimi Center

za transfuzijsko dejavnost Novo mesto pokriva območje Dolenjske in Bele krajine.

Osebe na Centru je sestavljeno iz medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov, zdravnika, administratorke, pomožnega ter laboratorijskega osebja.

*Pipetiranje z usti za sedimentacijo, laborantka Anica Gazvoda
(Foto Polde Grahek)*

*Odvzem krvi
(Iz arhiva transfuziologije)*

*Kri za določanje sedimentacije v pipetah na stojalu
(Foto Polde Grahek)*

Zdravstveni dom Novo mesto

ZDRAVSTVENI DOM NOVO MESTO – ZGODOVINA

Zgodovina novomeškega zdravstvenega doma se je začela pisati leta 1923, ko je bil za novomeški okraj v Ljubljani ustanovljen Higijenski zavod. Na njegovo pobudo je v Novem mestu zaživela državna šolska poliklinika, deset let pozneje pa še otroški dispanzer. Z združitvijo obeh ustanov je nastal Zdravstveni dom Novo mesto, ki je imel svoje prostore v novi ljudski šoli.

Čeprav se je kmalu pokazala potreba po novogradnji, je druga svetovna vojna preprečila njeno izgradnjo.

Po osvoboditvi je bil razvoj zdravstva močno povezan z novimi povojnimi družbenimi razmerami. Na prehodu iz centralističnega upravljanja zdravstva na samoupravni družbeni sistem vodenja se je leta 1955 oblikoval ambulantno-poliklinični zavod Zdravstveni dom Novo mesto na občinski ravni, ki so se mu pozneje pridružile prej samostojne zdravstvene postaje. Reorganizacija osnovnega zdravstva je potekala enotno in organizirano. Povojna stiska se je neusmiljeno nadaljevala in šele leta 1955 so domu dodelili prostore v nekdanji gimnaziji na Jenkovi ulici poleg frančiškanske cerkve, kjer so bile splošne ambulante, medtem ko so na Mej vrti delovale zobozdravstvene in šolske ambulante. Skupaj je bilo takrat na dveh lokacijah zaposlenih 68 ljudi. V zdravstvu so začeli delati diplomanti medicinskih fakultet in zdravstvenih šol, zdravniki, zobozdravniki, medicinske sestre in zdravstveni tehniki.

V skladu z referendumom o novi organiziranosti zdravstvene službe na Dolenjskem je Zdravstveni dom Novo mesto postal del združene sestavljene organizacije SOZD Zdravstveni center Dolenjske, ki je povezoval še Splošno bolnišnico, še 4 zdravstvene

Zdravstveni dom na Jenkovi

(Iz arhiva Zdravstvenega doma Novo mesto)

domove ter Zavod za socialno medicino in higieno dela. Posebej so razvijali medicino dela, splošno medicino in službo za mentalno higieno ter skrbeli za ustrezen kader in naložbe.

V okviru srednjeročnega razvoja za obdobje 1977–1979 se je v načrtih znašla izgradnja novega zdravstvenega doma, in sicer v bližini bolnišnic v Kandiji, s čimer je bilo zdravstvo združeno v kompleks med Krko, Težko vodo in železniško progo.

Novo stavbo so težko pričakovali tako občani kot zdravstveni delavci, ki so delo opravljali na Jenkovi ulici, zgradbi gimnazije in poznejši kasarni, danes pa so tam prostori glasbene šole. Ulica je bila pretesna in preozka. 200 let star objekt ni več ustrezal zahtevam sodobnega zdravstva, osebje v treh ambulantah splošne medicine in laboratoriju je delalo v nemogočih razmerah.

Slovesno odprtje prostornega, modernega in lepega zdravstvenega doma na Kandijski 4 je bilo 29. oktobra 1979. To je bila ena največjih pridobitev novomeške občine, ki so se je razveselili tako bolniki kot zdravstveni delavci. Objekt v treh nadstropjih je meril 8000 kvadratnih metrov, kjer so bile splošne ambulante za vse prebivalstvo, dispanzer za borce, dispanzer za predšolske otroke, za šolarje in mladino, za pljučne in srčne bolezni, za medicino dela, dispanzer za žene, ambulanta za kožne in spolne bolezni ter dispanzer za duševno bolne. Prav tako so bili tu prostori za celotno zobozdravstvo in specialistično kirurgijo. V novi stavbi so bili tudi laboratorij in fizioterapija, reševalna postaja in dežurna služba za nujne primere. O vsem tem je govoril ob odprtju tedanji direktor Zdravstvenega doma Novo mesto Peter Kapš.

Končna preselitev v nove prostore je bila v začetku leta 1980 z udarniško akcijo ob koncu tedna vseh zaposlenih v zdravstvenem domu od snažilke do zdravnikov.

Otvoritev Zdravstvenega doma
(Iz arhiva Zdravstvenega doma Novo mesto)

Potem ko je Zdravstveni center Dolenjske nehal poslovati, je tudi Zdravstveni dom Novo mesto postal samostojni javni zavod. Odlok skupščine Mestne občine Novo mesto z datumom 16. maj 1991 je določal tudi organizacijo zdravstvenega varstva v zdravstvenih postajah Straža, Dolenjske Toplice, Šentjernej, Škocjan in Žužemberk.

Devetdeseta leta so prinesla precejšnje spremembe v življenju zdravstvenega doma. Zaradi množičnega podeljevanja koncesij se je zdravstveni dom znašel

v rdečih številkah. Podeljene koncesije so zmanjšale obseg dejavnosti in načele stroškovno učinkovitost zavoda. Vodstvu zavoda načelu z Mileno Kramar Zupan je uspelo sanirati veliko izgubo ter ustvariti dobre medsebojne odnose med zaposlenimi, urediti razmerja do koncesionarjev podnajemnikov in vzajemno spoštovanje drug do drugega ter do pacientov, kar sta osnovna pogoja za normalno delo.

Zdravstveni dom se je z informativnimi in poučnimi vsebinami znašel na svetovnem spletu.

Med najpomembnejšimi projekti zadnjih let pa velja omeniti obnove otroškega dispanzerja, centra za odvisnike, službe zobozdravstva in zobotehničnega laboratorija, medicine dela, prometa in športa, razvojne ambulante z mentalno-higienskimi ambulantami, nakup novih reševalnih vozil, ureditev dispanzerja za bolezni srca in pljuč, novega ultrazvoka ter nabavo Julijana, rentgena za zgodnje odkrivanje raka na dojkah, ki je bil kupljen v veliki humanitarni akciji novomeških Julij in številnih donatorjev. V letu 2012 je bila tako zaključena osnovna prenova zavoda. Naslednji projekt, ki se ga bodo lotili, bo energetska sanacija zavoda.

ZDRAVSTVENI DOM NOVO MESTO – DANES

Zdravstveni dom Novo mesto je temeljni nosilec primarnega zdravstva za območja občin ustanoviteljic (mestna občina Novo mesto, občina

Zdravstveni dom Novo mesto
(Iz arhiva Zdravstvenega doma Novo mesto)

Šentjernej, občina Žužemberk, občina Straža, občina Dolenjske Toplice, občina Škocjan, občina Šmarješke Toplice, občina Mirna Peč). Dejavnost zavoda je javna služba, katere izvajanje je v javnem interesu. Zavod na sedežu v Novem mestu zagotavlja splošno izvenbolnišnično zdravstveno dejavnost predvsem za prebivalstvo z območja ustanoviteljic, posamezne specialistične zdravstvene storitve, ob upoštevanju pravice do svobodne izbire zdravnika pa tudi za druge. Delovanje zavoda temelji na načelu enakosti, ne glede na nacionalnost, vero, spol in drugačnost.

Zavod zagotavlja službo 24-urnega neprekinjenega zdravstvenega varstva, vključno s službo nujne medicinske pomoči za prebivalce občin ustanoviteljic in za druge ljudi, ki potrebujejo zdravstveno pomoč.

Zavod je koordinator med javnim zavodom in zasebnimi zdravstvenimi delavci, ki na podlagi koncesije opravljajo javno službo na podlagi sklenjene pogodbe o sodelovanju.

Zdravstveni dom Novo mesto (skupaj z zasebniki s koncesijo) zagotavlja zdravstveno varstvo za približno 65000 prebivalcev. Omenjeno območje se razprostira na 777 km² površine, ima 80,4 prebivalca na km² in 338 naselij. Največja cestna razdalja je 37 km (Novo mesto–Žvirče, Suha krajina).

Ustanovitelji zavoda so:

- Mestna občina Novo mesto, Seidlova 1, Novo mesto
- Občina Šentjernej, Trubarjeva cesta 5, Šentjernej
- Občina Žužemberk, Grajski trg 33, Žužemberk
- Občina Dolenjske Toplice, Sokolski trg 4, Dolenjske Toplice
- Občina Škocjan, Škocjan 67, Škocjan
- Občina Mirna Peč, Trg 2, Mirna Peč
- Občina Straža, Ulica talcev 9, Straža
- Občina Šmarješke Toplice, Šmarjeta 66, Šmarješke Toplice

za katere Zdravstveni dom Novo mesto tudi izvaja storitve primarne in sekundarne zdravstvene dejavnosti.

Poslanstvo Zdravstvenega doma Novo mesto

(Iz arhiva Zdravstvenega doma Novo mesto)

Zavod ima organizirano primarno zdravstveno varstvo na sledečih lokacijah, in sicer:

- Novo mesto – na petih lokacijah (Kandijska c. 4, Dom starejših občanov Šmihel, Varstveno-delovni center Šmihel, Zapori Novo mesto na Jerebovi ulici, Železniški zdravstveni dom na Foersterjevi ulici),
- Šmarjeta – na treh lokacijah (mladinsko in splošno zobozdravstvo, socialno varstveni center Penzion Sreča, DSO Trebnje – enota Šmarjeta),
- Šentjernej (družinska medicina, pediatrija, mladinsko zobozdravstvo, patronaža, laboratorij),
- Žužemberk (družinska medicina, mladinsko in splošno zobozdravstvo, patronaža),
- Dolenjske Toplice (mladinsko in splošno zobozdravstvo),
- Škocjan (patronaža).

Specialistične dejavnosti so organizirane na sedežu zavoda, Kandijska 4, Novo mesto.

Zdravstveni dom Novo mesto spada med velike pravne osebe in je peti največji zdravstveni dom v Sloveniji, ki opravlja naslednje zdravstvene dejavnosti:

- preventivno zdravstveno varstvo vseh skupin prebivalstva na dispanzerski ravni,
- zdravstveno vzgojo vseh skupin prebivalcev,
- nujno medicinsko pomoč s prehospitalno enoto (PHE), dežurno službo in reševalne prevoze,
- splošno oziroma družinsko medicino in antikoagulantno zdravljenje,
- zdravstveno varstvo otrok in mladine,

- zdravstveno varstvo žensk, vključno z boleznimi dojk in mamografijo,
- zdravstveno varstvo bolnikov z boleznimi srca in ožilja ter pljučnih bolnikov z rentgensko diagnostiko,
- preventivno in kurativno splošno in specialistično zobozdravstvo z rentgensko diagnostiko,
- patronažno varstvo,
- medicino dela, prometa in športa,
- fizioterapijo s fizioterapijo,
- psihiatrijo, psihologijo ter preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog,
- laboratorijsko diagnostiko,
- zdravstveno rehabilitacija otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju,
- zdravstveno varstvo pripornikov in zapornikov v zaporih Novo mesto,
- zdravstveno varstvo oskrbovancem v Domovih za starejše občane.

Poslanstvo

Naša osnovna poslanstva so ohranjanje in izboljšanje zdravja ljudi ter izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva za boljše zdravje in počutje ljudi.

Svoje zdravstvene storitve nudimo na najvišji dogovorjeni kakovostni ravni, s katero je določeno, da smo odgovorni za zagotavljanje optimalnih zdravstvenih storitev na primarni ravni, v procesu diagnostike, terapije in rehabilitacije varovancev ter zagotavljanju neprekinjene službe nujne medicinske pomoči v okviru redne dejavnosti, dežurstev. Naša prizadevanja so usmerjena tudi v razvoj sekundarnega zdravstvenega varstva s podpiranjem delovanja koncesionarjev in tudi drugih, manjših zdravstvenih domov v JV Sloveniji. Vse to opravljamo v korist in zadovoljstvo naših uporabnikov – pacientov.

Vizija

Zdravstveni dom Novo mesto ostaja temeljni izvajalec osnovne zdravstvene dejavnosti vključno z izvajanjem nujne medicinske pomoči in prehospitalne enote ter preventivnega zdravstvenega varstva na območju Mestne občine Novo mesto in ostalih občin: Šentjernej, Škocjan, Šmarješke

Toplice, Žužemberk, Straža, Dolenjske Toplice, Mirna Peč.

Storitve osnovnega zdravstva predstavljajo prvi stik prebivalstva z zdravstveno oskrbo. Predstavljajo rešitev za kar 90% zdravstvenih težav, imajo vlogo filtra in paciente na kakovosten in stroškovno učinkovit način usmerjajo skozi zdravstveni sistem. Zdravstvena dejavnost na primarni ravni je dostopna vsem ljudem v lokalnem okolju brez predhodnih napotitev ali posredovanja drugih zdravstvenih zavodov oz. posameznikov. Na primarni ravni je postavljena mreža čim bližje prebivalstvu, da se omogoči hitro in enostavno dostopnost. Le celovit sistem primarnega zdravstva, kot smo mu priča danes in tukaj, lahko ponudi ustrezno, pravično, kakovostno in stroškovno učinkovito zdravstveno nego. Zdravstveni dom je osrednji nosilec primarnega zdravstva in v evropskem merilu predstavlja primer dobre, uveljavljene prakse organiziranosti primarnega zdravstva. Predstavlja celovit zdravstveni center, ki občanom in občankam na enem mestu zagotavlja vso zunajbolnišnično zdravstveno oskrbo. Zdravstveni dom lahko zagotavlja večjo socialno varnost vsem prebivalcem države, večjo celovitost in dostopnost, omogoča lažji vpliv države in lokalne skupnosti, je nosilec nekaterih dejavnosti, ki morajo biti organizirane v javnih zavodih, in lahko zagotavlja kakovostno in učinkovito zdravstveno varstvo vseh občanov.

Pri tem je moto našega delovanja:

»Vse, ki bodo prišli v Zdravstveni dom, bomo obravnavali, kot da so ti naši najdražji, naši starši, naši otroci, naši prijatelji...; za njih moramo biti njihova najboljša izbira.«

Patronažna služba Zdravstvenega doma Novo mesto od ustanovitve do danes

Leta 1961 je bila v Zdravstvenem domu Novo mesto ustanovljena patronažna služba, ki je delovala po principu monovalentne obravnave pacienta, torej gre za obravnavo cele družine. Izjema so bili takrat novorojenčki in otročnice, ki so jih obiskovale babice, ki so bile zaposlene na Dispanzerju za žene Zdravstvenega doma Novo mesto. Od leta 1961 do leta 1979 so v patronažni službi delale medicinske sestre-babice: Marija Sikošek, Angela Trlep, Nika Lapajne, Cvetka Pirnar, Nada Teršar, Elizabeta Hostnik, Ida Milinović, Jožica Uhernik, Jožica Verstovšek in Klara Žnidaršič. V tistem času patronažne sestre niso imele svojih prostorov, prav tako niso imele prevoznih sredstev. Svoje majhne prostore so dobile proti koncu sedemdesetih let, in sicer manjšo podstrešno sobo na Jenkovi ulici v Novem mestu, v kateri pa ni bilo dovolj prostora za vse takrat zaposlene patronažne medicinske sestre. Leta 1980 so se patronažne medicinske sestre preselile na novo lokacijo, in sicer v današnji Zdravstveni dom Novo mesto, v katerem imajo svoje prostore še danes. Takrat so se jim kot patronažne medicinske sestre pridružile še: Erna Gruden, Jelka Pirc, Dragica Murn, Danica Bukovec, Marija Bradač in Marija Dragan. Z novimi prostori so leta 1980 patronažne medicinske sestre dobile tudi prevozna sredstva in pogoj za zaposlitev na patronaži je bil od takrat naprej tudi vozniški izpit. Pogoj za sprejem v delovno razmerje v patronažni službi je takrat postala tudi višja izobrazba, saj so patronažne medicinske sestre prevzele tudi babiško dejavnost in so tako obiskovale vse skupine prebivalstva od rojstva do smrti, kot to počnejo še danes. V tistem letu je vodstvo patronažnih medicinskih sester prevzela Jožica Verstovšek, ki je s skrbnim delom in vodenjem pripomogla, da je patronažna služba pridobila na ugledu pri oskrbovancih in nasploh v družbi. V času od leta 1980 do leta 1999 se je v patronažni službi kar nekaj patronažnih sester

upokojilo, medtem pa so se jim pridružile mlajše kolegice, in sicer: Sonja Seničar, Slavka Kastelic, Tanja Sever, Marinka Dimc, Marica Harmandić, Anita Kelbl, Mojca Gregorič, Majda Štimec, Nevenka Udovč, Vida Škrbe, Andreja Šenica, Slavica Cimerman, Andreja Mesojedec in Mateja Štrumbelj. Leta 1993 je vodenje patronažne službe prevzela Erna Gruden, ki jo je uspešno vodila vse do upokojitve. V letih, ki so sledila, je službo vodila Tanja Sever. V teh letih se je zgodilo marsikaj, od upokojitev starejših kolegic do odhoda v zasebnost šestih patronažnih medicinskih sester. V patronažni službi Zdravstvenega doma Novo mesto je zaposlenih 18 patronažnih medicinskih sester: Tanja Sever, Slavka Kastelic, Anita Kelbl, Marica Harmandić, Sonja Seničar, Andreja Remih, Marija Segedi, Marinka Dimc, Alenka Ahlin, Jožica Gregorič, Barbara Mali, Diana Smuk in od leta 2012 vodja patronažne službe Darja Grubar. Ne smemo pozabiti, da ima patronažna služba danes še tri dislocirane enote, in sicer v Žužemberku, kjer so zaposlene tri patronažne medicinske sestre (Andreja Šenica, Mateja Novak in Katja Jenkole) ter v Šentjerneju (Andreja Mesojedec) in Škocjanu (Slavica Cimerman), kjer pa je zaposlena po ena patronažna medicinska sestra. Na terenskih območjih v šestih dolenjskih občinah skrbimo za prek 64000 prebivalcev. Kot je že omenjeno, na našem območju deluje tudi šest zasebnih patronažnih medicinskih sester, s katerimi lepo sodelujemo (Majda Štimec, Vlasta Femc, Jožica Šuc, Mojca Gregorič, Mojca Zoran in Karmen Kerin). Smo zelo starostno razgiban kolektiv z dobrimi medsebojnimi odnosi, saj mlajše upoštevamo življenjske in tudi strokovne izkušnje starejših kolegic, medtem ko mlajše v kolektiv prinašajo novo energijo.

Pri svojem delu patronažne medicinske sestre upoštevamo priporočila svetovne zdravstvene

Patronažne medicinske sestre v Zdravstvenem domu Novo mesto, 2013

(Iz osebnega arhiva Darje Grubar)

organizacije in v praksi uveljavljamo koncept družinske medicinske sestre. Izvajamo vse dejavnosti polivalentnega patronažnega zdravstvenega varstva. Smo koordinatorke vseh oblik pomoči na domu ter vez med posameznikom in njegovim izbranim osebnim zdravnikom. Patronažne medicinske sestre Zdravstvenega doma Novo mesto sodelujemo tudi z lokalnimi skupnostmi, Rdečim križem, s Centrom za socialno delo in še drugimi nezdravstvenimi organizacijami in društvi. Osrednje delo patronažne medicinske sestre je vsekakor zdravstvena nega zdravih in bolnih s ciljem, da se čim prej vzpostavi neodvisnost in samostojnost pri opravljanju osnovnih življenjskih dejavnosti. Z načrtnim in sistematičnim delovanjem na svojih terenskih območjih patronažne medicinske sestre prispevamo pomemben delež k višjemu zdravstvenemu standardu in s tem tudi k izboljšanju življenjskih pogojev prebivalcev. Ugotavljamo tako socialno problematiko v lokalni skupnosti kot tudi odnos prebivalcev do vrednote, kot je zdravje, in drugih socialnih vrednot, ki se izražajo v skrbi za osamljene, stare in onemogle, revne ter socialno izolirane prebivalce.

Patronažna služba Zdravstvenega doma Novo mesto je že vrsto let tudi učna baza za študente Fakultete

za zdravstvene vede Univerze v Ljubljani, zadnja leta pa tudi za študente Visoke šole za zdravstvo Novo mesto. Patronažne medicinske sestre dejavno sodelujemo na strokovnih srečanjih, predavanjih ter tudi na ta način prispevamo k razvoju zdravstvene nege. Izvajamo raziskovalno delo, saj se trudimo izvajati na dokazih podprto patronažno zdravstveno nego.

O svojem delu patronažne medicinske sestre pravimo:

»Delo patronažnih medicinskih sester, ki človeka spremljamo od njegovega rojstva do smrti, je zelo odgovorno, poklic je včasih težak, vendar je še vedno lep in spoštovan. Stisk roke, topla beseda in nasmeh na obrazu pacienta včasih tudi pozdravijo.«

Patronažna služba na območju Novega mesta leta 1969

Iz nepodpisanega zapisa v društvenem arhivu, leta 1969.

Pridružujemo se mnenju o nujnosti ureditve problema patronažne službe v republiškem merilu. Nujno je urediti že nakazane probleme od določitve statusa patronažne službe do njene organizacijske oblike, načina financiranja in delovnih metod ter določitve strokovne usposobljenosti zdravstvenega delavca, ki opravlja to službo (zdaj se namešča na mesto patronažne medicinske sestre najrazličnejše profile).

Na novomeško-dolenjskem območju, ki obsega teritorij petih občin (Črnomelj, Krško, Metlika, Novo mesto in Trebnje) s 116 944 prebivalci je patronažna služba slabo razvita in na žalost zadnja leta celo nazaduje. Iz leta v leto se zmanjšujeta število delovnih ur, porabljenih za obiske varovancev, in tudi število medicinskih sester, zaposlenih v patronažni službi. Obstoječe patronažne medicinske sestre pogosto nadomeščajo zdravstvene delavce v najrazličnejših delovnih enotah.

Na eno patronažno medicinsko sestro pride povprečno 7113 prebivalcev (v občini Novo mesto 9737, v občini Metlika 3586). Realnejšo sliko dobimo, če pogledamo izračun dejansko opravljenih delovnih ur za obiske varovancev. Če primerjamo letno vsoto delovnih ur (1880 delovnih ur oziroma 269 delovnih dni) in porabljene ure za hišne obiske, ugotovimo, da to delo opravi le 5 polno zaposlenih medicinskih sester v patronažni službi. Patronažne medicinske sestre usmerjajo svoje delo predvsem na obiske dojenčkov (45%), obiske otročnic (16%), obiske nosečnic (6%), ostale obiske pa v manjši meri.

Potrebno bi bilo že enkrat rešiti vprašanje delovne obleke patronažnih medicinskih sester, ki ga rešujemo že predolgo.

Poudariti želimo tudi nujnost uvedbe oz. ureditve enotnega in kvalitetnega sistema šolanja patronažnih medicinskih sester.

Razvoj službe zdravstvene nege v Trebnjem

V zadnjih 50-ih letih je zdravstvena dejavnost v Trebnjem doživela velik razvoj. Zdravstvena postaja Trebnje kot predhodnica zdravstvenega doma je bila ustanovljena leta 1955. Z delom so začeli splošna ambulanta z babiško službo, dispanzer za pljučne bolezni in tuberkulozo, otroški dispanzer in zobna ambulanta. Zdravstvena postaja je imela prostore v Pavlinovi vili.

Po združitvi zdravstvenih postaj Trebnje in Mokronog je bil leta 1961 ustanovljen Zdravstveni dom Trebnje, še vedno pa je deloval na stari lokaciji, kjer je bilo premalo prostora in so bili pogoji za paciente in zaposlene zelo slabi. Poleg zdravnikov so za bolnike že tedaj skrbele tudi šolane medicinske sestre.

*Slušateljci bolničarske šole v Novem mestu
(Iz osebnega arhiva Milke Lenič)*

*Druga generacija bolničarske šole Novo mesto
(Iz osebnega arhiva Milke Lenič)*

*Babica na terenu skrbi za novorojenčka
(Iz osebnega arhiva Albine Žefran)*

Leta 1964 sta bili v Zdravstvenem domu Trebnje zaposleni prvi dve višji medicinski sestri, že prej pa so bile zaposlene srednje medicinske sestre, ki so delovale v ambulanti splošne medicine in kot babice, ki so na terenu skrbele za nosečnice, vodile porode na domu ter skrbele za otročnice in novorojenčke.

Zaradi hude prostorske stiske so kmalu začeli z izgradnjo novega zdravstvenega doma, kamor so

Cepljenje proti črnim kozam v osnovni šoli
(Iz osebnega arhiva Milke Lenič)

se preselili že čez nekaj let. Z novimi prostori se je razširila tudi dejavnost zdravstvenega doma, tako da je bilo leta 1966 že 32 zaposlenih. Delovali so splošne ambulante, dispanzer za pljučne bolezni in tuberkulozo, otroški dispanzer, dispanzer za žene, okulistična ambulanta, zobozdravstvena ambulanta in laboratorij. V sklopu Zdravstvenega doma Trebnje sta delovali tudi zdravstveni postaji Mirna in Mokronog. V vseh ambulantah in dispanzerjih so bile zaposlene tudi srednje in višje medicinske sestre.

V naslednjih letih se je otroški dispanzer razdelil na dispanzer za predšolske otroke ter dispanzer za šolske otroke in mladino. Delovati pa sta začela tudi dispanzer za medicino dela, prometa in športa ter patronažna služba, ki je do tedaj delovala v okviru

ambulant in dispanzerjev. Z razširitvijo dejavnosti je spet začelo primanjkovati prostora, zato so dozidali nove prostore in razširili zdravstveno dejavnost z novimi splošnimi ambulantami, zobozdravstveno ambulanto za otroke, fizioterapijo in reševalno službo. Medicinske sestre so prevzemale vedno več nalog. Niso bile več le pomočnice zdravnikov, pač pa so imele pomembno vlogo v preventivni dejavnosti, v zdravstveni vzgoji, ustanovljena je bila šola za starše. Medicinske sestre, zaposlene v patronažni službi, pa so izvajale preventivno in kurativno zdravstveno varstvo posameznikov in družin na terenu.

Po koreniti prenovi in dograditvi v zadnjih letih je Zdravstveni dom Trebnje danes sodoben in moderno opremljen zdravstveni zavod, ki zagotavlja zdravstveno oskrbo občanom štirih občin: Trebnje, Mirna, Šentrupert in Mokronog-Trebelno. V Zdravstvenem domu Trebnje deluje šest splošnih ambulant, dispanzer za predšolske otroke, dispanzer za šolske otroke in mladino, dispanzer medicine dela, prometa in športa in dispanzer za žene, ambulanta za antikoagulantno terapijo, referenčna ambulanta, zobni ambulanti za otroke in odrasle, preventivni zobni kabinet, patronažna služba, fizioterapija, logopedska ambulanta, diagnostični laboratorij, reševalna služba, uprava in tehnične službe. Zdravstveni dom Trebnje zagotavlja tudi 24-urno nujno medicinsko pomoč. V sklopu Zdravstvenega doma Trebnje delujeta tudi zdravstveni postaji na Mirni in v Mokronogu s splošnimi ambulantama, zobozdravstvenima ambulantama in patronažno službo. Zdravstveni

Zdravstveni dom Trebnje nekoč (1955, 1980)
(Iz arhiva Zdravstvenega doma Trebnje)

Zdravstveni dom Trebnje danes, 2009
(Iz arhiva Zdravstvenega doma Trebnje)

dom Trebnje ima tudi ambulanto splošne medicine v Domu starejših občanov Trebnje in ambulanto v Zavodu za prestajanje kazenskih sankcij Dob. Delo medicinske sestre v takšnih zavodih je specifično, zato potrebujejo poleg svojega osnovnega znanja tudi veliko posebnih znanj, saj je delo s starostniki in kaznjenci pogosto drugačno kot delo v ambulanti zdravstvenega doma. Medicinske sestre v našem zavodu izvajajo tudi 24-urno merjenje krvnega tlaka in dopplersko preiskavo perifernih arterij spodnjih okončin. Tudi ti postopki zahtevajo od medicinskih sester dodatna znanja.

Od 77 zaposlenih v Zdravstvenem domu Trebnje jih več kot polovica dela v zdravstveni negi. 14 je diplomiranih medicinskih sester, ki delajo v dispanzerjih, patronažni službi, referenčni ambulanti, zdravstveni vzgoji in ambulanti nujne medicinske pomoči. 16 srednjih medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov dela v splošnih ambulantah, dispanzerjih in ambulanti nujne medicinske pomoči, šest zdravstvenih tehnikov dela v reševalni službi, pet srednjih medicinskih sester in zobnih asistentk pa dela v zobozdravstveni službi.

Diplomirane medicinske sestre imajo pomembno mesto tudi v preventivni dejavnosti in zdravstveni vzgoji. Delajo v šoli za starše, ki bodoče starše pripravljajo na odgovorno starševstvo. V okviru programa CINDI, ki skrbi za promocijo zdravja, vodijo delavnice zdravega načina življenja. Marsikateremu udeležencu teh delavnic, ki je ob podpori medicinske sestre denimo opustil

kajenje ali shujšal, se je življenje zelo spremenilo. Diplomirana medicinska sestra v referenčni ambulanti prevzema skrb za preventivo pri odrasli populaciji, kar je nov, zelo pomemben del obravnave bolnikov v ambulantah splošne medicine. Višja medicinska sestra, ki skrbi za zdravstveno vzgojo, v šolah in vrtcih pripravlja predavanja. Otrokom in mladostnikom na zanimiv in iskren način približa skrb za zdravje kot vrednoto, ki jim bo pomembna celo življenje. Pripravlja pa tudi predavanja za starše, učitelje in vzgojitelje, saj je otrokom njihov zgled najpomembnejši.

Zaposleni v Zdravstvenem domu Trebnje leta 2009
(Iz arhiva Zdravstvenega doma Trebnje)

Medicinske sestre so dejavne tudi v svojih strokovnih sekcijah in regijskem društvu medicinskih sester, v katerih s svojimi prispevki sodelujejo na predavanjih in v strokovni literaturi. So tudi mentorice dijakom srednje zdravstvene šole in študentom visokih zdravstvenih šol, s čimer svoje znanje prenašajo na mladi rod zaposlenih v zdravstveni negi.

Vendar pa medicinske sestre ne delujejo samo znotraj zdravstvenega doma, pač pa tudi v širši družbeni skupnosti. Dejavne so pri različnih organizacijah in v dejavnostih, katerih cilja sta pomoč ljudem v stiski in promocija zdravja. Pripravljajo predavanja in delavnice, na katerih se občani lahko seznanijo s tem, kaj lahko sami storijo za svoje zdravje in kdaj je čas, da poiščejo strokovno pomoč.

Viri

- Arhiv Zdravstvenega doma Trebnje
- Spomini Milke Lenič
- Spomini Anice Nemanič
- Spomini Albine Žefran

Predstavitev Zdravstvenega doma Črnomelj

Zdravstveni dom Črnomelj je javni zdravstveni zavod, katerega ustanoviteljica je občina Črnomelj, vodi pa ga v.d. direktorice Ljiljana Špec, dr. med., spec.spl.med. V ZD Črnomelj opravljamo zdravstveno varstvo prebivalcev občin Črnomelj in Semična primarni ravni v okviru mreže javne zdravstvene službe. Na dozdajšnji lokaciji je ZD Črnomelj od leta 1976.

Zavod opravlja zdravstveno dejavnost na sedežu v Črnomlju, v Zdravstveni postaji Semič, Zdravstveni postaji Vinica in Domu starejših občanov v Črnomlju. Skupaj z dvema zasebnikoma koncesionarjema skrbimo za populacijo približno 18700 prebivalcev s stalnim prebivališčem in od 500 do 700 »vikendašev«, ki se ob koncu tedna nastanijo v svojih vikendih in zidanicah. Nekateri izmed njih so tukaj nastanjeni celo leto.

Na površini 487 km² (obe občini) je 173 naselij. Gostota poseljenosti je 38,3 prebivalca na km², kar

je nižje od regijskega povprečja (80,3 prebivalca na km²) in nižje od republiškega povprečja (98,5 prebivalca na km²). Oddaljenost naše ustanove od najbližje regionalne bolnišnice je 45 km. Najbolj oddaljen kraj našega terena je 30 km od matične ustanove.

Konec leta 2011 je bilo v zavodu zaposlenih 77 delavcev, od tega 62 žensk in 15 moških. Kar 50% delavcev je starih 45 let in več.

Dejavnosti ZD Črnomelj razdelimo na štiri velika področja:

- kurativna dejavnost
- preventivna dejavnost
- naloge v zvezi z zagotavljanjem 24-urnega zdravstvenega varstva
- promocija zdravja

Podporne dejavnosti: računovodstvo, splošno kadrovska služba in tehnične službe.

V ZD Črnomelj so ambulante: štiri ambulante družinske/splošne medicine, ena referenčna ambulanta, ena antikoagulantna ambulanta, dve zobni ambulanti (mladinsko zobozdravstvo), zobotehnični laboratorij, občasno deluje ortodontska ambulanta, izvajajo se zdravstvena in zobozdravstvena vzgoja, fizioterapija, patronažna služba, diagnostični laboratorij, dispanzer za medicino dela, prometa in športa, dispanzer za mladino, dispanzer za otroke, služba nujne medicinske pomoči in reševalna služba.

V ZP Semič so: 1,5 ambulante splošne/družinske medicine, ena zobozdravstvena ambulanta (mladinsko in odraslo zobozdravstvo), laboratorij (1-kratna teden), otroška ambulanta po potrebi.

Zdravstveni dom Črnomelj in reševalno vozilo, 2012
(Iz osebnega arhiva T. Ritorja)

V ZP Vinica so: ena splošna ambulanta (3-krat na teden), ena zobozdravstvena ambulanta (mladinsko in odraslo zobozdravstvo), patronažna služba, laboratorij (1-krat na teden).

V sklopu preventive odraslih pa v ZD Črnomelj delujejo tudi *preventivne delavnice v sklopu mednarodnega programa Cindi*: Da, opuščam kajenje, Tvegano pitje alkohola, zdrava prehrana, zdravo hujšanje, telesne dejavnosti – gibanje, hitra hoja, življenjski slog in dejavniki tveganja.

Sodobne smernice v zdravstvu postavljajo pred osnovno zdravstveno dejavnost velike izzive. Prenos dela s sekundarne na primarno raven, večanje števila kroničnih bolnikov zaradi demografskih sprememb, večja izobraženost in zahtevnost bolnikov, večanje glavarine na zdravnika, hiter razvoj strokovnih smernic v zdravstvu in priporočil je samo nekaj dejavnikov, ki zahtevajo spremembe na primarni ravni zdravstvenega varstva (Marušič in Poplas, 2011).

Vendar smo zdravstveni delavci v ZD Črnomelj pripravljeni na takšne spremembe. Zato je v ZD Črnomelj leta 2011 začela delovati tudi referenčna ambulanta.

Za kakovostno izvajanje zdravstvene nege je poleg znanja in veščin potrebna stalna skrb za osebno rast in etično držo (Prebil, Mohar in Fink, 2010). Tega se vsi zdravstveni delavci v ZD Črnomelj tudi zelo dobro zavedamo. Zdravstvena nega je znanstvena disciplina, ki nujno zahteva novo znanje. Nevarno in neetično delovanje v zdravstveni negi lahko povzroča veliko škodo uporabnikom in izvajalcem zdravstvene nege. Temu se je mogoče izogniti z visoko stopnjo odgovornosti vsakega posameznika. Kažeta se potreba in zahteva, da izvajalec zdravstvene nege spozna in osvoji specifične zahteve kompetenc in jih vzdržuje vso delovno dobo. Spoštovanje dostojanstva pa je človekova potreba, ki jo pacient pričakuje v medsebojnih odnosih. Dostojanstvo pa je pacientova potreba in istočasno tudi pravica, zato ga moramo spoštovati. Potreba po ljubezni, medsebojnem spoštovanju, solidarnosti in dostojanstvu so temeljne potrebe vsakega človeka (Šauperl, 2009).

Vpliv pacienta na zdravstveno oskrbo je pomemben del izboljševanja kakovosti v ZD Črnomelj.

Izvajalci zdravstvene oskrbe na vseh ravneh moramo prisluhniati pacientovim potrebam, težavam in pričakovanjem v zvezi s kakovostjo. Potrebe pacientov preverjamo z mnenjsko anketo, ki jo izvedemo decembra vsako leto. Zadovoljstvo pacientov, kot eden izmed izidov zdravstvene oskrbe je pomemben kažipot pri iskanju težav pri izvajanju (postopkih) zdravstvene oskrbe. Zamisel o kakovosti v medicini nas vznemirja in tudi straši. Zadnje predvsem zato, ker od nas zahteva ocenjevanje lastnega dela in spremembe vedenja. Vsako izboljšanje kakovosti zahteva spremembe. Nadzor, ocenjevanje in zagotavljanje kakovosti so dejavnosti, ki prinašajo le malo k želenim spremembam na bolje. Za izboljšanje kakovosti se moramo vključiti vsi udeleženci zdravstvene oskrbe (Kersnik, 2010a).

Glavni vhod v Zdravstveni dom Črnomelj, 2012

(Iz osebnega arhiva T. Ritonja)

Kakovost ima prihodnost, še več, prihodnost je v kakovosti. Sistem kakovosti je pri tem sistem razdelitve nalog, odgovornosti, ki omogoča kakovostno delo in njegovo stalno preverjanje. Vsi udeleženci v sistemu zdravstvenega varstva bomo morali spoznati in prevzeti svoj del odgovornosti. Vodilni na vseh ravneh morajo poskrbeti za oblikovanje sistemov kakovosti, ki bodo podlaga razvoju kakovosti. Neposredni izvajalci bodo le v takih pogojih lahko s samoocenjevanjem in skupinskimi oblikami izboljševanja kakovosti

Posnetek iz zraka: Zdravstveni dom Črnomelj z okolico, 2012
(Iz osebne arhiva T. Ritonja)

prevzeli ključno vlogo zagotavljanja in izboljševanja kakovosti (Kersnik, 2010b).

Kakovost ni, kaj delamo, temveč kako delamo. Samo delati dobro je premalo. Če želimo delati kakovostno, moramo vsak dan delati bolje. V zdravstvu govorimo o izboljšanju zdravstvenega varstva. Kakovostno izboljšanje tega za ljudi je obvezno za vse izvajalce v zdravstvu.

Zato je osnovni dolgoročni cilj ZD Črnomelj zagotoviti vsem prebivalcem, predvsem občanom občin Črnomelj in Semič, čim bolj kakovostno zdravstveno kot tudi zobozdravstveno oskrbo v primeru bolezni in poškodb ter zagotavljanje znanja in dejavnosti za izboljšanje kakovosti življenja, preprečevanje nastanka bolezni ter izboljšanje zdravja.

»Zavedati se moramo, da je kakovost potovanje, in ne cilj.« (Robida, 2006, str. 21)

LITERATURA

- Kersnik, J. (2010a). Kdo je bolnik s kronično boleznijo – medicinski vidik. V T. K. Štemberger in S. M. Dvoršak (ur.), *Medicinske sestre zagotavljamo varnost in uvajamo novosti pri obravnavi pacientov s kroničnimi obolenji* (str. 11–16). Koper: Strokovno društvo medicinskih sester, zdravstvenih tehnikov in babic.
- Kersnik, J. (2010b). *Ravni izboljševanja kakovosti zdravstvene oskrbe*. V Kersnik, J. (ur.), *Kakovost*

v zdravstvu (str. 71–92). Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine SZD.

- Marušič, D. in Poplas, S. T. (2011). Referenčne ambulante – model practices. *Bilten: ekonomika, organizacija in informatika v zdravstvu*, 27(1), 9–19.
- Prebil, A., Mohar, P., Fink, A. (2010). *Etika in zakonodaja v zdravstvu*. Ljubljana: Grafenauer.
- Robida, A. (2006). *Nacionalne usmeritve za razvoj kakovosti v zdravstvu*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
- Šaupperl, M. (2009). *Profesionalno delovanje medicinske sestre in obranjanje dostojanstva v zdravstveni negi*. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede.

Dom starejših občanov Trebnje

V kraju, kamor so v davnini segali skrajni zalivi Panonskega morja, ki se danes kažejo v samotnih tihih dolinah s travami, obdanih z gozdovi in vinogradi, leži mesto Trebnje. V tako razkošni pokrajini je v novejši stanovanjski soseki na vzhodnem delu mesta septembra leta 1999 odprla vrata javni socialnovarstveni zavod Dom starejših občanov Trebnje. Zelenje, ki ga obdaja, mu daje pridih zasebnosti in ga varuje pred vrvežem središča mesta, ki je v neposredni bližini.

Na začetku je bil namenjen oskrbi in zdravstveni negi 136 stanovalcev, danes pa na sedežu zavoda v Trebnjem izvaja socialnovarstvene in zdravstvene storitve za 181 stanovalcev; v enoti zavoda v Šmarjeti pa oskrbujemo 36 uporabnikov.

Zavedamo se, da je odhod v dom, pa naj bo še tako nujen, ena od težjih odločitev posameznika, kljub vedenju, da bo v domu poskrbljeno za ustrezen bivalni standard, socialno in zdravstveno oskrbo, zato poleg klasičnega institucionalnega varstva, ki lahko poteka v obliki dnevnega in začasnega varstva ali celodnevne oskrbe, izvajamo tudi storitve pomoči na domu ter nudimo pomoč stanovalcem oskrbovanih stanovanj, ki so v neposredni bližini doma. Osnovni cilj 110 zaposlenih je skrbeti za zdravo, varno in kakovostno življenje starostnikov. Prizadevamo si, da bi naši stanovalci in uporabniki storitev na domu in vsi njihovi bližnji imeli čim manjkrat občutek prikrajšanosti in da bi bila vsa naša opravila izvedena na način, ki jim zagotavlja dostojanstvo in občutek nadzora nad lastnim življenjem.

Delo medicinskih sester in ostalih zaposlenih v zdravstveni negi je tudi v domovih vse bolj zahtevno, saj dve tretjini naših stanovalcev potrebuje pomoč pri izvajanju vseh dejavnosti in vse večkrat tudi izvajanje zahtevnih medicinskotehničnih posegov. Vsak

dan si zato postavljamo veliko vprašanj in iščemo vedno nove odgovore. Kako oblikovati sistem dela, ki bo dovolj subtilen, da ne bo spregledan nihče? Kako prelisičiti pravila ustanove in stanovalcem ponuditi dom? Kako sestopiti s položaja moči – češ mi že vemo, kaj je dobro za vas – in slišati želje in pričakovanja naših uporabnikov? Kako prepoznati in ponuditi prave rešitve vsem tistim, ki želja ne znajo, ne morejo ali celo ne želijo ubesediti, so pa zapisane v očeh, povedane z dotikom ali izkričane v dejanjih nemoči? In kako povezati svet empatije in človečnosti s svetom kadrovskih normativov? Vrata naše hiše so zato odprta tudi za vse ljudi dobre volje in dobrega srca, ki darujejo svoj prosti čas in energijo ter s tem pripomorejo k lepšemu počutju stanovalcev. Mnoga vprašanja ostajajo brez dokončnih in enoznačnih odgovorov. In prav je tako. Preprosto zato, ker si jih moramo ob vsakem stanovalcu postavljati vsak dan znova in ker imajo za vsakega stanovalca drugačen odgovor.

Kljub zahtevnemu in napornemu delu zaposleni najdemo čas tudi za sodelovanje pri športnih dejavnostih in v dramsko pevski skupini, imenovani Brankina klapa, ki jo sestavljajo delavci iz različnih služb zavoda. Naša skupna druženja nam omogočajo, da se spoznamo še z druge, bolj človeške in hudomušne plati in se tudi na ta način predstavimo našim stanovalcem pa tudi občinstvu izven naše hiše.

Služba zdravstvene nege in oskrbe v DSO Krško

Za nami je petnajstletno obdobje na novi lokaciji Doma starejših občanov Krško. Služba zdravstvene nege in oskrbe je doživela okrepitev predvsem na kadrovskega področju. S tem sta se dvignila strokovni pristop in organizacija dela.

Na strokovnem področju smo delo približali procesni metodi dela zdravstvene nege od sprejema stanovalca do odpusta. To pomeni, da se ob sprejemu pogovorimo s stanovalcem ali svojci o potrebah in željah po posameznih življenjskih dejavnostih, ugotavljamo izvajanje dejanske in načrtovane dejavnosti ali negovalnih intervencij in vrednotimo delo. Vse dejavnosti skrbno dokumentiramo. Podlaga našemu delu so strokovni standardi, teorije zdravstvene nege pa so podlaga za samostojno delo.

Izobraževanje delavcev v službi zdravstvene nege in oskrbe poteka vseskozi, saj stremimo za nenehnim strokovnim usposabljanjem na vseh področjih stroke. Vse večji poudarek je na zagotavljanju individualnega pristopa pri stanovalcu v sodelovanju z ostalimi strokovnjaki v zavodu. S sodobnim pristopom in timskim delom smo preprečili nastanek razjed zaradi pritiska v negovalnem procesu pri stanovalcih, obravnavamo stanovalce, ki so ob prihodu v dom že imeli razjedo zaradi pritiska. Trenutno obravnavamo stanovalce, ki prihajajo v dom in so kolonizirani z večkrat odpornimi mikroorganizmi.

Stanovalce z boleznijo demence poskušamo ohraniti pri sposobnostih, ki jih še imajo, z zaposlitvenimi dejavnostmi in urejati manjše skupine za delo z njimi, pri čemer se upoštevata individualen pristop in sodelovanje svojcev.

Zagotavljanje varnosti stanovalcem je naš skupen izziv in ga rešujemo timsko. Razvijamo strukture,

sisteme in procese za obvladovanje tveganj pri aktivnosti o varnosti.

Pri organizaciji dela službe zdravstvene nege in oskrbe smo po posameznih oddelkih prešli na stalne time, ki izvajajo zdravstveno nego in oskrbo stalno, tj. 24 ur na dan.

Ambulanta izvaja zdravstveno varstvo starejših na osnovni ravni, specialistično pa se vključujeta še psihiatrinja in fiziatrija.

Postavljanje ljudi in odnosov v osrčje organizacijske uspešnosti zahteva temeljne spremembe v filozofiji in razmišljanju ter je ključni dejavnik na poti doseganja uspešnosti in učinkovitosti organizacije.

Predpogoji uspeha so izobraževanje za delo z ljudmi, strokovno znanje, profesionalen odnos, osebnostna samopodoba in zavedanje družbene odgovornosti.

Naši stanovalci so uporabniki storitev zdravstvene nege in oskrbe, mi pa se trudimo, da so z njimi zadovoljni. Zadovoljen stanovalec je kazalec kakovosti našega dela in naš najvišji cilj. To pa je v Domu starejših občanov Krško naše poslanstvo.

V imenu službe ZNO.

Dom počitka Metlika

Dom počitka Metlika je zavod za varstvo in oskrbo starejših oseb. Začetki delovanja doma segajo že v leto 1929, uradno je bila dejavnost varstva starejših registrirana leta 1954.

Lokacija doma je v starem mestnem jedru mesta Metlika v bližini cerkve, občine, muzeja, banke in ostalih infrastrukturnih objektov.

Dom se je v vseh teh letih delovanja prilagajal zahtevam stroke, potrebam in željam uporabnikov. Poleg obstoječe najstarejše zgradbe, imenovane komenda, sta bila dozidana še dva objekta, in sicer leta 1969 in leta 1979.

Vse tri zgradbe predstavljajo funkcionalno celoto. V domu smo izvedli tudi več investicijskih del, s katerimi smo dom v okviru možnosti posodobili in prenovili.

Danes naš dom sprejme 172 uporabnikov. V domu imamo oddelek za nego, stanovanjski oddelek in oddelek za varstvo oseb z demenco. Struktura sob je takšna, da je največ dvoposteljnih sob (40), šest dvoposteljnih sob ima lastno kopalnico s sanitarijami in mini kuhinjo, 12 sob je enoposteljnih, 14 triposteljnih in 8 večposteljnih.

Zaposleni in uporabniki skupaj sestavljajo celoto, ki stremi h kakovostnemu izvajanju socialnih in zdravstvenih storitev.

Naše poslanstvo je v čim večji meri zadovoljiti človekove osnovne potrebe in se prilagajati njegovim željam in navadam, ohranjanje in poglobljanje sodelovanja s posameznimi ustanovami, prostovoljci in družbo kot celoto.

Tudi tretje življenjsko obdobje morajo ljudje preživeti dejavno. To je eden naših ciljev, zato se pri nas vedno kaj dogaja – od prireditev, nastopov,

Dom počitka Metlika

(Iz arhiva Doma počitka Metlika)

izletov, piknikov. Vsak se ima možnost vključiti v katero od kreativnih delavnic, v pevski zbor, folkloro, skupino za samopomoč ipd.

Organizirani sta splošna in specialistična zdravstvena dejavnost – storitve splošnega zdravnika, specialista psihiatra, specialista fiziatra in zobozdravnika.

Sprememba, ki jo predstavlja prihod v dom, je velika in velikokrat stresna. Zaposleni se tega zelo zavedamo, in zato se trudimo, da starejši najdejo v domu nove prijatelje in postanejo člani naše številne družine. Naš cilj je dobro, lepo in varno počutje stanovalcev, izpolnjevanje njihovih potreb in želja, spodbujanje obiskov svojcev in znancev, organizacija dejavnosti in skrb za zdravje.

Z vso odgovornostjo se zaposleni trudimo ustvariti prijetno vzdušje in dobre pogoje bivanja v domu.

Tudi za nas je lepo, da se lahko od starejših ljudi naučimo modrosti življenja. Vsak preživi dan z njimi je kamenček v mozaiku te življenjske modrosti.

Poleg skrbi za stanovalce izvajamo tudi storitve, namenjene ostalim občanom, in sicer: kuhanje kosil in razvoz na dom, pranje, likanje perila, pomoč na domu.

V želji po večji kakovosti našega dela smo vstopili v družbo ustanov socialnega varstva, ki izvajajo model kakovosti E-Qalin.

Mineva 50 let Zdravstvene šole v Novem mestu

Na Dolenjskem se je po letu 1950 po zdravstvenih domovih, v ambulantah in bolnišnici pojavilo občutno pomanjkanje zdravstvenega kadra. V želji, da bi zdravstvene ustanove imele kakovostno izobražen kader, se je na predlog Sveta za zdravstvo Občinskega ljudskega odbora Novo mesto leta 1956 ustanovila šola za bolničarje. Strokovnost enoletnega izobraževanja so zagotavljali zdravniki in medicinske sestre iz bolnice in zdravstvenega doma.

Po 11-ih letih se je pokazala potreba po bolj poglobljenem znanju in samostojnejšem obvladovanju spretnosti pri zdravstveni negi. Tako je bilo ukinjeno enoletno izobraževanje za poklic bolničarja in bolničarke. Ustanovila se je zdravstvena šola, ki je po letu 1963 začela z neprekinjenim izobraževanjem za zdravstveno nego. Strokovne in praktične predmete so še vedno poučevali zunanji sodelavci, zaposleni v bolnišnici ali v zdravstvenem domu, in sicer zaradi pomanjkanja specialnih učilnic kar v zunanjih zdravstvenih ustanovah.

Tri leta pozneje se je za 16 let šola preselila v prostore na Ulici talcev. Splošno-izobraževalne predmete so poučevali učitelji Družboslovne in ekonomske šole v popoldanskem času, praktični pouk pa je potekal v dopoldanskem času v bolnišnici in zdravstvenem domu. Šele leta 1980/81 je šoli uspelo izvajati program le v dopoldanskem času, in sicer z usmerjenim izobraževanjem, ki je dijakom poleg štiriletnega programa zdravstvenega tehnika omogočal pridobiti si izobrazbo v manj zahtevnem in časovno krajšem programu za bolničarje.

V osemdesetih letih minulega stoletja je šola ponujala tudi nekatere različne smeri izobraževanja, kot sta pediatrična smer in smer

zobozdravstvenega asistenta, ki pa so trajale le nekaj let.

Srednja šola tehniških usmeritev in Srednja šola zdravstvene usmeritve sta se 9. januarja 1984 združili v eno šolo: Srednjo šolo tehniških in zdravstvene usmeritve Boris Kidrič Novo mesto. Novi prostori, še posebej specialne učilnice oz. kabineti, so dijakom in zaposlenim omogočali, da se je pouk v večji meri izvajal v šolskih prostorih.

Od leta 1984 se je za 10 let zdravstveni šoli kot dislocirana enota ljubljanske šole pridružila tudi kemijska šola, potem pa je šola ta program začela izvajati samostojno. Čez štiri leta po samostojnem izvajanju obeh programov je šola začela izvajati tudi program bolničar-negovalec, ki ga je leta 2001/2002 nadgradila s poklicno-tehniškim izobraževanjem.

V šolskem letu 2007/2008 se je šola še povečala, izvajati smo začeli program farmacevtskega tehnika, leto dni pozneje pa program kozmetičnega tehnika.

Iz prvotnih 40 udeležencev izobraževanja zdravstvene smeri imamo danes prek 480 dijakov zdravstvenih smeri in malo manj kot 1000 vseh dijakov. Vsi zaposleni se trudimo dijakom podati kakovostno izobraževanje in jih naučiti spretnosti svoje stroke, ki jih bodo lahko uporabili pri svojem profesionalnem delu.

Pri svojem delu se trudimo uresničevati naše poslanstvo: na naši šoli bodo dijaki programov zdravstvena nega, bolničar-negovalec, kemijski in farmacevtski ter kozmetični tehnik pridobili strokovna in splošna znanja, spretnosti in navade, potrebne za samostojno, odgovorno in

*Generacija 1965_69 in prof. Jože Škufca
(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)*

*Na klinični praksi v bolnišnici
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Dijaki z učiteljico Marijo Račič
(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)*

samozavestno opravljanje poklicnih nalog ali uspešno nadaljevanje izobraževanja. Pomagali jim bomo pri oblikovanju lastne osebnosti in pri spopadanju z življenjskimi preizkušnjami na poti v samostojno življenje.

Ponosni smo, da smo prepoznavni v ožjem in vseslovenskem merilu z našimi prostovoljci, ki nesebično pomagajo oskrbovancem v domovih za ostarele in bolnikom v bolnišnicah.

Imamo lepo opremljene učilnice, sodobne kabinete, športno dvorano in strokovne učitelje, kar tako dijakom kot njihovim staršem zagotavlja, da se trudimo kakovostno poučevati in mlade kar se najbolje da pripraviti na samostojno in odgovorno življenje, kar imamo zapisano tudi v viziji naše šole – ustvarili bomo učečo se šolo, v kateri bomo s sodelovalno kulturo ustvarili

Nega otroka

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

pogoje za učenje in poučevanje, ki omogočajo nenehno poklicno in osebnostno rast dijakov in strokovnih delavcev.

Zavedamo se, kako pomembno je ustvarjati najboljše možne pogoje za delo in vseživljenjsko učenje. Naša želja je mlademu človeku dati moč, da bo razumel načela, kot so spoštovanje, sočutje, odgovornost, strpnost in vztrajnost. Tudi s pomočjo številnih projektov, udeležb in organizacij različnih tekmovanj, na katerih dijaki dosegajo zavidljive rezultate, prepoznavnost v javnosti, bomo svoje delo še naprej usmerili k uresničevanju tako vzgojnega kot izobraževalnega poslanstva, saj želimo postati šola, ki bo vsakemu posamezniku pomagala izoblikovati pozitivno, samozavestno osebnost. Vsak dijak, vsak posameznik lahko namreč v družbi naredi veliko dobrega, in to je tisto, kar dela našo šolo tako odlično.

Vaje v kabinetu, letnik 2008-09

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Vaje v kabinetu, letnik 2008-09

(Iz arhiva Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto)

Marjana Dobovšek

V spominu nekaj generacij dolenskih medicinskih sester je Marjana Dobovšek zapisana kot tista učiteljica zdravstvene nege, ki jih je na srednji zdravstveni šoli vpeljala v prve skrivnosti poklica, jim posredovala prenekatero življenjsko modrost in jim vcepila vrednote, pomembne za poslanstvo medicinske sestre, za najlepšo popotnico v življenje pa jim je vsadila še ljubezen do glasbe. Na zdravstveni šoli je vodila dekliški pevski zbor KUD Slavka Gruma, ki je bil nekaj let edini srednješolski pevski zbor v Novem mestu in prepoznaven v širšem slovenskem prostoru. V njem ni bilo nikoli manj kot petdeset pevk, mnoge članice zbora pa je petje spremljalo tudi naprej v življenje, vse do danes.

Rojena v prvih vojnih letih v učiteljski družini Ahačič je ob očetu zborovodji glasbo vzljubila tudi sama. Čeprav se je najprej zapisala drugačnemu poslanstvu, v Novem mestu je končala učiteljske, jo je želja po nadaljnjem študiju pripeljala na Šolo za višje medicinske sestre v Ljubljani. Diplomirala je ravno takrat, ko je v dolenski prestolnici nastajala Srednja zdravstvena šola in so zelo potrebovali učitelje, zato so jo povabili k sodelovanju. Pristala je in naslednjih devetnajst let dijakom predajala teoretično in praktično znanje o zdravstveni negi bolnika. Prvi dve leti je bila na šoli edina medicinska sestra in je pri predmetu Zdravstvena nega bolnika pokrivala vsa področja ter vodila vaje v kabinetu. Po dveh letih se ji je pridružila kolegica Jožica Vrščaj, ki je prevzela del njenih nalog. Marjana je še naprej poučevala zdravstveno nego odraslega bolnika, hkrati pa je vodila praktični pouk na ginekološkem oddelku novomeške bolnišnice.

Pozneje jo je profesionalna pot peljala na Osnovno šolo Center, na kateri je poučevala glasbeni pouk in vodila mladinski pevski zbor, ki je bil znan po zanimivih priredbah in modernem izboru pesmi,

Marjana Dobovšek

(Iz osebnega arhiva Marjane Dobovšek)

zato je v njem prepevalo več kot sto osnovnošolcev. Spomnim se, da je bila glasbena učilnica na šoli vedno premajhna za vse pevce, ki so pred vajami torbe celo puščali pred vrati.

Svojemu glasbenemu poslanstvu je sledila kot umetniški vodja ženskega pevskega zbora Mavrica, njeni roki so nekaj let pridno sledili člani Dolenskega okteta, katerega umetniški vodja je bila, pod njeno taktirko je prepeval ženski pevski zbor Jasmin, zdaj pa vodi mešani pevski zbor na Dvoru pri Žužemberku in žensko vokalno skupino Kresnice. Ob vsem tem je našla čas še za prepevanje v pevskih zborih in igranje viole.

Druga Marjanina muza, ki se ji predaja že osemnajsto leto, je likovna umetnost. Njene slike nas popeljejo

v čisto poseben svet, in ko jih gledamo, se zdi, kot da smo stopili na brezmejne širjave zelenih travnikov in cvetnih livad. Tudi ona pravi, da najraje upodablja naravo in rože, v zadnjem času pa jo navdušuje tudi abstraktno slikarstvo.

Z likovno umetnostjo se je začela spogledovati že na učiteljskišči, na katerem ji je likovni pedagog Adolf Kukec prvič resneje približal pravljčni svet barv. A je ljubezen dolgo tiho tlela, pripravljena, da se razplamti, ko bo Marjana imela zanjo na voljo več časa. Ob upokojitvi se je slikanju resneje posvetila in se včlanila v likovno društvo Mavrica ter pod strokovnim vodstvom mentorja likovnega pedagoga Marjana Maznika začela spoznavati svet z drugačnimi očmi kot prej. Svoja opažanja je prenašala na slikarsko platno, sebi v veselje in drugim v užitek. Do zdaj je pripravila že šest samostojnih slikarskih razstav in sodelovala na več kot 30 skupinskih razstavah po vsej Sloveniji pa tudi v Nemčiji in na Madžarskem.

Najraje slika v akvarelu in akrilu.

Vsako srečanje z Marjano je doživetje. Vedno se razveseli vsake svoje učenke in učenca, še po toliko letih se spomni imen in mnogih podrobnosti iz njihovih srednješolskih let, rada se srečuje z njimi in obuja spomine. Čeprav ji življenje ni prizanašalo s težkimi preizkušnjami, ki bi marsikoga zlomile, je ne boste srečali slabe volje, ampak vedno nasmejano, polno optimizma in zavidanja vredne energije, ki jo mimogrede prenese na sogovornika. V njeni družbi je vedno veselo.

Marjana je bila učiteljica, ki je nihče, ki ga je učila, ne bo nikoli pozabil: natančna, stroga in dosledna, a poštena in pravična, z velikim srcem za vsakega učenca.

*Marjanina največja ljubezen - vnuk Noe
(Iz osebne arhiva Marjane Dobovšek)*

*Dekliški zbor srednje zdravstvene šole
(Iz osebne arhiva Marjane Dobovšek)*

»Prostovoljnost je lepa obleka, ki človeka kaže kot človeka.«

Začetki prostovoljnega dela dijakov Srednje zdravstvene in kemijske šole Novo mesto v Splošni bolnišnici Novo mesto segajo v leto 2004, ko smo dobili prijazno vabilo Jožice Rešetič in Slavice Naumov iz Splošne bolnišnice Novo mesto. Vsako leto naredimo uvodno izobraževanje za nove dijake-prostovoljce, kar je tudi osnovni pogoj, da dijak lahko sploh opravlja prostovoljno delo. Do sedaj smo na ta način izobrazili že več kot 210 dijakov. Povprečno opravlja prostovoljno delo v tekočem šolskem letu od 40 do 60 dijakov, ki vsak dan obiskujejo bolnike. Prostovoljno delo poteka na petih oddelkih bolnišnice: kirurškem, infekcijskem in pljučnem, nevrološkem, internem in na otroškem oddelku. Dijaki so razdeljeni v dve skupini; prva so Pikapolonice in obiskujejo samo otroški oddelek, druga pa so Sončki, ki obiskujejo vse ostale oddelke.

Delo prostovoljcev spremljamo in vodimo mentorice v šoli in na oddelku pod okriljem koordinatorice prostovoljnega dela. Prostovoljci poleg tega, da prinašajo svojo mladost in razigranost med štiri stene bolniške sobe, predvsem nudijo urico ali več druženja, branja, družabništvo in druga drobna dela. Lahko so tudi vezni člen med bolnikom in osebjem.

Poleg svojega osnovnega dela pa prostovoljci s svojima mentoricama na šoli dejavno sodelujejo v vseh projektih pod okriljem Slovenske filantropije in v projektih, ki potekajo v širši lokalni skupnosti z namenom širiti temelje prostovoljstva med ljudi, predvsem mladino. Vsako leto sodelujemo na natečaju Naj prostovoljec, Naj prostovoljski projekt, na Festivalu mladih prostovoljcev v Ljubljani s stojnico, oktobra 2008 smo se predstavili na Študentski areni, vsako leto organiziramo izobraževanje za nove prostovoljce in hkrati za

mentorje prostovoljnega dela, predstavili smo se s stojnico na Tednu vseživljenjskega učenja. Vsako leto se udeležimo tudi srečanja ob mednarodnem dnevu prostovoljstva, ki ga organizira dolenjsko društvo za razvijanje prostovoljnega dela. Za prostovoljce pripravimo slavnostno novoletno in zaključno srečanje. Obeležimo tudi nekatere pomembne praznike, kot so 8. marec s čestitkami za bolnice, med novoletnimi prazniki poskrbimo za okrasitev nekaterih oddelkov v bolnišnici in pripravimo novoletne voščilnice za bolnike. Prostovoljci na otroškem oddelku skupaj z mentorico vsak mesec pripravijo delavnico za male bolnike in s tem obeležijo dogodke, ki se značilni za tisti mesec. Vso dejavnost predstavimo v internem glasilu novomeške bolnišnice Vizita, na spletni strani Srednje zdravstvene in kemijske šole, na oglasni deski bolnišnice razstavljamo plakate, na lokalni televiziji Vaš Kanal, nekajkrat pa smo imeli tudi članke v Dolenjskem listu, Mladini, Slovenskih novicah.

V okviru prostovoljnega dela nismo dejavni samo v SB Novo mesto, ampak tudi v Domu starejših občanov Novo mesto, od septembra 2008 pa tudi v nekaterih drugih domovih starejših občanov na Dolenjskem. Dijakom želimo ponuditi vsako leto nekaj novega in jim približati prednosti prostovoljnega dela.

Veseli smo, da nas v različnih socialnih zavodih in bolnišnici sprejmejo z odprtimi rokami, saj se vsi zavedamo, da lahko prav mladi prostovoljci s čutom za sočloveka, svojo neposrednostjo, svojim veseljem, z vedrino in nesebično spontanostjo bolnikom in varovancem krajšajo dolge ure, dneve in tedne bivanja v različnih ustanovah.

*Prostovoljci z mentorico Glorio Šepec
(Iz osebnega arhiva Glorie Šepec)*

*Učna delavnica za prostovoljce
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Prostovoljki in mentorice s predsednikom Turkom, 2009
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

*Prostovoljki ob stojnici z voščilnicami
(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)*

Visoka šola za zdravstvo Novo mesto

Na Dolenjskem že od leta 1963 poteka formalno izobraževanje za poklic medicinska sestra/ zdravstveni tehnik. Mnogo nekdanjih dijakinj in dijakov je želelo nadaljevati študij na takratni višji šoli za zdravstvo v Ljubljani, vendar se zaradi oddaljenosti kraja študija in finančnih težav, povezanih s študijem, niso odločili za nadaljnji študij. Nekateri uka željni so kar veliko let zaman pričakovali začetek visokošolskega študija zdravstvene nege v Novem mestu, potem pa so preprosto premagali težave in strahove ter pridobili potrebno znanje in izobrazbo izven domačega kraja.

Študijsko leto 2008/2009 predstavlja mejnik za izobraževanje na Dolenjskem. Visoka šola za zdravstvo Novo mesto je bila ustanovljena z Aktom o ustanovitvi, in sicer 31. 8. 2007. Ustanovitelj šole je Visokošolsko središče Novo mesto. Visoka šola za zdravstvo Novo mesto je samostojni visokošolski zavod, katerega temeljna cilja sta visokošolsko izobraževanje in znanstvenoraziskovalna dejavnost. Še istega leta je Vlada Republike Slovenije na 152. redni seji 27. 12. 2007 izdala odločbo št. 01405-40/2007/4 o dodelitvi koncesije za redni študij po dodiplomskem visokošolskem strokovnem študijskem programu prve stopnje. V odločbi je določeno, da lahko za vsako študijsko leto visokošolski zavod za vpis v 1. letnik rednega študija razpiše od 40 do 70 vpisnih mest.

Visoka šola za zdravstvo Novo mesto je bila z odločbo št. 60392-25/2007/9 20. 11. 2007 vpisana v razvid visokošolskih zavodov pri ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Šola izpolnjuje pogoje za izvajanje visokošolskega strokovnega študijskega programa I. in II. stopnje Zdravstvena nega.

Celoten program dodiplomskega študija zajema organizirane oblike študijskega dela in individualno delo študenta ter obsega 5400 ur in je ovrednoten s 180 kreditnimi točkami. Študij traja tri študijska leta. Sestavljajo ga obvezni študijski predmeti, izbirni

Projektna skupina, ki je sodelovala pri ustanovitvi šole

Prva vrsta z leve: Alenka Piškur, Ljubica Glucks, Jožica Čampa, Anica Mižigoj, Vera Smodej, Ana Blažič.

Druga vrsta z leve: Jožica Rešetič, Marta Kavšek, Ljubinka Popovič, Slavica Naumov, Zdenka Seničar, Zlata Rebolj

(Iz arhiva Visoke šole za zdravstvo Novo mesto)

predmeti in izbirni moduli. Predpisane učne enote, ki se izvajajo kot organizirane oblike študijskega dela, so predavanja, seminarske vaje, laboratorijske vaje, klinične vaje ter klinično usposabljanje. Individualno študijsko delo študenta zajema sprotno delo, pisanje projektnih in seminarskih nalog in poročil, študij literature, pripravo na izpite ter zagovor diplomske naloge. Študijski program sodi v Isced področje (72) – Zdravstvo in je notranje razdeljen na module. Pri sestavi predmetnika so bili dosledno upoštevani predpisi za regulirane poklice, direktiva 2005/36/ES, in priporočila Bolonjske deklaracije, ki opredeljujejo trajanje študija, razmerje ur teorije in prakse, področja izvajanja kliničnega usposabljanja, letno obremenitev študenta, izbirnost, študijske dosežke in mednarodno mobilnost. Študijski program zdravstvena nega je kreditno ovrednoten skladno z Merili za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS (Ur. list RS, 124/2004). Sistem ECTS študentu omogoča

pridobivanje in prenos kreditnih točk iz enega študijskega programa v drugega in medsebojno priznavanje opravljenih obveznosti med visokoškolskimi zavodi iz Slovenije in tujine. Zagotavlja preglednost in primerljivost sistemov in študijskih programov, kar predstavlja osnovo za mobilnost študentov in priznavanje študijskih obveznosti.

V letu 2009 je šola zaključila z razvojem magistrskega programa oz. študijskega programa druge stopnje Vzgoja in menedžment v zdravstvu, ki pomeni vertikalno nadgradnjo prvostopenjskega programa Zdravstvena nega. Magistrski program Vzgoja in menedžment v zdravstvu je bil akreditiran pri Svetu RS za visoko šolstvo 26. 10. 2009 (sklep št. 6033-203/2009/7). Navedeni študijski program je vpisan v razvid visokoškolskih zavodov in študijskih programov pri ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

Študijski program traja dve leti in se zaključi z magistrskim delom. Program je ovrednoten s 120 KT. Predmetnik vključuje v prvem letniku osem predmetov, v drugem letniku pa izbirni modul z dvema predmetoma ter dva izbirna predmeta, magistrski seminar ter magistrsko delo. Pred zagovorom magistrskega dela mora študent eno izmed temeljnih, aplikativnih ali razvojno-raziskovalnih nalog, ki jih je izdelal v času študija, predstaviti na znanstvenem posvetu, kongresu, konferenci ali simpoziju in objaviti v zborniku ali objaviti v strokovni reviji ali drugi strokovni publikaciji brez javne predstavitve.

*Mednarodni simpozij, oktober, 2012
(Iz arhiva Visoke šole za zdravstvo Novo mesto)*

V okviru dodiplomskega in magistrskega programa so skladno z določili 36. člena Zakona o visokem šolstvu akreditirani tudi deli študijskega programa. Vsak akreditirani del študijskega programa predstavlja vsebinsko zaokroženo celoto in se lahko izvaja kot program za izpopolnjevanje oz. kot program vseživljenjskega učenja.

Formalni pogoji za raziskovalno delo so bili uresničeni jeseni 2009 z ustanovitvijo Inštituta za raziskovalno-razvojno dejavnost in potrditvijo raziskovalne skupine. Inštitut je bil ustanovljen v skladu s statutom zavoda kot notranja organizacijska enota in je vpisan v evidenco raziskovalnih zavodov pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije pod zaporedno številko 2906 (sklep št. 6314-63-2009/5, 30. 9. 2009).

V letu 2009 je zavod pridobil ERASMUS univerzitetno listino (Erasmus University Charter-EUC) s številko 253556-IC-1-2009-1-SI-ERASMUS-EUCX-1. Listina je osnova za izmenjavo študentov in visokoškolskih učiteljev s tujimi, sorodnimi ustanovami.

Ustanovitev šole je bila v skladu s strateškimi cilji razvojne in kadrovske politike Jugovzhodne Slovenije in Spodnje posavske regije na področju zdravstva. Ustanovitev šole je podprlo združenje zdravstvenih zavodov Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Zdravstvo se na omenjenih regijah, tako kot v drugih delih Slovenije, pospešeno razvija. Ob ustanovitvi šole je bila v regijah izobrazbena struktura zaposlenih v zdravstvu daleč pod slovenskim povprečjem. Statistični podatki o izobrazbeni strukturi zdravstvenega kadra za leto 2005 kažejo, da je bilo v regiji med zaposlenimi na področju zdravstvene nege 10% diplomiranih medicinskih sester, 16% višjih medicinskih sester in 73% zdravstvenih tehnikov (Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto: Zdravstveni statistični letopis, 2005).

Šola je v svoji strategiji razvoja 2011–2015 zapisala, da želi postati središče najnovejših spoznanj, znanja in raziskovanja s področja zdravstvenih ved in da želi znanje, temelječe na rezultatih raziskovanja, prenašati v klinično in družbeno okolje z namenom izboljšanja kakovosti obravnave pacientov.

Šola je v strategiji zapisala temeljne vrednote, ki usmerjajo njeno delovanje v smeri cenjenosti in

prepoznavnosti. Vrednote, ki visokošolske učitelje vodijo pri delu s študenti, so:

- zgled
- notranje zadovoljstvo
- ambicije
- napredovanje
- jasnost
- empatija

Osnovna vrednota šole je ZNANJE, saj se zaveda, da je ključ do uspeha tako študentov kot visokošolskih učiteljev. Osnovno vrednoto »znanje« podpirajo še naslednje vrednote.

Zgled – šola spodbuja pozitivne zglede in skrbi, da so visokošolski učitelji s svojimi dejanji in z vrednotami pozitiven zgled študentom ter šola okolju.

Notranje zadovoljstvo – šola skrbi za razvoj celovite profesionalne samopodobe študenta, pri zaposlenih pa krepi zadovoljstvo s pedagoškim delom in z delovnim okoljem.

Ambicije – šola skrbi za uspešnost delovanja, spodbuja željo po pridobivanju znanja ter po doseganju poklicnih in osebnih uspehov tako zaposlenih kot tudi študentov.

Napredovanje – šola je prepričana, da je njeno napredovanje odvisno od vseh zaposlenih, napredovanje posameznika pa je ključ do njegovega zadovoljstva in s tem tudi do uspeha šole kot celote.

Jasnost – šola ima jasno načrtano pot svojega razvoja in s tem tudi razvoja zaposlenih.

Empatija – vživljanje v drugega je vsebina izobraževalnega procesa, je pa tudi proces, ki ga šola razvija med zaposlenimi.

Osnovna in prednostna naloga šole je izobraziti take diplomante, ki bodo uspešno in učinkovito zadovoljevali potrebe pacientov v različnih življenjskih obdobjih in z različnimi zdravstvenimi problemi ter jim bodo pri krepitvi, ohranjanju in vrnitvi zdravja znali uspešno svetovati. Za večanje zadovoljstva pacientov bodo diplomanti sposobni učinkovitega izvajanja organizacijskih procesov. Šola zagotavlja študentom prijazno in sodobno izobraževalno okolje

ter omogoča dejavno povezovanje z visokošolskimi učitelji in visokošolskimi strokovnimi sodelavci.

Za izvajanje organiziranega pedagoškega procesa, kot so predavanja, klinične vaje, laboratorijske vaje in seminarji, ima šola zagotovljene sodobno opremljene prostore.

Vaje v kabinetu

(Iz arhiva Visoke šole za zdravstvo Novo mesto)

Študenti se z dejavnostmi zdravstvene nege seznanijo najprej v sodobno opremljenih kabinetih v simuliranih pogojih. Spretnosti zdravstvene nege se študenti učijo ob izvajanju različnih postopkov in posegov na lutkah. V kabinetih za zdravstveno nego odraslega (dva kabineta) sta po dve posteljni enoti. Na vseh kabinetnih vajah se namenja veliko pozornosti pravilni higieni rok ter preprečevanju bolnišničnih okužb. Študenti se seznanijo tudi z uporabo infuzijskih črpalk, perfuzorjev ter s črpalkami za enteralno hranjenje. Šolski mentorji se zavedajo dejstva, da se v kliničnih okoljih v zdravstveni negi uporabljajo različni medicinsko-tehnični pripomočki, ki se razlikujejo po namenu in načinu uporabe, tako da se študenti v kabinetih seznanijo in praktično uporabljajo le nekatere od njih. Za spretnost in pravilno rokovanje z njimi pa študent potrebuje še dodatno usposabljanje in dnevno ponavljanje v kliničnem okolju. Vsak kabinet je opremljen tudi s stensko napeljavo kisika in vakuuma. Študenti na simulacijskih lutkah spoznavajo in izvajajo vse vrste aplikacij kisika, učijo se pravilne aspiracije pacienta. V kabinetih so tudi različni pripomočki za prevoz pacienta, študentom se predstavijo ergonomske zakonitosti pri premikanju ali prelaganju pacienta. Vsak kabinet ima tudi voziček za medikamente in voziček za preveze. Na kabinetnih vajah se jim

predstavijo nekatera zdravila, načinov uporabe pa se učijo prek 10 P. Odvzema krvi in namestitve venozne kanile se študentje učijo prek modelov rok, na voljo je tudi model za pregledovanje dojk, ki se ga najpogosteje uporablja pri predmetu Zdravstvena nega žene in pri predmetu Zdravstvena vzgoja za zdrav slog življenja. Kabineta sta opremljena tudi z merilci krvnega tlaka, različnimi termometri, merilci krvnega sladkorja, EKG, tehtnico z višinomerom. Študenti se na kabinetnih vajah naučijo, kako se snema EKG, prikaže pa se jim tudi najpogostejše motnje srčnega ritma, ki jih mora medicinska sestra prepoznati na EKG-ju ali monitorju. Kabinet 2 je namenjen tudi učenju nujne medicinske pomoči in reanimatologije, zato ima še dodatno opremo. Opremljen je z monitorjem, s simulacijskimi lutkami za učenje temeljnih postopkov oživljanja, z defibrilatorjem, modelom roke za merjenje pritiska z zvočnim signalom.

Kabinet za nego otroka je namenjen usposabljanju študentov za opravljanje kliničnih vaj pri predmetu Zdravstvena nega otroka in mladostnika s pediatrijo. Kabinet je opremljen z inkubatorjem, ogrevalno posteljico, perfuzorsko črpalko, prenosnim aspiratorjem, monitorjem, otroško tehtnico z merilom. V kabinetu sta dve posteljni enoti za dojenčke in ena za večjega otroka oziroma mladostnika. Za vajo nastavitve periferne kanala in jemanja krvi imajo študentje na voljo dva modela otroške rokice.

Laboratorij za mikrobiologijo je namenjen izvajanju vaj iz mikrobiologije s parazitologijo. V laboratoriju so računalnik, LCD projektor, tabla, platno ter osnovna oprema za izvedbo vaj: trinokularni mikroskop s kamero, 7 binokularnih mikroskopov, hladilnik ter material, namenjen odvzemu in transportu kužnin ter mikrobiološki diagnostiki. Pri izvedbi vaj sodeluje Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto, ki nudi dodatno opremo in material, potreben za kakovostno izvedbo vaj.

Pridobivanje znanj in spretnosti v kabinetih poteka skladno s predmetnikom, tako da študenti svoja znanja smiselno dopolnjujejo in nadgrajujejo.

Klinično usposabljanje poteka v zdravstvenih in socialnovarstvenih zavodih, ki imajo priznan status učnega zavoda. Klinično usposabljanje se v študijskem letu 2012/2013 izvaja v 37 učnih zavodih. Vsak študent dodiplomskega študijskega programa 1. stopnje mora opraviti 2300 ur kliničnega usposabljanja (tudi izredni študenti, ki niso zaposleni in nimajo delovnih izkušenj).

Klinično usposabljanje je nepogrešljiv dejavnik v izobraževalnem procesu zdravstvene nege. Študent odide v klinično okolje šele po uspešno opravljenem preizkusu znanja v kabinetu. V kliničnem okolju ima za pridobivanje znanja in spretnosti študentov pomembno vlogo mentor, ki študenta spodbuja, vodi, usmerja, motivira, krepi njegovo samopodobo in vpliva na njegov karierni razvoj. Predvsem pa mu je v

Prvi diplomanti Visoke šole za zdravstvo Novo mesto, 20.6.2012
(Iz arhiva Visoke šole za zdravstvo Novo mesto)

pomoč in oporo ob učenju vseh dejavnosti zdravstvene nege in z njim sodeluje kot s članom tima. Študenti se vključujejo v proces dela na bolniških oddelkih, poudarek pa je na visokokakovostni zdravstveni negi in celostni obravnavi pacienta. Študent se med kliničnim usposabljanjem na sekundarni ravni zdravstvenega varstva nauči specifičnosti zdravstvene nege kirurškega, internističnega, psihiatričnega in pediatričnega pacienta, ginekoloških pacientk in porodnic, raznolikost in zahtevnost urgentnih pacientov. V domu starejših občanov študenti pomagajo stanovalcem pri osnovnih življenjskih dejavnostih (prehranjevanje, pitje, izločanje, izražanje čustev ...), sodelujejo pri medicinskih tehničnih posegih, spoznavajo pa se tudi z delovno terapijo in pomenom socialne službe. V zdravstvenem domu študenti v različnih ambulantah sodelujejo pri zdravljenju in rehabilitaciji bolnih in poškodovanih, se skupaj s patronažno medicinsko sestro odpravijo na teren, kjer se naučijo zdravstvene nege na pacientovem domu, sodelujejo pri izvajanju preventivnih pregledov otrok, mladostnikov, odraslih, žensk, nosečnic in zaposlenih z namenom varovanja in krepitve zdravja, odkrivanja zgodnjih znakov bolezni in spoznavanja dispanzerske metode dela.

Študenti se seznanijo z dokumentacijo v kliničnem okolju, imajo pa tudi šolsko dokumentacijo, v katero beležijo podatke, pomembne za celostno in procesno obravnavo pacienta (študija primera). Kakovostna izvedba kliničnega usposabljanja (strokovno in pedagoško usposobljeni mentorji, zadovoljivo predznanje študentov pred prihodom na klinično prakso ...) je most za povezovanje teorije in prakse ter ključni element za doseganje kompetenc študijskega programa in izgradnjo s strokovnim znanjem podkovanе diplomirane medicinske sestre oz. diplomiranega zdravstvenika, ki bo po končanem študiju hitro postal del nekega že utečenega tima. Študent se mora zavedati, da je klinično usposabljanje v veliki meri odvisno tudi od njegovega dejavnega sodelovanja, interesa in samoiniciativnosti, saj mora sam iskati priložnosti za pridobivanje znanja. Vse naučene dejavnosti zdravstvene nege beleži v knjižico Aktivnosti zdravstvene nege; dnevnik študenta na klinični praksi, iz katere je razvidna stopnja njegovega pridobljenega znanja – od stopnje opazovanja, sodelovanja do stopnje kompetentnega samostojnega izvajanja.

Povezovanje visokošolskih učiteljev in kliničnih mentorjev je zgledno, saj vsi deležniki v procesu usposabljanja sproti spremljajo razvoj kompetenc študentov. Šola vsako leto organizira strokovno izpopolnjevanje za mentorje, visokošolski učitelji pa so lani odšli na usposabljanje v učne zavode, s čimer je zagotovljen nemoten pretok najnovejšega teoretičnega in praktičnega znanja.

Šola letno organizira tudi strokovno in kulturno srečanje ob mednarodnem dnevu medicinskih sester, strokovno srečanje ob svetovnem dnevu zdravja ter znanstveni simpozij z mednarodno udeležbo. Dve leti smo v simpoziju sledili osnovni usmeritvi – celostni obravnavi pacienta – ter izdali zbornika izvodkov in prispevkov.

Vsako leto se študenti in njihovi mentorji udeležijo študentske konference, na kateri se bodoči diplomanti preizkusijo kot mladi raziskovalci in predavatelji. Letos je gostitelj in organizator 5. Študentske konference Visoka šola za zdravstvo Novo mesto. Moto, ki smo ga za ta dogodek izbrali, se glasi: »Pravice, vrednote, svoboda, solidarnost in varnost v zdravstvenem varstvu«.

V študijskem letu 2012/2013 je bilo v dodiplomski študij zdravstvene nege vpisanih v prvi letnik 63 študentov v redni študij in 48 v izredni študij, v drugi letnik 35 v redni in 27 v izredni študij in v tretji letnik 58 v redni in 44 v izredni študij. Skupaj s ponavljavci in absolventi je bilo na šolo vpisanih 412 študentov. Na 2. stopnji je bilo vpisanih 33 študentov.

Do konec leta 2012 je diplomiralo 77 študentov. Prva slavnostna podelitev diplom je bila 20. junija. Slavnostni govornik je bil Andrej Bručan, ki je bil minister za zdravje v času, ko se je šola ustanavljala.

Zdravstvena nega je stroka, ki deluje v okviru zdravstvenega varstva in obsega splet družbenih dejavnosti, ki so usmerjene v ohranjanje, krepitev ali povrnitev zdravja. Zdravstvena nega je poklicna disciplina, ki izhaja iz svojega znanja v lastni teoriji in praksi ter iz družboslovnih in naravoslovnih ved.

Šola vsako leto dviga stopnjo kakovosti izobraževalnega procesa in prepričani smo, da je v regiji postala cenjena ter prepoznavna in da so diplomanti šole željeni bodoči sodelavci v vseh zdravstvenih in socialnovarstvenih zavodih v slovenskem prostoru.

ČASI SE SPREMINJAJO IN MI
Z NJIMI

*Tempora mutantur et nos mutamur
in illis
(latinski pregovor)*

Lepo je biti medicinska sestra, ni pa lahko

Mednarodni dan medicinskih sester. Še eden v nizu. Mimo je leporečje, ki ga tega dne objavljajo mediji (če prebereš več kot en časopis, dobiš sladkorno), mimo so »pocukrani« govori, v katerih se poklicani in nepoklicani čutijo dolžni enkrat na leto poudariti, kako smo zaposleni v zdravstveni negi nepogrešljivi, potem pa naslednjih 364 dni pozabijo, da obstajamo. Ob vsem, kar medicinske sestre in zdravstveni tehniki doživljamo zadnja leta, se resno sprašujem, ali sploh obstaja še kje kakšen razlog za praznovanje. Spet nekdo, ki zganja pesimizem, boste rekli. Ne, nisem pesimistka, sem samo ena od medicinskih sester, ki imajo srčno rade svoj poklic, a jih zaradi nemogočih razmer v slovenskem zdravstvu in stroki zdravstvene nege vedno bolj boli glava. In srce, če hočete.

Kaos, ki ga medicinske sestre doživljamo dan za dnem na svoji koži, ko spremljamo take človeške stiske, da jih še opisati ne morem, je nepojmljiv. Človeško dostojanstvo je povsem razvrednoteno, ne bolezen, ne diagnoza, ne socialne razmere ne določajo pacientovih pravic, določajo jih birokrati. Če mi samo še kdo reče, da je v zdravstvu najpomembnejši pacient, ga bom počila po buči, pa načeloma nisem konfliktna oseba: samo takrat sem, ko me v to prisilijo.

V našem zdravstvu so najpomembnejši programi, pomembni so odstotki, pomembni so načrti, pomemben je denar. Pomembni so tudi zdravniki in njihove ambicije, potem pa dolgo, dolgo, zelo dolgo nič. In potem smo nekje na koncu ostali »izvajalci«, da uporabim lepo slovensko besedo, torej vsi tisti, ki s pacientom in ob pacientu doživljamo realnost slovenskega zdravstva, zmanjševanje in kratenje pacientovih pravic. Res sem še otrok socializma, a poznam tudi nekatere kapitalistične države, v katerih pacienta ne zavrnejo, če nima

polne denarnice. Mi pa smo na najboljši poti, da se bo zgodilo ravno to. Če ti kaj umanjka, naj se ti za božjo voljo to zgodi nekje v začetku leta, vsaj tja do poletja, ker so potem programi in načrti preseženi in ne bo več denarja za zdravljenje, razen če imaš veze, če si nekje v političnem vrhu ali menedžer zelo uspešnega podjetja, no, ja, tudi uspešen zasebnik še pride v poštev. Drugi pogoj je, da si še razmeroma mlad; če potrebuješ zdravstveno nego tam nekje po sedemdesetem letu, se več ne splača, si za odpis, brezupen primer, ki zaseda bolniško posteljo in dela stroške, »hiralnic« pa ni. Ampak ti veleumi, ki pripravljajo in sprejemajo zakone, še niso pogruntali, da živ ne moreš pod zemljo. Statistika kaže, da se prebivalstvo stara, vedno več nas bo odpisanih. Upam, da mi bo usoda vsaj toliko naklonjena, da me bo pobralo prej, ko bom državi in demokratični družbi v breme.

Zdaj, ko smo v Evropi, je treba varčevati, pravi minister. In ker sem bolj dolge »lajtenge«, še vedno ne zastopim, zakaj najbolj varčujemo v zdravstveni negi (ni plačila praznikov, ni plačila nadur, kadra je premalo, ker normativi določajo njegovo število na zasedeno posteljo, in ne na zahtevnost zdravstvene nege), medtem pa je v vsakem zdravstvenem zavodu kolikor hočeš častnih izjem, za katere ne veljajo omejitve. Jaz pa mislim, da če tonemo, potem tonemo vsi. In vsi nakupujemo v istih trgovinah (ga že slišim, ko mi pravi: »Pa bi šla študirat medicino!« Ta komentar je do zdaj preživel vse menjave oblasti).

Smeh me popade, ko mi nekajkrat na leto molijo pod nos ankete o zadovoljstvu zaposlenih. Kako pa naj bomo zadovoljni, lepo prosim! Vprašajte srednje medicinske sestre, ki nosijo na oddelkih največje breme zdravstvene nege, kako jim je, ko dobijo plačo. In kako jim je, ko lahko nanje tuli

vsak, ki ima slab dan. Pa vendar vsi dobro vemo, kaj pomeni za oddelek, če ima delaven in zanesljiv kader z veliko znanja in izkušnjami.

Prijateljici, ki je medicinska sestra že več kot 30 let (in to zelo dobra), so pred kratkim izračunali pokojninsko osnovo. Zjokala se je kot dež. Ravno za položnice bo, in ker je punca iznajdljiva, si bo našla še kakšno honorarno delo, da ji na stara leta ne bo dolgčas, ker pravijo, da največ bolezni nastane na psihični osnovi.

Potem so tu še naši medsebojni odnosi. Tako na psu niso bili še nikoli in po vsej Sloveniji je enako. Kultura dialoga? Nikoli slišali. Dialog je pri nas največkrat dretje in vpitje močnejšega (ve se, koga) in nekakšna obrambna drža podrejenega. Namesto moči argumentov prevladuje argument moči, če pa te že vprašajo za mnenje in je to mnenje slučajno kritika, se hitro komu povesi nos. Temu se reče komunikacija. Vsa čast izjemam! Zelo jih spoštujem, ker so avtoritete, ne da bi enkrat samkrat povzdignili glas. Jim ga ni treba. Navsezadnje pa je res to, da ti nobena fakulteta, magisterij ali doktorat ne zagotavljajo kulture, če je nimaš v sebi.

Se spomnite kviza Najšibkejši člen in nadobudnega študenta medicine iz Gorice, ki ga je Violeta vprašala, kako se kaj razume s sestrami. »Trudim se, da jih ne bi gledal zviška, ker so me na to opozorili na fakulteti,« je odgovoril. Izjava sploh ne potrebuje komentarja, včasih pa bi koga od njih rada vprašala, ali jih v prvem letniku medicinske fakultete najprej naučijo kompleksa večvrednosti.

Zdravstvena nega naj bi bila samostojna stroka. Pa ni, ker še vedno nimamo svoje zakonodaje in nič ne kaže, da jo bomo kmalu imeli. Jasno, ker to nekomu paše. Do zdaj so vsi ministri, in ministri so zdravniki, zelo veliko obljubljali, naredili pa niso nič. Tudi fakultetnega študija za zdravstveno nego ne potrebujemo. Pa čim manj znanja. Se ve, zakaj.

Svet pa se vrti naprej in mi delamo. Pripravljamo dokumente, protokole, standarde, hočemo s časom naprej, hočemo moderno zdravstveno nego, v kateri bodo najpomembnejši pacienti, ker smo njihove zagovornice. Smo veliko več kot medicinske sestre, smo njihove zaupnice, z njimi podoživljamo strahove, žalost, veselje, stiske, poslušamo njihove življenjske zgodbe in jih spodbujamo, da ne klonejo.

Kolegice po svetu, od katerih se marsičesa učimo, ker so tam vsaj desetletje pred nami, nas tolažijo, da bodo bogovi nekoč sestopili s piedestala. Malo verjetno, da se bo to zgodilo do moje penzije, res pa je, da nam, medicinskim sestram, počasi zmanjkuje goriva. Na etični pogon že ne moreš delati v nedogled.

Zdajle bo kdo najbrž sklepal: še ena, z ničemer zadovoljna baba, ki je zgrešila poklic. Ne, rada sem medicinska sestra, kjub vsemu. Ampak prihodnji sestrski praznik bom spregledala.

P.S.: Naslov sem si sposodila pri Cirilu Zlobcu in njegovi knjigi Lepo je biti Slovenec, ni pa lahko.

*Alojzija Pust pred pljučnim oddelkom
(Iz osebne arhiva Alojza Pusta)*

Lepo je sodelovati z zdravstvenimi delavci

Vaše društvo praznuje častitljivo obletnico delovanja. Ne spomnim se točno, kdaj sem tudi jaz postala majhen delček vaših dejavnosti, gotovo pa je to že mnogo, mnogo let nazaj.

Spomnim pa se, da sem takoj začutila, da ste ljudje, ki vsakodnevno delate z ljudmi z različnimi bolezenskimi in življenjskimi težavami, drugače naravnani na svoje delo in posledično tudi na svoje življenje. S svojimi prispevki sem želela vedno povezati osebni in poklicni profil zdravstvenega delavca, saj sta v veliko večji meri kot zdravila sama po sebi človekov odnos in njegova osebnost tista, ki osmislita tako pacientovo pot do zdravja kot profesionalen razvoj zdravstvenega delavca.

Čeprav je doktrina zdravstvene nege zelo profesionalno dodelana z vsemi etičnimi in strokovnimi standardi, pa je srečanje s pacientom in z njegovimi svojci vedno enkratno srečanje, ki že ob prvem stiku nakaže, ali se bo v nadaljevanju razvil odnos zaupanja, spoštljivosti, empatije ali pa tega odnosa ne bo. Ravno zaradi tega sta v toliko večji meri potrebni tudi zavest in velika osveščenost za lastno osebnostno rast v smislu odgovornega iskanja najboljših možnosti za svoj osebni in poklicni razvoj.

Verjetno se je že marsikdo vprašal, kaj je največji motiv, da se s tako pozitivno naravnanoostjo in zavzetostjo toliko mladih odloča prav za ta poklic, in na drugi strani, da tudi tisti, ki že leta opravljajo to delo, še vedno, če ne še bolj zavzeto, opravljajo svoje naloge. Razlogov je gotovo več, vendar bi izpostavila čisto preprosto spoznanje, da se človek najvišje uresniči v svoji človeškosti in humanosti takrat, ko lahko nekomu pomaga, podeli z njim njegovo težavo, mu pokaže možnosti upanja tam, kjer jih sam ne bi nikoli našel. Gre torej za vzajemen proces, ki prinaša na eni strani pomoč pacientu, na

drugi strani pa zadoščenje, ker smo to ravno mi lahko naredili.

Ravno zato delo zdravstvenih delavcev nikoli ne bo postalo rutina in zdravstveni delavci, ki se tega zavedajo, bodo še naprej delovali v humanem duhu.

Rada bi vam zaželela vse dobro, z željo in pripravljenostjo po nadaljnjem srečevanju.

Medicinske sestre – vez med bolnikom in zdravnikom

Ko prideš v bolnišnico, se najprej srečaš z vratarjem, nato z medicinsko sestro, šele nato z zdravnikom. Navadno je tako. In prvi vtis je pomemben. Pomeni: če sta prijazna vratar in medicinska sestra, bo verjetno tudi zdravnik. Pa sploh ni nujno, da je tako. A roko na srce. Kar nekaj časa že je osebje po bolnišnicah prijaznejše,

*Toni Gašperič na 2. Dnevh Marije Tomšič, 2010
(Iz društvenega arhiva)*

kot je bilo pred desetimi leti, na primer. To ni zasluga plač, pač pa (najverjetneje) ozaveščenost pacientov, ki so se začeli zavedati svojih pravic in ne dovolijo, da bi se ravnalo z njimi, kot bi bili vreče, polne krompirja. Pa na medije ne smemo pozabiti. Vsi smo se jih začeli malce bati. Saj veste: ni nam vseeno, če kdo zapiše, da smo neprijazni, da ne upoštevamo vrstnega reda vstopanja v ordinacije, da smo naredili napako,

ki je plod površnosti, nezbranosti, ne daj, bog, nestrokovnosti.

Dobro. Medicinske sestre so poglavje zase. Podobne so magistram v lekarnah: vsem znajo pomagati, le sebi ne. Zdi se mi malce nesrečne, ker so obtičale nekje na koncu poti do zdravnika. Od njega so tudi slabše plačane, na razpolago pa morajo biti na klic in ob vsakem času. Prenašati morajo muhe in mušice bolnikov, ki smo takšni, kot smo, nemalokrat sitni, zahtevni, hočemo biti v središču pozornosti. Vsak zase. Pacienti smo kot otroci. Marsikateri od nas bi sodil v inkubator, da bi zrasel, se poredil in spoznal, da ni sam na svetu. Da so poleg njega še drugi ljudje. S podobnimi, če ne še hujšimi težavami. To ni šala. To je ugotovitev, ki ni daleč od resnice. Če ta sploh obstaja. Resnica, namreč.

Kot sodi pendrek k policaju, gredo cokle k medicinski sestri. Cokle, ki tolčejo po tleh, da te zvok prebudi, ko najlepše sanjaš. O zdravju. O sreči. O rožah na travniku. O dobri družbi angelčkov. O razvratu s hudički tam spodaj, v peklju. Le kaj premorejo cokle, da so tako v čišlih? Da so tako priljubljene, da so zraščene z medicinskimi sestrami. Če bi bil cokla, se bi znašel na marsikateri lepi nogi lepe medicinske sestre.

In zakaj medicinske sestre ne poznajo ednine? »Bomo zmerili temperaturo. Bomo vzeli kri. Se bomo stehali,« pravijo. Uporabljajo množino, da bi nam bile bliže? Da bi bilo slišati, kot da smo celota? Morda celo družina? Dvomijo vase?

Nekaj že mora biti v tem sestrskem poklicu, sicer bi ga opravljali moški. Težko verjamem, da je želja pomagati gensko pogojena. Še teže, da pri odločitvi za ta poklic (pre)glasno spregovori

srce. Ljudi moraš imeti preprosto rad, sicer bi popravljaj stroje, vozil tovornjake, pekel kruh, sekal drevesa v gozdovih, krpal na pomlad zdelane ceste ali v Afganistanu poučeval vojake, kako morajo braniti domovino in pobijati vse, kar ni njihove barve, prepričanja, stanu in vere.

O čem z odprtimi očmi sanjajo bitja, oblečena v sestrške uniforme? O lažšanju bolečin s prijaznimi besedami, o nasmehu, ki razblini meglo, da posije sonce tja, kamor ne more kemija, zaprta v

tablete, stisnjena v stekleničke z iglami? Nas bodo prepričale, v kar verjamejo? Da je nevidno kdaj pomembnejše od tega, kar se nam kaže v jasni podobi in obliki. Da je upanje v njihovih očeh bilka upanja za utaplajočega se v morju brezupa. Da je dotik tople roke rešitev iz dežele ledu, burje in mraza, večnih stanovalcev bolniških sob.

Kadar izpolnijo to poslanstvo, so naredile vse. Medicinske sestre, tihe sopotnice bolnih, strelovodi jeze, blažilke udarcev življenja.

Stopnišče v nekdanjem gradu Kamen, kasneje del pljučnega oddelka

(Iz arhiva Splošne bolnišnice)

Stopnišče internega oddelka

(Iz arhiva Splošne bolnišnice)

JESEN ŽIVLJENJA

*Jeseni, ko obilo je darov,
za vas je lep vsak dan nov,
četudi v mislih vleče vas domov,
tam domov, kjer rodni je dom.*

*V življenju pa vedno ni vse lepo,
ni vedno vse svetlo, ni pa tudi vse temno,
zato v srcu skrijte misel to,
v jeseni življenja naj bo vedno lepo.*

*Preživimo skupaj te vedre dni,
bodimo skupaj, tudi ko boli,
prisluhnimo tistemu, ki v srcu trpi,
in občudujmo tistega, ki iskreno ljubi.*

*Ej, da bi še enkrat mladi bili,
včasih takšna misel se v očeh vam zaiskri,
a ne tarnajte za vse tiste skrbi,
v katere ujeti vso mladost ste bili.*

*Če ljubljene si želite biti,
ne skušajte te misli skriti,
vedno pletejo se življenja niti,
tudi v jeseni življenja lepo je
ljubezen čutiti.*

*Veliko, veliko ljubezni je v vas,
upamo, da nekaj jo prenesete na nas
in da imamo res radi vas,
pove vam ves kolektiv v en glas.*

OČE, ZAKAJ?

*Bilo je v začetku toplih poletnih noči,
ko zasvetile so se solze v otroških očeh.
Nisem videla prijaznosti v ljudeh,
mislila sem, da smejati se je greh.*

*Izgubila sem v tem poletju očeta
in zavedla se, da življenje
mi nič dobrega ne obeta.
Za življenje mi tvoja smrt ni dala poleta,
zazdelo se mi je,
da je zame sreča prekleta.*

*Zakaj, oče, si nisi vzel časa,
da videl bi, kako hči ti rase?
Se ti je v onostranstvo mudilo,
mar tvoje srce me ni dovolj ljubilo?*

*Pa vsaj zaradi mene bi ostal,
danes bi me videl, ne bi ti bilo žal.
Zdaj štejem že čez trideset let,
povem ti, življenje se spleča živeti.*

*Saj ne vem, kako je tam,
tu pa je prazen ostal del otroških sanj.
Četudi veliko ljubezni srce okuša,
očetovo, veš, pa vsak otrok pogreša.*

*Še vedno pa te pritajeno pogrešam,
včasih, ko na pol poti opešam.
Včasih v temi vidim tvoj obraz
in se sprašujem, če sem v tem obrazu jaz.*

NAŠIM VAROVANECM

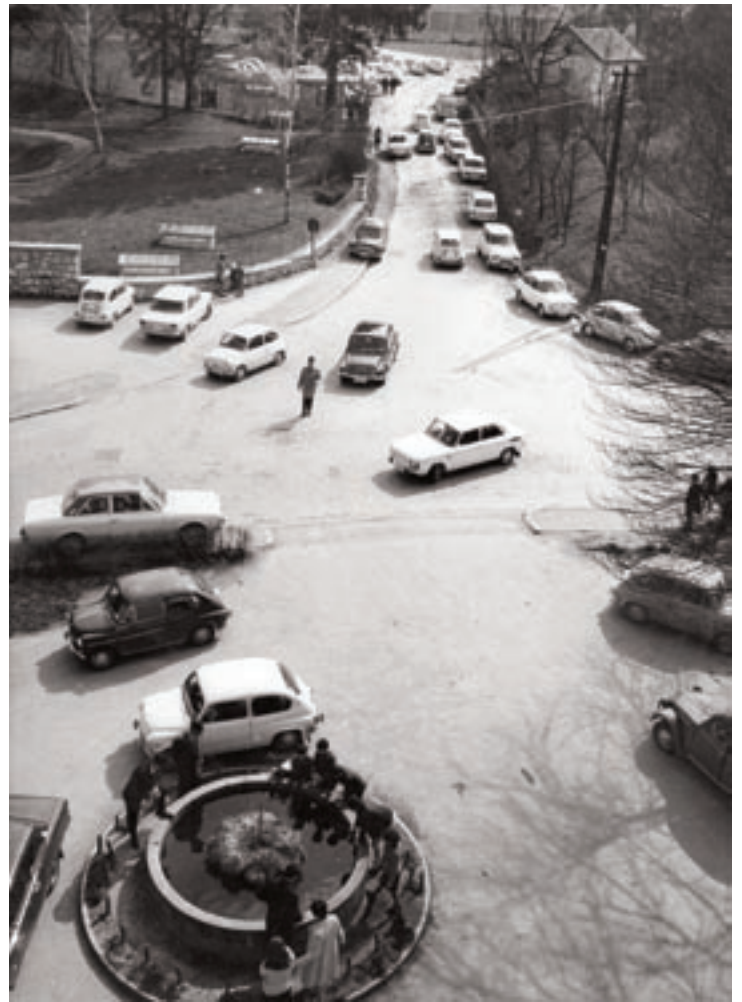
*Ko stopim skozi vrata ta,
zavem se, da tukaj zdaj ste vi doma,
in trudim se, da vse bi storila,
da samoto, žalost in nemoč
od vas bi prepodila.*

*Kako ogreti obraz ta,
kako razvedriti obraz zguban vsa,
in vem, nasmeh moj je balzam,
zato ga pokloniti znam
in vem – ni zaman.*

*Pa tudi nasmehi vaši lepi so,
kot jesenski žarki toplo sijo,
povedo vse veselje in besedo hvala
in da ni življenje roža zala.*

*Razumem vas in rada vas imam,
le da tega včasih pokazati ne znam,
a vi tega zamerite mi ne,
le ugibate, kaj pa ji danes je.*

*Vem, da tu nisem le medicinska sestra,
morda tu nekomu sem vnukinja,
teta ali sestra,
kdove, koga vam tukaj zamenjujem,
mogoče koga, ki ga sama potrebujem.*

Pred stavbo internega oddelka bolnišnice je bil okrasni vodnjak, 1965

(Foto Polde Grahek)

Njena zadnja predaja

Ne vem, ali je bila ta moja odločitev v povezavi z njo ali s prometno nesrečo, ki se mi je pripetila v prvem razredu osnovne šole. Ne bi vedela. Kaj dosti se s tem nisem obremenjevala. Vedela sem samo to, da bom medicinska sestra. Kot ona. Pa tudi to ni tako pomembno, saj nisva nikoli kaj dosti govorili o tem. O moji odločitvi. Že davno je tega, ko mi je povedala, da mi ne bo lahko, da moraš imeti ta poklic in ljudi rad in da lahko pozabim na proste vikende in noči.

Nič novega, sem razmišljala, tudi nje ni bilo vedno doma in vsi v družini smo bili vajeni njene odsotnosti, da je odhajala v nočno, imela dnevne vikende, včasih turnuse po dvanajst ali štiriindvajset ur. Pa smo preživeli. Še koristilo nam je, saj smo na ta način postali še bolj samostojni. Le kaj je tu pretresljivega? Ne vem, kaj mi želi povedati! Nikoli se ni vračala domov slabe volje, nikoli ni govorila o težavah v službi, vedno je govorila le o lepih stvareh. Da je vesela, če je pacient shodil po nekaj mesecih, da je prišel do stranišča, da so se v službi smejali in si pripovedovali šale in da se je potrudila, da so bili pacienti zadovoljni. Kaj pa je tukaj slabega?

In zakaj naj bi bilo meni hudo? Mar mi je želela povedati, da poklic medicinske sestre ni le bela ali – pozneje – modra uniforma? Ali je bilo le nekaj besed o tem dovolj, da je opazila, da sem neomajna, da se ne dam in da me cela zbirka sočnih dogodivščin iz njene zgodovine ne bo prepričala v nasprotno. Je že bilo tako prav.

Ko sva šli včasih na tržnico ali v mesto, nisva prišli niti do Oblakove trgovine (Novomeščani iz središča mesta vemo, kje je bila ta trgovina), da je ne bi ustavilo vsaj nekaj ljudi in se ji prijazno zahvaljevalo. Bila sem otrok, nisem dobro razumela, čemu se ji zahvaljujejo, videla sem samo objeme, stiske rok, pogovore o tem, kako je nekdo doma

zadovoljen, ker hodi, ker ne potrebuje več bergel. In meni je bilo tako prijetno, ko sem slišala ta njen smeh, ovit vnekakšne življenjske modrosti, ki jih seveda takrat nisem razumela. Kakopak sem bila spet ponosna, da je tako zabavna. In na koncu teh pogovorov sem nemalokrat slišala: »Hvala, tisočkrat hvala, sestra Pepca. Hvala, ker ste negovali mojega: očeta, mamo, brata, sestro...« In še nekaj vem. Niso uporabljali izraza »negovali«, rekli so, ker ste »stregli« mojemu očetu, mami... Tega se zelo dobro spomnim, ker sem imela s to besedo veliko opravka v svoji glavi, saj nisem vedela, kaj streže. In vendar je stregla. Pacientom je postregla z zajtrkom, s kosilom, čajem, pogovorom in na koncu še z eno veliko mero dobre volje in smeha. Saj včasih so bile v bolnišnici zaposlene strežnice, pacientom so marsikaj postregle.

No, ta je pa dobra, sem si mislila. Kaj neki počne ta ženska?

Tako so mi postali ti ustavljaajoči ljudje vseč. Brez težav sem lahko stala na mestu in čakala do zadnjega stavka hvalospeva. V nasprotnem primeru sem bila kot otrok zelo težko dolgo pri miru. Zdaj lahko to večkrat počnem.

Takrat sem pogosto razmišljala o tem, kaj bom počela, ko bom odrasla. Spomnim se tistega glasnega sanjarjenja s prijatelji: o frizerki, policaju, prodajalki in o filmski igralki, medtem ko smo se igrali na muzejskem vrtu pod Kapitljem. Ugotavljali smo, kam nas bo ta naša velepamet odpeljala. Vsak teden so se odločili za kaj drugega, le jaz sem bila tiho. Ker je bilo vedno enako. In to ni bilo za peščico upornikov, kavbojcev, indijancev, ravbarjev in žandarjev z Brega več zanimivo.

Po dolgih dneh v bolnišnici, ki sem jih preživela na otroški kirurgiji z zlomljeno stegnenico, je bila

odločitev še bližja. Še bolj sem si želela postati medicinska sestra, le kje drugje, kot tam, kjer so pacienti, ki so poškodovani in so na ekstenziji, kot sem bila jaz. Želela sem delati s pacienti, ki uporabljajo bergle ali imajo vsaj takšen mavec, kakršen je bil moj. Mavčeve hlače. Točno to sem si želela početi.

Tako prija, tako lepo je, ko nekaj lahko daš, ko komu lahko kaj pomagaš. To je bil takrat tako spoštljiv poklic. To je bil moj prvi preblisk k odločitvi. Delala bom to, kar počne ona, in tam, kjer so poškodovani pacienti.

Obiskovala sem osnovno šolo Katje Rupena. Pot iz šole me je vodila mimo vulkanizerske delavnice (danes na tem mestu stoji NLB) skozi križišče, mimo stare avtobusne postaje (današnji Novi trg) in v hrib proti Kapitlju. Na desni strani ob poti v hrib je bila stavba rehabilitacije. Tam je delala kar nekaj let, potem ko je odšla s stare kirurgije, ki se je preselila na desni breg reke Krke v novo stavbo, obenem pa so zgradili stavbo rehabilitacije in potrebovali osebje, ker za to delo ni bilo velikega zanimanja. Odločila se je, ker se nikoli ni branila drugačnega dela, in videla je priložnost za nova znanja in izkušnje. Ta stavba, kjer je bila takrat rehabilitacija, še danes stoji in v njej je Sanitarno kemični laboratorij.

Seveda, na poti domov sem se obvezno ustavila pri njej v službi. Kaj kmalu je nam, domačim, dala vedeti, da je ne smemo motiti, če ima delo, če je potekalo razdeljevanje hrane ali je imela kakšno drugo opravilo. Pa si nisem mogla kaj, da je ne bi šla vsaj malo pogledat. Tudi zaradi šolskih obveznosti (kakšen podpis, informacija o slabi ali dobri oceni pa denar za malico je bilo treba pridobiti in seveda še zadnji nasvet za kulinarike, ki smo jo z očetom izvajali doma). Lahko povem, da je bil moj oče pravi mojster v kuhanju golaža. Za možakarje je bil golaž pojem enostavnosti: vržeš meso in čebulo v lonec, sledilo je strpno dušenje na štedilniku na drva in potem se je pridružil dodatek vseh zeli dolnjske pokrajine, ki so se znašle v enem loncu. In še večkrat si ga lahko pogrel. Racionalno. In zelo dobro. Kadar je delala v nedeljo cel dan, sta bila vedno na sporedu očetov piščanec iz pečice in goveja juha. Socialistična kosila, ki so bila takrat kot očenaš. Odlična kuhinja in lahko mi pritrdijo vsi možakarji medicinskih sester, da so kmalu osvojili znanje gospodinjstva,

(Iz osebne arhiva Pepce Novosel)

takoj ko je nežnejša ali boljša polovica prestopila prag zdravstvene ustanove v nedeljo ob šestih.

Tako je bilo s to rečjo. Večkrat sem prišla k njej na rehabilitacijo, seveda po predhodnem pregledu situacije na oddelku, kar je pomenilo, da ni bilo dopoldanske vizite, terapije ali nege. Hitro sem smuknila v sestrsko sobo in med vse medicinske pripomočke. Bile so me same oči in nepotešena radovednost. Star merilec za krvni pritisk je vedno stal na mizi v dežurni sobi, poleg njega stetoskop s črno, preperelo gumo, ki se je na nekaterih mestih že luščila. Srebrne inoks kasete za prekuhanje brizgalk na malem kuhalniku so kar poskakovale od vretja vode. To je bila predpriprava za suho sterilizacijo v avtoklavu, ki je bil na pultu v isti sobi. Velika rumena železna pošast z veliko okroglo odprtino, skozi katero sem tako radovedno gledala na policike z zloženim materialom.

Vonja po parafinu in topli vodi iz bazenov ter vonj navadnega mila, ki je bil na vseh lijakah stare rehabilitacije, so mi veli skozi nosnice – in kar na enkrat sem opazila, da mi je ta vonj všeč. Vonj po

(Iz osebnega arhiva Pepce Novosel)

bolnišnici, vonj po perilu, po svežih toplih brisačah, vonj po pacientih, ki so imeli na sebi trde izprane trenirke in ki so se vračali iz terapij v bazenu. Kadar sem bila tam, sem se počutila domače.

In potem sem jo videla. Sedela je na bolniški postelji (danes se to ne sme) z eno nogo na tleh, drugo prekrižano čez kolena in se pogovarjala. Se smejala do solz. Nekdo jo je spet klical, naj pride še k njemu v sobo in mu pove tisto šalo, ki ga je v prejšnji sobi... Potem sem obstala na hodniku, ker je nisem smela motiti, in jo opazovala. Kako je bila srečna, kako je uživala v tem, kar počne. Pod pazduho je imela merilec pritiska (takrat sem izvedela, da je to »rivarochi«, in sem bila vsa ponosna, da sem spoznala nov izraz za medicinsko-tehnični pripomoček) in z njim hodila od sobe do sobe. Vedno je iz sobe nekoga pripeljala pod roko ali s prijemom nagubane pižame na sredini hrbta (ta prijem še danes uporabljam pri svojem delu). Vedno je paciente bodrila pri hoji in dala vse od sebe, da ji je uspelo jih pospremiti do prvega stranišča. Med potjo sem izvedela, da je to zelo pomembno. Da pacient hodi. Zato je pri nas, je dejala, na rehabilitaciji. Ni ji bilo težko pospremiti več pacientov hkrati, z berglami, hoduljami ali samo pod roko, do jedilnice ali do ambulate v prvem nadstropju. Takrat sem spoznala pretežen del anatomije spodnjih okončin v latinščini

in dinamike poškodb, od fraktur do luksacij in bolezenskih stanj po možganski kapi. Spoznavala sem delo fizioterapevtke: parafinske obloge, električne stimulacije, vaje na suhem v telovadnici, vaje v bazenu, ki je bil v pritličju rehabilitacije. Ta bazen je imel obliko triperesne deteljice. V prostoru je bil vonj po topli vodi, in če se ne motim... po kloru. Ali razkužilu. Ne vem natančno. Še danes slišim glas fizioterapevtke Rozi: »Ena, dva, dva, dva...« In lesenih stopnic z ograjo za vajo hoje po stopnicah. Ta reč je bila posebej narejena in mobilna, iz rahlo rdečkastorjavega lesa v obliki, ki me je spominjala na zmagovalni oder: po eni strani gor, po drugi strani dol. Imeniten pripomoček za igro, ko sem si predstavljala, da sem na zmagovalni stopnici, potem ko sem osvojila medaljo za... neumnosti. Ah! Tako daleč je to.

Vse me je zanimalo, kar mi je povedala o zdravstveni negi, sem si zapomnila in mi je bilo vse bolj zanimivo. Stara sem bila devet let. Še poštevanke nisem tako znala, kot sem si zapomnila kaj latinskega ali diagnozo v latinščini. Vse, kar je pisalo na temperaturnem listu, je bila zame prava paša za oči in tisoč vprašanj za njo. In že sem si predstavljala, kako delam v bolnišnici. Drugi preblisk.

Spomnim se, kako sem si želela imeti njen rdečmoder svinčnik za zapisovanje temperature in pulza. Gledala sem jo pod roke, kako hitro in natančno je potegnila črto na temperaturnem listu. Nič se ni zmotila. Bila je lepa, ravna in lična rdeča črta poleg modre. Kot jin in jang. Rdeče in modro. Temperaturno tablico je vedno naslonila na koleno, pritisnila na železno ščipalko aluminjaste tablice in obrnila temperaturni list. Obrnjen je bil za naslednji teden. Kako lepo. Vse mi je pokazala, kje se označi, kaj pomeni en mali kvadrček na modro-belem temperaturnem listu. Kje se zabeleži krvni pritisk in kje črtice za odvajanje blata. Kako se mi je zdelo imenitno. Pa pisanje raporta (sicer ne vem, ali mi je bila bolj všeč beseda ali listek z imeni in priimki pacientov na njem). Da ne govorim o pladnju z zdravili. Še danes se spomnim zdravil proti bolečinam, velikih rjavih kozarcev s črnim pokrovčkom in termometrov, namočenih v alkoholno raztopino in potisnjenih v navaden kozarec z vato na dnu.

Razdeljevanje hrane na rehabilitaciji je potekalo po nekem davnem sistemu prevoza hrane z desnega brega Krke na levega. Kombi v šoferski »lasti« gospoda Mavsarja (največkrat) je bil plod izdelave lokalnega novomeškega avtomobilskega podjetja IMV in se je imenoval kombi DKW, danes si ga lahko ogledamo v muzeju IMV. Šofer je najprej pripeljal hrano na ginekološko-porodniški odderek in ORL, potem pa je zapeljal vzvratno v klančino proti rehabilitaciji. Tukaj so ga morale strežnice in medicinska sestra počakati pred vrati (dogovor). Potem so naložile težke posode s hrano iz kombija na voziček, s katerim so jih odpeljale do dvigala. Stavba je bila zgrajena tako, da je bila v pritličju na levi strani velika bolniška soba, na desni garderoba za osebje in na koncu velik bazen. V prvem nadstropju so bile bolniške sobe na levi strani hodnika, na desni pa telovadnica in kadi za terapijo. V drugem nadstropju je bila velika jedilnica s teraso, bolniškimi sobami na levi strani, na desni strani sta bili kuhinja in dežurna soba. Na koncu hodnika sta bili še dve bolniški sobi. Jedilnica je imela veliko teraso, na kateri so bili znameniti rexovi stoli za paciente, ki so lahko uživali na soncu. Skratka, hrano so pripeljale do kuhinje v drugem nadstropju, jo zložile iz večje posode na vozičke in servirale porcije na krožnike. Vsem, ki so lahko prišli do jedilnice v drugem nadstropju, so ponudile obroke v jedilnici, ostalim v nadstropjih po sobah. Zelo zanimivo. Ne predstavljam si več, da bi še tako delili hrano, da o današnjem sistemu HACCP na govorim. Pa vendar, tako je bilo.

Nekega davnega leta 1982, bil je vroč avgust, sem iz rok inventaristke Ivanke tudi jaz prejela uniformo in končno pričakala svoj prvi delovni dan. Ne vem, če bi mi kdo danes verjel, a neizmerno sem se ga veselila. Končno sem lahko začela uresničevati svoje sanje. Bila sem srečna in zadovoljna, predvsem zato, ker sem vedela, da sem se prav odločila, da sem imela pri sebi potrdilo, da sem na pravi poti, da bom lahko končno delala v bolnišnici in da si bom lahko zaslužila kruh, če smem uporabljati ta zguljeni izraz. In še enkrat, res sem bila vesela.

Imela sem še to priložnost, da sva dve leti delali skupaj na kirurgiji. Jaz na travmi, ona na urologiji. In tako se je zaključil krog zgodovine. Meni se je uresničila otroška želja, njej odhod v pokoj. Kot bi mi na koncu želela predati vse, kar je doživela.

Na mestu, kjer je davno tega začela delati (stara kirurgija), je tudi končala, čeprav v drugi stavbi. Dala mi je svoje znanje, izkušnje, nasvete, vse življenjske in strokovne modrosti, ki so zapisane v mojem srcu.

Randy Pausch je napisal knjigo z naslovom *Moje zadnje predavanje*. To je nekaj, kar poveš svojim študentom na koncu študijskega leta. Za zaključek. Preden greš na počitnice. Lahko bi rekla, da sva imeli ob njenem odhodu v pokoj tudi midve zadnje predajo. Ravno takšno, kot jo imamo vsak dan ob naših pacientih. Nekaj nasvetov, kaj se je dogajalo, kar se še bo, nekaj v smislu, da na mladih svet stoji, da je čas, da se starejši upokojijo in naj mladi delajo. Dejala mi je, naj ponosno in ljubeznivo opravljam svoj poklic in delo, ki bo enkrat naporno, drugič zahtevno, vedno pa z zadoščenjem, da si delal najbolje, kar si znal in zmogel, vedno zaradi pacientov. Da smo v službi zaradi pacientov in ne obratno. Tako sva si predali delo ob njenem zaključku profesionalne poti. Predala mi je svojo garderobno omarico, v njej mi je pustila vonj svojih uniform in starih knjig. Še danes, po tridesetih letih, se mi zdi, da občasno iz te omarice pridejo vonji rehabilitacije, vode in parafina. Lahko pa se mi samo zdi.

Tako se je za vedno poslovila od bolnišničnih hodnikov. Petintrideset let je bila tu zaposlena, bila je in bo moj vzor, moja prva učiteljica, svetovalka in zelo stroga mentorica. Moje delo ni bilo nikoli dovolj hitro, dovolj natančno in nikoli preveč ljubeznivo do ljudi.

Danes, ko se pogovarjava, je pri njenih štiriinosemdesetih letih ne obremenjujem s situacijo v zdravstvu. Če se pogovarjava o delu medicinskih sester in vsem, kar je bilo, sva si v enem enaki. Če bi naju danes kdo vprašal, ali bi se še enkrat odločili za ta poklic, bi bil najin odgovor pritrdilen.

Medicinske sestre v boju proti revščini

Dobrodelna akcija medicinskih sester.

Ob 12. maju, mednarodnem dnevu medicinskih sester, smo se medicinske sestre bolnišnice pridružile akciji v boju proti revščini z zbiranjem pripomočkov za osebno higieno.

V akcijo so se na pobude glavne medicinske sestre bolnišnice Slavice Naumov, DMSZT Novo mesto in Sindikata delavcev v zdravstveni negi vključile skoraj vse medicinske sestre bolnišnice. Akcija je potekala od 3.5.2004 do 12.5. 2004. V zbiranju pripomočkov za osebno higieno so bile najbolj

uspešne medicinske sestre internega oddelka, zato zaslužijo posebno pohvalo.

Zbrane pripomočke smo 13.5.2004 predali novomeškemu Karitasu. Vodja župnijske Karitas Kapitelj Jožef Lap se nam je zahvalil z naslednjimi besedami: »Vsem članom vašega DMSZT se iskreno zahvaljujem za tako velik dar, ki ste ga namenili za potrebe župnijske Karitas Kapitelj. S tem vašim dejanjem pomagata ljudem, ki trpijo zaradi pomanjkanja in živijo v veliki stiski. Vaši darovi zelo razveseljujejo naše uboge. Vimenu vseh, ki iščejo pomoč, in v imenu sodelavcev Karitas še enkrat hvala.«

Medicinske sestre predstavljamo spoštovanja vreden poklic, zato lahko veliko naredimo za revne in vse tiste, ki našo pomoč potrebujejo.

Helena Medved in Jožica Rešetič med dobrodelno akcijo

(Objavljeno v Viziti 18, 2004)

Usmiljeni brat – človek in pol (plače)

Večkrat se spomnim svojih prijateljev iz srednje šole, ko so me ob kakšnem pivu preveč vedno zafrkavali, da imam res srečo, ker sem si izbral tak poklic, pri katerem bom lahko celo življenje slačil ženske. Sicer se nisem vpisal na zdravstveno šolo zaradi golih žensk, misel na to pa je bila vsekakor prijetna. Do danes sem v svoji karieri slačil samo eno žensko, ki mi je bila všeč, pa še ta je bila močno pod vplivom alkohola, in ker sem se počutil nelagodno, sem jo pustil kar v spodnjem perilu. Čez leta, ko smo v podobni družbi za enako stanje duha morali popiti še malo več, sem tem istim ljudem zastavil vprašanje, za koliko denarja bi opravljali moj poklic. Naštel sem seveda vsa umazana dela, ki jih prostovoljno in z veseljem opravljam. Ob vsesplošnem zgražanju sem seveda dobil odgovor, da ga na tem svetu ni denarja; pa tudi utišali so me dokaj hitro, saj so bili že ob misli na ta dejanja povsem na robu tega, da izločijo vsebino želodca. Naslednje logično vprašanje, ki se je porodilo v moji glavi, je bilo, kaj je z mano narobe, da sem pripravljen za razmeroma majhen denar opravljati delo, ki se vsem ostalim gnusi. Odgovor sem poiskal v zgodovini.

Ko sem začel svojo »špitaško« kariero, so bili moški v zdravstveni negi še razmeroma redki. Sodelavke bi v tistih časih lahko razdelil na dva tabora. Prve so bile izredno zadovoljne, da tudi moški opravljamo ta poklic, druge so bile mnjenja, da je to žensko delo in da smo moški zelo moteči v njihovem svetu. K sreči sem bil zelo mlad in se nisem prav veliko brigal za vse skupaj. Po drugi strani so bili pacienti v glavnem še bolj začudeni nad tem, da moški opravlja poklic, ki je skoraj povsem ženski. Bil sem pravi eksot; kot Libanonec na zimskih olimpijskih igrah, kot ženska, ki s težkim tovornjakom vozi v Rusijo, kot Suhokranjec v evropskem parlamentu ali slepec v kinu.

Druga težava je bila s poimenovanjem poklica. Zdravstveni tehnik je skovanka, ki jo je zelo težko uporabljati. Ne marajo je pacienti in ne maramo je niti fantje v zdravstveni negi. Če kdo za mano zakriči »tehnik«, se počutim, kot da sem prišel izmerit »čekanovje« za protezo, popraviti vrata ali zamenjat žarnico. Kljub temu je to izraz, ki se zadnje čase najbolj uporablja. V praksi sem slišal ogromno šal na račun poimenovanja mojega poklica, od »moške sestre« pa vse do »sestre z jajci«. Sestro pač kličejo sestra, pa če ji odgovorni tisočkrat napišejo na priponko ali zaključno spričevalo, da je zdravstvena tehnica. Izraz izhaja od izraza »usmiljene sestre«, ki so svoj čas skrbele za bolnike. Logično je seveda, da me zato nekateri kličejo brat in predvsem starejše ženske tudi usmiljeni brat. Te iste ženske so se tudi vedno znova čudile, zakaj vendar ne delam v moški bolnici, v kateri pač delajo »taki kot ste vi«, kakor so rade rekle. Najprej me je to neizmerno motilo, ker pač nisem kakšen hud vernik in sem vsakemu, ki me je poklical usmiljen brat, kolerično zjecljal, da nisem nikoli bil nikomur brat pa tudi usmiljen da nisem prav nič. No, ja, leta so minevala, ljudi, ki so me tako klicali, je bilo čedalje manj, jaz pa sem ob več priložnostih zasledil, da je pred prvo svetovno vojno v Novem mestu resnično obstajala Bolnišnica usmiljenih bratov, ki se je prav zares tako tudi imenovala. In tako sem skozi leta ugotovil, da je prav naziv usmiljeni brat tisti, ki se mi zdi ob upoštevanju vseh dejavnikov najbolj primeren. V najbolj posvetnem smislu, seveda. Naj pojasnim.

Kljub temu da se mi v začetku ni zdelo, je čista resnica, da sem usmiljen, in to zelo. Usmiljen sem najprej do pacientov. Vedno so mi na prvem mestu. Kljub dolgoletnim pritiskom raznih birokratskih sester, ki jim je najbolj pomembno, da je trikrat na dan na listu odključana jutranja nega, je za mene vedno na prvem mestu, da je pacient čist, umit in

da ga nič ne boli. Ko je to zagotovljeno, z veseljem poslušam zgoraj omenjene, ko mi jeznoritijo, da sem neodgovoren in aroganten, ker že spet nisem naredil kljukic na novem listu, ki ga uporabljamo ta teden in za katerega so se na državni ravni sešle razne komisije in seveda odločile, da se bo od zdaj uporabljal samo še ta. Seveda bomo ostalih pet še vedno ohranili v naši ustanovi, ker smo se na njih navadili. Klub temu da se na vse kriplje trudijo zmanjšati čas, ki ga preživimo ob pacientu, bom še vedno toliko usmiljen in bom še vedno nastavljal svojo glavo, ko mi bodo naslednji teden predstavili novega.

Usmiljen sem do delirantnih »Podgurcev«, ki s tresočo roko mahajo proti meni, ker naj bi bil jaz njihov sovražnik številka ena. Ne udarim nazaj – smilijo se mi, ne zavedajo se svojih dejanj. Kljub temu da jih moram včasih loviti po celem mestu, se z njimi prerekati na javnih mestih in sramotiti samega sebe, jim tega ne zamerim.

Usmiljen sem do svojcev in obiskovalcev, ki ob najbolj nemogočih urah prihajajo na obisk. Vedno jim pustim obiskati bolne sorodnike in jih nikoli ne naženem z oddelka.

Usmiljen sem do neprijaznih sester v raznih ambulantah in pisarnah. Težko mi je, ko se zadirajo na paciente in na mene, ampak sem usmiljen, ne vzrojam nazaj, ponižno obljubim, da bom dostavil manjkajoči konziliarni list, pa čeprav bom moral po njeгаа peš, ona pa ga bo čez minuto vrgla v smeti.

Nadalje sem usmiljen do zdravnikov. Nikoli ne popenim, ko cel dan kot nor iščem RTG slike, ki jih ima osebek, ki me je po njih poslal, na zadnjem sedežu svojega avtomobila, pri tem pa moram požreti obtožujoče besede prav vsakega, ki ga na tej svoji trnovi poti srečam, kot da sem jih izgubil jaz, ki jih še nikoli niti videl nisem. Prevzamem krivdo, kaj hočem, usmiljen sem, jaz sem kriv, da so se izgubile.

Usmiljen sem tudi do prepotentnih sekundarijev in specializantov, ki pravkar prežvekujejo zadnji list v knjigi Kirurgija 2. Poslušno in ponižno točim litre odvajal ob osmih zvečer, »za vsak slučaj«, ljudem, ki so odvajali isti dan dopoldan, čeprav vem, da je to nemoralno in nesramno do hudo bolnih, ki jim je ura spanja pomembnejša kot celodnevna medikamentozna doza. Ni kaj, lepo je priti s faksa in

imeti prvič v življenju priložnost prevzeti komando. Usmili se jih tudi bog.

Usmiljen sem do ljudi, ki ne prenesejo moških v zdravstveni negi. Resnično obstajajo ljudje, ki znorijo, ko vidijo skupaj dva zdravstvena tehnika. Pred časom naju je s sodelavcem nesramno in neupravičeno nahrulil eden bolj uglednih ljudi v naši organizaciji. Da sem bedak, mi je rekel, da sem nesposoben, da hodim v službo zabušavat. Večkrat sem brez posledic v njegovi prisotnosti reagiral popolnoma enako, edina razlika je bila, da je bila z mano sodelavka in ne sodelavec. Bil sem usmiljen in ga nisem prijavil ali celo tožil zaradi razžalitve. Ko dva moška prevzemava pacienta v eni naših pomembnejših služb, se tamkajšnjim delavkam v trenutku usuje plaz obtožb za celo leto nazaj in kar poskakujejo od silnega veselja, ker so končno našle dva siromaka, katera se pa tudi one upajo »napizditi«. Večkrat sva pomenkovala, kaj delava narobe, a sva na koncu vedno prišla do istega: ko je z nama katera od sester, ti verbalni napadi izginejo. Usmiljena sva, pogoltneva ves žolč in – smilijo se nama. Nihče drug se jima ne pusti, da bi se zadirale nad njim – po svoje jih razumem.

In konec koncev sem usmiljen tudi do državnega proračuna, predsednika vlade, finančnega ministra in vodstva bolnice, saj že 9 let delam le za polovico tistega, kar bi si zaslužil. Usmiljen sem pač in pomagam krpati proračunsko luknjo. Če bom pri volji, bom mogoče pomagal še pri dvigu gospodarstva – iz usmiljenja, seveda. Tak pač sem – usmiljeni brat; to sem po poklicu in po duši. Želel bi le, da bi kdaj pa kdaj bil kdo od naštetih usmiljen tudi do mene. Ampak najbrž si želim preveč.

Negolog???

*Matej Kocjančič na 4. Dnevih Marije Tomšič, 2012
(Iz društvenega arhiva)*

Zgodilo se je! Po vrsti sprememb in degradacij naziva medicinske sestre in medicinskega tehnika v devetdesetih letih je končno prišel dan, ki sem ga čakal vrsto let. Velepomembne osebnosti zdravstvene nege so izustile, kar jih je težilo. Priznale so, da so nenadkriljive znanstvenice in raziskovalke, kot take pa si seveda zaslužijo tudi svoje znanstveno področje. Mi, tretjerazredni plebejci, ki smo zaradi svoje nerazgledanosti in izobrazbenene slepote zašli z edine prave izobraževalne poti v zdravstveni negi, pa si ne zaslužimo drugega kot takojšnjo degradacijo v negovalce. Pri tem so seveda prostovoljno pozabile na dokument, ki so ga bile same spisale leta 1996 in na podlagi katerega so si dodelile ultimativni naziv »nosilka zdravstvene nege«, dotedanjim medicinskim sestram so določile tehnični naziv in vzvišeno same sebe razglasile za edine pravoverne medicinske sestre. V tem dokumentu jasno piše, da so kot edina prava možnost v zdravstveni negi dolžne ugašati zvonce v bolniških sobah, prinašati nočne posode potrebnim in nasploh opravljati vsa dela, ki prav nič ne dišijo po znanstvenih metodah. Če si nemudoma odsekam sedem prstov, mi bo gotovo ostal še kakšen, ko bom štel, koliko je takih, ki ta dela zares opravljajo.

Kdor je že kdaj prestopil prag bolniškega oddelka z odprtimi očmi, bo vedel povedati, kdo je v Sloveniji nosilec zdravstvene nege. Z vsem spoštovanjem do diplomiranih kolegic in njihovega dela, ki je pomembno, nenadomestljivo in spoštovanja vredno, trdim, da so nosilci zdravstvene nege v Sloveniji zdravstveni tehniki (ZT) in srednje medicinske sestre (SMS), kar je vsaj posredno v zadnjem intervjuju priznal tudi naš resorni minister gospod Andrej B. Dejstvo pa je, da imamo v naši najljubši deželici veliko kolegic, ki tega enostavno nočejo priznati. Stanje, v katerem se je znašel srednji kader zdravstvenih delavcev v Sloveniji, je slabo. Sindikat in zbornica sta se od nas distancirala, kljub temu da smo v obeh organizacijah številčno v veliki večini. V TV-intervjujih se širokoustita o težki situaciji diplomiranih medicinskih sester, ki jih primanjkuje v tisočih, srednjemu kadru pa dopovedujeta, da nas je bistveno preveč in da bomo morali vsak čas povezati culico s šili in kopiti ter oditi, ker se praktično zaletavamo drug v drugega. V resnici pa ob hudem kadrovskem pomanjkanju na račun brezdušnih kapitalistov žrtvujemo svoj prosti čas, preživljamo ure brez svojih družin in noči brez svojih partnerjev v zameno za mizerno plačilo in nespoštljiv odnos celo lastnih stanovskih organizacij, da lahko na naš račun vodilni kapitalisti slovenskih bolnišnic namesto zdravstvene oskrbe pacientov na prvo mesto postavljajo ekonomski interes. Kar se mene tiče, lahko do konca življenja gledajo v tla skupaj s tistimi, ki so Hipokratu prisegli, da bodo pomagali pomoči potrebnim, danes pa brezdušno postavljajo osebno promocijo in finančne interese pred težko poškodovane paciente.

V luči zgoraj opisanih stališč je torej še kako pomembno, kako nas bodo poimenovali. Mislim, da je naziv negovalec za večino SMS in ZT v Sloveniji neprimeren, nesprejemljiv, žaljiv in celo nesramen. Negovalec je konec koncev poklic četrte stopnje

izobrazbe, ki ga zdravstvene šole po Sloveniji še vedno izobrazujejo s polno paro. To je poklic, na katerega so predlagateljice novih nazivov namenoma pozabile. Če menijo, da si bodo z nazivom negolog pomagale do večjega ugleda v družbi ali do spoštovanja, se bridko motijo. Pomagale si bodo kvečjemu do vsesplošnega zasmehovanja čudne in resnično smešne skovanke, ki jo zavračajo prav vsi zaposleni v zdravstveni negi, s katerimi sem se o tem pogovarjal. V zgodovini slovenskega novodobnega besedotvorja je ta skovanka gotovo primerljiva z besedama *tlačenka* in *zgoščenska*, ki naj bi predstavljali čisto običajen CD in nista nikoli zares zaživi. Naziv medicinska sestra je uveljavljen in spoštljiv. Pri ljudeh zbujajo občutek varnosti, prijaznosti in domačnosti. In ljudje ne bodo slekli železne srajce poimenovanja zdravstvenega osebja. Sestra bo ostala sestra, po mojem za vedno, tako kot je policist ostal policist, tudi v časih, ko je moral biti miličnik. Če kdo želi, da se njegov poklic konča s končnico -log, bo moral po mojem vpisati še kakšno smer na naši univerzi. Strinjam pa se, da je nujno potrebno

spremeniti nekatere nazive, in sicer po naslednjem ključu: četrta stopnja izobrazbe naj se kot do zdaj imenuje bolničar – negovalec. Peti stopnji se mora nemudoma vrniti naziv medicinska sestra, moška oblika naj se spremeni v zdravstvenik. Šesta in sedma stopnja naj se ponašata z nazivom višja oz. diplomirana medicinska sestra oz. zdravstvenik, osma in deveta stopnja pa z magistrom oz. doktorjem zdravstvene nege. Termin »nosilka zdravstvene nege« naj se nemudoma ukine, ker je neprimeren in nepošten do vseh vpletenih. Skupini, ki jo je okoli sebe zbrala Brigita S. S., pa predlagam, da svoj intelektualni potencial uporabi za razmislek o pravičnem plačilu delavcev v zdravstveni negi. Težko namreč čakam dan, ko bom, tako kot pred kratkim moja avstrijska stanovska kolegica, na nacionalni televiziji razkazoval svoja dva športna avtomobila, kupljena z ostankom letne plače, parkirana pred manjšo vilo, zgrajeno iz istega fonda. Potem se bom gotovo bistveno manj sekiral, kako me bodo imenovali. V trenutni situaciji pa je spoštovanje tisto, česar si ne dovolim odvzeti.

Most, ki je povezoval bolnišnici na obeh bregovih reke Krke, 1964

(Foto Polde Grahek)

Ponosen

V življenju vsakega poštenega posameznika pride dan, ko se na svoji poklicni poti ozre nazaj in se vpraša neizogibno: »Ali bi, ako bi bil še enkrat pred možnostjo izbire, spet izbral enako?«

Imam se za izjemno racionalnega človeka. Trudim se svoje življenje živeti čim bolj linearno, vsakemu odklonu v dobro ali slabo se izogibam in zavestno izločam vsako pretirano čustvovanje iz zasebnega, še posebej pa iz poklicnega življenja. Seveda se včasih najboljša polovica zategadelj znebi kakšne krepke na moj račun, ampak s tem mora sapiens mojega kova živeti, kakor mora nič kriva s tem živeti tudi polovica. Odločitve, ki jih sprejemam, so tehtne in dobro premišljene, in nikakor si ne dovolim, da bi si jih privoščil kdaj v življenju obžalovati.

Zelo dobro se spomnim tistega brezobličnega, sivega, slabo spetega zvezka, ki mi ga je država namenila v dar, ko sem izbral svoj poklic. Bil sem v osmem razredu in nisem razmišljal, kaj bi v življenju rad počel. Nisem niti želel razmišljati, ampak jasno je bilo, da bo slej kot prej iz istega zvezka treba prepisati šifro in se z izbranim pečati do konca. V šoli sem veljal za zmerno povprečnega, rahlo dobrega in občasno nadarjenega učenca, med prijateljema pa za pretirano melanholičnega, čudno zafrustriranega in nenavadno analitičnega čudaškega sanjača. Moja starša sta imela poklicno šolo, oba pa sta tedaj (še vedno je tako) veljala za marljiva strokovnjaka na svojem področju, ki sta uživala velik ugled v družbi in predvsem v službi. Kaj pa naj bi 14 let star tretjerazredni poet, ki si je na vsak način želel izstopati iz množice zljajnanih povprečnežev, izbral?

Tudi kvadratkov na formularju, v katere sem moral vpisati šifro izbrane šole, se zelo dobro spominjam. Bilo jih je osem ali devet, jaz sem še dva izpolnil s težko muko. Pod prvo mesto sem zapisal Zdravstveni

tehnik, pod drugo Avtomehanik. Bilo mi je jasno, da mora zdravstveni tehnik delati nekaj v bolnišnici z ljudmi in da bo treba najbrž imeti opravka s krvjo, pa da je fino, če imaš vsaj eno leto šole več kot tvoji starši, pa da ne boš rabil smrdeti po čebuli ali pa zmrzovati kje zunaj. Glavna motivacija je bil seveda podatek, da se v zdravstveno šolo vpišejo skoraj same ženske, moških pa zelo malo. Lahka odločitev, v bistvu. Kaj me je pripeljalo do tistega avtomehanika, pa še danes ne vem, in srečen sem, da se mi s tem nikoli ni bilo treba ukvarjati.

Če bi moral izbirati obdobje življenja, ki me je najbolj zaznamovalo, bi bila srednja zdravstvena šola zagotovo na prvem mestu. Večino časa sem bil edini fant v razredu, bilo mi je dano videti, kako živi in razmišlja moja najljubša vrsta ljudi, in nekoč mi je ena izmed njih po nesreči celo pokazala svojo levo polovico prsnega koša. Nepozabno me je naslednjih 14 dni bolela desna roka. Zaradi pametne odločitve sem v moški družbi veljal za hudega frajerja, ki ve, kaj se dogaja v ženskih garderobah in o čem se pogovarjajo »hude pičke«, ki so jim tako močno želeli izza hrbta razkazati razgled iz fotrove zidanice. Po drugi strani sem po zaslugi praktičnega pouka spoznal neverjetno veliko resnic o življenju in se naučil uživati v vsakem trenutku zdravja in dobrega počutja, ki mi je na tem svetu namenjen. Iz boječega, slabovoljnega, sitnega in nezadovoljnega sanjača sem se počasi začel razvijati v samozavestnega, nasmejanega in zadovoljnega človeka. Postal sem ponosen nase in na poklic, za katerega sem se izsolal. V očeh samega sebe sem prvič v življenju nekaj pomenil, in to se še do danes ni spremenilo.

Seveda se je moja prava poklicna pot začela šele v prostoru za praznjenje urinskih vrečk in steklenic na urološkem odseku SB Novo mesto, se nadaljevala na

travmatološkem odseku in se nadaljuje še danes na pragu operacijskega bloka taiste ustanove. Res ne bi imelo smisla razlagati o prečutih nočeh, izverženih delirantih, simpatičnih tetah, predmenstrualnih sodelavkah, kulinaricnih presežkih, koleričnih zdravnikih, širokih nasmehih na ves glas in številnih dobrih ljudeh, ki so me spremljali ves čas moje poti.

Minilo je 21 let, odkar sem prestopil prag zdravstvene šole, in moj poklic se je v tem času iz uglednega in spoštovanega spremenil v tretjerazrednega, ki ga opravljamo samo še propadli primerki, ki nočemo ogroziti obstoja svoje družine in nje proračuna na račun najdražje kupljene izobrazbe v Sloveniji, ali pa tisti, ki so v mojih časih obstali v prvem letniku in se pozneje prešolali v gospodinjске pomočnike, danes pa so jih učitelji zaradi lastnega obstoja prisiljeni preriniti skozi šolski sistem.

Danes je čas diplomiranih, magistriranih in doktoriranih prinašalcev nočnih posod, ki se seveda tako tudi obnašajo...no, ja...predvsem v odnosu do mene in meni enakih. Ko namreč zarentači naključen, še tako nepomemben ranocelnik, se vsi ti silni nazivi stopijo in se spremenijo v naziv strežnica, ki začne jecati, se opravičevati, kuhati kavo ter obljublja večno, brezpogojno zvestobo in lojalnost, ki jo, v odnosu do njega in njih, tudi vedno in povsod udejanja. Spomnite se samo, kako potekajo stavke v naših ustanovah, kadar jih organizirajo sestre, in kako, kadar jih organizira Konrad.

Analitičen pogled na izobrazbeno strukturo v zdravstveni negi danes je vsekakor zaskrbljujoč. Prišli smo v obdobje, v katerem je sposobnost posameznika postala nepomembna, velja zgolj dosežena izobrazba, ki je praktično naprodaj in ki jo, ako sodim po nekaterih, lahko pridobi prav vsak, ki je v to pripravljen vložiti čas in denar, pa naj bo še tako bukov, lipov ali hrastov, neprijazen ali nesposoben. Tako se nam je že začelo dogajati, da imamo ljudi s sedmo stopnjo izobrazbe, ki kljub sveži diplomu ne znajo vtakniti ključa USB v računalnik in ki panično iščejo tehnika Kocjančiča, ko je treba nekemu v angleščini zaželeli dober dan. Med diplomirance je seveda migrirala tudi skoraj celotna struktura srednjih sester, vsaj tistih, ki kaj dajo nase.

Ob tem se seveda samo po sebi postavlja nekaj temeljnih vprašanj nadaljnjega razvoja zdravstvene nege. Prvo je seveda, kje se bodo vsi ti kadri zaposlili in ali jih je država pripravljena plačati. Drugo je, ali bodo ljudje s sedmo stopnjo izobrazbe pripravljene delati delo, ki ga zaenkrat še opravljajo srednje sestre, kar je edina resna možnost za to, da bodo vsi diplomiranci dobili službe, in tretje, ali je ob dokaj realni predpostavki, da bo sistem še vedno temeljil na obstoječih temeljih, ta družba pripravljena sprejeti dejstvo, da bo celotna izvedbena zdravstvena nega slonela na kadrih, ki so po sposobnostih in inteligenci na skrajnem začetku Gaussove krivulje. Zgolj taki bomo, kot kaže, še ostali brez diplome. Logično je, da so ljudje čedalje bolj izobraženi in da vedo čedalje več, ampak pri osnovni negi se človek vpraša, ali za njo res potrebuješ znanja iz predmetov, ki se imenujejo supervizija in za katere nihče, vključno s profesorji, ne zna pojasniti, o čem pravzaprav poučujejo. Na razmeroma nenavadno pot je zakorakala naša nega zdravstvena, ako vprašate mene, pa ne samo nega, ampak celotna družba. Poznam ljudi, ki so v osnovni ali srednji šoli komaj pobirali dvojke in se je zdelo, da je njihov največji potencial, da koga, ki mu je slabo, pospremi do domačih vrat, danes pa mi razlagajo, da so vpisali podiplomca, ali pa so celo že magistrirali, še vedno pa niso sposobni brez retoričnega samomora izgovoriti treh zaporednih stavkov. Ob takem razmišljanju se mi zdi trenutno stanje v državi zelo samoumevno in presenetljivo je, da do njega ni prišlo že kakšno leto prej. Prepričan sem namreč, da so sposobnosti ljudi popolnoma enake kot pred 15 leti, le doktorate in magisterije podeljujemo že nevarno v spodnji polovici Gaussove krivulje.

No, ja, jaz bom ostal v svojem poklicu, pa četudi bom zadnji in edini, vsaj zaenkrat še. Ostal bom ponosen, čeprav smo redki, ki srednjo zdravstveno šolo brez slabe vesti in občutka krivde dojemamo kot zadnjo postajo na izobrazbeni poti. Jaz sem eden izmed njih. In če se ozrem, lahko s ponosom rečem, da mi ni žal niti za trenutek. Odgovor na vprašanje iz začetka tega sestavka pa je jasen. Če bi tedaj vedel vse, kar vem danes, bi se še enkrat odločil popolnoma enako. Brezpogojno. Nikakor namreč ne bi želel zamuditi pogleda na razkrito brstečo levo dojko 16-letne sošolke.

Nasilje v zdravstveni negi v bolnišnicah

Nasilje je vedno bolj sestavni del našega vsakdana, tudi v zdravstveni negi. Medicinske sestre o nasilju v lastnih vrstah nismo dosti razmišljale, kaj šele govorile, in ob prvih poskusih ugotavljanja, kaj pravzaprav je nasilje, smo ugotovile, da premoremo prevelik prag tolerance, seveda v svojo lastno škodo. Nasilje dopuščamo in ga opravičujemo, ker smo bile naučene, da to spada k našemu poklicu.

Nasilje v zdravstveni negi se pojavlja v odnosih med:

- medicinskimi sestrami, pacienti in njihovimi svojci,
- medicinskimi sestrami, zdravniki, ostalim zdravstvenim osebjem in
- drugimi zaposlenimi v bolnišnici,
- med medicinskimi sestrami.

Nasilje v odnosih med medicinskimi sestrami, pacienti in njihovimi svojci

S spremembami sistema zdravstvenega varstva, ki je precej oklestil obseg pacientovih pravic, se je zelo povečalo nezadovoljstvo med uporabniki zdravstvenih storitev in njihovimi svojci. Medicinske sestre v bolnišnicah zelo občutimo te spremembe. Prve smo, ki paciente sprejmemo, in tiste, ki z njimi preživimo največ časa, zato smo izpostavljene predvsem psihičnemu nasilju. Pacienti nam upajo izreči marsikaj, kar zdravnikom ne bi nikoli, ali pa vsaj ne na enak način kot nam. Zelo se zavedajo svojih pravic, dolžnosti precej manj, in čeprav je nasilno vedenje največkrat odraz njihovega strahu in negotovosti, doslej ni bilo še nikogar, ki bi se postavil v bran medicinskimi sestram: pacienti imajo vedno prav!

Svoje nezadovoljstvo pacienti kažejo na več načinov: včasih prezrejo vsa navodila za zdravljenje, se zagrnejo v molk in pri zdravljenju ne sodelujejo.

Glasno negodovanje, tudi vpitje, nadiranje, žaljive pripombe, neumestne opazke in grožnje so načini, s katerimi bi radi opozorili nase in na svoje težave.

Medicinske sestre so krive, ker morajo dolgo čakati na posege, na sprejem v bolnišnico, ker ne dobijo primerne bolniške postelje, ker niso takoj operirani, ker zdravniki nimajo časa zanje, ker dobijo premalo informacij o svoji bolezni in zdravljenju, nenazadnje pa tudi zato, ker morajo domov, kjer ne more nihče skrbeti zanje.

Nekateri pacienti ne skoparijo z udarci, brcami, spljuvanjem, preklinjanjem in z zmerljivkami, a to običajno vzamemo v zakup zaradi njihove bolezni.

Zelo netaktno pacienti uporabljajo svoje mobilne telefone, radijske sprejemnike, ne držijo se hišnega reda in motijo ostale paciente.

Veliko bi lahko napisala o odnosu pacientovih svojcev do medicinskih sester, o njihovih zahtevah in izsiljevanju. Pri tem znajo biti nenavadno izvirni in vztrajni pa tudi nesramni.

Svojevrstvo nasilje so telefonski klici svojcev, nesramnosti po telefonu, češ saj me ne vidijo, in njihovi obiski ob katerikoli uri dneva, čeprav motijo proces dela na bolniškem oddelku.

Pacienti, ki so dlje časa hospitalizirani, postanejo tako domači, da si dovolijo nevljudne opazke, nadlegovanje, otipavanje, opolzke komentarje in namigovanja.

Nasilje v odnosih med medicinskimi sestrami, zdravniki, ostalim zdravstvenim osebjem in drugimi zaposlenimi

V bolnišnici obstaja toga hierarhija, ki dopušča, da so nekateri zdravniki mali bogovi, ki jim je

dovoljeno vse. Medicinske sestre jim moramo biti vedno na razpolago, ne glede na to, kakšno delo opravljamo tisti trenutek, ko mislijo, da nas potrebujejo. Samoumevno je tudi, da zdravnikom strežemo, kuhamo kavo, za njimi pomivamo posodo, pospravljamo, gremo po malico, časopis...

Medtem ko zdravnike ogovarjamo z gospod doktor in jih vikamo, smo medicinske sestre brez priimkov.

Izrazoslovje v načinu komunikacije zdravnikov do medicinskih sester lahko variira med bogato izbiro žaljivk, pikrih pripomb in natolcevanj, od koz, krav, trap, neumnih bab, potrebnih (ve se, česa) in podobno. »Kaj morejo, če so, revčki, slabe volje!« Neštetokrat smo, predvsem ponoči, prepuščene same sebi: zdravnika ali ne najdemo ali pa izdaja naročila po telefonu, ne da bi paciente prišel pogledat. Odgovorne smo seveda medicinske sestre.

Kolikokrat prevzemamo nase odgovornost, ki ni naša in se ne zavedamo rizika. Predvsem mlajšim kolegicam se zdi fino, da jim zdravniki tako zaupajo, a še ne vedo, da bodo pri najmanjšem zapletu ostale same, zaupanja več ne bo. Delo medicinskih sester je vedno slabše ovrednoteno, varčevalni ukrepi veljajo predvsem zanje, za zdravnike pa le v skrajni sili, ker so »nosilci« dejavnosti. Obseg dela se iz dneva v dan povečuje, število kadra pa zmanjšuje. Začaran krog, ki zelo slabo vpliva na medsebojne odnose.

Slaba organizacija dela povzroča številne stresne situacije, pri katerih krajši konec potegnemo medicinske sestre, saj nas lahko nadere vsak, ki ima pet minut časa.

Horizontalno nasilje med medicinskimi sestrami

Tudi horizontalno nasilje med medicinskimi sestrami nam ne olajša vsakodnevnega dela. Opravljanje, ljubosumje, zahrbtnost in šikaniranje so tipične lastnosti kolektivov v ZN. Preobremenjenost in slabi delovni pogoji rojevajo slabe medsebojne odnose, nevljudnost in zadirčnost ali pa popolno ravnodušnost za to, da bi karkoli v kolektivu spremenili.

Nasilje medicinskih sester v odnosih do ostalih

Tudi medicinske sestre v povzročanju nasilja do drugih nismo nobene izjeme. Naša nasilje je pravzaprav vsako neupoštevanje kodeksa etike. Nasilje kažemo s svojim obnašanjem do pacientov in sodelavcev – z ignoriranjem, neprijaznostjo, zadirčnostjo, vpitjem, žaljivimi pripombami, tudi z zunanjim videzom, nasilno komunikacijo – naslavljanjem pacientov (tikanjem – predvsem alkoholikov, Romov), paciente kličemo samo s priimki ali celo samo z diagnozo...

Nasilne smo lahko pri opravljanju različnih posegov, predvsem kadar se pacienti z njimi ne strinjajo, mi pa jih zaradi naročila moramo opraviti; nasilne smo lahko s svojimi navadami in z razvadami, osebnim pristopom do zdravja in bolezni.

Nasilje je pravzaprav težka beseda, vendar je tu, med nami in pred tem si ne moremo zatiskati oči.

Pomembno je, da smo ga začeli v lastnih vrstah prepoznavati in o njem govoriti, da se mu bomo morda lahko izognili ali ga preprečili.

Prvi koraki so bili narejeni že pred nekaj leti, vendar zares shodili še nismo. Vsaka od nas, ki vestno opravlja svoje delo, si od pacientov in sodelavcev zasluži dolžno spoštovanje.

Lepo je biti medicinska sestra

Že zunanja urejenost medicinske sestre sporoča profesionalnost, dostopnost in tudi sproščenost. Samozavestna oseba ne vsiljuje svojih pogledov, je zadovoljna sama s sabo in zbuja zaupanje v drugih. V današnjem izredno živahnem utripu življenja velikokrat pozabljamo na nekatera osnovna načela lepega vedenja, in se ne zavedamo posledic. Pravila lepega vedenja ljudi ne zavezuje, lahko pa jih čutimo kot kulturno vrlino. Poleg strokovnosti sta osnovni razmišljanja in delovanja medicinske sestre tudi etični kodeks in empatija. Medicinska sestra skladno s svojimi vrednotami krmari med različnimi potrebami in pričakovanji pacientov in družbe. Izraža upanje pacientom, da lahko premostijo strah pred nastankom bolezni ali obolevnosti.

Da smo uspešni, se moramo dobro počutiti, delovno oblačilo je prepoznavni znak našega poklica. Zunanji videz naj se ujema z našo osebnostjo. Da bomo lahko prepričljivi in sproščeni, pa poskrbimo s tistim, kar lahko naredimo sami. Bolnišnica ni modna steza ali izložbeno okno, zato smo pri izbiri dodatkov skromni, prepričljivost in iskrenost bomo dosegli z obnašanjem, držo, s hojo, kretnjami in z govorom. Osebna urejenost je del neverbalne komunikacije in igra pomembno vlogo v stikih z ljudmi. Celo prostor, v katerem delamo, je del naše urejenosti, zato bomo poskrbeli, da bo čist in urejen. Pacientom s tem pokažemo, da smo strokovni in vzbujamo občutek varnosti (Flajs, 2012).

Na ljudi ne gledamo zviška, zato negujemo spoštljiv odnos do sebe in bližnjih. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da bo pacient postal številka in predmet naše finančne samostojnosti. Med karakteristike medicinske sestre lahko uvrščamo pravila splošnega obnašanja, predstavljanja, oblačenja, obdarovanja, točnosti... Poznavanje pravil primerne obnašanja nam olajša delovne in zasebne poti ter tako nudi

več kreativnosti in odličnosti. Vsak sam skrbi za osebni razvoj, se oblikuje in predstavlja sebe oziroma bolnišnico navzven. Z elementi lepega vedenja pridobivamo zaupanje pacienta, mu tako omogočamo lepše bivanje in hitrejše okrevanje. Večino teh elementov pridobimo v svoji družini in družbi, v kateri se gibamo. Nezavedno postanejo del naše vsakdanje prakse. Ker hočemo biti dobre medicinske sestre, bomo pri svojem delu kot osebno noto vključevale lepo vedenje in zunanjo urejenost. Kakšna naj bo medicinska sestra na delovnem mestu, kaj se od nje pričakuje v domačem in družbenem okolju? Veliko vprašanj se ponuja ob razmišljanju o delu medicinske sestre in njenem obnašanju. Mislim, da sta osnovni vsakega dobrega odnosa iskrenost in poštenost. Zakon narave pravi, da kar seješ, to žanješ. Za medicinsko sestro Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije ni le obveza, ampak je način razmišljanja in delovanja ter neločljivo povezan tudi z bontonom. Le kako naj pacient zaupa medicinski sestri, če opazi, da ta že v običajnih situacijah ne pozna osnov primerne vedenja?

Zdravstveni delavci večkrat slišimo od starejših pacientov, da je starost žalost. Kje je vzrok takšnega razmišljanja? Znamo kot zdravstveni delavci, kot družba in kot država dobro poskrbeti za starejše ljudi, za otroke, invalidne osebe in umirajoče? Kaj vemo o paliativni oskrbi, koliko so spoštovane avtonomne odločitve starejših ljudi? Z mojim razmišljanjem ni združljiva praksa »daj, kar komu pripada«. Kljub velikemu napredku medicine in številnim možnostim, ki jih ponuja sodobni svet, zdravstveni delavci vidimo preveč trpljenja. Ni dovolj, da s sodobnim načinom življenja in razvojem medicine podaljšujemo življenjsko dobo, pomembna je tudi kakovost življenja.

Pacientova pravica do varne obravnave je brezpogojna. Če se bomo pacientu ob prvem srečanju predstavili in mu jasno razložili hišni red naše ustanove, bomo pridobili njegovo zaupanje in počutil se bo varneje. Pacient je naša prva skrb. Dosledno razkuževanje rok in pripomočkov, identifikacija pacienta, poznavanje negovalnih standardov in pravil P-jev omogočijo preprečevanje strokovnih napak in so pogoji za uspešno delo. Tudi dosledna uporaba zaščitnih sredstev in imunoprofilaksa zdravstvenih delavcev sta dela naše odgovornosti pri varni obravnavi pacienta. Z doslednim dokumentiranjem zdravstvene nege pa omogočimo, da postane delo medicinske sestre vidno v skrbi za našo in pacientovo varnost.

Medicinska sestra s svojim znanjem lahko veliko prispeva k lokalni skupnosti. Z zgledom podpira zdrav življenjski slog, dejavna je v skrbi za varno in zdravo okolje ter tudi izven zdravstvenih ustanov skrbi za prepoznavnost in ugled stroke. Nepogrešljiva je v humanitarnih organizacijah, in ko opazi nehumano obnašanje, se je dolžna oglasiti pri zaščiti šibkejših. S svojim delom nenehno vzgaja in uči, poučuje paciente, v vlogi mentorja pa svoje znanje prenaša na dijake in študente. Seveda pa tudi ona potrebuje stalno izobraževanje. Slediti novostim je danes pogojeno z uspešnostjo poklica. Izobražena medicinska sestra zna biti ob pacientu, kadar jo ta potrebuje.

Kadar smo polni besed o uspehu mlade države, ki je uspešno vstopila v Evropo, pozabljamo na številne segmente. Obstajajo številne lokalne skupnosti za samopomoč, a vendar vsi ti projekti tečejo v večini primerov na etični pogon, z majhno finančno podporo v sklopu centrov za socialno delo. Kakšne so »norme«, ko delamo s pacienti, porodnicami, otroci, starostniki? Ali nam tak sistem, kot je, še dopušča delati strokovno, etično in po svoji vesti? Glede na politične dogodke težko verjamem, da se bodo razmere izboljšale. Pustimo se presenetiti in dajmo priložnost politiki, da se izkaže na zrelostnem izpitu iz modrosti in humanizma. Upam pa, da smo medicinske sestre tiste, ki se zavedamo svojega poslanstva (Klančar, 2007).

Bomo zdravstveni delavci z roko v roki premagovali težave ali bomo korakali vsak v svojo smer mimo sodelavcev in bolnikov? Ne spreglejmo trepetajočih

src otrok, ki ležijo v naših posteljah! Ne spreglejmo bolečine na obrazu naših pacientov, ne spreglejmo tesnobe pred operativnimi posegi! Ne pozabimo, da tudi mi s svojim vedrim obrazom prinašamo sonce med bolniške stene in s toplo besedo našim pacientom slikamo mavrico po nevihti. »Koliko vsega je za nas vse na tem svetu, če le imamo oči, da to opazimo, in srce, da to vzljubimo, in roko, da to stisnemo k sebi...« je zapisala Lucy (Exley, 2012). Lepo je biti medicinska sestra, ustvarjamo svet novih možnosti zase in za vse, ki so nam dragoceni. To zmoremo, če le imamo dovolj ljubezni.

LITERATURA IN VIRI

- Flajs, N.,(2012): Poslovni bonton. *30. let delovanja sekcije medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v oftalmologiji*, Ljubljana, 30.in 31. marec 2012. Ljubljana: Oftalmološka zdravstvena nega skozi čas, str.115–120.
- Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije(2005). Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.
- Exley, H. (2012): Modrost za daljši čas, Mladinska knjiga, Ljubljana 2012.

Roka mora v mavec

(Iz arhiva Splošne bolnišnice Novo mesto)

Epilog

Kar nekaj ur sem preživela ob prebiranju starih listin. Vsebina zapisov in poročil našega skromnega društvenega arhiva je kar naenkrat postala tako zelo znana. Če ne bi bili zapisani nastarem prosojnem papirju, bi pomislila, da berem zapisnike današnjih dni. Se mogoče zgodovina ponavlja?

»K popularizaciji in razpoloženju do našega poklica gotovo ni pripomogel Zakon o javnih uslužbencih. Položaj medicinskih sester s srednjo izobrazbo je tukaj prizadet.« (1957)

»Medicinske sestre so v zdravstvenih domovih še vedno samo pisarji. Tista medicinska sestra, ki piše formularje, ne utegne niti dvigniti glave iz tega papirja. Kakšen naj bo potem kontakt in kakšen naj bo odnos do bolnika? Te stvari pa naši varovanci najbolj pogršajo.« (1958)

»Sestra sme delati samo to, kar spada v njene dolžnosti. Vse, kar ne spada v njen delokrog, mora načelno odklanjati. Za svoje delo odgovarja materialno in kazensko.« (1958)

»Nejasen je položaj medicinske sestre v okviru tima zdravstvenih delavcev.« (1958)

»Zaradi »štednje« so se po nezdravem pojmovanju in nepravilnem vrednotenju preventivne zdravstvene službe odtegnila patronažni službi finančna sredstva.« (1958)

»Strokovnemu izpopolnjevanju medicinskih sester je treba posvetiti prvorazredno pozornost.« (1958)

»Medicinska sestra je marsikje samo pomočnica zdravniku ali pa zgolj administrativna moč, ne pa njegova sodelavka.« (1959)

»V naši bolnišnici je premalo medicinskih sester. Ker je sester tako malo, se tudi zdravstvena prosveta

ne more izvajati programsko pri vsakem bolniku. Izvajamo jo le priložnostno. Sestre se zavedamo, da to ni pravilno.« (1959)

»Glede šolanja medicinskih sester želimo, da naj bo šolanje medicinskih sester enotno.« (1959)

»Opaža se, da zdravstvene ustanove ne rade pošiljajo sestre na posamezne tečaje in seminarje, kljub temu, da sestre želijo in čutijo potrebo po izpopolnjevanju.« (1960)

»Finančni izdatki so precejšnji, zato lahko organiziramo predavanja samo, če se udeleži zadostno število članic.« (1961)

»Da bi dosegli čim večjo udeležbo na sestankih društva, smo organizirali na vsakem sestanku strokovno predavanje.« (1967)

»Tako je potrebno pričeti z zbiranjem prednaročnikov za strokovno revijo Zdravstveni obzornik. Upam, da bodo naročnice našo strokovno revijo vedno samo zagovarjale in jo finančno tudi podprle.« (1967)

»Članice društva naj pritegnejo čim več kolegic, ki niso članice. Vsem medicinskim sestram naj se pošlje individualne pristopne izjave za vpis v članstvo. Važno je, da je med članicami čim boljša povezava.« (1968)

»K pravilom društva bi bilo potrebno dodati člen o obveščanju javnosti o delovanju društva.« (1968)

»Medicinskim sestram, ki bi se predavanj redno udeleževale, bi izdajali potrdila o strokovnem izpopolnjevanju (točna evidenca).« (1971)

»Organizirati je potrebno poseben sestanek z edino točko dnevnega reda: Nagrajevanje dela medicinskih sester; nadure; dežurstvo.« (1977)

»Spremljati vse dogodke in akcije splošnega družbenega pomena in jih sproti posredovati članstvu društva.« (1977)

»Poslovnim strukturam in strokovnim kolegijem smo posredovali predlog, da se v naših delovnih organizacijah izdelajo plani za potrebe izobraževanja medicinskih sester, tako specializacij kot izobraževanja na visoki stopnji.« (1989)

»Delovanje medicinskih sester je vedno bolj pomembno predvsem v povezovanju medicinskih sester na širšem območju prisotnosti v družbenem okolju in iz razloga, da skupno dosežemo več in lažje rešujemo probleme, ki so povezani z našim delom.« (1989)

»Še vedno ugotavljamo, da je precej članic pasivnih in nezainteresiranih pri samem delu v društvu, pri sprejemanju novosti v zdravstveni negi in pri izobraževanju na delovnem mestu.« (1992)

Ti zapisi naših predhodnic so neizbrisen pečat njihovih prizadevanj za uveljavitev in priznanje zdravstvene nege, a hkrati tudi obveza, da nadaljujemo z delom in naprej razvijamo društveno delovanje. Samo skupaj smo prepoznavni. Samo skupaj smo uspešni. Samo skupaj lahko obstanemo.

Na pragu jubilejne obletnice delovanje našega društva ni zanemarljivo, z jasno vizijo in opredeljivim poslanstvom je umeščeno v delo in bivanje medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov v regiji. Društvo danes šteje 1211 članov. Želimo si, da bi se prav vsak član dejavno vključil v čim več društvenih dejavnosti in s svojimi predlogi prispeval k razvoju in dobremu delu društva. Časi medicinskim sestram niso najbolj naklonjeni in pogosto je lažje samo nemo opazovati in na stvari gledati z razdalje. Pa vendar lahko o čem tudi odločamo in zase izberemo najboljše.

Dovolite mi, da zaključim z mislijo, zapisano v poročilu o delovanju podružnice medicinskih sester v Novem mestu iz leta 1959:

»Sestre, ni dovolj, da smo vpisane v društvo, v društvu moramo tudi delati, le s tem bomo dosegle zastavljene cilje!«

